

BOFIT

Idäntalouksien viikko

Vuosikirja 1999

Venäjää, Baltian maita ja muita
siirtymätalouksia koskevia keskeisiä
taloustapahtumia vuonna 1999

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT

Sisällys 1999

Viikko 1/99

Duuma hylkäsi uuden ehdotuksen maakoodeksiksi.
Inflaatio kiihtyi Venäjällä loppuvuonna 1998.
Pörssi romahti Venäjällä vuonna 1998.
Venäjän verokoodeksin ensimmäinen osa voimaan.
Viron ja Liettuan vaihtotasekehitys viime vuoden kolmannella neljänneksellä.
Baltian elintarvikekaupasta kiistaa.
Liettuan talouskasvu hidastumassa.
Heikko pörssivuosi Baltiassa.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 2/99

Duuma yrittää saada budjetin hyväksytyä helmikuun alkuun mennessä.
Ruplan arvo luisuu alas.
Venäjän BKT supistui viisi prosenttia vuonna 1998.
Venäjälle uusi kehitys pankki.
Eesti Telekommin osakemyynti alkaa 25. tammikuuta.
Kielisäännöksiä tiukennettu Virossa.
Joulukuussa Baltiassa ennätysalhainen inflaatio.
Suorat sijoitukset Baltiaan kasvussa.
Nazarbajev voitti odotetusti Kazakstanin presidentinvaalit.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 3/99

Budjetti hyväksyttiin toisessa käsittelyssä.
Lontoon klubi antaa Venäjälle lisäaikaa velkaneuvotteluihin.
Venäjän velkamarkkinat auki, mutta kaupankäynti vähäistä.
Duuma kumosi luottolaitosten konkurssilakia koskevan presidentin veton.
Venäjän teollisuustuotannon lasku hidastui hieman.
Opettajat vaativat palkkarästien pikaista maksamista.
Venäjän kriisi ei ole vaikuttanut merkittävästi Baltian maiden tavaraliikenteeseen.
Baltian työttömyys nousussa.
Latvian hallitus luopui suunnitelmistaan puuttua Baltian maiden väliseen vapaakauppaan.
Liettua pyrkii rajoittamaan ulkomaista lainanottoa.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 4/99

Venäjän veloista tuskin uutta sopimusta lähiaikoina.
Vaihtotaseen alijäämä kasvoi Venäjällä.
Kolme valtion kontrolloimaa öljy-yhtiötä yhdistettäneen.
Venäjän työttömyys kasvaa.
Teollisuustuotanto kasvoi Baltian maissa 1998.
Baltian pankkien tulokset heikkenivät selvästi viime vuonna.
Baltian ulkomaankauppa vuoden 1998 tammi - marraskuussa.
Baltian maat paransivat sijoitustaan tuntuvasti Euromoneyn maariskiluokituksessa.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 5/99

Duuma hyväksyi budjetin kolmannessa käsittelyssä.
Venäjän pankkijärjestelmä natisee.
Venäjän BKT laski 4.6 prosenttia viime vuonna.
Standard & Poor's muutti Venäjän luokitusta.
Venäjän valuuttavaranto ennätysalhaalla.
Venäjän viljasato 47.8 miljoonaa tonnia vuonna 1998.
Baltiassa jatkuu suurten infrastruktuuriyritysten yksityistäminen.
Viron Sillamäestä erityistalousalue.
Latvian vaihtotasevaje voimakkaassa kasvussa.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 6/99

Duuma hyväksyi 1999 budjetin viimeisessä käsittelyssä.
Venäjän kuukausi-inflaatio tammikuussa 8.5 %.
Uneximbank ei pysty hoitamaan eurobondejaan.
Uudet tiedot ruplavelan uudelleenjärjestelystä kohottivat tunnelmia Venäjän osakemarkkinoilla.
Sberbankin osuus Venäjän yleisötalletuksista 85 %.
Baltian kuluttajahinnat tammikuussa.
Baltian budjetit vuonna 1998.
Korruption vastainen ote kiristyy Baltiassa.
Ukraina muutti grivnan vaihteluväliä.
BALTIC ECONOMIES - The Quarter in Review alkaa ilmestyä.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 7/99

Liitoneuvosto hyväksyi budjetin.
Venäjän sisäpoliittinen aselepo.
Venäjän vuoden 1998 budjetin alijäämä 3.2 prosenttia BKT:sta.
Venäjän teollisuustuotanto supistui edelleen tammikuussa.
Rahan määrä kasvanut hillitysti.
EU-komission Phare-ohjelma Baltian alueelle.
IMF päättänyt mission Viroon ja Liettuaan.
EU-komissio vaatii Liettuaa sulkemaan Ignalinan ydinvoimalan.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 8/99

Presidentti Jeltsin allekirjoitti budjetin.
Kaasun vientitullit kumottiin tuoreeltaan.
Pääministerien tapaaminen vauhditti putkihankkeita.
Sopimus EU:n elintarvikeavusta Venäjälle nytkähti eteenpäin.
Venäjän kauppataseen ylijäämä lähes ennallaan vuonna 1998.
Työttömyys hienoisessa nousussa, nimellispalkat jäykkiä.
Latvian ja Liettuan kauppataseen alijäämät kasvoivat viime vuonna.
Viroon kaksi uutta erityistalousaluetta.
Moody's laski Ukrainan hrivnamääräisten velkapapereiden luokitusta.
Idäntalouksien katsauksia 7/98 ilmestynyt.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 9/99

Venäjän 1999 budjettiluvut.
GKO-papereiden uudelleenjärjestelyiden aikataulua muutettiin jälleen.
Maailmanpankki antaa Venäjälle 400 miljoonan dollarin lainan.
Venäjä ja USA sopivat teräskiistansa.
Venäjän liittoneuvosto ratifioi Ukraina-sopimuksen.
Venäjän ja EU:n kolmas huipputapaaminen Moskovassa.
Kiinan pääministeri vieraili Venäjällä.
Latviassa hyväksyttiin vuoden 1999 budjetti.
Liettuan Butingen öljysatama aloittaa toimintansa huhtikuussa.
Tadzhikistan liittyi IVY-maiden tullunioniin.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 10/99

Venäjän laki luottolaitosten konkurssista vihdoinkin voimaan.
Hallituksen veropaketti duuman toisessa käsittelyssä.
Muutoksia Venäjän vientitulleihin.
Helmikuun inflaatio Venäjällä 4.1 %.
Ulkomaisten pankkien lainat Venäjälle ja Itä-Eurooppaan.
Keskustapuolue voitti Viron vaalit.
Viron kauppataseen alijäämä kasvoi hieman viime vuonna.
Rigas Komercbankin toiminta keskeytettiin.
Inflaatiovauhti hidastuu edelleen Baltiassa.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 11/99

Duuma päätti aloittaa uudelleen START-2 -sopimuksen ratifiointikäsitteilyn.
Verolakipaketti kolmannessa käsittelyssä.
Venäjällä voimaan laki sijoittajien suojasta arvopaperimarkkinoilla.
GKO-uudelleenjärjestelyt edelleen auki - CSFB hakee omaa järjestelyä.
Pörssi nousussa, rupla hienoisessa laskussa.
Keskuspankkilain muutosehdotukset jäivät duumaan.
Venäjän tullikomitea päätti poistaa ulkomaalaisyritysten edustustojen tulliedut.
Lavea raha M2 kasvussa.
Venäjä perusti uuden pankkikomitean.
Latvian pankkisektorin tappiot viime vuonna odotettua suuremmat.
Viro ja Latvia eivät hyväksy Liettuan asettamia minimihintoja maataloustuotteille.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 12/99

Kosovon kriisi heijastuu Venäjän markkinoille.
Uusi arvio Venäjän pankkijärjestelmän saneerauksesta.
Venäjä supistaneekin öljynvientiansa.
Federaation verotulot tammi - helmikuussa.
Muutoksia valuutan kotiuttamismääräyksiin.
Viron vaihtotaseen vaje supistui vuonna 1998.
Mart Laarista Viron uusi pääministeri.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 13/99

Venäjä ja IMF lähellä uutta sopimusta.
Presidentti Jeltsin antoi vuosittaisen selontekonsa.
Venäjän teollisuustuotannon supistuminen hidastuu.
GKO-uudelleenjärjestelyn ehtoihin täsmennyksiä.
Rupla vahvistui hieman.
Venäjän budjettiin lisätuloja yksityistämisestä.
Latvian BKT kasvoi viime vuonna 3.6 prosenttia.
Baltiassa teollisuustuotanto supistuu.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 14/99

IMF:n lähetystö saapui Moskovaan.
Venäjä suunnittelee uusia vientitulleja budjettitulojensa kasvattamiseksi.
Venäjän maaliskuun inflaatio.
Hallitus korotti palkkoja ja presidentti eläkkeitä.
Baku - Novorossijsk öljyputki kiinni Tshetsheniassa.
Euromoneyn luottokelpoisuusluokitukset Venäjälle ja Baltian maille.
ERA Pank konkurssiin.
Liettuan bruttokansantuote kasvoi viime vuonna 4.4 prosenttia.
Vaihtotaseen alijäämä kasvoi Latviassa ja Liettuassa.
Keskipalkat jatkoivat nousuaan viime vuonna Baltiassa.
IVY-maiden huippukokous Moskovassa.
Kazakstanin tenge devalvoitui.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 15/99

Duuma lykkäsi presidentin viraltapanosyytettä koskevan äänestyksensä toukokuuhun.
Venäjän ja IMF:n lainaneuvottelut jatkuvat Moskovassa.
Venäjän velkojen uudelleenjärjestelyt edelleen vaikeuksissa.
Keskuspankilta uusia rajoituksia valuutanvaihtoon.
Viro lähenemässä Maailman kauppajärjestön WTO:n jäsenyyttä.
Inflaatio ennätyksellisen hidasta Baltiassa.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 16/99

Minfin-velkapapereiden kohtalo epävarma.
Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki EBRD vähentää Venäjän rahoittamista.
Venäjä harkitsee uusia raakaöljyn vientimaksuja.
Maailmanpankin pääjohtaja James Wolfensohn vieraili Moskovassa.
Työttömyys ennallaan, reaali-palkat pienenevät.
Kauppatase selvästi ylijäämäinen.
Tullimaksut muodostavat jo kolmanneksen Venäjän budjettituloista.
Tuotannon kasvun odotetaan hidastuvan Baltiassa edelleen.
Viro karsii kuluvan vuoden budjettimenojaan.
Liettuassa aletaan valmistella valuuttakurssisidoksen muutosta.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 17/99

Venäjä ja IMF sopimukseen uudesta lainasta.
Venäjän BKT:n ennustetaan supistuvan 7 prosenttia.
Ensimmäisen vuosineljänneksen budjettialijäämä 2.1 % BKT:sta.
GKO-uudelleenjärjestelyn takaraja umpeutui.
Venäjän teollisuustuotanto kasvoi maaliskuussa.
Venäjän palkka- ja eläkerästit pienenevät.
Moskovan kaupunki hakee lainansa uudelleenjärjestelyä.
Baku-Supsa -öljyputki avattiin.
Teollisuustuotanto supistuu kaikissa Baltian maissa.
Baltian pörssit tiivistävät yhteistyötään.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 18/99

Venäjän uuden IMF-lainan ehdoista lisätietoja.
Venäjän velanhoitovaikeudet tulevat jatkumaan.
Moskovan arvopaperipörssi nousussa.
Baltian pankit kasvoivat vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.
Latvialta ja Liettualta eurobondit.
Liettuan pääministeri erosi.
Idäntalouksien katsauksia 1/99 on ilmestynyt.
BOFIT Discussion Papers.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 19/99

Jeltsin erotti pääministeri Jevgeni Primakovin.
Venäjän inflaatio lähes ennallaan.
Venäjä tehostaa valtionomaisuutensa hoitoa.
Venäjän alueilla velanhoitovaikeuksia.
Liettuan inflaatio Baltian alhaisin.
Viron lisäbudjetti supistaa valtiontalouden alijäämää.
Latvian talousministeri erotettiin.
Baltian maat sopivat yhteisten sähkömarkkinoiden kehittämisestä.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 20/99

Duumalle takaisku Jeltsinin viraltapanossa.
Duuma vahvisti Sergei Stepashinin pääministeriksi.
Venäjän IMF-sopimus edennee hallituksenvaihdoksesta huolimatta.
Venäjän markkinat toipuivat nopeasti pääministerin erosta.
Venäjän teollisuustuotanto kasvoi huhtikuussa.
Baltian maiden kauppatauseiden alijäämät pienenevät vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.
Työttömyys lisääntyy Baltian maissa.
Viron bruttokansantuote kasvoi viime vuonna neljä prosenttia.
Latvian keskuspankki hyväksyi Rigas Komerbankin pelastussuunnitelman.
Liettuaan nimitettiin uusi pääministeri.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 21/99

Sergei Stepashinin hallitukseen yllätysnimiä.
Venäjä pyysi lisääaikaa Lontoon klubin velkojensa maksuun.
Pankkijärjestelmä odottaa yhä uudistuksia.
Venäjän kauppataseen ylijäämä 8 miljardia dollaria ensimmäisellä vuosineljänneksellä.
Venäjän työttömyys hienoisessa kasvussa, reaali-palkat nousivat.
Ruhrgas kasvatti omistustaan Gazpromissa.
Vähittäiskauppa kasvussa Virossa ja Latviassa.
Venäjä keskeytti taas öljytoimitukset Mazheikiu Naftalle.
BALTIC ECONOMIES - The Quarter in Review 2/1999 on ilmestynyt.
BOFITin uusi julkaisusarja.
Rahoitusmarkkinat

Viikko 22/99

Mihail Zadornov jätti 1. varapääministerin tehtävät.
Venäjän helmikuussa hyväksytty tuotannonjakosopimuslaki alkaa kantaa hedelmää.
Hallinto- ja omistuspulmat vaivaavat Venäjän öljysektoria.
Julkiset sektorit alijäämäisiä Baltian maissa.
IMF kehottaa Latviaa ja Liettuaa tiukentamaan finanssipolitiikkaansa.
Rautateiden rahtikuljetukset lisääntyivät Virossa, mutta vähenivät Latviassa ja Liettuaassa.
Latvia ja Liettua sopivat merirajastaan.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 23/99

Venäjän budjettialijäämä ensimmäisellä vuosineljänneksellä 19.2 miljardia ruplaa (800 milj. USD).
Laki luottolaitosten uudelleenjärjestelystä läpäisi duuman ensimmäisen käsittelyn.
Venäjän kuukausi-inflaatio hidastui toukokuussa.
Pankkien likviditeetti kasvaa Venäjällä.
Eurooppa-neuvosto hyväksyi EU:n yhteisen Venäjä-strategian.
Vuoden 1998 suorat ulkomaiset investoinnit Itä-Eurooppaan suuremmat kuin vuotta aiemmin.
Inflaatio edelleen alhainen Baltian maissa.
Bruttokansantuote supistui Virossa voimakkaasti.
Latvia asetti sianlihan tuonnille 70 prosentin suojatullin.
Latvian kesäkuun 17. päivän presidentinvaaleihin ilmoittautunut jo viisi ehdokasta.
Liettuan parlamentti hyväksyi lain öljynjalostamon myymisestä.
Liettuaan syntymässä Baltian maiden toiseksi suurin pankki.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 24/99

Venäjän perustuotantosektorit sopivat hintasulusta.
Venäjä purkaa valuutansäännöstelyä; keskuspankille halutaan oikeus velkakirjojen liikkeelle laskuun.
Venäjä alensi jälleenrahoituskorkoaan ja kiristi pankkien reservivaatimusta.
Lontoon klubi suostunee Venäjän pyyntöön velkojen uudelleenjärjestelystä.
Venäjän pörssi-indeksi takaisin viime elokuun devalvaatiota edeltäneelle tasolle.
Baltian maiden teollisuustuotanto supistuu edelleen.
EU alensi Keski- ja Itä-Euroopan kasvuennusteita.
Teollisuustuotanto supistui IVY-maista eniten Moldovassa.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 25/99

G-8-maiden huipputapaaminen Kölnissä 18. - 20. kesäkuuta.
Venäjän teollisuustuotanto kasvoi toukokuussa, ulkomaankauppa ja vähittäiskaupan myynti vähenivät.
Työttömyys Venäjällä pysyi ennallaan, palkkarästit vähenivät toukokuussa.
Venäjän vuoden 2000 budjetin suuntaviivoja.
Imperial-pankin toimilupasotkut jatkuvat.
Viron vaihtotaseen alijäämä pienentynyt.
Viron bruttokansantuotteen alueellinen jakautuminen selvitetty ensimmäistä kertaa.
Latvian luottoluokitus entisellään.
Vaira Vike-Freiberga Latvian presidentiksi.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 26/99

Duuma hyväksyi useita hallituksen esittämiä lakeja ennen kesälomiaan.
Venäjän keskuspankki peruutti toimitukset neljältä suurelta liikepankilta.
Rupla säilyi vakaana Moskovan valuuttapörssin yhdistetyssä kaupankäynnissä.
Minimitoimeentuloon tarvittava summa kasvaa, reaali-palkat eivät pysy mukana.
Viron parlamentti hyväksyi viimein lisäbudjetin.
Baltian maiden ja Puolan presidentit tapasivat Riiassa.
Baltian maiden BKT:t laskivat vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.
BOFIT Discussion Papers.
BOFIT Online.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 27/99

Venäjän pörssi noussut 45 prosenttia kuukaudessa - vaihto edelleen pientä.
Venäjän tilastokomitea ilmoitti kesäkuun kuukausi-inflaatioksi 1.9 %.
Verotulojen kasvusta huolimatta budjetti yhä selvästi alijäämäinen.
Pääministeri Stepashin haluaa kieltää maan myynnin ulkomaalaisille.
Ulkomaiset investoinnit Venäjälle supistuivat huomattavasti.
Baltian maiden rahamarkkinoilla ei suuria muutoksia.
Latvian hallitus eroaa.
Suorat ulkomaiset sijoitukset Viroon ja Latviaan lisääntyneet, Liettuaan vähentyneet.
Vuositasolla Viron valuuttavaranto supistui, Latviassa ja Liettuaassa valuuttavarannot kasvoivat.
BOFIT Online.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 28/99

IMF:n johtokunta käsittelee Venäjän laina-anomusta 28.7.
Gazprom laski liikkeelle ruplamääräisen yritysvelkakirjan.
Alueet valmistautuvat kuvernöörin vaaleihin.
Venäjän viljasadosta odotetaan heikkoa.
Andris Šķēlestä Latvian pääministeri.
Inflaatio pysyy alhaisena Baltian maissa.
Latvian presidentti palauttaa kiistellyn kielilain parlamenttiin.
BOFIT Discussion Papers.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 29/99

Ruplan devalvoituminen parantaa venäläisten yritysten tuloksia.
Vaihtokaupan osuus on hieman vähentynyt venäläisissä teollisuusyrityksissä.
Venäjän teollisuustuotanto ja kauppataseen ylijäämä kasvoivat alkuvuonna.
Ukraina ja ING Barings -pankki sopuun erääntyneen eurobondin maksamisesta.
Levottomuudet jatkuvat Pohjois-Kaukasuksella.
Baltian maiden kauppatasept pienenevät.
Baltian pankit voitollisia ensimmäisellä vuosipuoliskolla.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 30/99

IMF myönsi odotetusti Venäjälle 4.5 mrd. dollarin lainan.
Alfa-pankin velat uudelleenjärjesteltiin.
Reaalitulot Venäjällä kasvoivat kesäkuussa, työttömyys säilyi ennallaan.
Venäjä 71. YK:n elämänlaatua kuvaavalla listalla.
Liettuan Butingen öljysatama aloittanut toimintansa.
Julkisen sektorin alijäämät kasvavat kaikissa Baltian maissa.
Liettuan kaksi suurinta yksityistä pankkia yhdistyvät.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 31/99

Venäjä ja Pariisin klubi sopimukseen velkojen uudelleenjärjestelystä.
Venäjä ja Maailmanpankki sopivat lainaohjelmien jatkamisesta.
Venäjän teollisuustuotanto sekä inflaatio kasvoivat heinäkuussa.
Keskuspankin valuuttavaranto pieneni, rupla heikkeni vähän.
Venäjän keskuspankki perui toimiluvat yhdeksältä pankilta.
Baltian talouskasvu hidastuu.
Työttömyys edelleen korkealla Baltiassa.
Teollisuustuotanto kasvaa IVY-maissa.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 32/99

Jeltsin erotti pääministeri Sergei Stepashinin, Vladimir Putin vt. pääministeriksi.
Venäjän keskuspankki käytti FIMACOA IMF:n erehdyttämiseen vuonna 1996.
Duman vaalit pidetään 19. joulukuuta.
Venäjä rajoittaa polttonesteiden vientiä.
Venäjän keskuspankki vaihtoi SBS-Agro -pankin johdon.
Kuluttajahinnat laskivat Baltian maissa.
Baltian maiden valuuttavarannot supistuivat.
Baltian teollisuustuotanto väheni ensimmäisellä vuosipuoliskolla.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 33/99

Duuma vahvisti Vladimir Putinin pääministerinimityksen.
Venäjän teollisuustuotanto nousussa heinäkuussa.
Venäjän finanssiministeriö sai valmiiksi ensi vuoden budjettiluonnoksen.
Moskovalaispankeilla velkaa valtion budjettiin yhteensä yli 10 miljardia ruplaa (400 milj. USD).
Primakov liittoutui Luzhkovin ja Shaimijevin kanssa.
Moskova vakuuttaa, että Dagestanin tilanne on hallinnassa.
Ulkomaankauppa supistui Baltiassa.
Viro luopuu yritysverosta.
Latvian hallitus tukee Rigas Komercbankia.
Liettuan keskuspankki keskeytti Litimpeksin toiminnan.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 34/99

Venäjän hallitus säilyi lähes ennallaan.
Venäjän yritysten verovelka valtiolle kasvussa.
Venäjän kauppataseen ylijäämä ensimmäisellä vuosipuoliskolla 13 miljardia dollaria.
Venäjällä esitetty uutta veroa laittoman valuutanviennin vähentämiseksi.
Virossa ja Latviassa vähittäiskauppa kasvaa, Liettuaassa jyrkkä pudotus.
Palkkakehitys nopeaa Baltiassa.
Satamien rahtiliikenne kasvaa Virossa ja Latviassa.
Liettuan hallitus hyväksyi menojen leikkaukset.
Ukraina ja Valko-Venäjä.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 35/99

IMF:n valtuuskunta Moskovassa, Venäjää koskevat rahanpesusyytökset lisääntyvät.
Venäjän työttömyys väheni, palkkarästit kasvoivat heinäkuussa.
Venäjän tulot öljyn ja kaasun viennistä vähenivät.
Venäjän GKO-velkakirjojen järjestelyt jatkuvat.
Venäjän valuuttamääräykset aiheuttavat epätietoisuutta.
Duman vaalien lähtöasetelmat selkiytyvät.
Latvian uusi presidentti vieraili Virossa ja Suomessa.
Liettualaisen Mazheikiu Naftan myynti viivästyy.
BOFIT Online -sarja.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 36/99

Venäjän inflaatio hidastui elokuussa, bruttokansantuote supistuu.
Seitsemän venäläispankkia menetti toimilupansa.
Rahan tarjonta ja pankkitalletukset kasvussa Venäjällä.
Suomen vienti KIE-maihin väheni alkuvuonna.
Inflaatio edelleen hidasta Baltian maissa.
Tuotannon lasku hidastui Virossa.
Latvian ja Liettuan valuuttavarannot supistuivat.
Litimpeks-pankki suljettiin Liettuaassa.
IMF myönsi Ukrainalle uuden lainaerän.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 37/99

Pohjois-Kaukasian tilanteen käsittely sai uutta vauhtia pommi-iskuista.
Venäjän markkinat reagoivat pommi-iskuihin.
Venäjän teollisuustuotanto voimakkaassa kasvussa.
Venäjä nostaa öljyn vientimaksua.
Osa LUKoilista myyntiin.
Venäjän pankkisektorin uudelleenjärjestely ei etene.
Latvia ja IMF pääsivät alustavaan sopuun uudesta talousohjelmasta.
Latvian teollisuustuotanto supistuu edelleen.
Viron öljyliusketuotantoa aletaan saneerata.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 38/99

IMF tarkisti Venäjän kasvuennusteita ylös päin.
Venäjän osakemarkkinoiden lasku jatkui.
Taistelu tuottavien valtionyritysten johtajanpaikoista kiihtyy.
Venäjä ottaa käyttöön polttonesteiden vientimaksuja.
LUKOil ja KomiTek yhdistyvät.
Venäläispankit pieniä kansainvälisessä vertailussa.
Lama supistaa Viron vaihtotaseen vajetta edelleen.
Liettua asettaa määräajan Ignalinan ydinvoimalan sulkemiselle.
Eläkkeet Baltian maissa.
BOFIT Online -sarja.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 39/99

Duuma hylkäsi ensi vuoden budjettiehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä.
Venäjältä vaaditaan takuita uusien lainarahojen käytöstä, neuvottelut neuvostovelan kohtalosta jatkuvat.
Venäjän federaation joukot saartavat Tshetsheniaa.
IMF ennustaa Baltian maihin suhteellisen voimakasta reaalisen bruttokansantuotteen kasvua vuonna 2000.
Viro ja Liettua neuvottelevat IMF:n kanssa uusista talousohjelmista.
Lama hellittää Latviassa.
Obligaatiolaina käy kalliiksi Kazakstanille.
Seminaari Venäjän taloudesta.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 40/99

Venäjän budjettiluonnos 2000 sovittelukomiteassa.
Venäjän inflaatio nopeutui vähän syyskuussa.
Duuma hyväksyi lain talletusten suojasta.
Menatep-pankki konkurssiin.
Venäjä maksoi eläkerästinsä.
Venäjän viljasato viimevuotista parempi.
Venäläisten asumiskustannukset kasvavat.
Venäjän federaation joukot etenivät Tshetsheniaan.
Siirtymätalousmaista Viro sai suhteellisesti eniten suoria ulkomaisia sijoituksia vuonna 1998.
Latvian vaihtotaseen vaje kasvaa edelleen.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 41/99

Venäjän seuraavan IMF-lainaerän maksatus viivästyy.
Venäjän kaupp- ja vaihtotase ylijäämäisiä vuoden 1999 ensimmäisellä puoliskolla.
EU:n Ecofin-valtuuskunta Venäjällä.
Inflaatio kiihtyi hieman Baltiassa.
Liettuan bruttokansantuote supistuu edelleen samalla kun vaihtotaseen vaje kasvaa.
EU-jäsenyysneuvotteluja käyvät maat toivovat liittymisprosessin nopeuttamista ja selkeää jäsenyysaikataulua.
Euroopan unioni jäsenyysneuvotteluihin kaikkien Itä-Euroopan hakijamaiden kanssa.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 42/99

Venäjän luottokelpoisuus romahti vuodessa.
Ulkomaalaiset omistajat ahtaalla Venäjällä.
Ensimmäinen venäläinen eurolaina jäi maksamatta.
Venäjän teollisuustuotanto jatkaa nousuaan.
EU:n komissio julkisti vuosittaisen edistymisraportin jäsenyyttä hakeneista maista.
Keskusta suurimmaksi puolueeksi Viron paikallisvaaleissa.
Liettuan litin dollarisidonnaisuus jatkuu vuoteen 2001.
Liettualaisen öljy-yhtiön myynti johti sisäpoliittiseen kriisiin.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 43/99

Duuma hyväksyi korjaillun budjettiehdotuksen jatkatussa ensimmäisessä käsittelyssä.
Ulkomaalaisyritysten pääsy Venäjän vakuutusmarkkinoille vaikeutuu.
Venäjän viljasatoarvio pienenee.
Kädevääntö Venäjän polttoöljynviennistä jatkuu.
Venäjän eläkkeisiin indeksikorotus.
Duuman vaalien ehdokaslistojen jättöaika päättyi.
Viro mahdollistaa tuontitullien käyttöön oton.
Liettuan hallitus hajosi.
Baltian maat kiristävät valtiontalouksiaan ensi vuonna.
Valko-Venäjä ja Liettua sopivat energiavelkajärjestelyistä.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 44/99

Venäjän budjettitasapaino paranee.
Venäjän valuuttavarannon kasvu hidasta ulkomaankaupan ylijäämästä huolimatta.
Venäjän valtio jarruttaa velkansa takaisinmaksujen kotiuttamista ulkomaille.
Venäjän keskuspankki laskee liikkeelle omia velkakirjoja.
Osa LUKoilista myytiin ulkomaalaisille sijoittajille.
Liettua yksityisti valtiollisen öljy-yhtiön.
Andrius Kubilius Liettuan pääministeriksi.
Leonid Kutshma Ukrainan presidentinvaalien 1. kierroksen voittaja.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 45/99

Duuma hyväksyi vuoden 2000 budjettiluonnoksen toisessa käsittelyssä.
IMF:n valtuuskunta Moskovassa.
Venäjän inflaatio ennallaan lokakuussa.
Maakaasun kotimaiset hinnat nousivat Venäjällä marraskuun alusta.
SBS-Agro -pankki lopetetaan - velkojat ja säästäjät jäämässä nuolemaan näppejään.
Duman vaaleissa 28 valtakunnallista vaaliliittoa.
Liettuaan uusi hallitus.
Inflaatio pysyy hitaana Baltiassa.
EBRD ennustaa kasvun kiihtyvän ensi vuonna Itä-Euroopassa.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 46/99

Venäjä pyytää velkojen anteeksiantoa Lontoon klubilta.
OECD ennustaa kasvua Venäjälle.
IMF ei ilmoittanut toisen lainaerän maksuajankohtaa.
Venäjän teollisuustuotannon kasvu jatkuu.
Arvioita Tshetshenian sodan kustannuksista.
Baltian teollisuustuotannon supistuminen hidastuu.
Viro WTO:n jäseneksi.
Kansanäänestys ei vaikuta Latvian eläkelain muutokseen.
Latvia ei usko Venäjän kauppapakotteiden voimaantumiseen.
Ukrainan Leonid Kutshma toiselle presidenttikaudelle.
Valko-Venäjä uudistaa rahansa vuoden 2000 alusta.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 47/99

Venäjä jatkaa velkaneuvotteluja Lontoon klubin kanssa.
Venäjän federaation tammi - syyskuun budjettivaje noin 47 miljardia ruplaa (2 mrd. USD).
Venäjän ulkomaankauppa vähenee, mutta ylijäämä kasvaa.
Suorat sijoitukset ja pääomapako.
Venäjän uusi vakuutuslaki voimaan.
Venäjä yksityistää 49 % öljy-yhtiö TNK:sta.
Tshetshenian sota esillä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön kokouksessa Istanbulissa.
Viron parlamentti hyväksyi reservirahastoa koskevat määräykset.
Liettualla vaikeuksia valtiontalouden tasapainottamisessa.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 48/99

Kansainvälinen valuuttarahasto lykkäämässä lainaeränsä maksua Venäjälle.
Duuma hyväksyi vuoden 2000 budjettiluonnoksen kolmannessa ja ratkaisevassa käsittelyssä.
Putinin hallituksen 100 päivää.
Venäjä pidentää öljytuotteiden vientikiintiöiden voimassaoloa vuoden loppuun.
Tjumenin öljy-yhtiö erävoittoon kamppailussa Sidancon kohtalosta.
Kommunisteilla suurin kannatus duuman vaaleissa.
Kuljetukset kasvavat Virossa, mutta pienenevät Latviassa ja Liettuassa.
Gazprom harkitsee maakaasun viennin supistuksia Liettuaan.
BOFIT julkaisut.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 49/99

IMF:n toisen lainaerän maksua Venäjälle lykätään edelleen.
Venäjän duuma hyväksyi vuoden 2000 budjetin neljännessä käsittelyssä 3. joulukuuta.
Venäjän inflaatio hidastui.
Venäjän valuuttavaranto supistui.
GKO-uudelleenjärjestelyä jatketaan, Minfin 3:n uudelleenjärjestely hyväksyttiin.
Venäjän uusi tuloveroasteikko voimaan vuoden 2000 alusta.
Venäjän hallitus kaksinkertaisti raakaöljyn vientimaksun.
Duman vaalitaisto kiristyy.
Venäjä ja Valko-Venäjä solmivat uuden liittosopimuksen.
Kuluttajahintojen nousu kiihtyi hieman Virossa ja Latviassa.
Viron bruttokansantuote kääntyi hienoiseen nousuun.
Latvian ensi vuoden budjetti hyväksytty.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 50/99

Duman vaalien viime hetken tilanne
Moskovan pormestarin vaalit pidetään 19. joulukuuta, Pietarin vaalit siirrettiin.
Venäjä jatkaa velkojensa maksua IMF:lle.
EU-huippukokous päätti uusista hakijamaista, kehotti Venäjää poliittiseen ratkaisuun Tshetsheniassa.
Venäjän keskuspankin obligaatiolainan liikkeellelasku epäonnistui.
Suuria heilahteluja Venäjän osakemarkkinoilla.
Ulkomaisten pankkien lainat Venäjälle ja Baltiaan.
Latvian parlamentti hyväksyi uuden kielilain 9. joulukuuta.
IMF ja Latvia sopivat uudesta valmiusluottojärjestelystä 10. joulukuuta.
Mazheikiu Naftalla vaikeuksia raakaöljyn saannissa.
Viro kärkisijoilla taloudellisen vapauden indeksissä.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 51/99

Kremläiä tukevat puolueet yllättivät duuman vaaleissa.
Osakekurssit ja rupla reagoivat myönteisesti duuman vaalien tulokseen.
Venäjän marraskuun teollisuustuotanto 12.9 % suurempi kuin vuosi sitten.
Yhdysvaltain hallitus esti Export-Import Bankin takaukset TNK:lle.
Uudet GKO:t kävivät heikosti kaupaksi.
Viron parlamentti hyväksyi vuoden 2000 budjetin 15. joulukuuta.
Latvia jatkaa sianlihan kotimarkkinoiden suojaamista.
Liettua ja IMF pääsivät alustavaan sopimukseen valmiusluotosta.
Rahoitusmarkkinat.

Viikko 52/99

Putin haluaa vahvistaa valtion roolia.
Maailmanpankki myönsi Venäjälle uuden lainaerän.
Venäjän uusi presidentinvaalilaki hyväksyttiin.
Venäjän hallitus nosti metallien vientimaksuja ja määräsi vientimaksun myös maakaasulle.
Omistusjärjestelyt TNK:n ympärillä jatkuvat.
Venäjän tämän vuoden maataloustuotannon arvioidaan jäävän viime vuoden tasolle.
Baltian maiden vaihtotaseet.
Liettua hyväksyi budjetin vuodelle 2000.
Liettuan Vilniaus Bankas ja Hermis Bankas yhdistyvät.
Rahoitusmarkkinat.

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 1

Duuma hylkäsi uuden ehdotuksen maakoodeksiksi. Duuma hyväksyi viime vuoden huhtikuussa maakoodeksin, joka olisi kieltänyt etenkin maatalousmaan myymisen ja ostamisen. Presidentti Boris **Jeltsin** kuitenkin esti vetollaan koodeksin voimaantulon, minkä jälkeen ehdotusta on valmisteltu erityisessä parlamentin ja presidentin edustajien sovittelutoimikunnassa. Joulukuussa 1998 duuman käsittelyyn tuotu uusi lakiehdotus oli kompromissi kommunistienemmistöisen duuman ja presidentin esittämien vaatimusten välillä. Siinä olisi sallittu maan myyminen ja ostaminen vain hyvin rajoitetusti, mutta tämäkin oli duuman enemmistön mielestä liian liberaalia. Duuma äänesti maalaista kahdesti joulukuun 23. päivänä, ja lain vastustajat voittivat selvästi molemmat äänestykset.

Maakoodeksin hylkääminen nyt voi pahimmillaan johtaa siihen, ettei maan, erityisesti maatalousmaan, ostamista ja myymistä sallivaa lakia saada Venäjällä voimaan pitkään aikaan. Duuman puheenjohtaja Gennadi **Seleznjov** esitti kuitenkin, että nyt hylätty lakiluonnos voitaisiin ottaa uudelleen käsittelyyn jo duuman kevätistuntokaudella.

Inflaatio kiihtyi Venäjällä loppuvuonna 1998. Venäjän tilastokomitean Goskomstatin mukaan inflaatio oli joulukuussa 11.6 prosenttia, kun se vielä marraskuussa oli 5.7 prosenttia. Vuosi-inflaatioksi muodostui 84.4 prosenttia. Vuonna 1997 inflaatio oli 11 prosenttia. Hallituksen budjettiesityksessä inflaation ennustetaan olevan tänä vuonna 30 prosenttia.

Vuonna 1998 nousivat erityisesti ruokatarvikkeiden hinnat (97 %) ja teollisuustuotteiden hinnat (100 %). Palveluiden hintojen nousu oli selvästi maltillisempaa (18 %).

Pörssi romahti Venäjällä vuonna 1998. Osakkeiden arvo RTS:ssä (Russian Trading System) laski 85 prosenttia vuonna 1998. Vuoden 1997 lopussa RTS-indeksin arvo oli 397.08, kun vuoden 1998 viimeisenä päivänä RTS-indeksi oli 58.93. Kaikkien aikojen alhaisimmalla tasolla RTS-indeksi kävi viime vuoden lokakuun 2. päivänä, jolloin se laski 37.74 pisteeseen. RTS:n toimitusjohtajan Sergei **Golovanevin** mukaan kaupankäynnin volyyymi pieneni viime vuonna yli 40 prosenttia verrattuna vuoteen 1997. Vuoden 1998 volyyymi oli 9.3 miljardia dollaria, kun se vuonna 1997 oli 15.7 miljardia dollaria.

Venäjän verokoodeksin ensimmäinen osa voimaan. Venäjän verokoodeksin vuosia valmisteltu ensimmäinen osa tuli voimaan 1.1.1999. Presidentti oli hyväksynyt koodeksin allekirjoituksellaan 31.7.1998.

Viron ja Liettuan vaihtotasekehitys viime vuoden kolmannella neljänneksellä. Viron vaihtotaseen alijäämä laski heinä - syyskuussa alimmalle tasolleen viimeksi kuluneen vuoden aikana eli 7.7 prosenttiin BKT:stä. Vuoden ensimmäisten yhdeksän kuukauden alijäämä oli 9.5 prosenttia BKT:stä. Vaihtotaseen vajeen supistuminen on seurausta kauppataaseen alijäämän pienenemisestä. Palvelutaseen ylijäämä kattoi 60 prosenttia kauppataaseen alijäämästä. Suomi on edelleen Viron suurin kauppakumppani 17 prosentin osuudella Viron viennistä ja 23 prosentin osuudella tuonnista. Toisella sijalla on Venäjä 14 prosentilla viennistä ja 11 prosentilla tuonnista. Venäjän kriisin vaikutukset Viron ulkomaankauppaan tulevat täysimääräisesti näkyviin vasta neljännen neljänneksen tilastotiedoissa, jotka eivät vielä ole valmistuneet.

Liettua vaihtotaseen alijäämä jatkoi kasvuaan kolmannella neljänneksellä, jolloin se oli 13.4 prosenttia BKT:stä. Tammi - syyskuussa vaje oli 13.0 prosenttia. Vuoden viimeisellä neljänneksellä tilanteen ei uskota merkittävästi parantuneen. Liettuan vienti kasvoi tammi - lokakuussa edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta 3 prosenttia ja tuonti 11 prosenttia. Liettuan suurin kauppakumppani on Venäjä, jonka osuus maan viennistä on 19 prosenttia ja tuonnista 21 prosenttia. Toisena on Saksa 12 ja 18 prosentin osuuksilla.

Baltian elintarvikekaupasta kiistaa. Latvian hallitus on esittänyt maan parlamentille, että se asettaisi kiintiöt Virosta ja Liettuaista tuotavalle sianlihalle Baltian maiden välillä voimassa olevasta vapaakauppasopimuksesta huolimatta. Ehdotus on seurausta viime kesänä Virosta Latviaan suuntautuneista suurista lihatoimituksista. Kiintiöt asetettaisiin yhdeksi vuodeksi, ja niiden ylittävältä määrältä Latvia perisi 42 prosentin tullin suojellakseen kotimaista sianlihantuotantoaan. Kiintiöinti ei Latvian maatalousministeriön edustajan mukaan riko Maailman kauppajärjestön WTO:n sääntöjä. Baltian maiden välinen vapaakauppasopimus sallii tuonnin rajoitukset tapauksissa, joissa tuonti vaikuttaa kielteisesti kotimaanmarkkinoihin. Viron maatalousministeriön mukaan Latvia ei ole esittänyt laskelmia tuonnin aiheuttamasta vahingosta.

Liettuan talouskasvu hidastumassa. Tilastoviraston ennakkotietojen mukaan viime vuoden kolmannella neljänneksellä Liettuan BKT kasvoi 3.2 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajasta. Suurin syy kasvun hidastumiseen oli Venäjän kriisi. Vuoden yhdeksän ensimmäisen kuukauden aikana BKT kasvoi 5.7 prosenttia.

Heikko pörssivuosi Baltiassa. Pörssikurssit laskivat vuoden 1998 aikana selvästi kaikissa Baltian maissa. Tallinnan pörssin TALSE-indeksi laski vuoden aikana 66 prosenttia. Riian pörssin hintaindeksi puolestaan laski peräti 75 prosenttia. Liettuaassa pörssin alamäki ei ollut aivan yhtä jyrkkä kuin muissa Baltian maissa; pörssi-indeksi laski noin 40 prosenttia. Osakkeiden alamäen syynä pidetään toisaalta sijoittajien yleistä epäluottamusta ns. nousevia markkinoita kohtaan ja toisaalta Venäjän kriisiä, joka vaikuttaa negatiivisesti myös Baltian maihin.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 6.1.99 (ed. viikko)

RUB/USD 20.65 (20.99), RUB/EUR 24.40 (-), RUB/FIM 4.10 (4.17), Moskova RTS- indeksi 61.27 (+2.7 %)

Baltian pörssi-indeksit 6.1.99

Tallinna TALSE 99 (+8.9 %), Riika DJRSE 97 (-1.2 %), Vilna LITIN 522 (+0.3 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 2

Duuma yrittää saada budjetin hyväksytyä helmikuun alkuun mennessä. Budjettiesityksen toinen käsittely duumassa on 19. tammikuuta. Toisessa käsittelyssä päätetään, miten tulot jaetaan eri sektoreiden kesken. Kolmas käsittely on 29. tammikuuta ja viimeinen käsittely alustavasti 4. helmikuuta.

Venäjän hallitus aikoo ottaa käyttöön joitakin hyödykkeitä koskevia vientitululleja, joiden tarkoituksena on kasvattaa budjetin tuloja. Hallitus suunnittelee viiden prosentin vientitullia kuudeksi kuukaudeksi IVY-alueen ulkopuolelle vietäville öljytuotteille ja maakaasulle, kuparille, nikkelille, kivihiilelle ja raskaalle polttoöljylle. Samoin kuudeksi kuukaudeksi aiotaan asettaa kymmenen prosentin vientitulli mm. tiettyjen jalometallien romulle, öljykasvien siemenille, vuodille ja nahoille sekä eräille jalopuulajeille. Tullit eivät ole vielä astuneet voimaan.

Ruplan arvo luisuu alas. Ruplan ulkoinen arvo on heikentynyt edelleen vuoden alusta. Dollarin ruplakurssi oli alimmillaan maanantain 11.1. noin 23 RUB/USD, mutta torstain 14.1. keskuspankin noteeraus oli 21.8 RUB/USD. Duuman toista käsittelyä odottava tämän vuoden budjetti olettaa, että dollarin ruplakurssi olisi 21.5 RUB/USD. Mitä enemmän rupla heikkenee tästä arvosta, sitä vaikeammaksi Venäjälle tulee tänä vuonna erääntyvien ulkomaisten lainojen ja korkojen takaisinmaksu. Venäjän keskuspankin kulta- ja valuuttavaranto oli 8. tammikuuta 12 miljardia dollaria. Alimmillaan varanto oli 18. joulukuuta 11.9 miljardia dollaria.

Kaupankäynti Venäjän hallituksen ruplamääräisillä velkapapereilla alkaa uudelleen perjantaina 15. tammikuuta. Kaupankäynti on ollut pysähdyksissä viime elokuusta lähtien. Perjantaista lähtien kauppaa on tarkoitus käydä joukkovelkakirjalainoilla, jotka erääntyvät tämän vuoden lopun jälkeen, sekä niillä uusilla velkapapereilla, joita Venäjä hallitus on antanut sijoittajille vanhojen velkasitoumustensa uudelleenjärjestelyn yhteydessä.

Brasilian devalvaatio 13.1. laski osakekurseja ympäri maailman, ja esimerkiksi Venäjällä RTS-indeksi laski 7.5 %.

Venäjän BKT supistui viisi prosenttia vuonna 1998. Talousministeriön julkaisemien ennakkotietojen mukaan Venäjän BKT laski viime vuonna viisi prosenttia. BKT ei ole laskenut näin paljon vuoden 1994 jälkeen. Teollisuustuotanto supistui alustavien tietojen mukaan 5.5 prosenttia.

Talousministeriön mukaan ulkomaiset suorat sijoitukset Venäjälle viime vuonna olivat 2 miljardia dollaria, mikä on noin puolet vuoden 1997 tasosta. Ministeriö odottaa suorien sijoitusten kasvavan tänä vuonna 2.5 miljardiin dollariin.

Venäjälle uusi kehityspankki. Venäjä aikoo perustaa teollisuuden investointeihin ja luototukseen erikoistuvan kehityspankin. Pankki on taloudesta vastaavan 1. varapääministerin Juri **Masjukovin** ideoima ja heijastaa Jevgeni **Primakovin** hallituksen kotimaan teollisuutta suosivaa linjaa. Pankin pääomistajaksi tulee valtio ja rahoituksensa pankki saa pääosin federaation kehitysbudjetista. Vuoden 1999 budjettiesitykseen sisältyy kehitysvaroja 22 miljardia ruplaa (n. 1 mrd. USD).

Talousministeri Andrei **Shapovaljantsin** mukaan uusi kehityspankki tulee käyttämään rahoituslähteenään myös Euroopan kehitys- ja jälleenrakennuspankin EBRD:n luottoja. Venäjän kotimaanteollisuuden kilpailukyky on ruplan devalvoitumisen myötä parantunut oleellisesti, ja talousministeri pitääkin vuoden 1999 mahdollisuuksia Venäjän teollisuuden elvyttämiseksi poikkeuksellisen hyvinä.

Eesti Telekomien osakemyynti alkaa 25. tammikuuta. Viron valtio aikoo myydä noin 25 % Eesti Telekomista. Osakkeita voivat ostaa sekä virolaiset että ulkomaalaiset sijoittajat. Annin yhteydessä suomalainen Sonera ja ruotsalainen Telia vaihtavat omistuksensa Eesti Telekomien tytäryhtiöissä 23.25 prosentin osuuteen itse Eesti Telekomissa. Tällä hetkellä pohjoismaalaiset teleyhtiöt omistavat yhteensä 49 % Eesti Telekomien kummastakin tytäryhtiöstä, Eesti Telefonista ja Eesti Mobiiltelefonista. Yleisöannin yhteydessä Teliällä ja Soneralla on oikeus ostaa vielä 2.5 % Eesti Telekomista, eli tämän jälkeen ne omistaisivat Eesti Telekomista yhdessä 49 %. Valtiolla säilyy kuitenkin määräysvalta yhtiössä, koska sen omistamalla osakkeilla on moninkertaisesti äänivaltaa yhtiökokouksessa.

Joidenkin analyysien mukaan Eesti Telekomien markkina-arvo olisi osakemyynnin jälkeen lähes yhdeksän miljardia kruunua eli noin 650 miljoonaa dollaria.

Kielisäännöksiä tiukennettu Virossa. Viron parlamentti säätö 15. joulukuuta kielilain, joka vaatii kunnanvaltuutetuilta ja kansanedustajilta riittävää viron kielen hallintaa. Etyj:n vähemmistöjen oikeuksista vastaava komissaari **van der Stoel** on ilmaissut huolensa kielilain, joka hänen mukaansa on Viron perustuslain vastainen. Kielilaki astuu voimaan kuluvan vuoden toukokuussa.

Myös Latvian parlamentissa on parhaillaan käsittelyssä kielilaki, joka on aiheuttanut huolta maan kielivähemmistöjen keskuudessa. Lakiluonnoksen mukaan mm. Latvian venäjänkielisten koulujen on siirryttävä käyttämään latviaa opetuskielenä.

Joulukuussa Baltiassa ennätysalhainen inflaatio. Viron vuosi-inflaatio oli joulukuussa alhaisempi kuin koskaan aikaisemmin maan uuden itsenäisyyden aikana. Elintarvikkeiden hintojen hienoisesta alentumisesta ja muiden hintojen maltillisesta noususta johtuen inflaatio oli kuukausitasolla 0.1 % ja vuositasolla 6.5 %.

Myös Latviassa joulukuun inflaatio oli elintarvikkeiden hintojen hitaan nousun vuoksi historian alhaisimmalla tasolla toista kuukautta peräjäälkeen. Hinnat kohosivat kuukausitasolla 0.2 % ja vuositasolla 2.8 %. Merkittävä osa inflaatiosta selittyy säänneltyjen hintojen nousulla, sillä kulutuskorista kuuluu edelleen 20 % hintasääntelyn piiriin.

Liettuaassa kuluttajahinnat nousivat marraskuusta joulukuuhun 0.1 % ja viime vuodesta 2.4 %. Myös Liettuassa inflaatio oli alhaisempi kuin koskaan aikaisemmin. Julkispalveluiden ja elintarvikkeiden hinnat, joiden paino hintaindeksissä on yli 60 %, pysyivät lähes ennallaan kuukausitasolla.

Suorat sijoitukset Baltiaan kasvussa. Viroon vuoden 1998 tammi - syyskuussa suuntautuneiden suorien sijoitusten arvo oli lähes 5.2 mrd. kruunua (noin 400 milj. USD). Viroon tehtyjen sijoitusten määrä on kasvanut tasaisesti, mutta viime vuoden kolmannen neljänneksen huippu erottuu selvästi. Tuolloin ruotsalaispankit ostivat merkittäviä osia Viron suurimmista pankeista.

Latviaan tehtiin suoria sijoituksia vuoden 1998 kuuden ensimmäisen kuukauden aikana 610 milj. latin arvosta (noin 370 milj. USD), kun koko viime vuoden aikana suorien sijoitusten määrä oli 750 milj. latia. Sijoitusvirta on kiihtynyt erityisesti suurten yksityistämishankkeiden johdosta.

Liettuaan suuntautuneet suorat sijoitukset ovat kasvaneet voimakkaasti vuoden 1998 tammi - syyskuun aikana, jolloin niitä tehtiin 3.2 miljardin litin (800 milj. USD) arvosta. Yksin kolmannella vuosineljänneksellä suorien sijoitusten määrä oli lähes kaksinkertainen verrattuna koko vuonna 1997 tehtyihin suoriin sijoituksiin (1.4 mrd. litiä). Kasvuun olivat pääsyyinä suuret yksityistämiskaupat telekommunikaatio- ja pankkisektoreilla.

Nazarbajev voitti odotetusti Kazakstanin presidentinvaalit. Istuva presidentti Nursultan **Nazarbajev**, 58, sai noin 82 % annetusta äänistä sunnuntaina 10.1. pidetyissä vaaleissa. Vaalit olivat maan ensimmäiset vapaat presidentinvaalit, joissa oli useita ehdokkaita; vuoden 1991 presidentinvaaleissa Nazarbajev oli ainoa ehdokas. Vaikka vaalit sujuivatkin hyvin, niiden tulosta varjostavat syytökset oppositioehdokkaiden syrjimisestä sekä oppositioryhmien toiminnan tukahduttamisesta. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ilmoittikin jo ennen vaaleja, että se ei tule tunnustamaan vaalien tulosta. Vuodesta 1990 Kazakstania johtaneen Nazarbajevin johdolla maan taloutta on uudistettu ja lukuisat länsimaiset yritykset ovat päässeet hyödyntämään Kazakstanin mittavia öljy- ja kaasuvaroja.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 13.1.99 (ed. viikko)

RUB/USD 22.58 (20.65), RUB/EUR 25.95 (24.40), RUB/FIM 4.36 (4.10), Moskova RTS- indeksi 55.64 (-9.2 %)

Baltian pörssi-indeksit 13.1.99

Tallinna TALSE 96 (-3.6 %), Riika DJRSE 86 (-11.1 %), Vilna LITIN 538 (+3.1 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 3

Budjetti hyväksyttiin toisessa käsittelyssä. Duuma hyväksyi tiistaina 19.1. budjettiesityksen toisessa käsittelyssä selvällä enemmistöllä. Ennen toista käsittelyä kommunistit vaativat sosiaalimenojen kasvattamista ja valtion velanhoitomenojen leikkaamista, mutta ehdotus ei saanut kannatusta duumassa. Sen sijaan duuma hyväksyi muutokset, joilla siirretään kahdeksan miljardia ruplaa (noin 350 milj. USD) valtion hallinnosta ja ulkomaan toiminnoista puolustusvoimille, teollisuudelle ja alueille. Budjettiesityksen kolmas käsittely on 29. tammikuuta.

Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n valtuuskunta saapui Moskovaan keskiviikkona 20.1. Valtuuskunnan tehtävänä on arvioida Venäjän talustilannetta ja budjettiesitystä. IMF:n Venäjä-asioista vastaavan johtajan Aleksei **Mozhinin** mukaan valtuuskunnan työskentely Moskovassa kestää noin kolme viikkoa, ja ennen sen päättymistä ei tehdä päätöksiä Venäjälle mahdollisesti myönnettävistä uusista lainoista.

Lontoon klubi antaa Venäjälle lisää aikaa velkaneuvotteluihin. Lontoon klubi edustaa Venäjän valtion yksityisiä velkojia, ja sillä oli mahdollisuus vaatia Venäjän velkojen nopeutettua takaisinmaksua, koska Venäjän valtio ei joulukuussa pystynyt maksamaan yhtä korkoerää. Nyt Lontoon klubin edustajat ja Venäjä pyrkivät neuvottelemaan velkojen uudelleenjärjestelystä. Näyttää ilmeiseltä, että Venäjällä ei ole rahaa maksaa kaikkia tänä vuonna eräänäntyviä ulkomaisten lainojen korkoja ja lyhennyksiä, ellei lainoja järjestetä uudelleen.

Venäjän velkamarkkinat auki, mutta kaupankäynti vähäistä. Venäjän valtion ruplamääräisten velkapapereiden jälkimarkkinat avattiin ensimmäistä kertaa elokuun talouskriisin jälkeen perjantaina 15. tammikuuta. Kauppaa käydään pääasiassa velkapapereilla, joita Venäjän hallitus on antanut sijoittajille vanhojen velkasitoumusten tilalle näiden uudelleenjärjestelyn yhteydessä. Kauppoja on kuitenkin tehty hyvin vähän. Osasyynä tähän on se, että keskuspankki asetti juuri ennen kaupankäynnin alkamista velkapapereiden tuotolle 120 prosentin ylärajan. Tällä tuotolla velkapapereille oli vaikea löytää ostajia.

Duuma kumosi luottolaitosten konkurssilakia koskevan presidentin veton. Venäjän duuma hyväksyi 15.1. luottolaitosten konkurssilain entisessä, presidentin lokakuussa 1998 hylkäämässä muodossa. Äänestyksen tulos oli 366 puolesta, eikä yhtään vastaan. Näkemyseroja on ollut mm. siitä, jääkö luottolaitosten valvonta keskuspankille, sekä luottolaitosten uudelleenorganisointimenettelyistä konkurssitapauksissa. Keskuspankin varapääjohtajan Aleksander **Turbanovin** mukaan keskuspankki ei vastusta pankkivalvonnan siirtämistä pois itseltään, mutta siitä olisi määrättävä erillisellä lailla. Jos duuman nyt hyväksymä lakiversio läpäisee toistamiseen myös liittoneuvoston käsittelyn, on presidentinkin se hyväksyttävä.

Venäjän teollisuustuotannon lasku hidastui hieman. Venäjän tilastokomitean mukaan teollisuustuotanto väheni joulukuussa 6.6 % edellisen vuoden joulukuusta. Marraskuussa lasku oli 9.1 % ja lokakuussa 11.1 %.

Opettajat vaativat palkkarästien pikaista maksamista. Lukuisista lupauksistaan huolimatta pääministeri Jevgeni **Primakovin** mukaan hallitus ei ole onnistunut maksamaan valtion palkka- ja eläkerästejä. Valtion tilastokomitean mukaan palkkarästien yhteisumma joulukuun alussa oli 85 mrd. ruplaa, eli hieman enemmän kuin syyskuun alussa. Rästisummasta noin neljännes on julkisen sektorin palkkarästejä. Erityisesti opettajat sekä terveydenhuollon henkilöstö ovat paikoin joutuneet odottamaan palkkojaan yli puoli vuotta. Hajanaisten lehtitietojen mukaan kymmenet tuhannet opettajat mm. Novosibirskin, Krasnojarskin ja Altain lääneissä ovat lakossa maksamattomien palkkojen vuoksi. Opettajien ammattiliitto on julistanut tammikuun 27. päivän maanlaajuiseksi yleiseksi protestipäiväksi.

Kasvavista rästeistä huolimatta varapääministeri Valentina **Matvienko** on ilmoittanut, että sekä palkkoihin että eläkkeisiin tehdään 30 – 50 % indeksikorotuksia huhtikuun alusta lukien.

Venäjän kriisi ei ole vaikuttanut merkittävästi Baltian maiden tavaraliikenteeseen. Kuljetukset

Latvian satamien kautta kasvoivat kolme prosenttia viime vuonna, vaikka suurimman sataman, Ventspilsin, kautta tapahtuneet kuljetukset hieman pienivät. Venäjän öljykuljetuksista 12-14 % kulkee Ventspilsin kautta, ja transitokuljetukset muodostavat yli 90 % sen liikennemäärästä. Rautateiden tavarakuljetukset sen sijaan vähenivät kahdeksan prosenttia. Pudotus oli suurin kauttakulkuliikenteessä, joka pieneni neljänneksellä. Kauttakulkuliikenne on Baltian maista tärkeintä Latvian taloudelle.

Viron satamien rahtiliikenteen nopea kasvu jatkui viime vuonna, jolloin kuljetukset lisääntyivät 25 %. Transitokuljetukset kasvoivat 32 %, mutta kasvun odotetaan hidastuvan merkittävästi kuluvana vuonna. Kauttakulkuliikenteen osuus Viron satamissa oli viime vuonna 73 %.

Liettuan tärkein satama, Klaipeda, käsitteli viime vuoden tammi-marraskuussa viisi prosenttia vähemmän tavaraa kuin vuotta aiemmin. Rautateillä tavarakuljetukset kasvoivat kolme prosenttia huolimatta transitokuljetusten parin prosentin laskusta.

Baltian työttömyys nousussa. Rekisteröityjen työttömien määrä kipusi Virossa viime vuoden joulukuussa neljään prosenttiin aktiiviväestöstä, samalle tasolle kuin viime vuoden alussa. Alkuvuonna alkanut myönteinen kehitys katkesi Venäjän kriisin puhjettua. Todellinen työttömyysprosentti on kuitenkin korkeampi; viime vuoden toisella neljänneksellä tehdyn työmarkkinatutkimuksen mukaan työttömänä oli lähes kymmenen prosenttia työvoimasta, kun rekisteröityjä työttömiä oli samaan aikaan vajaat neljä prosenttia.

Myös Latviassa työttömyys on Venäjän kriisin seurauksena kohonnut korkeimmalle tasolleen sitten maan itsenäistymisen. Joulukuussa 1998 rekisteröityjä työttömiä oli 9.2 % aktiiviväestöstä, kun viime vuoden vastaavaan aikaan työttömyysaste oli seitsemän prosenttia. Jos piilotyöttömyys otetaan huomioon, saattaa todellinen työttömyysprosentti asiantuntijoiden mukaan kuitenkin olla noin 14.

Liettuan työttömyysaste jatkoi nousuaan neljättä kuukautta ja oli joulukuussa 6.9 %. Myös Liettuassa todellinen työttömyys on huomattavasti rekisteröityä korkeampaa.

Latvian hallitus luopui suunnitelmistaan puuttua Baltian maiden väliseen vapaakauppaan. Hallitus päätti viime viikolla vetää pois parlamentista lakiesityksensä, joka olisi asettanut kiintiöt Virossa ja Liettuasta tuotavalle sianlihalle. Päätökseen vaikutti osaltaan Viron ja Liettuan viranomaisten esittämä kritiikki. Latvian hallituksen ilmoituksen mukaan ehdotetut kiintiöt eivät olisi saaneet aikaan toivottuja tuloksia ja lisäksi muut Baltian maat olisivat saattaneet ryhtyä vastatoimiin latvialaisia maataloustuotteita kohtaan. Sen sijaan Latvian hallitus on antanut maatalousministeriölle tehtäväksi laatia suunnitelman suorasta tuesta sianlihantuotannolle, ja myös polkumyynnin vastaisen lainsäädännön valmistelua joudutetaan.

Liettua pyrkii rajoittamaan ulkomaista lainanottoa. Ulkomaisten yritysten liettualaisille yrityksille myöntämien lainojen koroille on määrätty 15 prosentin vero maan vaihtotasealijäämän kasvun hillitsemiseksi. Vero astui voimaan tammikuun alussa. Sen piiriin tulevat lähinnä lyhytaikaiset lainat, jotka muodostavat noin viidenneksen Liettuuan suuntautuvista ulkomaisista investoinneista. Vero ei koske ulkomaisia pankkeja tai muita rahoituslaitoksia, ja sen ulkopuolelle jäävät myös suorat sijoitukset.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 20.1.99 (ed. viikko)

RUB/USD 22.98 (22.58), RUB/EUR 26.59 (25.95), RUB/FIM 4.47 (4.36), Moskova RTS- indeksi 56.99 (+2.4 %)

Baltian pörssi-indeksit 20.1.99

Tallinna TALSE 93 (-2.6 %), Riika DJRSE 95 (-1.4 %), Vilna LITIN 537 (-0.1 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 4

Venäjän veloista tuskin uutta sopimusta lähiaikoina. Venäjän varafinanssiministeri Mihail Kasjanovin mukaan nopeaa päätöstä Venäjän Neuvostoliitolta perimän velkataakan vähentämisestä ei ole odotettavissa. Kasjanovin mukaan viralliset neuvottelut velkojavaltioita edustavan Pariisin klubin kanssa voivat alkaa vasta, kun Venäjä ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ovat sopineet talousohjelmasta. IMF:n valtuuskunta on parhaillaan Moskovassa arvioimassa Venäjän taloustilannetta.

Venäjällä on ulkomaanvelkaa noin 145 miljardia dollaria, josta tänä vuonna erääntyy 17.5 miljardia dollaria. Budjettiesityksessä ulkomaanvelkojen maksuun on kuitenkin varattu vain 9.5 miljardia dollaria. Venäjän pitäisi tänä vuonna maksaa mm. Pariisin ja Lontoon klubeille yhteensä yli viisi miljardia dollaria, IMF:lle 4.5 miljardia dollaria sekä eurobondien korkoja 1.7 miljardia dollaria. Varafinanssiministeri Kasjanov on painottanut, että Venäjä aikoo maksaa kokonaan ja ajallaan vuoden 1992 jälkeen otetun velan. Venäjän finanssiministeriö ilmoittikin maanantaina 25.1., että se on maksanut kokonaan 24. tammikuuta erääntyneen 320 miljoonan dollarin eurobondikorkoerän.

Vaihtotaseen alijäämä kasvoi Venäjällä. Venäjän keskuspankin mukaan vuoden 1998 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana Venäjän vaihtotaseen alijäämä oli 5.6 miljardia dollaria. Tavaroiden ja palvelusten kaupan tase oli 3.3 miljardia dollaria ylijäämäinen. Vaihtotaseen alijäämä oli kaksi prosenttia kolmen ensimmäisen neljänneksen bruttokansantuotteesta. Alijäämä olisi ollut suurempi, ellei Venäjä olisi lopettanut ulkomaisten velkojen korkojen maksua elokuun puolivälissä. Vuoden 1997 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana vaihtotaseen ylijäämä oli 3.2 miljardia dollaria.

Kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana Venäjälle tuli nettomääräisesti suoria sijoituksia 665 miljoonan dollarin edestä. Portfolioinvestointeja Venäjä sai nettomääräisesti 7 miljardia dollaria. Kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana keskuspankin valuuttavaranto supistui 4.3 miljardia dollaria. On kuitenkin huomattava, että maksutaseeseen sisältyvät virheelliset ja tunnistamattomat erät olivat peräti -5.4 miljardia dollaria. Tämä saattaa osaltaan kuvata rekisteröimättömiä pääomaliikkeitä pois Venäjältä.

Tilastokomitean mukaan vuoden 11 ensimmäisen kuukauden aikana kauppataseen ylijäämä Venäjälle oli 10.3 miljardia dollaria, kun samana ajanjaksona 1997 ylijäämä oli 13.8 miljardia.

Kolme valtion kontrolloimaa öljy-yhtiötä yhdistettäneen. Maanantaina julkisuuteen tulleen tiedon mukaan Rosneft, Slavneft ja ONAKO (valtion omistusosuudet 100 %, 75 % ja 89 %) yhdistetään yhdeksi kansalliseksi öljy-yhtiöksi. Yhdistyspäätöksestä kertoi varapääministeri Vladimir **Bulgak**, jonka mukaan 75 % uuden yhtiön osakkeista jäisi valtion omistukseen. Uusi yhtiö olisi Venäjän viidenneksi suurin öljy-yhtiö, jonka vuosituotanto olisi noin 32 milj. tonnia. Yhdistyspäätös vaatii kuitenkin vielä ainakin pääministeri Jevgeni **Primakovin** hyväksynnän. Lisäksi vähemmistöosakkaiden aseman turvaaminen voi osoittautua hankalaksi.

Utinen yhdistymisestä ei tullut täytenä yllätyksenä, sillä öljy-yhtiöiden huonot tulokset ovat pakottaneet sekä valtion että muut omistajat etsimään uusia ratkaisuja öljyntuotannon tehostamiseksi. Vaikka Venäjän raakaöljyn vienti kasvoi vuonna 1998 noin 10 prosenttia, vientitulot supistuivat noin neljänneksen (eli noin 20 mrd. mk) vuoden 1997 tasoon verrattuna.

Myös kaasumonopoli Gazprom on joutunut vaikeuksiin ruplan devalvoitumisen ja alhaisten maailmanmarkkinahintojen takia. Vuoden 1998 tilinpäätöksestä on tulossa tappiollinen ja eräiden arvioiden mukaan jopa 10 prosenttia Gazpromin 350 000 työntekijästä tullaan irtisanomaan.

Venäjän työttömyys kasvaa. Venäjän tilastokomitean mukaan työttömyysaste oli joulukuussa 11.8 prosenttia. Työttöminä oli 8.6 miljoonaa ihmistä. Joulukuussa 1997 työttömyysaste oli 11.3 %.

Teollisuustuotanto kasvoi Baltian maissa 1998. Viime vuonna teollisuustuotanto kasvoi Virossa 1.5 %, Latviassa 2 % ja Liettuaassa 7 % vuodesta 1997. Joulukuussa teollisuustuotannon vuosimuutos oli +4 % Virossa, -13.1 % Latviassa ja -9.9 % Liettuaassa.

Baltian pankkien tulokset heikkenivät selvästi viime vuonna. Etenkin Virossa ja Latviassa useat

pankit ovat ilmoittaneet tuloksiensa jääneen tappiollisiksi viime vuonna. Liettuassa useiden pankkien voitot ovat supistuneet selvästi. Viron suurin pankki Hansapank pääsi viime vuonna voitolle, mutta sen voitto oli ainoastaan 50 miljoonaa kruunua (alle neljä miljoonaa dollaria). Viron toiseksi suurimman pankin Ühispankin tappio oli 290 miljoonaa kruunua (22 milj. USD). Nämä kaksi pankkia muodostavat yhdessä noin 85 % Viron pankkisektorista. Kaikkien pankkien yhteenlaskettu tulos oli noin 500 miljoonaa kruunua tappiollinen (lähes 40 milj. USD). Tämä on 1.2 % pankkien yhteenlasketusta taseesta.

Latvialaiset pankit olivat sijoittaneet enemmän varoja Venäjälle kuin virolaiset tai liettualaiset, ja Latvian pankkiyhdistys arvioi koko sektorin yhteenlaskettujen tappioiden nousevan jopa 40 miljoonaan latiin (23 milj. USD), joka olisi yli 2 % pankkien yhteenlasketusta taseesta. Vuonna 1997 pankit tekivät voittoa 45 miljoonaa latia.

Suuret liettualaiset pankit olivat viime vuonna voitollisia, mutta niiden voitot olivat yleensä pienempiä kuin edellisenä vuonna. Liettuan suurimman pankin, valtion omistaman Lietuvos Taupomasis Bankasin (Savings Bank) voitto oli viime vuonna 0.5 miljoonaa litiä, kun se oli edellisenä vuonna 5.2 miljoonaa litiä (1.3 milj. USD). Toiseksi suurin pankki, Vilniaus Bankas, ylsi 60 miljoonan litin (15 milj. USD) voittoon, kun edellisenä vuonna voittoa oli tullut 48 miljoonaa litiä.

Baltian ulkomaankauppa vuoden 1998 tammi - marraskuussa. Virossa kauppataseen alijäämä on jatkanut supistumistaan marraskuussa. Tuonti supistui selvästi viennin lisääntyessä hieman. Vienti Venäjälle osoittaa elpymisen merkkejä, vaikka Venäjän osuus kokonaisviennistä on edelleen pienempi kuin ennen Venäjän kriisin puhkeamista. Viennin arvo oli tammi - marraskuussa 3 mrd. USD ja tuonin 4.6 mrd. USD, joten kauppataseen alijäämää kertyi 1.6 mrd. USD.

Latvian kauppatasealijäämä supistui hieman viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Tammikuusta marraskuuhun vienti oli 1.7 mrd. USD ja tuonti 3 mrd. USD, joten alijäämää kertyi 1.3 mrd. USD. Venäjän osuus kokonaisviennistä supistui 20 prosentista 12 prosenttiin ja kokonaistuonnista 15 prosentista 11 prosenttiin.

Liettuan kauppataseen alijäämä syveni vuoden 1997 vastaavaan aikaan verrattuna Venäjän viennin vähennyttyä. Viennin arvo oli tammi - marraskuussa 3.5 mrd. USD ja tuonin 5.5 mrd. USD, joten kauppavaje oli 2 mrd. USD. Tuonti kasvoi vientiä enemmän. Venäjä on Liettuan selvästi suurin kauppakumppani ja sen osuus kokonaisviennistä putosi vuoden aikana 6 prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin ja kokonaistuonnista 5 prosenttiyksiköllä 21 prosenttiin.

Baltian maat paransivat sijoitustaan tuntuvasti Euromoneyn maariskiluokituksessa. Euromoney-lehden joulukuussa julkaiseman maariski-indikaattorin mukaan Viro nousi 180 maan joukossa sijalle 51. Edellisessä, puoli vuotta aiemmin julkaistussa luokituksessa, Viro oli 60. tilalla. Latvia sijoittui nyt sijalle 57 ja Liettua sijalle 62. Euroopan siirtymätalousmaista Slovenia sijoittui korkeimmalle eli 33. sijalle. Puola oli listalla 38. ja Tshekki 40. sijalla.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 27.1.99 (ed. viikko)

RUB/USD 22.82 (22.98), RUB/EUR 26.41 (26.59), RUB/FIM 4.44 (4.47), Moskova RTS- indeksi 55.03 (-3.4 %)

Baltian pörssi-indeksit 27.1.99

Tallinna TALSE 94 (+1.3 %), Riika DJRSE 94 (-0.5 %), Vilna LITIN 528 (-1.8 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 5

Duuma hyväksyi budjetin kolmannessa käsittelyssä. Duuma hyväksyi budjettiehdotuksen kolmannessa käsittelyssä perjantaina 29. tammikuuta. Budjettiehdotukseen tehtiin kuitenkin muutos, jonka mukaan presidentin hallinnon kuluja leikataan neljäkymmentä prosenttia ja duuman kuluja kolme prosenttia. Presidentin hallinto vastustaa menoleikkausten epätasaista jakautumista. Kremlin mukaan on mahdollista, että presidentti ei allekirjoita budjettia, jos kompromissia ei löydetä. Duuman puhemiehen Gennadi **Seleznjov**in mukaan budjettiesitys palautetaan kolmanteen käsittelyyn, jotta menoleikkauksiin löydettäisiin kaikkia tyydyttävä ratkaisu. Seleznjov sanoi uskovansa, että sekä budjetin kolmas että neljäs käsittely voidaan pitää 5. helmikuuta.

Venäjän pankkijärjestelmä natisee. Davosin talousfoorumiin osallistunut Venäjän keskuspankin pääjohtaja Viktor **Geraschenko** arvioi, että Venäjälle jää tämän vuoden jälkeen vain 200 - 300 liikepankkia. Viime syyskuussa pankkeja oli vielä noin 1 500. Geraschenko vahvisti myös, ettei keskuspankki vastusta periaatteessa pankkivalvonnan siirtämistä pois keskuspankilta, mutta siirto ei ole nyt ajankohtainen.

Pankkijärjestelmän uudistaminen ei ole käynnistynyt odotetusti. Duuma on myöntämässä Luottolaitosten uudelleenjärjestelyvirastolle ARKOlle huomattavasti suppeammat toimivaltuudet kuin mitä hallitus ja keskuspankki alunperin suunnittelivat. Duuma hylkäsi myös hallituksen suunnitelman keskuspankin tulosta ARKOon 49 prosentin vähemmistöomistajaksi Federaation omaisuusrahaston RFFI:n rinnalle. Noin 300 työntekijän ARKOn pääjohtajaksi nimitettiin keskuspankin varapääjohtaja Aleksander **Turbanov**. ARKOn peruspääoman, 10 miljardia ruplaa, maksoi RFFI.

Tammikuun puolivälissä uudelleen avatut valtion velkapaperimarkkinat eivät ole tuoneet helpotusta vaikeuksissa oleville Venäjän pankeille. Uusille velkapapereille on asetettu 120 prosentin tuottokatto, eikä niitä pankkien mukaan ole ostanut kuin valtion säästöpankki Sberbank. Jäädytetyistä valtion velkapapereista pankit ovat duuman budjettipäätöksillä todennäköisesti saamassa rahana vähemmän kuin hallituksen päätöksessä 12.12.1998 luvutut 10 prosenttia.

Duuma hyväksyi 20.1. ensimmäisessä käsittelyssä siviiliprosessikoodeksiin muutoksen, joka asiantuntijoiden mukaan sisältää huolestuttavia piirteitä. Sen mukaan pankin konkurssitapauksessa tuomioistuin voisi itsenäisesti vaatia juttuun osavastuulliseksi keskuspankin sillä perusteella, että tämä on laiminlyönyt valvontavelvoitensa.

Venäjän BKT laski 4.6 prosenttia viime vuonna. Venäjän tilastokomitean mukaan BKT supistui 4.6 prosenttia vuonna 1998 ollen 2680 miljardia ruplaa eli noin 280 miljardia dollaria.

Standard & Poor's muutti Venäjän luokitusta. Venäjän maariskiluokituksiksi muutettiin SD (selective default) entisen CCC:n sijaan. Uusi luokitus tarkoittaa, että maa on jättänyt joitain sitoumuksiaan maksamatta, mutta sen kuitenkin oletetaan hoitavan osan sitoumuksistaan. Venäjän valtion eurobondien ja ns. MinFin-lainojen luokitus säilytettiin CCC:ssa. Samalla Standard & Poor's muutti myös useiden venäläisten pankkien sekä joidenkin alueiden luokitukset luokkaan SD.

Venäjän valuuttavaranto ennätysalhaalla. Keskuspankin valuutta- ja kultavaranto on laskenut kuluvan vuoden kolmen ensimmäisen viikon aikana noin 800 milj. dollaria. Perjantaina 22.1. valuuttavarannoksi (ml. kulta) ilmoitettiin 11.6 mrd dollaria, mikä on alhaisin taso kolmeen vuoteen.

Venäjän viljasato 47.8 miljoonaa tonnia vuonna 1998. Tilastokomitean mukaan viime vuoden viljasato oli 46 % pienempi kuin vuonna 1997. Vehnää saatiin talteen noin 27 miljoonaa tonnia (44 milj. tn vuonna 1997). Perunasato (31 milj. tn) oli noin viidenneksen pienempi kuin vuoden 1997 sato (37 milj. tn).

Duuman edustajan Nikolai **Ryzhkov**in mukaan Venäjällä on akuutti rehuviljapula, varastot riittävät vain noin kahden viikon kulutukseen. Maatalousministeriö kertoi hallituksen ottaneen käyttöön viime vuoden hyvästä sadosta varmuusvarastoihin siirretyt 20 miljoonaa tonnia.

Yhdysvaltain maatalousministerin Dan **Glickmanin** mukaan USA harkitsee lisäelintarvikeavun toimittamista Venäjälle, jos Venäjä kykenee jakamaan viime joulukuussa sovitut vilja- ja lihaerät oikeudenmukaisesti apua tarvitseville. Myös Euroopan unioni on valmistelemassa 500 miljoonan dollarin elintarvikeapunsa ensimmäisen erän toimittamista Venäjälle.

Baltiassa jatkuu suurten infrastruktuuriyritysten yksityistäminen. Viron hallitus hyväksyi vuoden 1999 yksityistämishojelman, jonka on määrä olla Viron viimeinen, sillä yksityistäminen tulee sen mukaan suoritettua loppuun kuluvana vuonna. Yksityistettävänä ovat enää lähinnä muutamat suuret infrastruktuuriyritykset. Näihin kuuluvat energiantuottaja Eesti Energia, öljyliusketta tuottava Eesti Põlevkivi sekä matkustaja- ja tavaraliikenneyhtiöihin jaettu rautatieyhtiö. Lisäksi yksityistetään mm. alkoholijuomia valmistava Liviko ja Tallinnan kaatopaikka.

Latviassa valmistellaan edelleen mm. Latvian Shipping Companyn (LASCO), energiayhtiö Latvenergon ja kaasuyhtiö Latvijaz Gazen yksityistämistä. Lisäksi jatketaan maan toiseksi suurimman pankin, Unibankin yksityistämistä. Marraskuussa nimitetty hallitus on muuttamassa yksityistämisen periaatteita, mikä voi aluksi hidastaa prosessia. Kun aiemmin on korostettu strategisia sijoittajia, pyrkii hallitus nyt korvaamaan Venäjän kriisin seurauksena vähentyneet verotulot mahdollisimman korkeilla yksityistämistuloilla. Viime vuonna yksityistämistulot jäivät 58 milj. lattiin (102 milj. USD), koska eräät suuret hankkeet kuten LASCON ja Latvenergon yksityistäminen viivästyivät. Vuodelle 1999 IMF suosittelee Latvialle yksityistämistulojen rahastointia kuluttamisen sijaan.

Liettuaassa yksityistettiin viime vuonna lähes 350 yritystä, joista Liettuan valtio sai runsaat 2.300 milj. litiä (582 milj. USD) myyntituloja. Summa saatiin lähes kokonaan Liettuan puhelinyhtiön myynnistä. Jäljellä ovat 13 suurta yksityistettävää yritystä myydään pörssin kautta. Tänä vuonna aiotaan myydään maan toiseksi suurin pankki, Zemes Ukio Bankas (Maatalouspankki) ja ensi vuonna maan suurin pankki, Taupomasis Bankas (Säästöpankki). Myös Lithuanian Shipping Companyn (LISCO), öljy-yhtiö Lietuvos Kurosin ja Lithuanian Airlinesin yksityistämistä valmistellaan. Lisäksi suunnitellaan joidenkin valtion kiinteistöjen myyntiä. Vuonna 1999 yksityistämistä on budjetoitu saatavan noin miljardi litiä.

Viron Sillamäestä erityistalousalue. Hallitus päätti tammikuussa perustaa Koillis-Virossa sijaitsevaan Sillamäen kaupunkiin erityistalousalueen. Alueella toimiville yrityksille on myönnetty ulkomaankaupassa verovapauksia. Lisäksi tullimuodollisuuksien poistuminen nopeuttaa kauttakulkuliikenteen käsittelyä ja helpottaa vientiyritysten asemaa. Vyöhykkeen toivotaan vauhdittavan paikkakunnan elinkeinorakenteen muutosta houkuttelemalla vientiteollisuutta ja kuljetusyrityksiä. Viron ensimmäinen erityistalousalue perustettiin Tallinnan Muugan satamaan, mutta siellä ei kuljetusyritysten lisäksi toimi teollisuusyrityksiä.

Latvian vaihtotasevaje voimakkaassa kasvussa. Latvian vaihtotasevaje nousi viime vuoden kolmannella neljänneksellä 131 milj. lattiin (220 milj. USD). Vuosikymmenen suurimpaan vaihtotasevajeeseen oli syynä kauttakulkuliikenteestä ja palveluista kertyneiden tulojen huomattava lasku Venäjän kriisin puhkeamisen jälkeen. Kauppataseen vaje oli samaan aikaan 178 milj. latia (300 milj. USD). Vuoden 1998 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana vaihtotasevaje oli yli 9 % BKT:stä.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 3.2.99 (ed. viikko)

RUB/USD 22.92 (22.82), RUB/EUR 25.97 (26.41), RUB/FIM 4.37 (4.44), Moskova RTS- indeksi 55.30 (+0.5 %)

Baltian pörssi-indeksit 3.2.99

Tallinna TALSE 99 (+4.9 %), Riika DJRSE 92 (-2.8 %), Vilna LITIN 518 (-1.7 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 6

Duuma hyväksyi 1999 budjetin viimeisessä käsittelyssä. Duuma hyväksyi budjettiehdotuksen neljännessä eli viimeisessä käsittelyssä 5. helmikuuta. Budjettiesitystä ei enää palautettu kolmanteen käsittelyyn, mikä vielä viime viikolla näytti todennäköiseltä presidentin hallinnon menoleikkauksista syntyneen kiistan vuoksi. Hallitus ehdotti kompromissia, jonka mukaan Kremlin menoja leikataan vain 20 prosentilla duuman esittämän 40 prosentin sijaan. Duuma hyväksyi hallituksen esityksen neljännessä käsittelyssä. Seuraavaksi budjetti menee parlamentin ylähuoneen liittoneuvoston käsittelyyn ja sen jälkeen presidentti **Jeltsin**in allekirjoitettavaksi.

Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n valtuuskunta lähti Moskovasta viime viikon lopulla yli kaksi viikkoa kestäneen selvitystyön jälkeen. IMF:n Moskovan-edustaja Martin **Gilman** sanoi, että Venäjän hallituksen täytyy saada aikaan uskottava ohjelma tyydyttääkseen IMF:ää ja että nykyinen budjettiehdotus ei ole riittävä. Seuraavien Venäjän ja IMF:n välisten neuvottelujen aikataulusta ei ole vielä tarkkaa tietoa.

Venäjän kuukausi-inflaatio tammikuussa 8.5 %. Tilastokomitean mukaan vuosi-inflaatio oli Venäjällä tammikuussa 97.2 %. Joulukuussa kuukausi-inflaatio oli 11.6 %.

Uneximbank ei pysty hoitamaan eurobondejaan. Venäjän suurimpiin pankkeihin kuuluva Uneximbank on jättänyt maksamatta sekä 24.1. erääntyneen kelluvakorkoisen luoton että 1.2. erääntyneiden eurobondien korot. Pankin edustajat kertoivat virallisesti maanantaina 8.2., että Uneximbank ei pysty hoitamaan 275 miljoonan dollarin (1.5 mrd. markan) eurobondejaan. Neuvottelut Uneximbankin koko 800 miljoonan dollarin ulkomaisen velan sekä erääntyneiden futuurisopimusten uudelleenjärjestelmiseksi käynnistettiin eilen (10.2.) Lontoossa. Eurobondeja on tähän asti pidetty liki riskittöminä ja etenkin Venäjän hallitus on toistuvasti ilmoittanut pitävänsä eurobondien hoitamista erittäin tärkeänä.

Uudet tiedot ruplavelan uudelleenjärjestelystä kohottivat tunnelmia Venäjän osakemarkkinoilla. Viime vuonna tehdyn sopimuksen mukaan sijoittajat tulevat saamaan takaisin 10 % vanhojen valtion lyhytaikaisten velkapapereiden (GKO- ja OFZ -papereiden) nimellisarvosta käteisruplina. Alkuperäisen suunnitelman mukaan uudelleenjärjestelyiden yhteydessä saatavia ruplia ei olisi mahdollista vaihtaa ulkomaan valuuttaan, mikä on aiheuttanut ankaraa kritiikkiä koko uudelleenjärjestelyä kohtaan. Nyt esille tulleiden alustavien tietojen mukaan ulkomaisille sijoittajille annetaan mahdollisuus sijoittaa osa ruplista venäläisten pörssiyhtiöiden osakkeisiin. Ulkomaalaisten hallussa on noin 83 mrd. ruplan (USD 3.6 mrd.) arvosta jäädytettyjä velkapapereita, joten tiedot uudesta järjestelystä ovat nostaneet odotuksia Moskovan pörssissä. RTS-indeksi nousi maanantaina 1.5 %, tiistaina 4 % ja keskiviikkona jo 6.9 % volyymien kasvaessa viime viikkojen parista miljoonasta dollarista yli 12 miljoonaan dollariin.

Sberbankin osuus Venäjän yleisötalleteuksista 85 %. Vuoden 1998 lopussa Venäjän pankeissa oli yleisötalleteuksia yhteensä 148.5 miljardia ruplaa (USD 7.2 mrd.), joista 126.7 miljardia ruplaa (USD 6.1 mrd.) oli valtion säästöpankissa Sberbankissa.

Baltian kuluttajahinnat tammikuussa. Virossa kuluttajahinnat nousivat kuukausitasolla 1.2 % ja vuositasolla 4.6 %. Kuukausi-inflaatio kiihtyi joulukuuhun verrattuna, mikä suurelta osin johtui tammikuussa voimaan astuneista useiden kunnallispalveluiden, mm. veden ja jäteveden hintojen noususta sekä palveluiden kallistumisesta.

Latviassa kuukausi-inflaatio kiihtyi tammikuussa 1.2 prosenttiin verrattuna joulukuuhun, jolloin se oli 0.2 %. Vuositasolla inflaatiovauhti kuitenkin hidastui 0.2 prosenttiyksikköä 2.6 prosenttiin. Syynä inflaation kiihtymiseen oli lähinnä joidenkin valmisteverojen nousu vuoden alussa.

Liettuaassa tammikuun kuukausitason inflaatio säilyi ennallaan joulukuuhun verrattuna, jolloin inflaatio oli 1.0 %. Vuositason inflaatiovauhti oli 2.4 %, mikä on sama kuin joulukuussa. Tammikuun inflaatioon vaikutti erityisesti tupakan ja polttoaineiden valmisteverojen nostaminen.

***** **Baltian budjetit vuonna 1998.** Virossa viime vuoden budjetti oli yllättäen alijäämäinen. Alijäämän suuruus oli 0.3 % arvioidusta BKT:stä. Alijäämän syntyyn vaikuttivat ennakoimattomat menot, kuten maanviljelijöille maksetut katokorvaukset ja konkurssiin menneen Maapankin tallettajille suoritettavat korvaukset. Vuonna 1997 budjetin ylijäämä oli vielä 1.9 % BKT:stä.

Latviassa budjetti oli viime vuonna hieman ylijäämäinen. Tulot ylittivät menot 8.1 miljoonalla latilla (14 milj. USD). Finanssiministeriön ilmoituksen mukaan ylijäämä käytetään velkojen lyhentämiseen.

***** **Korruption vastainen ote kiristyy Baltiassa.** Viron parlamentti hyväksyi kahden vuoden valmistelun jälkeen yksimielisesti korruption vastaisen lain. Uuden lain tarkoitus on estää väärinkäytökset määrittelemällä viranomaisille eettiset säännöt. Korkeiden virkamiesten sidokset liike-elämään muuttuvat myös julkisiksi.

Latvia ja Liettua allekirjoittivat Euroopan neuvoston korruption vastaisen sopimuksen, jolla yhdenmukaistetaan allekirjoittaneiden maiden lainsäädäntöä. Sopimuksella määritellään toimenpiteet korruption vastaisen yhteistyön helpottamiseksi. Korruption ohella säännökset koskevat myös rahanpesua ja vallan väärinkäyttöä. Sopimus täytyy vahvistaa vielä maiden parlamenteissa. Sopimus edellyttää muutoksia Latvian ja Liettuan lainsäädäntöön. Latvia on parhaillaan valmistelemaan Maailmanpankin avustuksella myös uutta korruption vastaista lakia.

***** **Ukraina muutti grivnan vaihteluväliä.** Ukraina ilmoitti tiistaina 9.2. muuttavansa grivnan vaihteluvälin 3.4 - 4.6 grivnaan dollarilta. Uusi valuuttaputki on voimassa tämän vuoden. Aiempi vaihteluväli oli 2.5 - 3.5 grivnaa dollarilta. Edellisen kerran valuuttaputkea muutettiin syyskuussa Venäjän ruplan heikkenemisen jälkeen. Grivnan virallinen kurssi on ollut 3.427 grivnaa dollarilta viime vuoden marraskuusta saakka. Valuuttakurssin vakauteen ovat vaikuttaneet säädökset, jotka rajoittavat valuuttakauppaa. Mm. viejien on myytävä 50 prosenttia valuuttatuloistaan keskuspankille viralliseen vaihtokurssiin. Keskuspankin pääjohtajan Viktor **Juscenkon** mukaan valuuttamarkkinoiden vähittäinen vapauttaminen on välttämätön osa vuoden 1999 politiikkaa.

Myös Ukrainan ja IMF:n välisissä neuvotteluissa valuuttamarkkinoiden vapauttaminen on tärkeällä sijalla. Ukraina ei olet pysynyt noudattamaan IMF:n kanssa sovittua ohjelmaa (mm. yksityistäminen), mistä johtuen IMF jähdytti viime vuoden lopulla 157 miljoonan dollarin erän yhteensä 2.2 miljardin dollarin EFF-lainasta.

***** **BALTIC ECONOMIES – The Quarter in Review alkaa ilmestyä.** Suomen Pankin Siirtymätalouksien tutkimuslaitos on alkanut julkaista Baltian maita käsittelevää englanninkielistä neljännesvuosikatsausta. Katsauksessa seurataan Viron, Latvian ja Liettuan talouskehitystä ja rakennemuutoksia viimeksi kuluneen vuosineljänneksen aikana.

Katsausta voi tilata Suomen Pankin Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksesta (ks. yhteystiedot alla). Katsaus lähetetään tilaajille maksutta joko sähköpostitse tai postitse. Katsaus löytyy myös Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen kotisivuilta.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 10.2.99 (ed. viikko)

RUB/USD 22.90 (22.92), RUB/EUR 25.89 (25.97), RUB/FIM 4.36 (4.37), Moskova RTS- indeksi 62.98 (+13.9 %)

Baltian pörssi-indeksit 10.2.99

Tallinna TALSE 107 (+8.3 %), Riika DJRSE 89 (-2.6 %), Vilna LITIN 522 (+0.6 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 7

Liittoneuvosto hyväksyi budjetin. Venäjän parlamentin ylähuone liittoneuvosto hyväksyi keskiviikkona 17.2. tämän vuoden budjettiehdotuksen. Vaikka alueiden johtajista koostuva liittoneuvosto on kritisoinut budjettia pitäen sitä epärealistisena, se selvällä enemmistöllä hyväksyi ehdotuksen. Presidentti **Jeltsinin** pitää vielä allekirjoittaa budjettiehdotus, ennen kuin se astuu voimaan.

Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on suositellut, että Venäjän pitäisi pyrkiä tänä vuonna 3.5 prosentin budjetin ylijäämään ilman velanhoitomenoja. Budjettiehdotuksessa ylijäämä on 1.7 prosenttia. Venäjä on lähentymässä IMF:n vaatimuksia, ja pääministeri Jevgeni **Primakov** on ilmoittanut, että tämän vuoden budjetin ylijäämätavoitetta on nostettu 2.3 prosenttiin. Primakovin mukaan tavoitetta ei voida nostaa enempää, koska se merkitsisi maksurästien kasaantumista julkiselle sektorille ja armeijalle.

Hallitus on ottanut IMF:n kannan huomioon myös esittäessään arvonlisäveron laskun voimaantulon siirtämistä. IMF on pelännyt arvonlisäveron leikkauksen vähentävän budjettituloja ja on vaatinut Venäjää siirtämään lain muutoksen voimaantuloa. Arvonlisäverolain muutos on tulossa duumassa toiseen käsittelyyn. Arvonlisävero ollaan laskemassa 20 prosentista 15 prosenttiin. Uuden veroprosentin piti tulla voimaan 1. huhtikuuta, mutta jos hallituksen esitys hyväksytään duumassa, lain muutos astuu voimaan vasta 1. heinäkuuta.

Venäjän sisäpoliittinen aselepo. Pääministeri Jevgeni **Primakov** teki 22. tammikuuta aloitteen presidentin, parlamentin ja hallituksen välisestä sopimuksesta, jonka tarkoituksena olisi taata poliittinen vakaus ennen joulukuun parlamenttivaaleja ja vuoden 2000 presidentinvaaleja. Primakov esittää muun muassa, että presidentti lupaisi olla hajottamatta hallitusta tai duumaa, duuma luopuisi presidentin viraltapanohankkeistaan ja lupaisi olla vaatimatta hallituksen luottamusäänestystä. Virastaan luopuvalle presidentille taattaisiin koskemattomuus sekä kunnollinen eläketurva.

Pääministeri keskusteli linnarauhasta 10. helmikuuta duuman ryhmäjohtajien kanssa. Kommunistien mielestä poliittiseen vakauteen voidaan päästä vain, jos presidentti Jeltsin eroaa ja presidenttikeskeisestä Venäjästä tehdään perustuslakia muuttamalla parlamenttikeskeinen valtio. Kommunistit vaativat myös nykyisten uudistusten lopettamista ja mm. luopumista suorasta kansanvaalista presidenttiä valittaessa. Jabloko-ryhmän mukaan mitään valtionjohdon vakausjulistusta ei tarvita, vaan tarvitaan yhteistyötä vaikeissa taloudellisissa oloissa elävien äänestäjien kanssa. Kotimme on Venäjä -ryhmä sekä liberaalidemokraatit ilmoittivat kannattavansa pääministerin ehdotusta.

Monet asiantuntijat arvelevat Primakovin pyrkivän lähinnä turvaamaan hallituksensa pystyssä pysymisen ja vahvistamaan sitä kautta omia asemiaan mahdollisissa ennen aikaisissa presidentinvaaleissa. Presidentti **Jeltsin** ilmoitti, että hän aikoo istua kautensa loppuun, eikä linnarauhansopimuksilla voida kaventaa perustuslain presidentille suomia oikeuksia. Perustuslain mukaan presidentti ei voi hajottaa duumaa tämän presidenttiä vastaan nostaman kanteen ollessa käsittelyssä, eikä presidentin virkakauden viimeisen puolen vuoden aikana.

Venäjän vuoden 1998 budjetin alijäämä 3.2 prosenttia BKT:sta. Finanssiministeriön mukaan vuoden 1998 tulot olivat 302.4 mrd. ruplaa ja menot 388.9 mrd. ruplaa alijäämän ollessa 86.5 mrd. ruplaa. Budjetin tulot olivat vain noin 82 % budjettilaissa määritellystä tavoitteesta, mistä syystä myös valtion menoja supistettiin. Toteutuneet menot olivat vain noin 78 % budjetoiduista menoista.

Budjetin yksityistämistulot olivat 15.2 mrd. ruplaa, mikä on selvästi enemmän kuin alun perin budjetoidut 8.1 mrd. ruplaa. Noin 85 % tuloista saatiin joulukuussa, kun 2.5 prosenttia kaasuyhtiö Gazpromin osakkeista myytiin saksalaiselle Ruhrgasille 660 miljoonalla dollarilla. Ilman ruplan devalvoitumista osakepaketin myynnistä saadut tulot olisivat kuitenkin olleet vain 4.3 mrd. ruplaa. Vuoden 1998 yksityistämissuunnitelmassa olleiden Rosneftin ja Svjazinvestin yksityistämishankkeet peruutettiin kokonaan huonon markkinatilanteen vuoksi.

Venäjän teollisuustuotanto supistui edelleen tammikuussa. Venäjän tilastokomitean mukaan teollisuustuotanto väheni tammikuussa 4.9 prosenttia edellisen vuoden tammikuusta. Joulukuussa 1998 teollisuustuotannon vuosimuutos oli -6.6 prosenttia.

Rahan määrä kasvanut hillitysti. Rahan määrä (M1), joka sisältää liikkeessä olevan käteisrahan sekä pankkien keskuspankissa pitämät talletukset, oli keskuspankin mukaan maanantaina (8.2.) 204.7 mrd. ruplaa. Rahan määrä on hitaasti laskenut koko alkuvuoden, mutta helmikuun ensimmäisellä viikolla se kasvoi hieman (1.8 %). Viime vuoden syyskuun alusta rahan määrä on kasvanut noin 25 %. Keskuspankin valuutta- ja kultareservit ovat viime viikot pysyneet 11.6 mrd. dollarissa, mikä on alhaisin taso kolmeen vuoteen.

EU-komission Phare-ohjelma Baltian alueelle. EU:n komissio on hyväksynyt uuden Baltian alueen kehittämisohjelman. EU-jäsenyyden valmistelemiseksi Baltian maat saavat tukea Phare-ohjelman puitteissa vuoden 2000 loppuun mennessä mm. julkisen hallinnon ja ympäristönsuojelun kehittämiseksi. Virolle Komissio myöntää 2.5 milj. euroa ja Liettualle 4 milj. euroa. Ympäristönsuojelu on molemmissa maissa ensisijainen avustuskohde.

IMF päättänyt mission Viroon ja Liettuaan. IMF:n mukaan Viron vaihtotaseen alijäämän supistuminen viime vuoden aikana on ollut positiivinen piirre maan talouden kehityksessä. Kuluvana vuonna alijäämän ennustetaan jäävän alle 10 prosenttiin BKT:stä. Vaihtotaseen alijäämä saattaa kuitenkin kasvaa vuoden toisella puoliskolla, mikäli yksityinen kulutus lisääntyy talouden elpymisen seurauksena. Pitkällä tähtäimellä Virossa tulisi hillitä julkisen sektorin kasvupaineita.

Liettuan talouspolitiikan tulisi ensisijaisesti pyrkiä vaihtotaseen alijäämän alentamiseen. Viime vuoden alustavien lukujen perusteella IMF on arvioinut vaihtotaseen alijäämän kasvaneen 13.5 prosenttiin BKT:stä. Huolimatta ulkoisen tasapainon ongelmista Liettua on IMF:n mukaan alueen yksi parhaiten kehittyvistä talouksista. Liettuan hallitus on ilmoittanut lykkäävänsä suunniteltua litin kytkentää dollarin ja euron muodostamaan koriin, joten vuodesta 1994 voimassa ollut dollarikytkentä pysyy muuttumattomana ainakin vielä kuluvan vuoden ajan.

Latviaan IMF tekee vuosittaisen missionsa maaliskuussa. Tuolloin huomio kiinnitettäneen erityisesti Latvian valtion velkaan ja budjettivajeeseen.

EU-komissio vaatii Liettuaa sulkemaan Ignalinan ydinvoimalan. EU:n komissio on luvannut aloittaa jäsenyysneuvottelut Liettuan kanssa ensi vuonna, mikäli Liettua sitoutuu sulkemaan Ignalinan ydinvoimalan lähitulevaisuudessa. Hallituksen suunnitelman mukaan voimala voitaisiin sulkea asteittain vuoteen 2005 mennessä. Voimala tuottaa 70-80 prosenttia Liettuan kuluttamasta sähköstä. Energiavaje ei kuitenkaan tule olemaan näin suuri, koska Liettua tuottaa sähköä enemmän kuin sitä itse tarvitsee.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 17.2.99 (ed. viikko)

RUB/USD 23.11 (22.90), RUB/EUR 25.90 (25.89), RUB/FIM 4.37 (4.36), Moskova RTS- indeksi 65.79 (+4.5 %)

Baltian pörssi-indeksit 17.2.99

Tallinna TALSE 110 (+2.8 %), Riika DJRSE 91 (+2.1 %), Vilna LITIN 535 (+2.5 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 8

Presidentti Jeltsin allekirjoitti budjetin. Presidentti **Jeltsin** on allekirjoittanut tämän vuoden federaation budjetin. Duuma hyväksyi budjetin 5.2. ja liittoneuvosto 17.2. Budjettilaki astuu voimaan sen jälkeen, kun se on virallisesti julkaistu. Budjetin toteutuminen nyt hyväksytyssä muodossa on kuitenkin epätodennäköistä.

Duuman puhemies Gennadi **Seleznjov** sanoi pääministeri Jevgeni **Primakovin** kanssa käymänsä keskustelun jälkeen, että vuoden 2000 budjettiehdotuksen tulisi olla valmis 1. heinäkuuta mennessä. Seleznjovin mukaan syksyllä pidettävät parlamenttivaalit vaikeuttavat vuoden 2000 budjetin käsittelyä.

Venäjän hallitus aikoo saada keskipitkän aikavälin talousohjelman valmiiksi maaliskuun loppuun mennessä. Varapääministeri Juri **Masljukovin** mukaan ohjelmassa käsitellään valtion vero-, budjetti-, finanssi-, raha- ja teollisuuspolitiikkaa vuoteen 2004 saakka.

Kaasun vientitullit kumottiin tuoreeltaan. Tammikuun 16 voimaan tullut 5 prosentin vientitulli maakaasulle on päätetty kumota. Päätökset raakaöljyn ja öljytuotteiden vientitulleista ovat edelleen voimassa, mutta energiaministeri Sergei **Generalov** on toistuvasti vaatinut niiden korvaamista kiintiörajoituksilla. Myös öljy-yhtiöt ovat vaatineet maksuja poistettaviksi niiden muutenkin huonon taloudellisen tilanteen vuoksi.

Venäjän raakaöljyn ja nestemäisen kaasun tuotanto laski viime vuonna 305 miljoonasta tonnista 303 miljoonaan tonniin. Vain maakaasun tuotanto nousi hieman vuoteen 1997 verrattuna. Energiaministeri Generalovin mukaan öljyntuotanto tulee myös lähivuosina laskemaan viisi - seitsemän miljoonaa tonnia vuosittain. Ministerin mukaan tuotannon laskun syynä ovat sekä nykyisin käytössä olevien lähteiden ehtyminen, korkeat tuotantokustannukset, maksurästit että uusien investointien puute.

Pääministerien tapaaminen vauhditti putkihankkeita. Venäjän ja Suomen pääministerit Jevgeni **Primakov** ja Paavo **Lipponen** tapasivat viime viikonloppuna Pietarissa. Tapaamisen aikana pääministerit pääsivät poliittisella tasolla sopimukseen Venäjältä Suomeen kulkevan öljy- ja kaasuputken rakentamisesta. Pääministeri Primakovin mukaan Venäjä kannattaa öljyputken rakentamista Leningradin alueella sijaitsevasta Kirishista suoraan Porvooseen. Aikaisemmin Venäjä on pitänyt etusijalla Koivistoon (Primorsk) rakennettavaa uutta satamaa, mutta nyt Porvoo ja Primorsk nähdään toisiaan täydentävinä hankkeina.

Sopimus EU:n elintarvikeavusta Venäjälle nytkähti eteenpäin. Euroopan Unioni tarjosi jo marraskuussa noin 500 dollarin arvoista elintarvikeapupakettia Venäjälle, koska huono satovuosi ja ruplan voimakas devalvoituminen uhkasivat aiheuttaa suoranaisten elintarvikepulan Venäjällä. Avun toimittamista ovat hidastaneet venäläisen osapuolen epäilyt avustuslihan laadusta sekä avustuskuljetuksille asetetut tullimaksut. Tiistaina 23.2. Venäjä kuitenkin allekirjoitti EU-komission hyväksymän sopimuksen, joka mahdollistaa avun toimittamisen. Mikäli uusia yllätyksiä ei enää tule, ensimmäinen avustuserä, joka sisältää 280000 tonnia vehnää, 100 000 tonnia ruista, 50 000 tonnia riisiä, 100 000 tonnia lihaa ja 50 000 tonnia maitojauhetta, voisi saapua Venäjälle maaliskuun jälkipuoliskolla.

Venäjän kauppataseen ylijäämä lähes ennallaan vuonna 1998. Venäjän tilastokomitean mukaan kauppataseen ylijäämä vuonna 1998 oli 14.4 miljardia dollaria, kun se vuonna 1997 oli 14.8 miljardia dollaria. Venäjän vienti väheni viime vuonna 16 prosenttia edellisvuoteen verrattuna ollen 74 miljardia dollaria. Tuonti puolestaan väheni 19 prosenttia 60 miljardiin dollariin.

Työttömyys hienoisessa nousussa, nimellispalkat jäykkiä. Venäjän tilastokomitean Goskomstatin mukaan työttömyys nousi tammikuussa 12.4 prosenttiin työvoimasta, joulukuun vastaava luku oli 11.8 %. Tammikuun keskimääräinen nimellispalkka oli 1 200 ruplaa eli noin 275 markkaa, mikä on vain hieman enemmän kuin koko viime vuoden keskiarvo 1096 ruplaa. Tammikuun keskimääräinen toimeentulominimi oli 787 ruplaa. Reilu neljännes väestöstä elää toimeentulominimiä alhaisemmillä tuloilla.

Virallinen minimipalkka, jota käytetään mm. useiden maksujen ja etuisuuksien laskemisessa, on tällä hetkellä 84 ruplaa kuukaudessa. Parlamentin alahuone duuma hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä lain, jolla minimipalkka nostettaisiin 200 ruplaan kuukaudessa. Voimaan tullakseen laki vaatii vielä kaksi muuta käsittelyä duumassa sekä liittoneuvoston ja presidentin hyväksynnän.

Latvian ja Liettuan kauppataseen alijäämät kasvoivat viime vuonna. Latvian kauppataseen alijäämä vuonna 1998 oli 812 miljoonaa latia (1.4 mrd. USD), kun se vuonna 1997 oli 611 miljoonaa latia (1.1 mrd. USD). Vienti kasvoi viime vuonna 10 prosenttia 1.1 miljardiin latiin. Tuonti puolestaan kasvoi 19 prosenttia 1.9 miljardiin latiin. Saksa oli edelleen Latvian tärkein kauppakumppani. Saksan osuus Latvian viennistä on 16 % ja tuonnista 17 %. Suurin muutos Latvian ulkomaankaupassa viime vuonna oli viennin romahtaminen Venäjälle. Vienti Venäjälle väheni 37 prosenttia verrattuna vuoteen 1997. Venäjän osuus Latvian viennistä oli 12 % vuonna 1998, kun se vielä edellisvuonna oli 21 %. Latvian vienti Venäjälle oli alimmillaan syyskuussa (5 % koko viennistä), jonka jälkeen vienti on hiukan elpynyt (joulukuussa 8 % koko viennistä).

Liettuan kauppataseen alijäämä oli viime vuonna 8.3 miljardia litiä (2.1 mrd. USD). Vuonna 1997 kauppataseen alijäämä oli 7.1 miljardia litiä, joten alijäämä kasvoi 17 prosenttia. Venäjä säilyi Liettuan suurimpana kauppakumppanina, vaikka sen osuus Liettuan ulkomaankaupasta laski viime vuonna. Venäjän osuus Liettuan viennistä oli 17 % (25 % vuonna 1997) ja tuonnista 21 % (24 % vuonna 1997).

Viroon kaksi uutta erityistalousaluetta. Viron hallitus on päättänyt perustaa Etelä-Virossa sijaitseviin Valgan ja Võrun kaupunkeihin erityistalousalueet. Vastaavanlaiset erityistalousalueet on Virossa aikaisemmin perustettu Tallinnan Muugan satamaan ja Sillamäen kaupunkiin. Hallituksen edustajan mukaan vain ulkomaankauppaa käyvät yritykset voivat toimia erityistalousalueilla. Alueiden tarkoituksena on kasvattaa investointeja Etelä-Virossa.

Moody's laski Ukrainan hrvnamääräisten velkapapereiden luokitusta. Venäjän ongelmat ovat jo pitkään heijastuneet Ukrainaan; maan valuutan hrvnan arvo on syyskuun jälkeen laskenut yli 50 % ja investoijien kiinnostus hrvnamääräisiin valtion velkapapereihin on loppunut liki kokonaan. Lisäksi IMF:n lainat Ukrainalle ovat olleet jäädytettyinä vuoden 1998 lopusta, koska sovittuja rakenneuudistuksia ja budjetin tasapainottamiseen tähtääviä toimia ei ole toteutettu. Helmikuun aikana Ukrainan hallitus on yrittänyt saada paikalliset pankit vaihtamaan erääntyvät valtion velkapaperit uusiin pitkäaikaisiin, verrattain pienituloisiin papereihin. Moody's:n mukaan operaatio vastaa käytännössä maksukyvyttömyyttä. Tästä syystä Moody's laski velkapapereiden luokitusta, uusi luokka on Ca.

Idäntalouksien katsauksia 7/98 ilmestynyt. Katsaus sisältää artikkelit: 1) Financial-Industrial Groups (FIGs) and Their Roles in the Russian Economy, 2) Russian Stabilization Policy and the Banking Sector, as Reflected in the Portfolios of Moscow Banks in 1995 - 97.

Katsaus on tilattavissa maksutta Suomen Pankin Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksesta (BOFIT) (email: bofit@bof.fi), jonka kotisivuilta löytyvät myös artikkeleiden tiivistelmät (<http://www.bof.fi/bofit>). Katsaus lähetetään tilaajille postitse.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 24.2.99 (ed. viikko)

RUB/USD 22.80 (23.11), RUB/EUR 25.19 (25.90), RUB/FIM 4.24 (4.37), Moskova RTS- indeksi 75.50 (+14.8 %)

Baltian pörssi-indeksit 24.2.99

Tallinna TALSE 114* (+3.1 %), Riika DJRSE 91 (-0.5 %), Vilna LITIN 554 (+3.6 %)

*23.2.99

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 9

Venäjän 1999 budjettiluvut. Presidentti **Jeltsin**in 22. helmikuuta hyväksymän kuluvan vuoden budjetin tulot ovat 474 miljardia ruplaa (21 mrd. USD) ja menot 575 miljardia ruplaa (25 mrd. USD). Budjettivajeeksi muodostuu 101 miljardia ruplaa (4 mrd. USD) eli 2.5 prosenttia tavoitteeksi asetetusta BKT:stä.

GKO-papereiden uudelleenjärjestelyiden aikataulua muutettiin jälleen. Venäjän finanssiministeriö ilmoitti siirtävänsä elokuussa jäädytettyjen valtion lyhytaikaisten velkapapereiden (GKO ja OFZ) uudelleenjärjestelyihin ilmoittautumisen takarajaa kuudella viikolla. Uusi takaraja olisi nyt 30. huhtikuuta. Samalla kävi selväksi, ettei Venäjän finanssiministeriöllä edelleenkään ole yksityiskohtaista suunnitelmaa ulkomaalaisten omistamien GKO-velkapapereiden tuottojen kotiuttamisesta.

Deutsche Bank ja Chase Manhattan ilmoittivat yllättäen ensimmäisinä länsipankkeina suostuvansa osittain tarjottuun GKO-papereiden uudelleenjärjestelyyn. Ennen Deutsche Bankin ja Chase Manhattanin ilmoitusta vain 7 prosenttia ulkomaalaisten hallussa olleesta 68 miljardin ruplan (3 mrd. USD) arvoisesta GKO-potista oli uudelleenjärjestelty. Venäläiset sijoittajat sen sijaan ovat uudelleenjärjestelleet 76 prosenttia heillä olleesta 85 miljardin ruplan (3.7 mrd. USD) velkakirjasalkusta.

Maailemanpankki antaa Venäjälle 400 miljoonan dollarin lainan. Maailemanpankki ja Venäjän hallitus allekirjoittivat sopimuksen 400 miljoonan dollarin lainasta Siperian ja Venäjän Kaukoidän teiden kunnostusta varten. Samassa yhteydessä tehtiin sopimus, jonka pohjalta Maailemanpankki voi myöntää toiset 400 miljoonaa dollaria hiilikaivosteollisuuden uudelleenjärjestelyihin. Uuden hiilikaivoslainan myöntämisen ehtona on kuitenkin mm. Kansainvälisen valuuttarahaston hyväksymä talousohjelma.

Venäjä ja USA sopivat teräskiistansa. USA on jo pitkään syyttänyt venäläisiä terästuottajia polkumyynnistä. Maanantaina (22.2.) tulleen tiedon mukaan Venäjä ja USA ovat päässeet alustavaan sopimukseen, jolla venäläisiä terästuotteita uhanneet 71 - 218 % tuontitullit voidaan välttää. Sopimuksen mukaan Venäjän kuumavalssattujen terästuotteiden viennille USA:han asetetaan kiintiö ja minimihinta. Lisäksi Venäjä pidättäytyy 6 kuukauden ajan ko. tuotteiden viennistä USA:han. Muiden venäläisten terästuotteiden vienti rajoitetaan vuoden 1997 tasolle. Sopimus rajoittaa teräksen viennin tänä vuonna 1.55 miljoonaan tonniin. Tämä tarkoittaa jopa 70 % pudotusta eräiden venäläisten terästuotteiden vientiin USA:han. Venäjän koko teräksenviennistä noin neljännes on mennyt USA:han.

Venäjän liittoneuvosto ratifioi Ukraina-sopimuksen. Liittoneuvosto päätti viikkojen lykkäyksen jälkeen 17. helmikuuta ratifioida Venäjän ja Ukrainan välisen ystävyys- ja yhteistyösopimuksen, jonka maiden presidentit allekirjoittivat toukokuussa 1997. Ukrainasta tulee ratifioinnin myötä ensimmäinen entinen neuvostotasavalta, jonka kanssa Venäjä on sopinut pysyvästi maiden välisestä rajasta. Ratifiointiasiakirjat voidaan liittoneuvoston päätöksen mukaan vaihtaa sen jälkeen, kun Ukrainan parlamentti on puolestaan ratifioinut Mustanmeren-laivastoa koskevat sopimukset.

YY-sopimuksen solmimiseen maiden välillä liittyy myös Ukraina kuului van, pääasiassa venäläisväestön asuttaman, Krimin niemimaan itsemääräämisoikeuksien lisääminen. YY-sopimuksen kiivaimpia vastustajia on ollut Moskovon kaupunginjohtaja Juri **Luzhkov**, jonka mukaan sopimus ei takaa riittävällä tavalla Venäjän etuja Sevastopolin laivastokaupungissa. Sopimuksen mukaan Ukraina vuokraa Sevastopolin 20 vuodeksi Venäjän Mustanmeren-laivaston käyttöön.

Venäjän ja EU:n kolmas huipputapaaminen Moskovassa. Tapaamisen päätteeksi 18. helmikuuta annetussa presidentti Boris **Jeltsin**, Eurooppa-neuvoston tämänhetkisen puheenjohtajan Gerhard **Schröderin** ja EU:n komission puheenjohtajan Jacques **Santerin** yhteisessä tiedonannossa korostetaan Venäjän markkinatalouteen tähtäävien uudistusten jatkamista, kaupan ja investointien kehittämistä, syrjinnästä vapaata taloudellista yhteistyötä, ydinturvayhteistyön parantamista sekä toimia kansainvälistä rikollisuutta vastaan. EU:n edustajat korostivat tapaamisissa IMF-sopimuksen tärkeyttä ja lupasivat tukea Venäjän pyrkimyksiä sen ulkomaisten velkojen uudelleenjärjestelmiseksi.

Kiinan pääministeri vieraili Venäjällä. Kiinan pääministerin Zhu Rongjin nelipäiväisen virallisen vierailun aikana allekirjoitettiin 11 eri tason sopimusta ja pöytäkirjaa. Ne käsittelevät mm. valtionjohtajien säännöllisten tapaamisten järjestämistä, kahdenvälistä kauppaa ja talousyhteistyötä vuonna 1999, maiden välille kaavailtujen kaasu- ja öljyputkien rakentamisen kannattavuustutkimuksia ja henkisen pääoman suojelua. Vaikka Venäjän ja Kiinan tavoitteena on vuosittaisen kauppavaihdon nostaminen yli 20 miljardiin dollariin vuoteen 2000 mennessä, viime vuoden kaupan arvo supistui 10 prosenttia ja jäi 5.5 miljardiin dollariin.

Latviassa hyväksyttiin vuoden 1999 budjetti. Latvian parlamentti hyväksyi torstaina 25. helmikuuta kuluvan vuoden budjetin. Konsolidoidussa budjetissa tulot on arvioitu 1.41 miljardiksi latiksi (2.4 mrd. USD) ja menot 1.52 miljardiksi latiksi (2.6 mrd. USD). Näin ollen budjetin alijäämä on 110 miljoonaa latia (187 milj. USD), joka on noin kolme prosenttia BKT:stä. Viime vuonna budjetti oli hieman ylijäämäinen. Tämän vuoden budjettia on kritisoitu nimenomaan budjetin alijäämän vuoksi, jota pidetään huolestuttavana varsinkin Latvian EU-jäsenyyspyrkimysten kannalta. Budjetti perustuu neljän prosentin BKT:n kasvuennusteeseen ja 4.5 prosentin inflaatioennusteeseen. Alkuperäisiä bruttokansantuote- ja inflaatioennusteita on tarkistettu nyt hyväksytyssä budjetissa alaspäin, ja mm. Kansainvälinen valuuttarahasto on pitänyt uusia ennusteita realistisina.

Liettuan Butingen öljysatama aloittaa toimintansa huhtikuussa. Mazeikiu Naftan pääjohtajan Gediminas **Kiesuksen** mukaan öljykuljetukset Venäjältä Butingen sataman kautta alkavat todennäköisesti huhtikuussa. Kiesuksen mukaan Butingen kapasiteetti on 600 000 tonnia kuukaudessa ja se saavutettaneen vuoden kolmannella neljänneksellä. Butingen satama sijaitsee Liettuan ja Latvian rajalla, ja siitä odotetaan kilpailijaa Latvian Ventspilsille. Ventspilsin kautta kulki viime vuonna raakaöljyä ja öljytuotteita noin 21 miljoonaa tonnia. Venäjän öljynviennistä 13 prosenttia kulkee Ventspilsin kautta.

Mazeikiu Naftaan kuuluu Butingen terminaalin lisäksi Mazeikiun jalostamo ja Birzain öljyputki. Amerikkalainen Williams energiayhtymä on ostamassa Liettuan valtiolta Mazeikiu Naftasta 33 prosentin osuutta 150 miljoonalla dollarilla. Kauppa toteutunee 15. maaliskuuta mennessä, vaikka Mazeikiu Nafta -konserni ilmoitti tällä viikolla 25 miljoonan dollarin tappioista viime vuonna.

Tadzhikistan liittyi IVY-maiden tulliunioniin. Tadzhikistanista tuli viides jäsen IVY-maiden löyhään tulliunioniin Venäjän, Valko-Venäjän, Kazakstanin ja Kirgisian lisäksi. Suurista toiveista huolimatta tulliunioni on jäänyt hampaattomaksi, eikä se ole estänyt esim. Kazakstania asettamasta 200 prosentin tuontitulleja kirgisialaistuotteille.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 3.3.99 (ed. viikko)

RUB/USD 22.89 (22.80), RUB/EUR 24.98 (25.19), RUB/FIM 4.19 (4.24), Moskova RTS- indeksi 73.33 (-2.9 %)

Baltian pörssi-indeksit 3.3.99

Tallinna TALSE 113 (-0.6 %), Riika DJRSE 91 (+1.0 %), Vilna LITIN 573 (+3.4 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 10

- *****
Venäjän laki luottolaitosten konkurssista vihdoin voimaan. Presidentti **Jeltsin** hyväksyi lähes kaksi vuotta tekeillä olleen lain 25. helmikuuta. Presidentti hylkäsi lakiluonnoksen vetollaan lokakuussa 1998, mutta duuma ja liittoneuvosto hyväksyivät sen uudestaan entisessä muodossaan, minkä jälkeen presidentin oli allekirjoitettava laki. Kyseisen lain puuttuminen on osaltaan vaikeuttanut Venäjän pankkikriisin selvittelyä, koska yrityksiä koskeva konkurssilaki soveltui huonosti luottolaitoksiin. Uusi laki tuo Venäjän pankkikonkurssiin maailmalla laajasti käytössä olevat menettelytavat. Sen on tarkoitus mm. estää viimeaikaisessa pankkikriisissä laajasti harrastettu likvidien varojen siirto konkurssiuhan alla olevasta pankista uudella toiminimellä avattavaan pankkiin.
- *****
Hallituksen veropaketti duuman toisessa käsittelyssä. Duuma käsitteli viime viikolla lakialoitteita, jotka sisältyvät hallituksen esittämään verolakien uudistuspakettiin. Lakien uudistamisella tähdätään pääasiassa veronkeruun tehostamiseen, mutta arviot muutosten todellisesta vaikutuksesta ovat hyvin ristiriitaisia. Näyttää myös siltä, että duuma ei tule hyväksymään lakipakettia hallituksen esittämässä laajuudessa, jolloin uhkana on budjetin toteutumisen kulmakivenä olevan hallituksen verouudistusidean vesittyminen.
- Toisessa käsittelyssä duuma hyväksyi mm. arvonlisäveron alentamisen 15 prosentista 20 prosenttiin heinäkuun alusta ja laskemisen edelleen 10 prosenttiin vuoden 2000 alusta, yritysten voittoveron alentamisen 35 prosentista 30 prosenttiin sekä lain ulkomaisten ja kotimaisten yritysten verokäsittelyn yhdenmukaistamisesta. Voimaan tullakseen lait vaativat vielä kolmannen käsittelyn duumassa sekä liittoneuvoston ja presidentin hyväksynnän.
- *****
Muutoksia Venäjän vientitulleihin. Venäjän värimetallien viennille asetettiin maaliskuun alusta lukien 5 % vientitulli. Tulli koskee alumiinia lukuun ottamatta kaikkia keskeisiä värimetalleja.
- Raakaöljylle aiemmin määrättyä vientitullia ei maaliskuun aikana kerätä lainkaan, koska öljyn hinta laski helmikuussa maailmanmarkkinoilla alle kriittisenä pidetyn 9.8 dollarin tynnyrihinnan. Tammikuun lopussa voimaan tullut vientitulli on 2.5 euroa tonnilta, jos venäläisen raakaöljyn maailmanmarkkinahinta on 9.8 - 12.3 dollaria tynnyriltä. Tulli on 5 euroa tonnilta hinnan ylittäessä 12.3 dollaria. Jos hinta on alle 9.8 dollaria, tullia ei peritä lainkaan.
- *****
Helmikuun inflaatio Venäjällä 4.1 %. Venäjän tilastokomitean mukaan kuluttajahintojen vuosimuutos oli helmikuussa 103 %. Tammikuussa kuukausi-inflaatio oli 8.5 %.
- *****
Ulkomaisten pankkien lainat Venäjälle ja Itä-Eurooppaan. Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) tietojen mukaan ulkomaisten pankkien lainat Venäjälle supistuivat vuoden 1998 kolmannella neljänneksellä 6.2 miljardia dollaria. Syyskuun lopussa lainakanta oli 52.7 mrd. dollaria, kun kesäkuun lopussa vastaava luku oli 57.1 mrd. dollaria. Voimakkaasta supistumisesta huolimatta lainakanta syyskuun lopussa oli suurin piirtein sama kuin vuoden 1997 joulukuussa.
- Lainananto Itä-Euroopan maihin ei juuri muuttunut. Suurimmat lainansaajat olivat Puola (8.9 mrd. dollaria) ja Tšekki (8.7 mrd. dollaria). Ainoastaan Slovakian saamat lainat supistuivat merkittävästi eli 774 milj. dollaria.
- Lainananto Baltian maihin ei juuri muuttunut. Ulkomaiset pankit myönsivät lainoja Virolle 899 milj. dollaria, Liettualle 732 milj. dollaria ja Latvialle 369 milj. dollaria.
- *****
Keskustapuolue voitti Viron vaalit. Keskustapuolue sai sunnuntaina 7.3. pidetyissä parlamenttivaaleissa 23.4 prosenttia äänistä, joka oikeuttaa 28 paikkaan 101-paikkaisessa parlamentissa. Seuraavaksi eniten ääniä saivat keskustaoikeistolainen Isänmaa-liitto ja oikeistolainen Reformipuolue, jotka kumpikin saivat uuteen parlamenttiin 18 paikkaa. Sosiaalidemokraattinen puolue Maltilliset sai 17 paikkaa. Viiden prosentin äänikynnyksen ylitti lisäksi kolme muuta puoluetta, mm. toinen venäläisten puolueista. Äänestysaktiivisuus jäi 56 prosenttiin.

Isänmaa-liitto, Reformipuolue ja Maltilliset ilmoittivat jo ennen vaaleja aikomuksestaan muodostaa koalitionhallitus. Puolueet saivat uuteen parlamenttiin niukan enemmistön (53 paikkaa), joten koalitionhallituksen muodostaminen näyttää todennäköiseltä. Vaalien voittaja, Edgar **Savisaaren** Keskustapuolue, tuskin pystyy hallitusta muodostamaan. Presidentti nimittää pääministeriehdokkaan lopullisten tulosten valmistuttua.

Viron kauppataseen alijäämä kasvoi hieman viime vuonna. Viron kauppataseen alijäämä vuonna 1998 oli 22 miljardia kruunua (1.5 mrd. USD), kun se vuonna 1997 oli 21 miljardia kruunua. Viennin arvo kasvoi 46 miljardiin kruunuun (3.1 mrd. USD) edellisen vuoden 41 miljardista kruunusta. Tuonti kasvoi 62 miljardista kruunusta 67 miljardiin kruunuun (4.6 mrd. USD). Venäjän osuus Viron viennistä pieneni viime vuonna huomattavasti. Sekä Suomi että Ruotsi ohittivat Venäjän, joka vielä 1997 oli Viron suurin vientikohde. Suomen osuus Viron viennistä viime vuonna oli 19 %, Ruotsin 17 % ja Venäjän 13 %. Viron tuonnin maarakenne pysyi viime vuonna lähes samanlaisena kuin vuonna 1997. Suomen osuus Viron tuonnista vuonna 1998 oli 23 %. Sekä Venäjän että Saksan osuus oli 11 %.

Rigas Komerbankin toiminta keskeytettiin. Latvian keskuspankki ilmoitti 7. maaliskuuta keskeyttävänsä maan viidenneksi suurimman pankin Rigas Komerbankin toiminnan ja hakevansa oikeudelta päätöstä pankin julistamiseksi maksukyvyttömäksi. Keskuspankin mukaan Rigas Komerbanka ei pysty hoitamaan velvoitteitaan. Rigas Komerbankin vaikeudet johtuvat Venäjän kriisistä, jonka seurauksena 28 prosenttia pankin varoista on jäädytetty Venäjällä. Kyseiset varat oli sijoitettu Venäjän velkapaperimarkkinoille. Viime elokuun jälkeen pankki on menettänyt lisäksi huomattavan määrän talletuksia.

Rigas Komerbankin suurin osakkeenomistaja on Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki EBRD, joka omistaa pankista 23 prosenttia. Keskuspankki pahoitteli lausunnossaan sitä, että EBRD ei ollut pystynyt vaikuttamaan Rigas Komerbankin johtoon järkevästi investointipolitiikan varmistamiseksi.

Inflaatiouuhti hidastuu edelleen Baltiassa. Virossa ja Latviassa kuluttajahinnat nousivat helmikuussa alle puoli prosenttia tammikuusta. Virossa helmikuun vuosi-inflaatio oli 3.9 prosenttia ja Latviassa 2.7 prosenttia. Liettuassa kuluttajahinnat eivät nousseet helmikuussa lainkaan ja vuosi-inflaatio jäi 1.9 prosenttiin.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 10.3.99 (ed. viikko)

RUB/USD 23.03 (22.89), RUB/EUR 25.10 (24.98), RUB/FIM 4.22 (4.19), Moskova RTS- indeksi 76.52 (+4.4 %)

Baltian pörssi-indeksit 10.3.99

Tallinna TALSE 119 (+5.2 %), Riika DJRSE 89 (-2.8 %), Vilna LITIN 570 (-0.4 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 11

- *****
Duuma päätti aloittaa uudelleen START-2 -sopimuksen ratifiointikäsitteilyn. USA:n jo aiemmin ratifioimassa Start-2:ssa USA ja Venäjä ovat sopineet hallussaan olevien ydinkärkien määrän supistamisesta kolmannekseen nykyisestä. Duuman päätöstä pidetään tuen osoituksena pääministeri Jevgeni **Primakovin** velkaneuvotteluille ensi viikolla Washingtonissa. Duuma on aiemmin presidentin ja hallituksen kehotuksista huolimatta ollut haluton ratifioimaan Start-2 -sopimusta USA:n kanssa syntyneiden erimielisyyksien vuoksi. Erimielisyydet ovat koskeneet suhtautumista Irakiin ja USA:n halua muuttaa ydinohjusten torjuntajärjestelmiä koskevaa vuoden 1972 ABM-sopimusta.
- *****
Verolakipaketti kolmannessa käsittelyssä. Duuma hyväksyi 12.3. lain arvonlisäveron alentamisesta kolmannessa ja viimeisessä käsittelyssä huolimatta veroministeri Georgi **Boosin** vetoamuksesta. Boos pyysi duumaa lykkäämään lain viimeistä käsittelyä, koska arvonlisäveron alentamisen tiedetään olevan eräs mahdollinen kompastuskivi IMF-neuvotteluissa. Samassa istunnossa duuma hyväksyi myös lait yritysten voittoveron alentamisesta sekä tuloveroasteikon muuttamisesta. Uuden lain mukaan korkein tuloveroprosentti olisi 45 % aiemman 35 prosentin sijaan. Lait sisältyvät hallituksen esittämään verolakien uudistuspakettiin, jonka tavoitteena on verotulojen lisääminen. Myös liittoneuvosto hyväksyi arvonlisä- ja tuloverolakien muutokset keskiviikkona 17. maaliskuuta.
- *****
Venäjällä voimaan laki sijoittajien suojasta arvopaperimarkkinoilla. Presidentti **Jeltsin** allekirjoitti lain 5. maaliskuuta. Lain tarkoituksena on parantaa arvopapereita hankkivien fyysisten ja juridisten henkilöiden suojaa sekä luoda arvopaperimarkkinoille vahinkojen korvausjärjestelmä. Venäjällä varsinkin piensijoittajien oikeuksia on viime vuosina poljettu lukuisissa ns. pyramidiyhtiöissä ja yritysten osakeanneissa.
Uuden lain mukaan investoijalla on oikeus saada kaikki haluamansa tiedot arvopaperin liikkeeseen laskijasta, mm. tämän toimiluvasta, rekisteröinnistä ja vakavaraisuudesta. Federaation arvopaperikomissio alkaa ylläpitää arvopaperitietokantaa, jota on mahdollista selata myös Internetin kautta. Rossijskaja gazeta -lehden kommentin mukaan laista puuttuvat kuitenkin selvät määräykset, miten vahinkoa kärsineiden korvaukset aiotaan hoitaa.
- *****
GKO-uudelleenjärjestelyt edelleen auki - CSFB hakee omaa järjestelyä. Viime viikolla kolmas suuri länsipankki Credit Lyonnais ilmoitti suostuvansa Venäjän ehdottamaan jäädytettyjen GKO-papereiden uudelleenjärjestelyyn, vaikka tarkkoja tietoja varojen kotiuttamisesta ei vielä ole saatu. Sen sijaan Credit Suisse First Boston, jolla on hallussaan huomattava osa ulkomaalaisten sijoittajien 68 mrd. ruplan GKO-potista, on hylännyt ehdotetun uudelleenjärjestelyn. CSFB ilmoitti aikovansa perustaa uuden investointirahaston Nikitsky Recovery Fundin, jonka kautta jäädytetyt paperit kanavoitaisiin Venäjälle infrastruktuuri-investointeihin.
- *****
Pörssi nousussa, rupla hienoisessa laskussa. Öljyn hinnan vahvistuminen nosti Moskovan pörssin uusiin viime aikojen huippulukemiin. Moskovan RTS-indeksi nousi viikon aikana 18 %. Vuoden alusta indeksi on noussut yli 50 %. Erityisesti ovat nousseet öljy-yhtiöiden osakkeet.
Ruplan arvo sen sijaan on viime viikkoina hieman laskenut. Keskuspankin asettamat valuutan kotiuttamismääräykset ovat keskuspankin varapääjohtajan Viktor **Melnikovin** mukaan pitäneet ruplan vakaana ilman interventioita. Tästä huolimatta keskuspankin kulta- ja valuuttavaranto on pysynyt hyvin pienenä, sillä keskuspankki on avustanut finanssiministeriötä Venäjän ulkomaisten lainojen hoidossa. Seuraava suurehko erä on maaliskuun lopussa erääntyvä yhteensä 902 milj. markan (DEM 297 milj.) eurobondien korkomaksu.
- *****
Keskuspankkilain muutosehdotukset jäivät duumaan. Liittoneuvoston ehdottamat keskuspankkilain muutokset eivät läpäisseet duuman ensimmäistä käsittelyä 12:ntena maaliskuuta. Liittoneuvosto haluaisi muuttaa keskuspankin statusta ja tiukentaa keskuspankin parlamentaarista valvontaa. Duuman käsittelyyn osallistunut keskuspankin pääjohtaja Viktor **Geraschenko** totesi, että keskuspankin tulee olla parlamenttiin päin entistä avoimempi, mutta sen asemaa ei pidä radikaalisti muuttaa, eikä sen riippumattomuutta rajoittaa. Duuma päätti perustaa sovittelukomitean muotoilemaan uusia ehdotuksia.

Venäjän tullikomitea päätti poistaa ulkomaalaisyritysten edustustojen tulliedut. Huhtikuun alusta alkaen Venäjällä toimivan ulkomaalaisyrityksen edustuston on maksettava maahan omaan käyttöönsä tuomistaan autoista, kalusteista, konttoritekniikasta ym. täydet tuontitullit. Tullietujen piirissä on noin 10 tuhatta edustustoa. Tällä hetkellä lähes ainoa keino tullin tulojen kasvattamiseksi on joskus holtittomastikin myönnettyjen etujen vähentäminen.

Lavea raha M2 kasvussa. Venäjän keskuspankin mukaan M2 kasvoi viime vuoden joulukuussa 396.6 miljardista ruplasta 452.5 miljardista ruplaan. Kasvua oli 14 prosenttia. Samaan aikaan suppea raha M0 kasvoi 12 prosenttia. Koko vuoden 1998 aikana lavean rahan määrä M2 kasvoi 21 %.

Venäjä perusti uuden pankkikomitean. Venäjän keskuspankki ilmoitti 15.3. perustaneensa pankkijärjestelmän rakenneuudistuskomitean. Komitea koostuu Venäjän hallituksen, keskuspankin, parlamentin ja presidentinviraston sekä IMF:n, EBRD:n ja Maailmanpankin edustajista. Sen puheenjohtajana toimii keskuspankin varapääjohtaja Tatjana **Paramonova**. Komitean työ tähtää pankkilainsäädännön, pankkivalvonnan ja tilinpitomääräysten kehittämiseen.

Latvian pankkisektorin tappiot viime vuonna odotettua suuremmat. Latvian pankkiyhdistyksen mukaan pankkien viime vuoden yhteenlasketut tappiot saattavat nousta jopa 100 miljoonaan latiin (172 milj. USD), joka on noin kuusi prosenttia pankkisektorin varoista. Vielä tammikuussa pankkiyhdistys arvioi tappioiden jäävän 30 miljoonaan latiin. Pelkästään viime viikolla toimintansa keskeyttäneen Rigas Komercbankan osuus tappioista on 40 miljoonaa latia. Rigas Komercbanka on kolmas latvialainen pankki, joka on joutunut keskeyttämään toimintansa Venäjän kriisin takia.

Latvian toiseksi suurin pankki Unibanka ilmoitti viime viikolla, että pankin viime vuoden tappio on 15 miljoonaa latia. Myös Unibankan tappioiden syynä on Venäjän kriisi. Sen sijaan Latvian suurin pankki Parex Bank ilmoitti tehneensä viime vuonna voittoa. Tarkat luvut Parex Bank ilmoittaa ensi viikkoon mennessä. Parex Bank sanoi viime elokuussa, että sen investoinnit Venäjälle olivat suuruudeltaan ainoastaan 0.5 prosenttia pankin varoista.

Kansainvälinen luokituslaitos Thomson BankWatch ennustaa Latvian pankkien määrän vähenevän fuusioiden seurauksena nykyisestä 27:stä noin 18:aan kuluvan vuoden loppuun mennessä. Latvian pankkisektori on nyt jo suhteellisen keskittynyt; viiden suurimman pankin varat ovat 61 % koko sektorin varoista.

Viro ja Latvia eivät hyväksy Liettuan asettamia minimihintoja maataloustuotteille. Viro ja Latvia ovat vaatineet Liettuaa poistamaan tuontituotteille asetetun markkinahintaa korkeamman hinnan, joka Viron ja Latvian mielestä rikkoo Baltian maiden vapaakauppasopimusta. Jos Liettua ei poista maataloustuotteiden minimihintoja, Latvia aikoo rajoittaa liettualaisten tuotteiden tuontia. Baltian maiden maatalousministerit yrittävät ensi perjantaina löytää kiistaan ratkaisun. Baltian vapaakauppasopimus oli koetteilla viimeksi vuoden alussa, jolloin maat kiistelivät sianlihan viennistä.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 17.3.99 (ed. viikko)

RUB/USD 23.35 (23.03), RUB/EUR 25.33 (25.10), RUB/FIM 4.26 (4.22), Moskova RTS- indeksi 90.02 (+17.6 %)

Baltian pörssi-indeksit 17.3.99

Tallinna TALSE 117 (-1.8 %), Riika DJRSE 86 (-2.9 %), Vilna LITIN 572 (+0.3 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 12

Kosovon kriisi heijastuu Venäjän markkinoille. Kosovon tilanteen vuoksi pääministeri Jevgeni Primakov peruutti matkansa Washingtoniin, missä hänen oli määrä neuvotella mm. IMF:n kanssa mahdollisesta uudesta lainasta. Primakovin päätös vaikutti osaltaan siihen, että ruplan arvo laski torstaina 25.3. Moskovan valuuttapörssin SELTissä jo lähelle 27 ruplaa dollarilta keskuspankin virallisen kurssin ollessa 24.22. Moskovan arvopaperipörssin kehitystä kuvaava RTS-indeksi laski viime viikon 90 pisteen huippulukemista alle 77 pisteeseen.

Uusi arvio Venäjän pankkijärjestelmän saneerauksesta. Keskuspankin laskelmien mukaan Venäjän pankkijärjestelmän saneeraus tulee maksamaan vähintään 100 miljardia ruplaa (4.2 mrd. USD). Maanantaina 22.3. toimilupansa saaneen luottolaitosten saneerausviraston ARKOn pääoma on toistaiseksi 10 miljardia ruplaa, joilla pystytään auttamaan ehkä 20 - 30 pankkia. Keskuspankki ei voi lain mukaan toimia ARKOn omistajana, eikä myöskään valtion kuluvan vuoden budjetissa ole varattu enempää määrärahoja ARKOn toimintaan.

ARKO julkisti maanantaina (22.3.) niiden kuudentoista hallintoalueen listan, joiden pankkeja se ryhtyy auttamaan. Listalle pääsivät yllättäen myös Moskova ja Moskovan lääni. Tätä pidetään viimeisenä kädenojennuksena moskovalaisille ns. oligarkkipankeille, joiden kuntoon saattamista keskuspankki näyttää pitävän välttämättömänä Venäjän pankkijärjestelmän tulevaisuuden kannalta. Keskuspankin mukaan 86 % hoitamattomista maksuista lankeaa moskovalaispankkien osalle. ARKO aikoo auttaa 1) kaikkia laajaa alueellista merkitystä omaavia pankkeja, 2) osaa moskovalaispankeista ja 3) 1 - 2 ns. järjestelmää muodostavista pankeista.

ARKOn pääjohtajan Aleksandr Turbanovin mukaan virasto aloittaa toimintansa huhtikuussa. ARKOn poliittinen ja taloudellinen asema jäi lopulta heikommaksi, kuin sitä perustettaessa kaavailtiin. ARKO voi tulla mukaan saneerausprosessiin vain ao. pankin omistajien suostumuksella ja apuaan se voi antaa luotottajana, finanssi- ja lainsäädäntöasiantuntijana, ulkopuolisena valvojana tai osakkeenomistajana.

Keskuspankin pääjohtaja Viktor Geraschenko korjasi perjantaina 19.3. näkemystään venäläispankkien selviämismahdollisuuksista. Uuden arvion mukaan Venäjältä häviää uudelleenjärjestelyjen tuloksena noin 400 pankkia ja jäljelle jää noin 1 000 pankkia. Geraschenko vihjaisi myös, että ulkomaisen pääoman kiintiötä Venäjän pankkipääomassa voidaan lähitulevaisuudessa nostaa nykyisestä 12 prosentista 20 - 25 prosenttiin. Keskuspankki toivoo ulkomaisen lisäpääoman helpottavan pankkijärjestelmän saneerausta. Kiintiön kasvattamisesta on pankkilain mukaan määrättävä erillisellä lailla. Nykyinen 12 prosentin kiintiö on määrätty keskuspankin päätöksellä ennen vuoden 1996 pankkilain voimaantuloa.

Venäjä supistanee öljyvientiään. Energiaministeri Sergei Generalov ilmoitti Venäjän supistavan raakaöljyn vientiään 100 000 tynnyrillä päivässä huhti - kesäkuun aikana. Venäjän raakaöljyn vienti on ollut noin 2.3 miljoonaa tynnyriä päivässä. Supistukset liittyvät OPEC-maiden solmimaan tuotannonrajoitussopimukseen, jolla ennätyksellisen alas vajonnutta öljyn hintaa pyritään nostamaan. OPEC-maiden ulkopuolisista maista myös Meksiko, Norja ja Oman ovat ilmoittaneet supistavansa tuotantoaan. Venäjä ei kuitenkaan aio rajoittaa raakaöljyn tuotantoa, vaan viennin supistaminen korvataan lisäämällä kotimaista jalostusta.

Federaation verotulot tammi - helmikuussa. Veroministeri Georgi Boosin mukaan federaation verotulot federaation tierahaston tulot mukaan luettuina olivat tammikuussa 20.4 miljardia ruplaa (900 milj. USD) ja helmikuussa vain 15.6 miljardia ruplaa (680 milj. USD). Tammikuussa 92 % ja helmikuussa peräti 96 % tuloista saatiin kerättyä rahana. Koko vuoden budjetoidut verotulot ovat 399 miljardia ruplaa (17 mrd. USD), mikä tekee keskimäärin 33.3 miljardia ruplaa (1.4 mrd. USD) kuukaudessa. Tammi - helmikuun tietojen perusteella budjettitavoitteiden täyttäminen vaikuttaa epävarmalta.

Muutoksia valuutan kotiuttamismääräyksiin. Presidentti **Jeltsin**in 15.3. antaman asetuksen mukaan vientiyriyten, jotka käyttävät vähintään 25 % vientituloistaan valuuttamääräisten lainojensa hoitoon, on kotiutettava vain 50 % vientituloistaan. Muilta osin on voimassa määräys, jonka mukaan vientituloista on kotiutettava 75 %. Presidentin asetusta pidetään voittona Venäjän suurille raaka-aineviejille, joilla miltei kaikilla on suurehkoja ulkomaisia lainoja.

Maanantaina 22.3. tuli voimaan keskuspankin määräys, jolla pyritään hillitsemään yritysten laitonta valuutan maastavientä. Määräyksen mukaan maahantuojan tulee tehdä pankkiinsa vakuustalletus, joka suuruudeltaan vastaa maahantuojan ennakkomaksuja ulkomaille. Vakuustalletus maksetaan takaisin vasta, kun tavara on tullattu saapuneeksi maahan. Analytikkojen mukaan keskuspankin mahdollisuudet määräyksen toimeenpanon tehokkaaksi valvomiseksi ovat kuitenkin verrattain vähäiset.

Yritystilien pakolliset reservimääräykset nostettiin viidestä prosentista 7 prosenttiin. Pakollisten reservitalletusten nostamisella keskuspankki pyrkii hillitsemään valuuttapakoa ja tukemaan ruplan kurssia. Määräyksellä pyrittäneen hillitsemään erityisesti torstaina 24.3. maksettavan yhteensä 7.5 miljardin ruplan suuruisen GKO-velkaerän takaisinmaksun valumista suoraan valuuttamarkkinoille.

Viron vaihtotaseen vaje supistui vuonna 1998. Viron keskuspankin mukaan vaihtotaseen vaje vuonna 1998 oli 6.3 miljardia kruunua (452 milj. USD), mikä on 8.6 prosenttia BKT:stä. Vaihtotaseen vaje supistui huomattavasti vuodesta 1997, jolloin vaje oli 12 prosenttia BKT:stä. Vaihtotaseen vajeen supistuminen johtuu mm. kotimaisen kysynnän vähentymisestä. Suurimman osan vaihtotaseen vajeesta muodostaa edelleen kauppataseen vaje. Viennin arvo oli viime vuonna 38 miljardia kruunua, joka on 18.5 % enemmän kuin vuonna 1997. Tuonti kasvoi 12.6 prosenttia 54 miljardiin kruunuun. Keskuspankin julkaisemat kauppataaseluvut eroavat Viron tilastokeskuksen julkaisemista luvuista erilaisen laskentatavan vuoksi. Palvelutaseen ylijäämä kasvoi, ja se kattoi 55 % kauppataseen vajeesta. Palvelutasetta paransi turismin kasvu.

Viron keskuspankin maksutasetietojen mukaan ulkomaiset suorat investoinnit Viroon olivat viime vuonna 7.9 miljardia kruunua, mikä on yli kaksi kertaa enemmän kuin vuonna 1997. Eniten ulkomaisia investointeja suuntautui pankkisektorille, johon erityisesti ruotsalaiset pankit sijoittivat.

Mart Laarista Viron uusi pääministeri. Presidentti Lennart **Meri** nimitti uuden hallituksen keskiviikkona 24.3. Isänmaa-liiton puheenjohtaja **Mart Laar** oli aikaisemmin pääministerinä vuosina 1992 - 1994. Isänmaa-liiton lisäksi hallituksessa ovat mukana Maltilliset ja Reformipuolue. Hallituspuolueilla on niukka enemmistö uudessa parlamentissa. Finanssiministeriksi tulee Reformipuolueen Siim **Kallas** ja ulkoministeriksi Maltillisten **Toomas Hendrik Ilves**.

Laarin mukaan uuden hallituksen kiireellisin tehtävä on tehdä parlamentille esitys lisäbudjetista, jolla vähennettäisiin sekä kuluvan vuoden tuloja että menoja. Valtion tulot ovat alkuvuonna olleet pienemmät kuin budjetissa ennakoitiin. Kahden ensimmäisen kuukauden tulot ovat vain 10 prosenttia koko vuodelle budjetoiduista tuloista.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 24.3.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.29 (23.35), RUB/EUR 26.46 (25.33), RUB/FIM 4.45 (4.26), Moskova RTS- indeksi 76.82 (-14.7 %)

Baltian pörssi-indeksit 24.3.99

Tallinna TALSE 114 (-2.4 %), Riika DJRSE 87 (+0.7 %), Vilna LITIN 577 (+0.8 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 13

Venäjä ja IMF lähellä uutta sopimusta. Pääministeri Jevgeni **Primakov** ja Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n pääjohtaja Michel **Camdessus** pääsivät Moskovassa maanantaina 29.3. alustavaan sopimukseen uudesta Venäjälle myönnettävästä lainasta. IMF:n mukaan tarkasta lainasummasta ei vielä keskusteltu. Varsinkin Venäjällä on esitetty arveluja, että IMF:n myöntämä laina tulisi olemaan suunnilleen saman suuruinen kuin Venäjän tänä vuonna erääntyvät vanhat lainat IMF:lle eli noin 5 miljardia dollaria.

Ensi viikolla IMF:n lähetystön on tarkoitus saapua Moskovaan sopimaan Venäjän hallituksen ja keskuspankin kanssa uuden lainan edellytyksenä olevan talousohjelman yksityiskohdista. Primakov ja Camdessus sopivat jo siitä, että budjetin ylijäämä ilman velanhoitomenoja on tänä vuonna kaksi prosenttia BKT:stä. Budjettilaissa ylijäämä on asetettu 1.6 prosenttiin BKT:stä. Lisätuloja hallitus aikoo todennäköisesti hankkia mm. raaka-aineille asetettavien vientitullien avulla.

Myös Maailmanpankin pääjohtaja James **Wolfensohn** aikoo vieraillla Moskovassa huhtikuussa keskustellakseen hallituksen edustajien kanssa. Maailmanpankki aikoo jatkaa lainojen myöntämistä Venäjälle vasta sen jälkeen, kun Venäjä ja IMF ovat päässeet sopimukseen.

Presidentti Jeltsin antoi vuosittaisen selontekonsa. Puheessaan parlamentille presidentti korosti talousuudistusten jatkamisen tärkeyttä. Kaikkien tahojen on sitouduttava sivistyneen markkinatalouden rakentamiseen. Venäjän nykyisten talousongelmien syynä presidentti näkee suunnitelma- ja markkinatalouden välimaastoon jämähtäneen epämuodostuneen siirtymävaiheen. Ehkä vastoin odotuksia presidentti kehui pääministeri Jevgeni **Primakovin** saavutuksia. Presidentti tukee pyrkimyksiä Venäjän ulkomaisten velkojen uudelleenjärjestelemiseksi.

Kritiikkiä saivat riittämätön kilpailu, keho konkurssilainsäädäntö, laajaksi paisunut vaihtokauppa sekä valtiontulojen keruuongelmat.

Presidentin mukaan on tärkeää säilyttää taloudelliset ja poliittiset vapaudet ja toteuttaa tulevat duuman ja presidentin vaalit rehellisesti perustuslain hengessä.

Venäjän teollisuustuotannon supistuminen hidastuu. Teollisuustuotannon vuosimuutos oli helmikuussa -3.7 %, kun se tammikuussa oli -4.9%. Teollisuustuotannon kuukausimuutos helmikuussa oli +1.9 %.

Työttömien määrä pysyi helmikuussa yhdeksässä miljoonassa, mikä on 12.4 prosenttia työvoimasta. Keskipalkka oli helmikuussa 1 201 ruplaa (280 mk), eli vajaat kaksi prosenttia enemmän kuin tammikuussa. Keskimääräinen reaalipalkka pieneni näin ollen 2.3 prosenttia

GKO-uudelleenjärjestelyn ehtoihin täsmennyksiä. Venäjän keskuspankki ilmoitti, että ulkomaiset jäädytettyjen valtion GKO-velkapapereiden haltijat voivat vaihtaa uudelleenjärjestelyn yhteydessä saamiaan ruplia dollareiksi kaikkiaan 200 miljoonan dollarin edestä. Ruplia voi ilmoituksen mukaan vaihtaa neljässä erillisessä valuuttahuutokaupassa, joissa kussakin on kaupan 50 miljoonaa dollaria. Vaihtokurssi näissä erillisissä huutokaupoissa voi keskuspankin ilmoituksen mukaan olla 20 % markkinakurssia alhaisempi. Sen sijaan täsmällisiä tietoja uudelleenjärjestelyn tuottojen sijoittamisesta venäläisten yritysten osakkeisiin ei ole vielä ilmoitettu. Myöskään määräyksiä ulkomaalaisten sijoittajien verotuskohtelusta ei ole vielä julkistettu.

Rupla vahvistui hieman. Ruplan kurssi vaikuttaa toipuneen viime viikon notkahduksestaan. Viimeviikkoisen laskun taustalla oli ennen muuta rahamarkkinoiden lisääntynyt likviditeetti sekä epävarmuus Venäjän IMF-neuvotteluiden kohtalosta. Liikepankkien keskuspankkitalletukset sekä talletukset GKO-tileille kasvoivat viime viikolla yli 10 mrd. ruplaa. Lisääntyneen likviditeetin taustalla on ilmeisesti yhden GKO-erän kuoletus sekä keskuspankkilainoitus federaation budjettiin.

Venäjän budjettiin lisätuloja yksityistämisestä. Kuluvan vuoden valtion budjettiin on kirjattu yksityistämistuloja 15 miljardia ruplaa, mutta hallituksen suunnitelmassa on kerätä paljon enemmän. Teleyhtiö Svjazinvestin 25 prosentin osakepaketin lähtöhinnaksi on asetettu 14 miljardia ruplaa. Gazpromin osakkeista (2.5 %) hallitus odottaa vähintään 13 miljardia ruplaa ja LUKoilin osakkeista (9 %) neljää miljardia ruplaa.

Latvian BKT kasvoi viime vuonna 3.6 prosenttia. Latvian tilastoviranomaisten alustavien tietojen mukaan talouskasvu hidastui selvästi edellisestä vuodesta, jolloin BKT tarkistettujen lukujen mukaan kasvoi 8.6 %. Talouskasvu hiipui nopeasti viime vuoden aikana; ensimmäisellä neljänneksellä BKT:n kasvu oli vielä 8.9 %, mutta viimeisellä neljänneksellä BKT supistui 1.9 % edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta.

Baltiassa teollisuustuotanto supistuu. Virossa teollisuusyritysten myynti väheni tammi - helmikuussa 13.2 % verrattuna viime vuoden kahteen ensimmäiseen kuukauteen. Myynnin vähentymistä on tapahtunut melkein kaikilla teollisuudenaloilla. Jalostusteollisuus supistui helmikuussa peräti 25 % viime vuoden helmikuusta, mikä johtuu pääasiassa elintarviketeollisuuden myynnin vähentymisestä.

Liettuassa teollisuustuotanto supistui lähes saman verran kuin Virossa. Teollisuustuotanto pieneni tammi - helmikuussa 12.2 % verrattuna vuoden 1998 tammi - helmikuuhun.

Latviassa teollisuustuotanto supistui tammikuussa 15.1 % verrattuna edellisvuoden tammikuuhun. Myös Latviassa teollisuustuotanto on supistunut melkein kaikilla aloilla; mm. jalostusteollisuudessa laskua oli 20 %.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 30.3.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.20 (24.29), RUB/EUR 26.02 (26.46), RUB/FIM 4.38 (4.45), Moskova RTS- indeksi 81.18 (+5.7 %)

Baltian pörssi-indeksit 30.3.99

Tallinna TALSE 115 (+1.4 %), Riika DJRSE 81 (-7.2 %), Vilna LITIN 558 (-3.4 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 14

- *****
IMF:n lähetystä saapui Moskovaan. Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n lähetystö saapui Moskovaan keskiviikkona 7. huhtikuuta. Venäjän hallituksen sekä keskuspankin kanssa käytävissä neuvotteluissa lähetystön on tarkoitus selvittää Venäjän talouden uudistusohjelman yksityiskohtia. Neuvottelujen odotetaan kestävän useita viikkoja.
- *****
Venäjä suunnittelee uusia vientitulleja budjettitulojensa kasvattamiseksi. Ulkomaankaupan suojaavia käsittelevä hallituskomissio suosittelee uuden 5 prosentin vientitullin määräämistä rautametalleille, alumiinille, lannoitteille, paperille, kartongille ja kartonkituotteille sekä 15 prosentin vientitullin määräämistä rautametallimulle. Komissio suosittelee myös värimetallimunan vientitullin korottamista 10 prosentista 20 prosenttiin. Kauppaministeriö arvioi, että tullimaksut voisivat tulla voimaan toukokuun alusta.
Öljyn maailmanmarkkinahinnan noustua noin 15 dollariin tynnyriltä (eli yli hallituksen asettaman 9.80 dollarin raja-arvon) hallitus ottaa taas käyttöön maaliskuussa perimättä jätetyn raakaöljyn vientitullin. Se on suuruudeltaan 2.5 euroa tonnilta.
- *****
Venäjän maaliskuun inflaatio. Kuluttajahintainflaatio hidastui helmikuun 4.1 prosentista maaliskuussa 2.8 prosenttiin. Vuosi-inflaatio maaliskuusta 1998 maaliskuuhun 1999 oli 96 %.
- *****
Hallitus korotti palkkoja ja presidentti eläkkeitä. Hallituksen 18.3. tekemällä päätöksellä ns. budjettisektorin palkat korotetaan 1.5-kertaisiksi kuluvan huhtikuun alusta. Korotukset koskevat noin 15 miljoonaa lääkärää, opettajaa sekä kulttuurin ja sosiaaliturvan piirissä työskentelevää, joiden palkat maksetaan valtion budjetista. Korotukset perustuvat helmikuussa 1999 hyväksytyyn lakiin.
Presidentti **Jeltsin** antoi 30. maaliskuuta asetukset, joilla kaikille eläkeläisille maksetaan huhtikuussa ylimääräinen 60 ruplan kertakorvaus ja minimieläke korotetaan toukokuusta alkaen 304 ruplaan kuukaudessa. Helmikuussa 1998 hyväksytyn lain mukaan eläkkeiden laskemisperusteena käytetään laskennallista keskikuukausipalkkaa, mikä toukokuun alusta tulee olemaan 851 ruplaa. Korotukset on otettu huomioon eläkerahaston budjetissa.
- *****
Baku - Novorossijsk öljyputki kiinni Tshetsheniassa. Tshetshenian läpi kulkeva liki 1 500 km pitkä öljyputki Bakusta Venäjän Mustanmeren öljysatamaan Novorossijskiin on ollut kiinni viikon ajan. Tshetshenian viranomaisten mukaan putki suljettiin, koska Venäjä on velkaa öljyn kuljettamisesta vastaavalle Tshetshentransneft-yhtiölle 100 miljoonaa ruplaa (4 milj. USD).
- *****
Euromoneyn luottokelpoisuusluokitukset Venäjälle ja Baltian maille. Euromoney-lehden maaliskuun -99 luottokelpoisuusarvioinnissa Venäjän sijoitus 180 luokitellun maan joukossa oli 161 (1998 syyskuussa 127). Vuoden 1998 maaliskuusta Venäjän sijoitus on huonontunut 90 sijaa. Baltian maiden sijoitukset olivat Viro 50 (51), Latvia 62 (57) ja Liettua 63 (62).
- *****
ERA Pank konkurssiin. Viron keskuspankki asetti pienen ERA Pankin selvitystilaan viime lokakuussa, minkä jälkeen pankin johto kertoi etsivänsä sijoittajia, jotka olisivat valmiita nostamaan pankin pääomaa 100 - 120 miljoonalla kruunulla. Koska tällaisia sijoittajia ei löytynyt, keskuspankki päätti tiistaina 6.4. peruuttaa ERA Pankin pankkitoimiluvan ja aloittaa konkurssiin johtavat toimenpiteet.
- *****
Liettuan bruttokansantuote kasvoi viime vuonna 4.4 prosenttia. Alustavien tietojen mukaan talouskasvu hidastui edellisestä vuodesta, jolloin bruttokansantuote kasvoi 6.1 %. Kuten muissakin Baltian maissa talouskasvu hidastui selvästi viime vuoden aikana; ensimmäisellä neljänneksellä BKT:n kasvu oli 4.9 % ja toisella neljänneksellä jopa 9.7 %, mutta viimeisellä neljänneksellä BKT kasvoi vain 0.3 % edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta.

Vaihtotaseen alijäämä kasvoi Latviassa ja Liettuassa. Latvian vaihtotaseen alijäämä oli viime vuonna 417 miljoonaa latia (707 milj. USD), kun vuonna 1997 alijäämä oli 201 miljoonaa latia (350 milj. USD). Vaihtotaseen alijäämä oli viime vuonna 11.5 % bruttokansantuotteesta ja se kasvoi selvästi vuodesta 1997, jolloin se oli 6.1 prosenttia.

Liettuassa vaihtotaseen alijäämä oli viime vuonna 5.2 miljardia litiä (1.3 mrd. USD). Tämä oli 12.1 % bruttokansantuotteesta. Vuonna 1997 vaihtotaseen alijäämä oli 3.9 miljardia litiä eli noin miljardi dollaria. Tällöin vaihtotaseen alijäämä oli 10.2 % BKT:sta. Sekä Latviassa että Liettuassa Venäjän kriisiä ja sitä seurannutta viennin supistumista pidetään suurimpana syynä vajeiden kasvuun. Virossa vaihtotaseen alijäämä tosin supistui viime vuonna 450 miljoonaan dollariin, joka on 8.6 % BKT:sta.

Maksutasetilastojen mukaan suorat sijoitukset Latviaan olivat viime vuonna 162 miljoonaa latia (275 milj. USD) ja Liettuassa 3.7 miljardia litiä (920 milj. USD). Latviassa suorat investoinnit supistuivat edellisen vuoden 303 milj. latista. Liettuassa suorat investoinnit puolestaan kasvoivat merkittävästi vuodesta 1997, jolloin ne olivat 1.3 miljardia litiä. Liettuassa suoria investointeja kasvatti Lithuanian Telecomin yksityistäminen. Suorat investoinnit Virossa olivat viime vuonna 7.9 miljardia kruunua (560 milj. USD).

Keskipalkat jatkoivat nousuaan viime vuonna Baltiassa. Kuukausikeskipalkka vuonna 1998 oli Virossa 292, Latviassa 225 ja Liettuassa 252 dollaria. Virossa dollarimääräiset keskipalkat nousivat vuositasolla 13.3 %, Latviassa 9.1 % ja Liettuassa 23.4 %. Viimeisen neljänneksen aikana kuukausikeskipalkka oli Virossa 329, Latviassa 246 ja Liettuassa 269 dollaria. Perinteisesti mitatuissa keskipalkoissa on kuitenkin ollut varsin paljon kausivaihtelua, ja vuoden loppupuolella palkat ovat selvästi korkeammalla kuin muulloin.

IVY-maiden huippukokous Moskovassa. Kaikkien kahdentoista IVY-maan presidentit olivat koolla Moskovassa perjantaina 2. huhtikuuta. Kansainvälisissä asioissa kovin erimielinen kokous ei saanut aikaan yhteistä NATO:n hyökkäystä tuomitsevaa julkilausumaa. Sitä kannattivat vain Venäjä ja Valko-Venäjä. Kaikki presidentit kuitenkin kannattivat kokouksessa suullisesti verenvuodatuksen lopettamista ja tukivat oikeudenmukaista rauhanomaista ratkaisua.

Presidentit olivat yhtä mieltä siitä, että uusissa oloissa yhteisöä on kehitettävä oikeudenmukaisen, kaikkia osapuolia hyödyttävän integraation suuntaan, jossa pääpaino on talouskysymyksillä. Presidentit allekirjoittivat pöytäkirjan vapaakauppa-alueen muodostamisesta.

Yhteisön uudeksi pääsihteeriksi Boris **Berezovskin** tilalle valittiin aiemmin mm. Venäjän varapääministerinä ja presidentti **Jeltsinin** virastopäällikkönä toiminut Juri **Jarov** (57).

Kazakstanin tenge devalvoitui. Kazakstanin keskuspankki ilmoitti maanantaina 5.4. lopettavansa maan valuutan tukemisen ja siirtyvänsä kelluvaan kurssiin. Ilmoituksen jälkeen tenge devalvoitui maanantain kuluessa noin 12 % ja tiistain kaupankäynnissä vielä liki 50 %. Tärkeimmän kauppakumppanin, Venäjän, valuutan voimakas devalvoituminen on ajanut Kazakstanin talouden ahtaalle. Huonontunut hintakilpailukyky sekä halvat venäläiset tuontituotteet ovat heikentäneet maan kauppataasetta sekä supistaneet keskuspankin ennestäänkin vaatimatonta valuuttavarantoa. Lukuisat kazakstanilaiset teollisuusyritykset sekä Kansainvälinen valuuttarahasto IMF kannattivat kelluvaan valuuttakurssiin siirtymistä.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 7.4.99 (ed. viikko)

RUB/USD 25.10 (24.20), RUB/EUR 26.92 (26.02), RUB/FIM 4.53 (4.38), Moskova RTS- indeksi 72.98 (-10.1 %)

Baltian pörssi-indeksit 7.4.99

Tallinna TALSE 120 (+4.3 %), Riika DJRSE 88 (+8.6 %), Vilna LITIN 565 (+1.3 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 15

Duuma lykkäsi presidentin viraltapanosyytettä koskevan äänestyksensä toukokuuhun. Alun perin duuman piti käsitellä asiaa tänään 15. huhtikuuta. Presidentti Boris **Jeltsinin** ja duuman välit ovat viime viikkoina kiristyneet. Viime perjantaina (9.4.) keskustelussaan Venäjän tasavaltojen presidenttien kanssa Jeltsin syytti kommunisteja elintärkeitten lakiuudistusten torpedoinnista ja totesi hallituksen kaipaavan vahvistusta. Lausuntoa on tulkittu niin, että presidentti haluaisi eroon hallituksen kommunistiministereistä tai jopa koko Jevgeni **Primakovin** hallituksesta, jos viraltapanoasia etenee duumassa. Primakov itse on tuominnut viraltapanoaloitteen.

Perustuslain mukaan päätös syytteen nostamisesta presidentin erottamiseksi virastaan vaatii duumassa 2/3 kannatuksen. Syytteen presidenttiä vastaan duuma voi nostaa valtiopetoksesta tai korkeimman oikeuden vahvistamasta muusta presidentin tekemästä raskaasta rikoksesta. Syyttämisaloitteen tekemiseen duumassa tarvitaan 1/3 kannatus ja duuman muodostaman erityiskomission asiaa koskeva päätös. Päätöksen presidentin erottamisesta tekee liittoneuvosto. Päätös on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa syytteen nostamisesta ja sen hyväksymiseen tarvitaan liittoneuvostossa 2/3 kannatus. Syytteessä oleva presidentti ei voi perustuslain mukaan hajottaa duumaa.

Venäjän ja IMF:n lainaneuvottelut jatkuvat Moskovassa. Varafinanssiministeri Oleg **Vjuginin** mukaan osapuolet ovat lähellä ratkaisua. Venäjän odotetaan saavan IMF:ltä 4.8 miljardin dollarin lainan käytettäväksi kuluvan vuoden velkojen hoitoon. IMF on hyväksynyt Venäjän budjetin perusylijäämätavoitteeksi 2 prosenttia bruttokansantuotteesta. Venäjä on omalta osaltaan toteuttanut IMF:n vaatimuksia: mm. lykännyt arvonlisäveron alennuksen, asettanut uusia vientitulleja, kiristänyt tuloverotusta ja ehdottanut, että kolme prosenttia tuloverokertymästä tilitettäisiin alueitten budjeteista federaation budjettiin.

Venäjän velkojen uudelleenjärjestelyt edelleen vaikeuksissa. Ulkomaalaisia pankkeja edustava komitea ilmoitti tiistaina 13.4., että pankit eivät hyväksy Venäjän keskuspankin esittämiä muutoksia GKO- ja OFZ-velkapapereiden uudelleenjärjestelyyn ehtoihin (kts. Idäntalouksien viikko 13). Velkojapankkien mukaan keskuspankin ehdotus merkitsee selvää heikennystä aiempiin ilmoituksiin. Venäläislähteiden mukaan kolmannes ulkomaalaisista velkojapankeista on jo hyväksynyt uudelleenjärjestelyn. Hyväksyjien joukossa ovat mm. Deutsche Bank, Credit Lyonnais ja Chase Manhattan.

Pankkien mukaan uusimmassa ehdotuksessa ulkomaalaiset lainanantajat saisivat kotiuttaa varojaan yhteensä 200 miljoonan dollarin edestä aiemman 550 miljoonan dollarin sijasta, eikä keskuspankki ole ilmoittanut listaa kohteista, joihin ko. arvopapereihin sijoitettuja ruplia voisi käyttää. Velkojapankit vaativat keskuspankilta myös lykkäystä ehdotusta koskevien vastaustensa antamisen takarajaan, joka edellisellä kerralla siirrettiin huhtikuun loppuun. Keskuspankki on ilmoittanut, ettei ehtoja muuteta. Ensimmäinen velkojen kotiuttamiseen liittyvä valuuttahuutokauppa on tarkoitus pitää 27.4.

Neuvottelut Venäjän valuuttamääräisen velan uudelleenjärjestelystä ovat myöskin käynnistymässä. Finanssiministeriön ryhmä, jota johtaa varaministeri Mihail **Kasjanov**, lähti 13.4. neuvottelemaan velkojamaita edustavan Pariisin klubin kanssa. Pariisin kokouksen jälkeen ovat vuorossa neuvottelut yksityisten velkojien Lontoon klubin kanssa. Taloudesta vastaavan varapääministerin Juri **Masljukovin** mukaan tämä merkitsee uudelleenjärjestelyneuvottelujen virallista alkua. Vaikka neuvottelut alkavat jo nyt, niiden tulos riippuu Venäjän ja Kansainvälisen valuuttarahaston välisen talousohjelman kohtalosta.

Venäjällä on ulkomaista velkaa yhteensä noin 140 miljardia dollaria, josta noin 100 miljardia on vanhaa Neuvostoliiton velkaa. Venäjä on viime aikoina esittänyt toivomuksia saada anteeksi jopa 75 prosenttia neuvostoaikaisesta velasta.

Keskuspankilta uusia rajoituksia valuuttavaihtoon. Keskuspankki päätti 5. huhtikuuta, että ulkomaalaiset pankit eivät enää saa vaihtaa venäläisiin pankkeihin tallettamiaan ruplia ulkomaanvaluutaksi. Käytännössä päätös sulkee ulkomaalaiset pankit pois Venäjän sisäisiltä valuuttamarkkinoilta. Jo aiemmin keskuspankki kielsi liikepankeilta oikeuden ostaa tiliasiakkaidensa toimeksiannosta ulkomaanvaluuttaa Moskovan valuuttapörssin aamuistunnoissa. Tuontiyrityksille on asetettu velvoite tallettaa pankkiinsa ruplamääräinen vakuus kaikista ulkomaanvaluuttana suorittamistaan etumaksuista, kunnes tavara on saapunut maahan. Valmisteilla on myös määräys, jonka mukaan yksityishenkilöt saivat viedä maasta käteistä ulkomaanvaluuttaa kerralla enintään 5 000 dollarin arvosta.

Toimillaan keskuspankki pyrkii vähentämään valuuttapakoa Venäjältä. Maan kulta- ja valuuttavaranto oli huhtikuun alussa 10.6 miljardia dollaria eli alimmillaan kolmeen vuoteen. Keskuspankin rajoitukset ovat kuitenkin vaikeuttaneet käynnissä olevia neuvotteluja Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n edustajien kanssa. Rajoitukset rikkovat rahaston edustajien mukaan peruskirjan vapaasti vaihdettavaa valuuttaa koskevaa säännöstä, johon Venäjä rahaston jäsenenä sitoutui toukokuussa 1996. Hallinnolliset rajoitukset ovat keskuspankin mukaan tarpeen, koska pankki ei ole kyennyt rajoittamaan ulkomaanvaluutan ostoa ja maastavientiä markkinakeinoin.

Viro lähenemässä Maailman kauppajärjestön WTO:n jäsenyyttä. Viro ja WTO saivat huhtikuun alussa päätökseen neljä vuotta kestäneet neuvottelunsa Viron jäsenyydestä järjestössä. Ennen jäsenyyden voimaantuloa Viron on saatettava voimaan useita uusia lakeja ja muutettava olemassa olevia lakeja WTO:n säännösten mukaisiksi. Ensimmäisenä Baltian maista WTO:hon liittyi Latvia, jonka jäsenyys tuli voimaan helmikuussa 1999.

Inflaatio ennätyskellisen hidasta Baltiassa. Viron kuluttajahinnat nousivat maaliskuussa edellisestä kuukaudesta 0.5 %. Latviassa hinnat pysyivät edellisen kuukauden tasolla ja Liettuaassa laskivat 0.2 %. Edellisen vuoden maaliskuusta hinnat nousivat Virossa 3.6 %, Latviassa 2.3 % ja Liettuaassa 1.3 %.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 14.4.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.90 (25.10), RUB/EUR 26.95 (26.92), RUB/FIM 4.53 (4.53), Moskova RTS- indeksi 73.57 (+0.8 %)

Baltian pörssi-indeksit 14.4.99

Tallinna TALSE 120 (-0.7 %), Riika DJRSE 90 (+2.4 %), Vilna LITIN 550 (-2.6 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 16

Minfin-velkapapereiden kohtalo epävarma. Minfin-obligaatiot ovat dollarimääräisiä valtion velkakirjoja, jotka Venäjä laski liikkeelle korvaamaan neuvostoliittolaisiin pankkeihin aikanaan jäädytettyjä ulkomaanvaluuttamääräisiä talletuksia. Niitä alettiin laskea liikkeelle 1992 ja niiden yhteisarvo on 11 miljardia dollaria. Läntiset velkojat, joiden osuus on noin 8 miljardia dollaria, ovat yksityissektorilta. Venäjän 1. varafinanssiministerin Mihail **Kasjanov**in mukaan Venäjä ei aio maksaa 14. toukokuuta erääntyvää 1.3 miljardin dollarin kuoletusta. Toukokuun puolivälissä Venäjän pitäisi myös maksaa ko. velkapapereiden korkoja noin 300 miljoonaa dollaria.

Yksityisen sektorin velkojen ohella Venäjä on jättänyt maksamatta myös julkisia velkoja edustavalle Pariisin klubille noin 3 miljardin dollarin erääntyneet maksut. Tulevissa velkaneuvotteluissa uudelleenjärjestelyt tullevat julkisten velkojen lisäksi koskemaan myös minfin-obligaatioita.

Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankki EBRD vähentää Venäjän rahoittamista. EBRD:n kahdeksannessa vuosikokouksessa pankin pääjohtaja Horst **Köhler** vakuutti, että EBRD jatkaa lainanantoa Venäjälle normaaliin tapaan. Hän luonnehti Venäjän viime elokuun finanssikriisin syyksi liian hitaita rakenneuudistuksia. Jotta investoinnit Venäjälle lähtisivät uudestaan liikkeelle, Venäjän on Köhlerin mukaan hoidettava yritystensä johto terveelle pohjalle sekä taattava investoijien, luotonantajien ja vähemmistöosakkaiden oikeudet. EBRD:n toimintaa Venäjällä suunnataan jatkossa entistä enemmän pankkijärjestelmän saneeraukseen sekä pienyritysten ja pitkälle jalostettuja tuotteita vievien yritysten rahoittamiseen.

EBRD aikoo tänä vuonna supistaa uusien lainojen myöntämistä Itä-Eurooppaan viime vuoden 2.6 miljardista dollarista 2.0 miljardiin dollariin, mutta varautuu investointi-ilmapiirin mahdollisesti parantuessa kasvattamaan lainanantoaan 3.0 miljardiin dollariin. Pankin tämänhetkinen lainakanta Itä-Euroopassa on lähes 13 miljardia dollaria, josta 1.6 miljardia dollaria Venäjällä. Pankin nettotappiot viime vuonna olivat 280 miljoonaa dollaria, jotka syntyivät pääosin Venäjän finanssikriisistä johtuneesta luottotappiovarausten kasvattamisesta.

Venäjä harkitsee uusia raakaöljyn vientimaksuja. Venäjän hallitus määräsi viime viikolla ylimääräisen 0.042 - 0.147 dollaria/tonni/100 km kuljetusmaksun, joka öljynviejien tulee maksaa putkiverkkoa hallitsevalle valtionyhtiölle Transneftille. Tämän lisäksi Transneft veloittaa putkilinjasta riippuen 1.39 - 4.03 ruplaa tonnilta. Lisäksi hallituksen kerrotaan harkitsevan 1.37 dollarin/tonni vientimaksua toukokuun alusta. Maksun tuotoilla on tarkoitus rahoittaa mm. Pohjoisen öljyalueilta Suomenlahdelle ulottuvan uuden Baltic Pipeline System -putkiverkon rakentamista. Huolimatta uusista vientimaksuista ruplamääräiset kuljetusmaksut ovat yhä reaalisesti pienempiä kuin ennen viime elokuun valuuttakriisiä ja ruflan devalvoitumista.

Öljyn maailmanmarkkinahintojen nousun myötä Venäjä ottaa perjantaista 23.4. alkaen uudelleen käyttöön 2.5 euron vientimaksun raakaöljytonnilta.

Maailmanpankin pääjohtaja James Wolfensohn vieraili Moskovassa. Kaksipäiväisellä vierailullaan **Wolfensohn** totesi Maailmanpankin luottavan Venäjän hallitukseen ja uskoi, että pankin lainahanojen avaamisesta päästään Venäjän kanssa yhteisymmärrykseen. Pääjohtaja kertoi, että vuosiksi 1999 - 2000 on alustavasti sovittu 3.5 miljardin dollarin lainaohjelmasta, josta Japanin osuus olisi 1 miljardi. Lainojen myöntäminen riippuu Venäjän neuvottelutuloksesta Kansainvälisen valuuttarahaston kanssa.

Työttömyys ennallaan, reaali palkat pienenevät. Tilastokomitean mukaan Venäjällä oli työttömiä maaliskuussa noin 9 miljoonaa, mikä on 12.4 % työvoimasta. Virallisesti rekisteröityneitä työttömiä oli vain 2.7 % työvoimasta. Vuosi sitten maaliskuussa työttömyysprosentti oli 11.4.

Keskimääräinen nimelliskuukausipalkka oli maaliskuussa 1 295 ruplaa, mikä oli 8 % enemmän kuin helmikuussa ja 20 % enemmän kuin maaliskuussa 1998. Reaalipalkat maaliskuussa olivat 42 % pienemmät kuin vuotta aiemmin.

Kauppataase selvästi ylijäämäinen. Venäjän tammi - helmikuun kauppataase oli 3.8 miljardia dollaria ylijäämäinen. Viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna tuonti Venäjälle supistui 50 % ja vienti Venäjältä 18 %. Viennin supistumisen taustalla ovat ennen muuta raaka-aineiden viimevuotista alhaisemmat maailmanmarkkinahinnat. Tuonin supistuminen taas johtuu lähinnä ruplan devalvoitumisesta, mikä on vähentänyt venäläisten ostovoimaa ja siirtänyt kysyntää kotimaisiin tuotteisiin. Ylijäämäinen kauppataase ei kuitenkaan ole vielä näkynyt keskuspankin valuuttavarannon kasvuna.

Tullimaksut muodostavat jo kolmanneksen Venäjän budjettituloista. Alkuvuonna keskusvallan budjetin tuloista noin kolmannes oli valtion tullikomitean tilittämiä tuloja ja vain noin kaksi kolmannesta oli verotuloja. Huhtikuun budjettitulojen tavoite on finanssiministeri Mihail **Zadornov**in mukaan 41.5 mrd. ruplaa, mistä 35 % lasketaan saatavan tullituloina. Vuoden 1998 ensimmäisen vuosineljänneksen tuloista tullituloja oli vain kymmenisen prosenttia.

Tuotannon kasvun odotetaan hidastuvan Baltiassa edelleen. Venäjän vaikeana pysynyt taloustilanne ja länsimaiden heikkenevät kasvunäkymät ovat saaneet Baltian maiden viranomaiset tarkistamaan kuluvan vuoden talouden kasvuennusteitaan. Latvian finanssiministeriö ennustaa bruttokansantuotteen kasvun jäävän tänä vuonna 2 prosenttiin aiemmin arvioidun 4 prosentin sijasta. Liettuan talousministeriön mukaan kokonaistuotanto kasvaisi vajaat 4 prosenttia (aiempi arvio 5.5 %), mutta joidenkin asiantuntijoiden mukaan kasvu voi olla huomattavasti tätä hitaampaakin. Myös Virossa bruttokansantuotteen kasvun odotetaan olevan jonkin verran hitaampaa kuin kuluvan vuoden budjetin perustana oleva 4 prosenttia.

Viro karsii kuluvan vuoden budjettimenojaan. Viron maaliskuussa nimitetty uusi hallitus on päättänyt kiireellisimpänä toimenaan valmistella parlamenttiin käsittelyyn lakiehdotuksen, jolla budjetin menoja vähennetään. Kuluvan vuoden budjetti hyväksyttiin parlamentissa ennen maaliskuun vaaleja, ja se perustui liian optimistisiin oletuksiin. Finanssiministeri Siim **Kallaksen** mukaan menoja on supistettava ainakin miljardilla kruunulla, mikä on noin 5 % budjetin loppusummasta. Tämän vuoden tammi - maaliskuussa budjettiin kertyi tuloja (lukuun ottamatta yksityistämistä saatuja tuottoja) 16 % koko vuoden tavoitteesta, kun vastaava osuus on kahtena edellisena vuotena ollut 20 %.

Liettuussa aletaan valmistella valuuttakurssisidoksen muutosta. Keskuspankin pääjohtajan Reinoldijus **Sarkinasin** mukaan liti aiotaan sitoa dollarin sijasta dollarin ja euron muodostamaan koriin. Lopullisen tavoitteena on litiin sitominen vain euroon. Dollarisidonnaisuuden muutos vaatii litiä koskevan lain muuttamista, ja hallituksen mukaan se tehdään aikaisintaan ensi vuonna. Keskuspankki on vakuuttanut toistuvasti, että muutoksen yhteydessä litiä ei tulla devalvoimaan.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 21.4.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.77 (24.90), RUB/EUR 26.41 (26.95), RUB/FIM 4.44 (4.53), Moskova RTS- indeksi 76.91 (+4.5 %)

Baltian pörssi-indeksit 21.4.99

Tallinna TALSE 116 (-2.7 %), Riika DJRSE 96 (+6.7 %), Vilna LITIN 536 (-2.6 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 17

Venäjä ja IMF sopimukseen uudesta lainasta. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ilmoitti keskiviikkona 28.4. päässeensä Venäjän kanssa alustavaan sopimukseen uudesta 4.5 miljardin dollarin stand by -lainasta, jotta Venäjä voisi maksaa tänä vuonna erääntyvät maksunsa IMF:lle. Tämän jälkeen Venäjän duuman on pystyttävä toteuttamaan lainsäädännön osalta hallituksen lupaamat muutokset verotukseen ja pankkijärjestelmään sekä tekemään tarvittavat rakenneuudistukset. Venäjän on myös selvitettävä aikaisempien IMF-lainojen kohtalo.

Nyt sovittu laina on osa 7.5 miljardin dollarin kansainvälistä lainapakettia, johon Maailmanpankki osallistuu 2 miljardilla ja Japani miljardilla dollarilla.

Venäjän BKT:n ennustetaan supistuvan 7 prosenttia. Viime viikolla ilmestyneen Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n World Economic Outlook -julkaisun arvion mukaan Venäjän reaali BKT tulee tänä vuonna supistumaan seitsemällä prosentilla. Vuonna 1998 Venäjän BKT supistui liki viisi prosenttia. Myös Ukrainan, Kazakstanin ja Romanian talouksien IMF ennustaa supistuvan tänä vuonna. Sen sijaan Baltian maihin ennustetaan kasvua: Viroon 2.3 %, Latviaan 4.0 % ja Liettuaan 2.5 %. Kaikkiaan Keski- ja Itä-Euroopan talouskasvun ennakoidaan olevan kaksi prosenttia tänä vuonna ja 3.7 prosenttia vuonna 2000.

Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin EBRD:n viime viikolla julkistama ennuste on Venäjän osalta hieman optimistisempi; BKT supistuisi tänä vuonna vain viisi prosenttia. EBRD:n kasvuennusteet Virolle, Latvialle ja Liettualle olivat 3.0 %, 2.6 % ja 2.5 %.

Ensimmäisen vuosineljänneksen budjettialijäämä 2.1 % BKT:sta. Venäjän finanssiministeriön alustavien tietojen mukaan federaation budjetin tammi - maaliskuun alijäämä olisi 20.6 miljardia ruplaa (n. 840 milj. USD) eli noin 2.1 prosenttia budjettilaissa ennakoidusta BKT:sta. Budjettilaissa määritelty koko vuoden vaje on 101 miljardia ruplaa, mikä on 2.5 % ennakoidusta 4 000 miljardin ruplan BKT:sta.

Finanssiministeriö ei kertonut, millainen oli budjetin tasapaino ilman velanhoitokuluja. Kansainvälinen valuuttarahasto on pitänyt kahden prosentin ylijäämää ennen velanhoitokuluja yhtenä uuden lainasopimuksen keskeisistä osista. Ilmoitettuihin lukuihin lienee syytä suhtautua varovaisesti, sillä esimerkiksi tiedot keskuspankkirahoituksen osuudesta budjetin kokonaistuloissa ovat ristiriitaisia. Finanssiministeri Mihail **Zadornov**in mukaan tammi - maaliskuussa keskuspankkirahoitusta on käytetty 7 miljardia ruplaa (290 milj. USD), mikä olisi noin kahdeksan prosenttia budjetin tuloista. Täksi vuodeksi keskuspankkirahoitusta on budjetoitu 33 miljardia ruplaa (1.4 mrd. USD).

GKO- uudelleenjärjestelyn takaraja umpeutui. Finanssiministeriön arvopaperiosaston johtajan Bella **Zlatkin**in mukaan 40 % ulkomaisten ja yli 90 % venäläisten hallussa olleista jäädytetyistä GKO- ja OFZ-velkapapereista on ilmoitettu uudelleenjärjesteltäviksi. Finanssiministeriön mukaan kaksi kolmasosaa venäläisten hallussa olleista velkapapereista oli keskuspankin omistamalla Sberbankilla. Uudelleenjärjestelyn ulkopuolelle on jätetty keskuspankilla itsellään oleva noin 90 miljardin ruplan (3.5 mrd. USD) GKO-paketti. Kaikkiaan jäädytettyjä GKO- ja OFZ-velkapapereita oli noin 280 miljardin ruplan (11 mrd. USD) arvosta.

Uudelleenjärjestelyn ehtojen mukaan sijoittajat saavat 10 % velkapapereiden arvosta käteisenä, 20 % uusina lyhytaikaisina velkapapereina ja 70 % pitkäaikaisina Venäjän valtion velkapapereina. Tiistaina 27.4. järjestettiin ensimmäinen neljästä 50 miljoonan dollarin valuuttakaupasta, jossa ulkomaiset sijoittajat voivat vaihtaa uudelleenjärjestelyn yhteydessä saamiaan ruplia dollareiksi. Vaihtokurssiksi määrättiin keskuspankin virallinen kurssi plus 10 prosenttia.

Johtaja Zlatkis kertoi, että uudelleenjärjestelyn ulkopuolelle jääneet varat siirretään viideksi vuodeksi investointitileille. Tänä aikana varoilla voi ostaa vain valtion velkapapereita niiden nimellisarvosta.

- ***** **Venäjän teollisuustuotanto kasvoi maaliskuussa.** Venäjän teollisuustuotannon vuosimuutos oli maaliskuussa positiivinen ensi kerran lähes vuoteen. Teollisuustuotanto kasvoi viime vuoden vastaavasta ajankohdasta 1.4 %. Vielä tammikuussa vuosimuutos oli -4.9 %.
- ***** **Venäjän palkka- ja eläkerästit pienenevät.** Tilastokomitean mukaan Venäjän palkkarästit pienenevät maaliskuussa 6.8 prosenttia ja ovat nyt 68 miljardia ruplaa (2.8 mrd. USD). Julkisen sektorin palkkarästit supistuivat 11 prosenttia. Niiden määrä on nyt 17 miljardia ruplaa (700 milj. USD) eli 25 prosenttia kaikista maksamattomista palkoista.
Sosiaalialioista vastaava varapääministeri Valentina **Matvijenko** kertoi 23.4., että Venäjän hallitus pyrkii maksamaan kaikki noin 18 miljardin ruplan (735 milj. USD) eläkerästit lokakuuhun mennessä. Nykyisen hallituksen aikana eläkerästit ovat jo supistuneet 12 miljardilla ruplalla (500 milj. USD). Matvijenko uskoo eläkkeiden nousevan tämän vuoden aikana 30 prosenttia.
- ***** **Moskovan kaupunki hakee lainansa uudelleenjärjestelyä.** Moskovan kaupunki ilmoitti, ettei pysty suoriutumaan kesäkuussa erääntyvästä noin 135 miljoonan dollarin lainamaksustaan. Maksu liittyy vuonna 1997 neuvoteltuun 200 miljoonan dollarin syndikoituun lainaan, jonka järjestäjinä olivat Deutsche Bank, West LB ja Société Générale. Ensimmäiset 100 miljoonaa dollaria Moskova maksoi takaisin viime vuonna.
Asiantuntijat pitävät Moskovan ongelmana yhteensä yli miljardin dollarin ulkomaisia lainoja, joista kaupungin on selvittävä vuosina 1999 - 2001.
- ***** **Baku-Supsa - ljyputki avattiin.** Kolme vuotta rakenteilla ollut uusi  ljyputki Azerbaidzhanista Georgian kautta Mustallemerelle avattiin virallisesti 17. huhtikuuta. Venäjän ohittavan putken pituus on 830 km ja kuljetuskapasiteetti 5 miljoonaa tonnia vuodessa. Venäjän kautta Novorossijskiin kulkeva vanha putki, jonka kapasiteetti on 7 miljoonaa tonnia vuodessa, on lähes 600 kilometriä pitempi ja kulkee mm. levottoman Tshetshenian alueen kautta. Vanhaa putkea myöten pumpattiin viime vuonna Azerbaidzhanin öljyä 2.7 miljoonaa tonnia. Venäjä sai siitä transitotuloja yhteensä 42 miljoonaa dollaria, josta Tshetshentransneft kuittasi 10 miljoonaa dollaria. Vanha putki onkin Tshetshenian tärkein tulonlähde. Venäjän  ljynkuljetusmonopolin Transneftin mukaan yhden  ljytonnin kuljettaminen Mustallemerelle maksaa vanhassa putkessa 15.67 dollaria, mutta uudessa vain 2 - 3 dollaria. Venäjällä on odotettavissa transitotulojen pieneneminen ainakin siihen asti, kun uuden putken kapasiteetti käy riitt m tt mksi.
- ***** **Teollisuustuotanto supistuu kaikissa Baltian maissa.** Venäjän talouskriisi on iskenyt teollisuustuotantoon kaikissa Baltian maissa. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä Viron teollisuustuotanto supistui 11 % viime vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Tammikuussa teollisuustuotannon vuosimuutos oli vielä -15 %, mutta maaliskuussa enää -8.4 %.
Liettuaassa teollisuustuotanto supistui myös varsin paljon ensimmäisellä neljänneksellä, 9.2 %. Maaliskuussa teollisuustuotannon vuosimuutos oli -7 %.
Latviassa teollisuustuotanto supistui tammikuussa 15.1 % viime vuoden vastaavasta ajankohdasta ja helmikuussa 12.1 %.
- ***** **Baltian p rssiit tiivistävät yhteistyötään.** Viime viikolla Baltian maiden arvopaperimarkkinoiden valvonnasta vastaavat viranomaiset allekirjoittivat sopimuksen, jonka mukaan ne tunnustavat toistensa myöntämät arvopaperiv litt j luvat. Baltian maiden arvopaperip rssiit puolestaan ovat p sseet alustavasti sopuun mm. yhteisen osakelistan luomisesta alueen suurille yrityksille. Baltian maiden osakemarkkinoita on pyritty yhdent m  n eri tavoin jo varsin pitkään, mutta tähän mennessä käytännön tulokset ovat jääneet laihoiksi.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 28.4.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.40 (24.77), RUB/EUR 25.91 (26.41), RUB/FIM 4.36 (4.44), Moskova RTS- indeksi 81.47 (+5.9 %)

Baltian pörssi-indeksit 28.4.99

Tallinna TALSE 119 (+2.5 %), Riika DJRSE 91 (-4.4 %), Vilna LITIN 539 (+0.6 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 18

Venäjän uuden IMF-lainan ehtoista lisätietoja. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ja Venäjä pääsivät viime viikolla alustavaan sopimukseen yhteensä 4.5 miljardin dollarin uudesta lainasta. Ensimmäisten 12 kuukauden aikana maksettavalla lainaosuudella (3 mrd. dollaria) Venäjä pystyy hoitamaan suurimman osan samaan aikaan erääntyvistä vanhoista IMF-lainoistaan. Uuden lainan varat pidettäisiin poikkeuksellisesti Venäjän IMF-tilillä Washingtonissa, eikä niitä siirrettäisi lainkaan Venäjälle.

Lainaehtojen mukaan Venäjän tulee tehdä joukko talousuudistuksia ennen kuin IMF:n johtokunta voi hyväksyä lainan myöntämisen. IMF:n vaatimiin uudistuksiin kuuluvat mm. pankkien uudelleenjärjestelyä koskevan lainsäädännön hyväksyminen, pankkikonkurssilainsäädännön parantaminen, valuuttamarkkinoiden sääntelyn purkaminen, alkoholi- ja polttoaineverojen korotukset sekä arvonlisäveron pitäminen 20 prosentissa. Uudistusten yksityiskohdista käydään vielä neuvotteluja. Venäjän on myös annettava IMF:lle selonteko viime kesänä myönnetyn edellisen IMF-lainan käytöstä sekä keskuspankin valuuttavarannon hallinnasta.

Osa apupaketin ehtona olevista toimista edellyttää duuman hyväksyntää. Venäjän hallitus on pyytänyt duunaa hyväksymään muutokset, mutta kommunistisen puolueen puheenjohtaja Gennadi **Zjuganov** on jo ilmoittanut vastustavansa ainakin veronkorotuksia.

Venäjän velanhoitovaikeudet tulevat jatkumaan. Finanssiministeri Mihail **Zadornov** varoitti 30.4., ettei Venäjä lähivuosinakaan pysty hoitamaan velkojaan täysimääräisesti. Venäjän vuosittaiset ulkomaisen velan hoitomenot olivat vuosina 1992 - 1998 vain noin 6 miljardia dollaria, mutta nousevat tänä vuonna jo 17.5 miljardiin dollariin. Ilman huomattavaa uudelleenjärjestelyä velanhoitomenot ovat myös jatkossa 15 - 18 mrd. dollaria vuosittain, mikä olisi ruplan nykykurssilla noin 70 % federaation budjetin menoista. Zadornovin mukaan Venäjä neuvottelee parhaillaan Pariisin klubin kanssa vuosien 1999 - 2000 velanhoitomaksujen uudelleenjärjestelystä.

Vneshekonombankin pääjohtajan Andrei **Kostinin** mukaan Venäjällä on nyt rästissä 2 miljardin dollarin korkomaksut Pariisiin ja Lontoon klubeille. Zadornov arvioi, ettei Venäjällä ole mahdollisuuksia maksaa myöskään touko - kesäkuussa erääntyviä maksujaan näille velkojille. Muutama viikko sitten finanssiministeriö ilmoitti, ettei toukokuussa erääntyvää Minfin bondin 1.3 miljardin dollarin kuoletusta luultavasti pystytä maksamaan. Ainoa ulkomainen velka, jonka Venäjä on toistaiseksi hoitanut aikataulun mukaan, on vuoden 1996 jälkeen liikkeelle lasketut eurobondit. Finanssiministeriön mukaan Venäjä maksoi suunnitelman mukaisesti 30. huhtikuuta 37 miljoonaa dollaria eurobondin korkoja.

Moskovan arvopaperipörssi nousussa. Moskovan pörssin kehitystä kuvaava RTS indeksi on viimeisen kahden viikon aikana noussut yli 30 % ja eilen 5.5. indeksi nousi 11.8 % rikkoen jo 100:n pisteen rajan. Vaikka päivittäisen kaupankäynnin volyymitkin ovat viime viikkoina kasvaneet yli 10 miljoonan dollarin, ollaan vielä kaukana vuoden 1997 noin 100 miljoonan dollarin päivävaihdosta. Myös rupla on hivenen vahvistunut viime viikkoina. Pörssiä ovat vahvistaneet mm. uutiset IMF-lainasopimuksesta sekä odotukset ulkomaalaisten sijoittajien paluusta. Alustavien tietojen mukaan ulkomaalaiset sijoittajat voivat käyttää GKO-uudelleenjärjestelyn tuottoja kaupankäyntiin kuuden venäläisyrittäjän osakkeilla.

Baltian pankit kasvoivat vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Baltian maiden keskuspankkien julkaisemien tilastojen mukaan pankkijärjestelmien yhteenlasketut taseet kasvoivat tämän vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana. Maaliskuun lopussa Viron pankkijärjestelmän konsolidoidun taseen loppusumma oli 43 miljardia kruunua (2.9 mrd. USD) ja Liettuan pankkijärjestelmän tase 12.3 miljardia litia (3.1 mrd. USD). Latvian keskuspankki ei ole vielä julkaissut maaliskuun lopun lukuja, mutta Latvian pankkiyhdistyksen mukaan pankkien yhteenlaskettu tase oli maaliskuun lopussa 1.7 miljardia latia (2.9 mrd. USD). Viron pankkisektorin tase on kasvanut vuoden alusta kuusi prosenttia, Latvian yhden prosentin ja Liettuan kolme prosenttia. Näyttää siltä, että Venäjän kriisiin liittynyt epävarmuus Baltian rahoitusmarkkinoilla on hävynnyt ainakin Virossa ja Liettuassa.

Taseella mitattuna Baltian suurin pankki on virolainen Hansapank, jonka taseen

loppusumma oli maaliskuun lopussa 21.9 miljardia kruunua eli 1.5 miljardia dollaria. Myös toiseksi suurin pankki oli virolainen; Ühispankin taseen loppusumma oli 14.8 miljardia kruunua eli miljardi dollaria. Baltian kolmanneksi suurin pankki on liettualainen Taupomasis Bankas (Savings Bank), jonka tase oli 3.3 miljardia litia (820 milj. USD). Neljänneksi suurin pankki on liettualainen Vilniaus Bankas (tase 2.7 miljardia litia eli 670 miljoonaa dollaria), ja viidenneksi suurin latvialainen Unibanka (tase 335 miljoonaa litia eli 570 miljoonaa dollaria). Virossa toimi maaliskuun lopussa kuusi liikepankkia, Latviassa 28 (joista 22 saa ottaa vastaan talletuksia) ja Liettuassa yksitoista.

Latvialta ja Liettualta eurobondit. Latvia laskee ensi viikolla liikkeeseen euromääräisen joukkovelkakirjalainan kansainvälisille markkinoille. Latvia lainaa tällä tavalla 150 miljoonaa euroa viideksi vuodeksi. Lainan korko on liikkeellelaskun yhteydessä 6.39 % eli noin 3.4 prosenttiyksikköä enemmän kuin Saksan valtio maksaa vastaavasta lainasta. Lainalla paikataan Latvian tämän vuoden budjettialijäämää, jonka odotetaan olevan noin kolme prosenttia bruttokansantuotteesta. Luottoluokituslaitos Moody's on antanut Latvialle luottoluokituksen Baa2 ja Standard & Poor's BBB.

Liettua laski liikkeeseen oman eurobondinsa jo maaliskuun lopussa. Viiden vuoden lainan arvo oli 200 miljoonaa euroa, ja Liettua joutui maksamaan siitä korkoa 8.19 prosenttia. Moody's on antanut Liettualle luottoluokituksen Ba1 ja Standard & Poor's BBB-. Tämän vuoden budjetin mukaan Liettuan valtiontalouden alijäämä on noin 1.5 % bruttokansantuotteesta.

Liettuan pääministeri erosi. Gediminas Vagnorius erosi Liettuan pääministerin tehtävistä maanantaina 3. toukokuuta. Vagnoriusen ja presidentti Valdas Adamkuksen suhteissa on ollut viime aikoina jännitteitä, joita ovat aiheuttaneet erimielisyydet mm. yksityistämisprosessista, hallituksen suhtautumisesta energiasektoriin sekä väitetyt korruptioskandaalit. Vagnoriusen erottua presidentti nimitti työministeri Irena Degutieneen virkaa tekeväksi pääministeriksi. Degutiene edustaa eronneen pääministerin tavoin konservatiivipuoluetta. Perustuslain mukaan presidentin on nimettävä ehdokkaansa uudeksi pääministeriksi 15 päivän kuluessa edellisen erosta.

Idäntalouksien katsauksia 1/99 on ilmestynyt. Katsaus sisältää artikkelit: 1) Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1998, 2) Baltian maat vuonna 1998, 3) Kiinan talouden tila ja näkymät, 4) Ukrainan talouskatsaus 1998 ja 5) Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys vuonna 1998. Katsaus on tilattavissa maksutta Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitoksesta (email: bofit@bof.fi), jonka kotisivulta (<http://www.bof.fi/bofit>) löytyvät artikkelien tiivistelmät. Julkaisu toimitetaan tilaajille postitse.

BOFIT Discussion Papers -sarjassa on ilmestynyt kevään aikana kaksi julkaisua: No 1/1999 Tuomas Komulainen: Currency Crisis Theories – Some Explanations for the Russian Case ja No 2/1999 Jukka Pirttilä: Tax Evasion and Economies in Transition: Lessons from Tax Theory. BOFIT Discussion Papers -sarjan julkaisut ovat tilattavissa maksutta Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksesta. Julkaisut ovat myös tutkimuslaitoksen Internet -kotisivulla pdf-muodossa.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 5.5.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.16 (24.40), RUB/EUR 25.67 (25.91), RUB/FIM 4.32 (4.36), Moskova RTS- indeksi 102.69 (+26.0 %)

Baltian pörssi-indeksit 5.5.99

Tallinna TALSE 122 (+2.0 %), Riika DJRSE 90 (-1.8 %), Vilna LITIN 527 (-2.3 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 19

Jeltsin erotti pääministeri Jevgeni Primakovin. Presidentti Boris **Jeltsin** erotti 12. toukokuuta 8 kuukautta pääministerinä toimineen Jevgeni **Primakovin** (69). Vt. pääministeriksi ja pääministeriehdokkaakseen presidentti nimitti 1. varapääministerin ja sisäministerin tehtäviä hoitaneen pitkäaikaisen liittolaisensa Sergei **Stepashinin** (47). Jeltsin kiitti eroasetuksessaan Primakovia ja totesi hallituksen saavuttaneen asetetut tavoitteet. Pääministerin ero näkyi tänään Venäjän osakemarkkinoilla; RTS-indeksi laski yli 12 prosenttia.

Perustuslain mukaan duumalla on viikko aikaa hyväksyä tai hylätä presidentin nimeämä pääministeriehdokas. Jos duuma hylkää presidentin ehdokkaan kolme kertaa, presidentti nimittää pääministerin, hajottaa duuman ja määrää uudet vaalit niin, että uusi duuma voi kokoontua neljän kuukauden kuluessa hajottamisesta. Duuma aikoo äänestää pääministeristä 19. toukokuuta.

Venäjän inflaatio lähes ennallaan. Venäjän huhtikuun inflaatio oli 3 prosenttia, eli hieman maaliskuun 2.8 % inflaatiota suurempi. Huhtikuun vuosi-inflaatio oli 113 prosenttia.

Tilastokomitean alustavien tietojen mukaan tammi - maaliskuun BKT supistui 4 prosenttia viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Samana aikana teollisuustuotanto väheni 2 % huolimatta maaliskuun hienoisesta kasvusta.

Venäjän keskuspankin valuuttavaranto kasvoi hieman huhtikuussa. Kulta- ja valuuttavarannon arvo oli huhtikuun viimeisenä päivänä 11.1 miljardia dollaria, eli 400 milj. dollaria enemmän kuin kuukauden alussa. Vuoden alusta lukien varanto on supistunut 1.1 miljardia dollaria.

Venäjä tehostaa valtionomaisuutensa hoitoa. Venäjä pyrkii tänä vuonna valtionomaisuusministeri Farit **Gazizullinin** mukaan tehostamaan valtionomaisuuden hoitoa ja lisäämään siitä saatavaa tuottoa. Ministerin mukaan yksityistäminen ei ole itsetarkoitus, mutta valtiolle selvästi tarpeetonta omaisuutta voidaan myydä. Yksityistämistuloja ei poikkeuksellisesti ole sisällytetty kuluvan vuoden budjettituloihin, vaan hallitus voi käyttää rahat haluamallaan tavalla.

Valtiolla on omistusta lähes 4 000 yhtiössä, joista yli 2 000:ssa valtion osuus on 25 % tai enemmän. Vuonna 1998 valtion suurin myyntioperaatio oli kaasumonopoli Gazpromin 2.5 prosentin osakepaketin myynti. Yhteensä viime vuonna yksityistettiin yli 2 500 yritystä. Tuloja yksityistämisestä saatiin vuonna 1998 yhteensä noin 1.3 miljardia ruplaa (130 milj. USD). Vuodesta 1992 lähtien Venäjällä on yksityistetty lähes 130 000 yritystä.

Venäjän alueilla velanhoitovaikeuksia. Venäjän federaation lisäksi myös useilla alueilla on ulkomaisia lainoja, joiden hoitamisessa on ollut vaikeuksia. Tatarstan jätti maksamatta eurobondinsa jo viime vuoden lokakuussa ja sikäläisen aluehallinnon kontrolloimalla öljy-yhtiöllä, Tatneftillä, on suuria vaikeuksia suoriutua veloistaan. Moskovan kaupunki ilmoitti huhtikuussa hakevansa ulkomaisten lainojensa uudelleenjärjestelyä. Samoin Leningradin lääni vältti täpärästi korkomaksun laiminlyönnin ilmoittamalla koko 50 miljoonan dollarin syndikoidun luottonsa uudelleenjärjestelystä. Nizhni Novgorodin lääni pystyi huhtikuussa vain vaivoin maksamaan eurobondinsa korot ajallaan. Näiden lisäksi lukuisat muut Venäjän alueet käyvät neuvotteluja ulkomaisten lainojensa uudelleenjärjestelystä. Huomattavaa osaa alueiden kotimaisesta velasta ei tällä hetkellä hoideta lainkaan.

Liettuan inflaatio Baltian alhaisin. Kuluttajahinnat nousivat Virossa huhtikuussa 0.2 % edellisestä kuukaudesta ja Latviassa vastaavasti 0.1 %. Liettuassa kuluttajahinnat eivät muuttuneet kuukaudessa lainkaan. Vuodessa hinnat nousivat Virossa 3.4 % ja Latviassa 1.5 %. Liettuassa vuosi-inflaatio oli ainoastaan 0.8 %.

Viron lisäbudjetti supistaa valtiontalouden alijäämää. Viron hallitus esitteli tällä viikolla parlamentille vuoden ensimmäisen lisäbudjetin, jonka pitäisi pienentää tämän vuoden valtiontalouden alijäämää noin miljardi kruunua (70 milj. USD). Valtiovarainministeriö ehdotti, että menoleikkauksia tehtäisiin yhteensä 1.5 miljardin kruunun edestä. Pääministeri Mart **Laarin** mukaan lisäbudjetti on välttämätön, koska edellisen hallituksen virheiden takia Viron valtiontalous oli painumassa selvästi

alijäämäiseksi. Mikäli taloudellinen tilanne heikkenee edelleen, Laarin mukaan lisäleikkaukset eivät ole poissuljettuja. Alkuperäisen budjetin loppusumma oli 18.5 miljardilla kruunulla (1.3 mrd. USD), ja se perustui ennusteeseen noin 4 prosentin reaalisesta bruttokansantuotteen kasvusta. Kuluvan vuoden kasvunustetta on kuitenkin myöhemmin pienennetty huomattavasti.

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) olisi halunnut, että lisäbudjetissa olisi leikattu menoja 2 - 2.5 miljardia kruunua. Pääministeri Laarin mukaan Viron hallituksella on IMF:ää optimistisempi käsitys Viron talouden kehityksestä vuoden toisella puoliskolla.

Latvian talousministeri erotettiin. Latvian pääministeri Vilis **Krishtopans** erotti 11. toukokuuta talousministeri Ainars **Shlesersin** (Uusi puolue) ja pyysi Uutta puoluetta nimeämään uuden ehdokkaan Shlesersin tilalle. Krishtopans syytti Shlesersiä työnsä laiminlyömisestä ja huonosta organisoinnista talousministeriössä, kun taas Shlesers uskoo erottamisensa johtuneen erimielisyyksistä suuryritysten yksityistämiseen liittyvissä taustakuvioissa.

Baltian maat sopivat yhteisten sähkömarkkinoiden kehittämisestä. Yhteistyötä ryhtyy suunnittelemaan heinäkuun alussa tätä varten perustettu työryhmä. Suurkuluttajille suunnattujen sähkömarkkinoiden toiminnan on tarkoitus käynnistyä vuonna 2001. Markkinoiden avauksen seurauksena suuryhtiöille myytävän sähkön hinta voi laskea erityisesti Virossa, jossa öljyliuskeella tuotettu sähkö on kalliimpaa kuin Liettuan ydinvoimalla tuotettu sähkö. Liettualaisen Ignalinan ydinvoimalan tulevaisuus on kuitenkin auki, sillä EU on vaatinut sen mahdollisimman nopeaa sulkemista turvallisuusriskien vuoksi.

Liettua on maailman ydinvoimasta riippuvaisin maa. Kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n mukaan viime vuonna Ignalinan ydinvoimalassa tuotettiin 77 prosenttia Liettuan sähköstä. Liettuan jälkeen suhteellisesti eniten ydinvoimasähköä käytettiin Ranskassa.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 11.5.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.04 (24.16), RUB/EUR 25.96 (25.67), RUB/FIM 4.37 (4.32), Moskova RTS- indeksi 97.11 (-5.4 %)

Baltian pörssi-indeksit 11.5.99

Tallinna TALSE 123 (+0.7 %), Riika DJRSE 91 (+1.3 %), Vilna LITIN 527 (+0.0 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 20

Duumalle takaisku Jeltsinin viraltapanossa. Venäjän duuma ei onnistunut lauantaina 15.5. nostamaan viraltapanosyytteitä presidentti Boris **Jeltsiniä** vastaan. Yksikään viidestä syytekohdasta ei saanut tarvittavaa kahden kolmasosan kannatusta. Tshetshenian sodan aloittamista koskeva syyte oli ennakkoon Jeltsinin kannalta uhkaavin, mutta sekin sai taakseen vain 283 edustajaa, kun syytteen nostamiseen olisi tarvittu 300. Yli sata duuman edustajaa pidättyi kokonaan äänestyksestä.

Duuma vahvisti Sergei Stepashinin pääministeriksi. Duuma hyväksyi heti ensimmäisessä äänestyksessä keskiviikkona 19.5. Sergei **Stepashinin** Venäjän pääministeriksi. Äänestysluvut olivat selvät 297 puolesta ja 55 vastaan. Uusi pääministeri korosti puheessaan duumalle, että taloudellinen vakaus johtaa yhteiskunnalliseen vakauteen ja että Venäjä tarvitsee nyt tiukasti valvottua raha- ja finanssipolitiikkaa.

Uuden hallituksen kiireisin tehtävä on saada duuma hyväksymään Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n lainojen saannin ehtona oleva lakipaketti. Paketti sisältää mm. veronkorotuksia ja pankkijärjestelmän uudelleenjärjestelyn. Stepashin on jo vihjaillut pyytävänsä duumalta luottamusäänestystä hallitukselleen, ellei duuma hyväksy lakiuudistuksia. Perustuslain mukaan, jos duuma epäilee luottamuksensa hallitukselta pääministerin sitä pyytäessä, presidentin on seitsemän päivän kuluessa joko erotettava hallitus tai hajotettava duuma. Perustuslaissa ei kuitenkaan ole sanottu, katsotaanko kyseiset lait tällaisessa tapauksessa automaattisesti hyväksytyiksi, jos hallitus saa luottamuslauseen.

Venäjän IMF-sopimus edennee hallituskenvaihdoksesta huolimatta. Pääministeri Sergei **Stepashinin** nopea nimitys mahdollistaa Venäjän ja IMF:n välisen sopimuksen etenemisen. Alustavan sopimuksen mukaan IMF myöntäisi puolentoista vuoden aikana Venäjälle yhteensä 4.5 miljardia dollaria uutta lainaa, jolla Venäjä voisi mm. maksaa takaisin vanhoja IMF-lainojaan.

Pääministeri Stepashin on vakuuttanut hallituksensa täyttävän kaikki Jevgeni **Primakovin** hallituksen neuvotteleman sopimuksen ehdot. Edustajiensa mukaan IMF luottaa siihen, että Venäjä tekee vaadittavat uudistukset. Maailmanpankki on ilmoittanut odottavansa Venäjän ja IMF:n välisen sopimuksen voimaantuloa ennen kuin jatkaa Venäjän lainoitusta.

Venäjän markkinat toipuivat nopeasti pääministerin eroista. Moskovan pörssin arvoa kuvaava RTS-indeksi tippui 15 prosenttia pääministeri Jevgeni **Primakovin** erottamisen jälkeen, mutta palautui nopeasti kuluvan viikon alkupuolella. Maanantaina indeksi nousi 11.5 prosenttia, ja nousu jatkui keskiviikkona arvoon 98.23 duuman hyväksytyä uuden pääministerin.

Ruflan virallisessa kurssissa ei Primakovin eron vuoksi tapahtunut suuria muutoksia. Kurssi pysyi alle 25 ruflan/dollari.

Vnesheconombank ilmoitti perjantaina 14.5. maksaneensa erääntymässä olleet valtion valuuttamääräisten minfin-velkakirjojen korot, mutta ei lyhennyksiä.

Venäjän teollisuustuotanto kasvoi huhtikuussa. Venäjän tilastokomitean mukaan teollisuustuotanto kasvoi huhtikuussa 1.5 % viime vuoden huhtikuuhun verrattuna. Maaliskuussa teollisuustuotannon vuosimuutos oli 1.4 %.

Baltian maiden kauppataaseiden alijäämät pienenevät vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Viron kauppataase oli ensimmäisellä vuosineljänneksellä 3.5 miljardia kruunua (noin 240 milj. USD) alijäämäinen, mikä on noin puolet vuoden takaisesta vajeesta. Tuonti oli 14.2 miljardia kruunua ja vienti 10.7 miljardia kruunua. Viron tärkeimpiä vientimaita olivat Suomi (18 %), Ruotsi (15 %) ja Latvia (11 %). Tuontimaista tärkeimmät olivat Suomi (26 %), Venäjä (12 %), Saksa (9 %) sekä Ruotsi (9 %).

Latvian kauppataase vuoden ensimmäisellä neljänneksellä oli 130 miljoonaa latia (noin 220 milj. USD) alijäämäinen eli vaje oli noin 17 % viime vuoden vajetta pienempi. Tuonti väheni noin 12 % (375 milj. latiin) ja vienti noin 10 % (245 milj. latiin). Tärkein vientimaa oli Saksa 17 prosentin osuudellaan. Tuontimaista tärkeimpiä olivat Saksa (15 %) ja Suomi (10 %).

Liettuan kauppataseen alijäämä pieneni ensimmäisellä vuosineljänneksellä 19 % viime vuodesta ja oli 1.45 miljardia litiä (noin 362 milj. USD). Tuonti väheni viime vuoden luvuista 24 % (4.3 mrd. litiin) ja vienti 26 % (2.9 mrd. litiin). Liettuan viennistä 17 % meni Saksaan ja 11 % Latviaan. Tärkeimmät tuontimaat olivat Venäjä (19 %) sekä Saksa (17 %).

Työttömyys lisääntyy Baltian maissa. Latviassa oli huhtikuussa rekisteröityjä työttömiä 10.2 % työikäisestä väestöstä, mikä oli 3.1 prosenttiyksikköä enemmän kuin huhtikuussa 1998. Liettuassa työttömyysaste nousi samana aikana 1.2 prosenttiyksikköä 8.1 prosenttiin. Huhtikuussa Liettuan työttömyysaste laski ensimmäistä kertaa 8 kuukauteen johtuen lähinnä valtion työpaikkojen lisääntymisestä. Virossa rekisteröity työttömyys oli huhtikuussa 5.3 %, kun se vuotta aikaisemmin oli 4 %.

Rekisteröintitietoja luotettavamman kuvan työttömyydestä antavat Baltian maiden viranomaisten 2 - 4 kertaa vuodessa tekemät työvoimaselvitykset, jotka perustuvat Kansainvälisen työjärjestön ILO:n laskentamenetelmään. Niiden mukaan työttömiä oli marraskuussa 1998 Latviassa 13.8 % ja Liettuassa 12.6 %. Samaan aikaan rekisteröityjä työttömiä oli Latviassa 8.8 % ja Liettuassa 6.5 %. Virossa viimeisin työvoimaselvitys on vuoden 1998 toiselta neljännekseltä ja silloin työttömyysprosentti oli 9.6.

Viron bruttokansantuote kasvoi viime vuonna neljä prosenttia. Viron tilastoviranomaisten mukaan kasvu hiipui selvästi viime vuoden aikana: ensimmäisellä neljänneksellä BKT:n vuosimuutos oli vielä 9.8 %, mutta viimeisellä neljänneksellä BKT supistui 0.7 % vuoden 1997 vastaavasta ajanjaksosta. Viime vuoden bruttokansantuote oli 73.2 miljardia kruunua eli 5.2 miljardia dollaria. Jo aiemmin Viron tilastoviranomaiset ovat tarkentaneet arvioitaan vuosien 1996 ja 1997 BKT:n kasvusta; viimeisimpien tarkennusten mukaan BKT kasvoi 3.9 % vuonna 1996 ja 10.6 % vuonna 1997. Tänä vuonna Viron finanssiministeriö ennustaa BKT:n kasvun olevan noin kaksi prosenttia. Kansainvälisen valuuttarahaston mukaan kasvu on 2 - 3 prosenttia.

Liettuassa on ehditty jo tarkentaa aiemmin julkaistuja viime vuoden bruttokansatuotelukuja. Arvio BKT:n kasvusta nousi 4.4 prosentista 5.1 prosenttiin. Myös vuoden 1997 BKT-lukuja nostettiin, tarkennettu BKT:n kasvuluku on 7.3 %.

Latvian keskuspankki hyväksyi Rigas Komercbankan pelastussuunnitelman. Uuden suunnitelman mukaan Komercbanka pelastettaisiin sulkemiselta uudella pääomalla, josta osa tulisi keskuspankilta ja osa Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankilta (EBRD). Suunnitelman mukaan keskuspankki sijoittaisi pankkiin 15.5 miljoonaa latia (26 milj. USD), jolla se saisi 39 % osuuden pankista. EBRD, joka on tällä hetkellä pankin suurin osakkeenomistaja, sijoittaisi vielä 5 miljoonaa latia. Keskuspankin on myöhemmin tarkoitus myydä oma osuutensa. Rigas Komercbanka joutui vaikeuksiin Venäjän kriisin yhteydessä; pankin sijoituksista lähes kolmasosa oli tehty Venäjälle, ja kriisin yhteydessä niiden arvo romahti.

Liettuaan nimitettiin uusi pääministeri. Parlamentti vahvisti 18.5. uudeksi pääministeriksi pääkaupungin Vilnan pormestarin Rolandas Paksasin. Paksas (42) edustaa edellisen pääministerin Gediminas Vagnoriuksen tavoin Konservatiivipuoluetta. Myös hallitukseen on tulossa muutoksia. Paksas on ilmoittanut vaihtavansa ainakin talous- ja finanssiministerit. Paksas kertoi uuden hallituksensa keskittyvän talouden kehittämiseen, valtion säästötoimenpiteiden tehostamiseen ja veropolitiikan selkeyttämiseen.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 19.5.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.79 (24.04), RUB/EUR 26.52 (25.96), RUB/FIM 4.46 (4.37), Moskova RTS- indeksi 98.23 (+1.2 %)

Baltian pörssi-indeksit 19.5.99

Tallinna TALSE 122 (-0.8 %), Riika DJRSE 88 (-2.7 %), Vilna LITIN 541 (+2.7 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 21

Sergei Stepashinin hallitukseen yllätysnimiä. Presidentti **Jeltsin** nimitti yllättäen Mihail **Zadornovin** (36) taloudesta vastaavaksi 1. varapääministeriksi. Nykyinen hallitus on Zadornoville jo kolmas perättäinen, sillä hän aloitti finanssiministerinä Viktor **Tshernomyrdinin** 2. hallituksessa marraskuussa 1997. Sitä ennen Zadornov toimi Jabloko-puolueen edustajana duumassa, jossa hän johti budjetti-, vero-, pankki- ja finanssikomiteaa.

Toinen yllätys oli entisen rautatieministerin Nikolai **Aksjonenkon** (50) nousu toiseksi 1. varapääministeriksi. Uudeksi finanssiministeriksi nimitettiin aiemmin 1. varafinanssiministerinä toiminut Mihail **Kasjanov** (41) ja veroministeriksi hallituksen finanssiosaston päällikkö Aleksander **Potshinok** (41).

Uuden pääministerin mukaan hallitus tulee jatkamaan uudistuksia ja keskittymään sosiaalikeskeisyyteen sekä kotimaantalouden elvyttämiseen. Hallitus aikoo hoitaa palkka- ja eläkerästit ja ryhtyä tukemaan kotimaista teollisuutta mm. myöntämällä verohelpotuksia ja pyrkimällä saamaan energian hinnat kohtuulliselle tasolle. Myös talousrikollisuuden kitkeminen, laittomasti ulkomaille vietyjen pääomien palauttaminen ja pankkijärjestelmän tehohoito ovat hallituksen tähtäimessä. Neuvotteluja ulkomaisten velkojien kanssa jatketaan. Pääministeri on korostanut, että Venäjä pitää kiinni Kansainvälisen valuuttarahaston kanssa neuvotelluista sopimuksistaan.

Venäjä pyysi lisäaikaa Lontoon klubin velkojensa maksuun. Venäjä pyysi Lontoossa PRIN- ja IAN-lainoja koskevilla neuvotteluilla kuuden kuukauden lisäaikaa kesäkuun toisena päivänä erääntyville maksuilleen. PRIN- ja IAN-lainat ovat uudelleenjärjestelyjä Neuvostoliiton aikaisia velkoja. Vneshekonombankin edustajan mukaan kesäkuussa erääntyviä maksuja on yhteensä 530 miljoonaa dollaria. Lisäksi Venäjä toivoo uutta uudelleenjärjestelyä viime vuoden joulukuussa jo järjestellyille 350 miljoonan dollarin lainoille. Kesäkuukausien aikana Venäjälle on erääntymässä lisäksi mittava määrä dollarimääräisten eurobondien korkomaksuja.

Pankkijärjestelmä odottaa yhä uudistuksia. Venäjän keskuspankki peruutti maanantaina 17.5. kahdentoista liikepankin toimiluvat, koska nämä eivät keskuspankin mukaan olleet täyttäneet lakien asettamia pankkitoiminnan velvoitteita. Yhdentoista pienen pankin lisäksi toimilupansa menetti myös Menatep Bank, joka oli yksi Venäjän suurimmista pankeista ennen viime elokuun kriisiä. Menatepin toimiluvan peruuttaminen tässä vaiheessa tuskin auttaa pankin velkojia, sillä suurin osa pankin varoista ja asiakkaista siirrettiin jo viime vuoden puolella itsenäiseksi pankiksi muutettuun Menatepin Pietarin-konttoriin. Ilmoitus toimilupien peruuttamisesta tuli välittömästi sen jälkeen, kun pääministeri Sergei **Stepashin** oli uhannut, että joiltakin pankeilta tullaan perumaan toimilupa valuuttakauppaan liittyvien epäselvyyksien takia.

Sekä Kansainvälinen valuuttarahasto että Maailmanpankki ovat toistuvasti vaatineet Venäjän hallitukselta päättäväisempiä otteita pankkikriisin hoidossa ja vähimmäistoimena konkurssikypsien pankkien sulkemista. Elokuun kriisin jälkeen vain muutama suurehko pankki on menettänyt toimilupansa. Pankkien uudelleenjärjestelystä vastuussa oleva virasto ARCO on tähän mennessä hyväksynyt suunnitelmat vain kahden pienen alueellisen pankin uudelleenjärjestelystä.

Venäjän kauppataaseen ylijäämä 8 miljardia dollaria ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Tilastokomitean mukaan Venäjän vienti väheni ensimmäisellä vuosineljänneksellä 16 prosenttia 15.6 miljardiin dollariin ja tuonti 49 prosenttia 9.4 miljardiin dollariin.

Venäjän vienti IVYn ulkopuolisiin maihin väheni 9 % ja IVY-maihin 38 %. Venäjän tuonti IVYn ulkopuolelta väheni 47 % ja IVY-maista 51 %.

Venäjän työttömyys hienoisessa kasvussa, reaali-palkat nousivat. Venäjän tilastokomitean mukaan työttömyys nousi huhtikuussa 0.1 prosenttiyksikköä 14.2 prosenttiin. Vuoden 1998 huhtikuun työttömyysprosentti oli 9.3.

Keskimääräinen nimelliskuukausipalkka oli huhtikuussa 1 418 ruplaa (65 USD). Reaali-palkka kasvoi huhtikuussa 5 % maaliskuun lukemasta, mutta oli 28 % alhaisempi kuin vuosi sitten.

Palkkarästit olivat huhtikuussa noin 63 miljardia ruplaa (3 mrd. USD), joka on 7 % vähemmän kuin maaliskuussa. Julkisen sektorin palkkarästit muodostivat tästä summasta lähes neljänneksen.

Ruhrgas kasvatti omistustaan Gazpromissa. Saksalainen kaasujätti Ruhrgas osti perjantaina 21.5. yhden prosentin osuuden Venäjän kaasumonopolin Gazpromin osakkeista. Kaupalla Ruhrgasin suora omistus Gazpromista nousi 3.5 prosenttiin. Lisäksi yhteisyritys Gerosgaz, josta Ruhrgas omistaa 49 prosenttia, osti 0.5 prosenttia Gazpromin osakkeista. Kauppojen arvoa ei julkistettu, mutta joulukuussa Ruhrgas maksoi 660 miljoonaa dollaria 2.5 prosentin osuudesta.

Vähittäiskauppa kasvussa Virossa ja Latviassa. Maaliskuussa vähittäiskaupan volyyymi kasvoi Virossa ja Latviassa viime vuoden vastaavasta ajankohdasta. Virossa vähittäiskauppa kasvoi maaliskuussa noin viisi prosenttia ja Latviassa kaupan volyyymi lisääntyi peräti 15 %. Liettuaassa vähittäiskaupan vuosimuutos oli -0.2 %, mutta jos autokauppa jätetään laskelmista pois, volyyymi nousi vuositasolla 5 %. Joidenkin tarkkailijoiden mukaan vähittäiskaupan nousu saattaa olla osoituksena Baltian talouksien alkavasta toipumisesta Venäjän kriisin jälkeen.

Venäjä keskeytti taas öljytoimitukset Mazheikiu Naftalle. Venäjä keskeytti viime viikolla raakaöljytoimitukset liettualaiselle öljynjalostamolle. Mazheikiu Nafta -öljynjalostamo on varsin tärkeä Liettuan taloudelle, eräiden laskelmien mukaan se tuottaa noin kymmenen prosenttia Liettuan bruttokansantuotteesta. Jo tammikuussa jalostamo joutui lopettamaan toimintansa lähes kolmeksi viikoksi öljytoimitusten katkeamisen takia.

Öljytoimituksia Liettuaan koordinoivan öljy-yhtiön LUKoilin mukaan Liettuaan ei ole riittänyt öljyä, koska siitä on pula Venäjällä. Yhtiön edustajan mukaan toimitukset Liettuaan jatkuisivat kuitenkin tällä viikolla. Joidenkin liettualaislähteiden mukaan kyseessä on pikemminkin reaktio siihen, että öljynjalostamo myytiin yhdysvaltalaiselle Williams-yhtiölle, eikä venäläisille öljy-yhtiöille.

BALTIC ECONOMIES - The Quarter in Review 2/1999 on ilmestynyt. Katsauksessa seurataan Viron, Latvian ja Liettuan talouskehitystä ja rakennemuutoksia viimeksi kuluneen vuosineljänneksen aikana. Katsauksen Opinion-sivu käsittelee aihetta **The Russian crisis and the Baltic financial sectors**. Katsaus on luettavissa Internet-sivuiltamme. Sitä voi myös tilata maksutta alla olevista osoitteista.

BOFITin uusi julkaisusarja. BOFIT Online on Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen uusi suomen- ja englanninkielinen sähköinen julkaisusarja. Julkaisut ovat luettavissa Internet-sivuiltamme. Ensimmäinen Online-selvitys käsittelee **Suoria sijoituksia Suomesta Venäjälle ja Baltian maihin vuonna 1997**.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 26.5.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.55 (24.79), RUB/EUR 26.02 (26.52), RUB/FIM 4.38 (4.46), Moskova RTS-indeksi 99.90 (+1.7 %)

Baltian pörssi-indeksit 26.5.99

Tallinna TALSE 121 (-0.9 %), Riika DJRSE 86 (-3.2 %), Vilna LITIN 514 (-5.0 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 22

Mihail Zadornov jätti 1. varapääministerin tehtävät. Mihail Zadornov ehti olla virassaan vain kolme päivää. Zadornov olisi halunnut edelleen pitää myös finanssiministerin salkkunsa, jota hän oli hoitanut kolmessa edellisessä hallituksessa marraskuusta 1997 lähtien. Presidentti **Jeltsin** kuitenkin nimitti uudeksi finanssiministeriksi Mihail **Kasjanovin**. Maanantaina 31.5. presidentti nimitti Zadornovin erityisedustajaksi lainaneuvotteluihin kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa.

Zadornovin tilalle makrotaloudesta ja finanssipolitiikasta vastaavaksi 1. varapääministeriksi presidentti nimitti uudistusmielisen Viktor **Hristenkon** (41), joka toimi aiemmin mm. **Kirijenkon** hallituksen varapääministerinä ja sen jälkeen 1. varafinanssiministerinä. Talousministerinä jatkaa Andrei **Shapovaljants**.

Venäjän helmikuussa hyväksytty tuotannonjakosopimuslaki alkaa kantaa hedelmää. Presidentti **Jeltsin** allekirjoitti tiistaina 1.6. lait kahdeksan öljyesiintymän hyödyntämisestä tuotannonjakosopimusten pohjalta. Esiintymien arvioidut öljy- ja kaasukondensaattivarat ovat yhteensä lähes miljardi tonnia. Vertailun vuoksi todettakoon, että Venäjä tuotti vuonna 1998 öljyä noin 300 miljoonaa tonnia.

Venäjällä jo vuosia kaivattujen tuotannonjakosopimusten odotetaan parhaimmillaan tuovan jopa kymmenien miljardien dollarien investoinnit. Lain mukaan jokaisesta tuotannonjakoprojektista on tehtävä oma lakinsa, projektissa on oltava mukana venäläinen osapuoli ja 70 % käytettävästä tekniikasta on ostettava venäläisiltä yrityksiltä. Tuotannonjaon pohjalta hyödynnettävien öljy- ja kaasuvarojen yhteismäärä saa olla enintään 30 % Venäjän rekisteröidyistä öljy- ja kaasuvaroista.

Hallinto- ja omistuspulmat vaivaavat Venäjän öljysektoria. Vuoden alusta venäläisen raakaöljyn hinta maailmanmarkkinoilla on noussut noin 35 %, mikä yhdessä huomattavan devalvaatioedun kanssa on heijastunut öljy-yhtiöiden parantuneena kannattavuutena. Moskovan arvopaperipörssissä mm. LUKoilin ja Surgutneftegazin osakkeiden arvo on noussut yli 100 % verrattuna vuodenvaihteen arvoihin. Samaan aikaan koko pörssin kehitystä kuvaava RTS-indeksi on noussut noin 60 %. Surgutneftegazin tämän vuoden ensimmäisen neljänneksen voitot ennen veroja kasvoivat dollarimääräisinä 30 % vuodentakaisista, kun ruplamääräiset voitot ennen veroja kasvoivat 406 %. Venäläiset öljy-yhtiöt ovat myöskin hoitaneet ulkomaiset lainansa aikataulujen mukaan: mm. Sibneft maksoi 3.3 miljoonaa dollaria eurobondin korkoja 18.5. ja pahasti velkaantunut Tatneft 13.5 miljoonan dollarin korkoerän 25.5.

Vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana raakaöljyn vienti IVY-maiden ulkopuolelle kasvoi yli 10 % noin 30 miljoonaan tonniin, vaikka Venäjän raakaöljyn tuotanto onkin viime vuodet ollut hienoisessa laskussa. Asiantuntijoiden mukaan Venäjä tullee lisäämään raakaöljyn vientiään loppuvuonna huolimatta aikaisemmista lupauksista leikata öljyvientiä 100 000 tynnyrillä päivässä. Venäjä ilmoitti raakaöljyn viennin leikkauksista maaliskuussa tuen ilmauksena OPEC-maiden tuotannon rajoituksille.

Huolimatta kasvaneista vientituloista öljysektorin näkymät eivät ole pelkästään ruusuiset. Useat suuret yhtiöt ovat ajautuneet riitoihin vähemmistöosakkaidensa kanssa. JUKOSin, Venäjän toiseksi suurimman öljy-yhtiön, kolme tytäryhtiötä järjestivät maaliskuussa pelkästään sisäpiirille suunnattuja osakeanteja, joiden avulla erityisesti ulkomaisten piensijoittajien osuudet yhtiöissä käytännössä liki mitätöitiin. Sidanko, yksi Venäjän suurimmista öljy-yhtiöistä, julistettiin konkurssiin muutama viikko sitten (18.5.) vastoin suurimpien velkojien tahtoa. Koko vuoden jatkunut kädenvääntö yhtiön kohtalosta jatkuu kesäkuun lopulla pidettävässä seuraavassa oikeuden istunnossa. Siinä velkoja-omistajilla (mm. RosBank, Uneximbank ja BP Amoco) on teoriassa mahdollisuus pysäyttää konkurssimenettely, mikäli oikeus hyväksyy mahdollisen sopuratkaisun. Muussa tapauksessa yhtiölle määrätään seuraavaksi 12 kuukaudeksi ulkopuolinen johtaja, joka toimii itsenäisesti ilman yhtiön hallituksen valvontaa.

Julkiset sektorit alijäämäisiä Baltian maissa. Vuoden ensimmäisten kuukausien aikana julkiset sektorit ovat olleet alijäämäisiä kaikissa Baltian maissa. Virossa julkisen sektorin alijäämä oli neljän ensimmäisen kuukauden aikana 1.7 miljardia kruunua (120 milj. USD). Tämä on finanssiministeriön

mukaan noin kahdeksan prosenttia saman ajanjakson arvioidusta BKT:sta. Virossa kuntasektorin talous on käytännössä tasapainossa, ja julkisen sektorin alijäämä on hyvin pitkälle valtiontalouden alijäämää. Neljän ensimmäisen kuukauden aikana Viron julkinen sektori oli pystynyt keräämään neljänneksen koko vuoden budjetoituista tuloista.

Latviassa valtiontalouden alijäämä oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä seitsemän miljoonaa latia (12 milj. USD). Huolestuttavaa on se, että valtion tulot ovat käytännössä muuttumattomat viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna, mutta menot ovat kasvaneet 17 %. Latvian kuntasektorilla tulot ja menot olivat ensimmäisellä neljänneksellä lähes tasapainossa.

Liettua valtiontalouden alijäämä oli 274 miljoonaa litiä (70 milj. USD) vuoden neljän ensimmäisen kuukauden aikana. Sekä menot että tulot olivat noin 10 % pienemmät kuin tämän vuoden budjetissa oli suunniteltu.

IMF kehottaa Latviaa ja Liettuaa tiukentamaan finanssipolitiikkaansa. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF suosittelee, että Latvia pienentäisi vuoden 1999 budjettialijäämätavoitteen 0.5 - 1.0 prosenttiin BKT:sta. IMF:n aiempi suositus oli 2.7 prosenttia. Latvian hallitus myöntää tarpeen vähentää julkista kulutusta, mutta ei ole varautunut tekemään niin suuria supistuksia kuin IMF suosittelee. IMF on alentanut ennustettaan Latvian vuoden 1999 talouskasvusta 5 prosentista 1.5 - 2.5 prosenttiin, koska Venäjän talouskriisi on vaikuttanut Latvian talouteen odotettua enemmän. Latvian hallitus päätti 31.5. jäädyttää valtion menot kesä-, heinä- ja elokuulta. Päätös mahdollisesta budjetin loppusummaa pienentävästä lisäbudjetista tehdään myöhemmin.

Myös Liettua IMF on kehottanut pienentämään budjetin ja vaihtotaseen alijäämiä. Liettuan pääministeri Rolandas **Paksas** on ilmoittanut hallituksensa suunnittelevan valtion menojen leikkaamista. IMF ennustaa Liettuan BKT:n kasvavan tänä vuonna 2.0 - 2.5 prosenttia, kun Liettua itse ennustaa noin 4 prosentin kasvua.

Rautateiden rahtikuljetukset lisääntyivät Virossa, mutta vähenivät Latviassa ja Liettua. Ennakkotietojen mukaan Virossa kuljetettiin rautateitse rahtia vuoden 1999 ensimmäisellä neljänneksellä noin 8 miljoonaa tonnia eli 14 % vuoden 1998 vastaavaa ajankohtaa enemmän. Transitorahdin määrä nousi noin viidenneksellä viime vuodesta ja oli 4.7 miljoonaa tonnia. Tallinnan sataman kautta kulkevan rahdin määrä lisääntyi tammi - huhtikuussa 17 % viime vuoden vastaavasta ajasta.

Latviassa kuljetettiin rahtia rautateitse tammi - huhtikuussa 10.4 miljoonaa tonnia, mikä oli 75 % vuoden takaisesta lukemasta. Transitorahdin määrä väheni noin 20 % edellisvuodesta. Satamien kautta rahtia kulki ensimmäisellä vuosineljänneksellä 6 % viime vuoden vastaavaa ajankohtaa vähemmän.

Liettuan valtion rautatieyhtiö kuljetti vuoden ensimmäisellä neljänneksellä rahtia 6.2 milj. tonnia, mikä oli lähes 15 % vähemmän kuin vastaavana ajankohtana vuonna 1998. Transitorahdin määrä väheni 15 % ja maan sisäisen rahdin kuljetus noin 10 %. Liettuan suurimman sataman Klaipedan kautta kulki rahtia 18 % viime vuotta vähemmän.

Latvia ja Liettua sopivat merirajastaan. Maat pääsivät 27.5. Vilnassa yksimielisyyteen keskinäisestä merirajastaan. Osapuolet toivovat sopimuksen allekirjoittamisen tapahtuvan vielä kesäkuun puolella. Maiden parlamenttien on hyväksyttävä sopimus ennen kuin se tulee voimaan. Jo vuonna 1993 alkaneita rajaneuvotteluja on pitkittänyt kiista raja-alueella mahdollisesti olevien öljyvarojen omistuksesta.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 2.6.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.43 (24.55), RUB/EUR 25.48 (26.02), RUB/FIM 4.29 (4.38), Moskova RTS-indeksi 94.18 (-5.7 %)

Baltian pörssi-indeksit 2.6.99

Tallinna TALSE 121 (+0.3 %), Riika DJRSE 85 (-0.3 %), Vilna LITIN 516 (+0.4 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 23

Venäjän budjettialijäämä ensimmäisellä vuosineljänneksellä 19.2 miljardia ruplaa (800 milj. USD). Tilastokomitean mukaan tammikuussa budjetti näytti ylijäämää 0.4 mrd. ruplaa, mutta helmikuussa alijäämä oli 6.7 mrd. ruplaa ja maalikuussa se kasvoi 12.9 mrd. ruplalla ilman velanhoitokustannuksia. Budjetin tuloista verot ja ulkomaankaupan maksut kattoivat yhteensä 90 %. Vuosi sitten vastaavaan aikaan budjettialijäämä oli 20 mrd. ruplaa (n. 3 mrd. USD).

Alijäämäluvut muuttuvat, jos menoihin lisätään ne edellisen vuoden budjettimenot, jotka toteutuvat vasta tänä vuonna, mikä vastaa Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n laskentatapaa. Näin laskettu alijäämä vuoden ensimmäisellä neljänneksellä olisi 39 miljardia ruplaa. Ilman velanhoitokustannuksia (30.8 mrd. ruplaa) laskettu budjetin alijäämä jää 8.2 miljardiin ruplaan.

IMF:n vaatima budjetin ylijäämä ilman velanhoitokustannuksia on 2 % BKT:stä. Ensimmäisen vuosineljänneksen alijäämä oli kuitenkin tällä tavalla laskettuna 1.1 % BKT:stä.

Laki luottolaitosten uudelleenjärjestelystä läpäisi duuman ensimmäisen käsittelyn. Laki on yksi ns. IMF-lakipakettiin kuuluvista laeista, joiden hyväksyminen on ennakkoehto IMF:n uuden lainan myöntämiselle. Laki mm. antaisi luottolaitosten saneerausviraston ARKOn toiminnalle selkeän laillisen pohjan. Tähän asti ARKOn rooli Venäjän verkkaisesti edenneessä pankkisektorin uudelleenjärjestelyssä on ollut vaatimaton. Lisäksi lakiluonnos mahdollistaisi esimerkiksi ulkomaisten sijoittajien velkojen muuntamisen pankkien osakkeiksi. Lain lopullinen hyväksyminen vaatii vielä kaksi käsittelyä duumassa sekä liittoneuvoston ja presidentin hyväksynnän.

Eräiden duuman edustajien mukaan aika lakipaketin hyväksymiseksi on käymässä vähiin. Keskeiset lait tulisi heidän mukaansa saada hyväksytyiksi kesäkuun loppuun mennessä.

Venäjän kuukausi-inflaatio hidastui toukokuussa. Venäjän tilastokomitean mukaan kuukausi-inflaatio painui toukokuussa 2.2 prosenttiin oltuaan huhtikuussa 3 prosenttia. Vuosi-inflaatio toukokuusta -98 toukokuuhun -99 oli 116.6 %, kun vuosi-inflaatio huhtikuussa oli 113.1 %.

Pankkien likviditeetti kasvaa Venäjällä. Liikepankkien talletukset keskuspankissa ovat lisääntyneet huhtikuun alusta toukokuun loppuun 60 prosentilla. Näin kierrossa olevan käteisen rahan määrää ja pankkien talletuksia keskuspankissa kuvaava perusraha on kasvanut huhti - toukokuussa 16 prosentilla 241 miljardiin ruplaan (10 mrd. USD). Laveampi rahan määrä M2, joka pitää sisällään käteisen rahan, yritysten ja yksityisten talletukset, on kasvanut vuoden ensimmäisellä neljänneksellä vain 4.7 %. Keskuspankilla on ongelmia kiristää pankkien likviditeettiä valtion velkakirjamarkkinoiden puuttuessa.

Venäjän valuuttavaranto on kasvanut tasaisesti huhtikuun pohjalukemista (10.7 mrd. USD). Tällä hetkellä varannon arvo on noin 12 miljardia dollaria.

Eurooppa-neuvosto hyväksyi EU:n yhteisen Venäjä-strategian. EU-maiden johtajien 4. kesäkuuta Kölnin huippukokouksessa hyväksymä Venäjä-strategia on ensimmäinen askel kohti unionin yhteistä ulkopoliittikkaa. Strategian tavoitteena on lujittaa Venäjän demokratiaa ja markkinataloutta ja pyrkiä integroimaan Venäjä taloudellisesti, sosiaalisesti ja turvallisuuspoliittisesti Eurooppaan. Strategia koordinoi EU:n Venäjä-ohjelmia ja se velvoittaa EU-maat yhtenäiseen linjaan EU:n ja Venäjän välisissä kysymyksissä, mm. Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n kanssa käytävissä neuvotteluissa.

Vuoden 1998 suorat ulkomaiset investoinnit Itä-Eurooppaan suuremmat kuin vuotta aiemmin. Huolimatta viime vuoden maailmanlaajuisesta talouskriisistä suorat ulkomaiset investoinnit Itä-Eurooppaan olivat YK:n alaisen UNCTADin tilastojen mukaan 16 miljardia dollaria, mikä oli 25 prosenttia enemmän kuin vuonna 1997. Venäjälle suuntautuneet investoinnit supistuivat alhaisimmalle tasolle yli kolmeen vuoteen eli 2.2 miljardiin dollariin, kun ne vuonna 1997 olivat yli 6 miljardia dollaria.

- ***** **Inflaatio edelleen alhainen Baltian maissa.** Toukokuussa kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli Virossa 3.3 % (huhtikuussa 3.4 %), Latviassa 1.9 % (1.5 %) ja Liettuaissa vain 0.2 % (0.8 %). Latviassa inflaation kiihtyminen johtui lähinnä ruoan kallistumisesta, kun taas Liettuaissa elintarvikkeiden hinnat alenivat.
- ***** **Bruttokansantuote supistui Virossa voimakkaasti.** Viron tilastokeskuksen mukaan bruttokansantuote supistui vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 5.8 prosenttia vuoden 1998 vastaavasta ajankohdasta. Tuotannon lasku johtuu ennen kaikkea Venäjän talouskriisistä. Viron kokonaisvienti oli huhtikuussa 18 % vuoden 1998 huhtikuuta vähäisempää ja tuonti väheni samana aikana 28 %. Vuoden 1998 huhtikuussa Venäjän-vienti muodosti noin 15 % Viron kokonaisviennistä, mutta kuluvan vuoden huhtikuussa vienti Venäjälle oli enää 9 %. Viron teollisuustuotannon myynti väheni tammi - huhtikuussa vuoden 1998 lukemista 10 %. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kiinteät investoinnit vähenivät 6 % ja rakentaminen arviolta 19 % vuoden takaisesta.
- ***** **Latvia asetti sianlihan tuonnille 70 prosentin suojatullin.** Kesäkuun alusta asetettu tulli on väliaikainen ja se on tarkoitus poistaa joulukuussa. Arviolta 10 000 latvialaista maanviljelijää osoitti mieltään lihantuontia vastaan toukokuun lopulla tukkien tärkeimmät tiet Liettuan ja Viron rajoilla. Viro ja Liettua katsovat Latvian rikkovan Baltian maiden välistä vapaakauppasopimusta ja vaativat suojatullin poistamista. Latvia on todennut maan sisäisiä markkinoita suojaavan tullin olevan Maailman kauppajärjestön WTO:n sääntöjen mukainen.
- ***** **Latvian kesäkuun 17. päivän presidentinvaaleihin ilmoittautunut jo viisi ehdokasta.** Hallituspuolue Latvian tie asetti ehdokkaakseen liikenneministeri Anatolijs **Gorbunovsin** (56). Hän toimi maan itsenäistymisvaiheessa korkeimman neuvoston puhemiehistön puheenjohtajana. Hallituksessa olevan Uuden puolueen ehdokas on puolueen puheenjohtaja, säveltäjä Raimonds **Pauls** (63). Kilvan uskotaan ratkeavan kahden edellä mainitun suosituksen ehdokkaan välillä. Latvian sosiaalidemokraattinen työväenpuolue asetti ehdokkaakseen kansanedustaja Arnis **Kalninsin** (64). Isänmaa ja vapaus -puolueen ehdokas on Latvian entinen YK-lähettiläs Janis **Priedkalns** (65). Oppositiossa olevan Kansanpuolueen ehdokas on Yhdysvaltojen kansalaisuuden omaava parlamentin jäsen Vaira **Paegle** (56). Vaaleissa parlamentti valitsee presidentin seuraavaksi nelivuotiskaudeksi. Perustuslaki rajaa presidenttikauden 8 vuoteen, joten nykyinen presidentti Guntis **Ulmanis** (59) ei voi enää asettua ehdolle. Hänen presidenttikautensa päättyy 7. heinäkuuta.
- ***** **Liettuan parlamentti hyväksyi lain öljynjalostamon myymisestä.** Parlamentti hyväksyi viime viikolla lain, jonka perusteella yhdysvaltalainen Williams-yhtymä saa ostaa 66 % öljynjalostamo Mazheikiu Naftasta. Parlamentti oli aiemmin antanut Williamsille luvan ostaa 33 % jalostamosta 150 miljoonalla dollarilla. Nyt hyväksytyt 66 % Williams saa ostaa seitsemän vuoden aikana, mutta itse kauppasopimuksen odotetaan valmistuvan vasta heinäkuussa. Valtio säilyttää yhden neljänneksen osuuden Mazheikiu Naftasta, kun lakia vastustaneet kansanedustajat olisivat halunneet säilyttää enemmistön jalostamosta valtiolla.
- Joidenkin tarkkailijoiden mukaan Mazheikiu Naftan vaikeudet saada öljyä Venäjältä ovat liittyneet nimenomaan suunnitelmaan myydä jalostamo yhdysvaltalaiselle yritykselle. Tänä keväänä öljynkuljetukset Venäjältä ovat katkenneet kahdesti, mutta tällä hetkellä toimitukset kulkevat taas normaalisti.
- ***** **Liettuaan syntymässä Baltian maiden toiseksi suurin pankki.** Liettualaiset Vilniaus Bank ja Hermis Bank ovat allekirjoittaneet aiesopimuksen, jossa sovitaan mahdollisen pankkifuusion ehdoista. Pankit ovat varallisuudella mitaten Liettuan toiseksi ja neljänneksi suurimmat, ja fuusiossa syntyisi Liettuan suurin pankki, jonka yhteenlaskettu varallisuus olisi 1.1 miljardia dollaria. Baltian maiden suurimpana pankkina pysyy virolainen Hansapank 1.4 mrd. dollarin varallisuudellaan.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 9.6.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.33 (24.43), RUB/EUR 25.13 (25.48), RUB/FIM 4.23 (4.29), Moskova RTS-indeksi 107.47 (+14.1 %)

Baltian pörssi-indeksit 9.6.99

Tallinna TALSE 115 (-4.8 %), Riika DJRSE 87 (+1.4 %), Vilna LITIN 542 (+5.0 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 24

Venäjän perustuotantosektorit sopivat hintasulusta. Yli 50 Venäjän polttoaine-, energia-, metalli-, kemian- ja kuljetusalan suuryritystä allekirjoitti keskiviikkona 16.6. hallituksen kanssa sopimuksen hinnankorotusten rajoittamisesta. Sopimus on voimassa vuoden 1999 loppuun. Mukana sopimuksessa ovat mm. sähköyhtiö Yhtyneet energiajärjestelmät (UES), kaasumonopoli Gazprom, öljyputkimonopoli Transneft, suurimmat öljy-yhtiöt ja rautatieministeriö. Näiden lisäksi sopimuksen allekirjoittajina on suuria hiilen ja metallin tuottajia sekä auto-, putki-, kaapeli-, koneenrakennus- ja kemiantehtaita. Hallituksen puolesta sopimuksen allekirjoitti 1. varapääministeri Nikolai **Aksjonenko**.

Asiantuntijat luonnehtivat sopimusta markkinatalouteen huonosti sopivaksi "sosialismin varjoksi". Sopimuksella on tarkoitus vauhdittaa Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n edellyttämien lakien hyväksymistä duumassa. Duuma on vastustanut mm. bensa-asemaverolakia, koska katsoo sen nostavan polttonesteiden hintoja kohtuuttomasti.

Venäjä purkaa valuutansäännöstelyä; keskuspankille halutaan oikeus velkakirjojen liikkeelle laskuun. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF edellyttää, että saadakseen jo periaatteessa sovitun 4.5 miljardin dollarin lisälainan Venäjän on mm. vapautettava valuutansäännöstelyään. Venäjän keskuspankki on ilmoittanut luopuvansa kaksiosaisesta valuuttakaupankäynnistä Moskovan valuuttapörssissä MICEXissä kesäkuun 29. päivästä lähtien. Nyt voimassa olevan käytännön mukaan MICEXin aamupäivän erityisistunto on varattu vientiin ja tuontiin liittyvälle valuuttakaupankäynnille, jonka tulosten perusteella keskuspankki on asettanut ruplalle päivittäisen virallisen vaihtokurssin.

Toinen IMF:n vaatimus koskee keskuspankin oikeutta laskea liikkeelle velkakirjoja, jotka toimisivat rahapolitiikan välineenä. Perjantaina 11.6. duuma hyväksyi (358 puolesta ja 1 vastaan) alustavassa ensimmäisessä käsittelyssä lain, jonka mukaan keskuspankki voi laskea liikkeelle omissa nimissään keskuspankkiobligatioita (OBR). Lain mukaan velkakirjoja voidaan myydä vain pankeille ja liikkeelle laskun määrä ei saa ylittää 20 prosenttia pankkien kokonaisveloista. Uudella velkakirjalla keskuspankki voi säädellä pankkien likviditeettiä ja siten torjua ruplan heikkenemispaineita.

Venäjä alensi jälleenrahoituskorkoan ja kiristi pankkien reservivaatimusta. Keskuspankki ilmoitti torstaina 10.6. laskevansa jälleenrahoituskorkonsa 55 prosenttiin melkein vuosi sitten asetetusta 60 prosentista. Samalla keskuspankki kiristi liikepankkien reservivaatimusta yritystalletusten ja yksityishenkilöiden valuuttatalletusten osalta 8.5 prosenttiin (aiemmin 7 %) ja yksityishenkilöiden ruplatalletusten osalta 5.5 prosenttiin (aiemmin 5 %). Keskuspankki alensi myös valtion ruplamääräisten velkapapereiden hallinnollisesti asetetun tuottokaton 120 prosentista 110 prosenttiin.

Lontoon klubi suostunee Venäjän pyyntöön velkojen uudelleenjärjestelystä. Venäjä ei pystynyt suorittamaan 2. kesäkuuta erääntynyttä 855 miljoonan dollarin velkaerää liikepankkeja edustavalle Lontoon klubille. Kaikkiaan Lontoon klubin erääntyneet saamiset Venäjältä ovat 1.2 miljardia dollaria. Venäjä ja Lontoon klubi ovat neuvotelleet velkojen uudelleenjärjestelystä jo pitkään. Lopulliset päätökset uudelleenjärjestelystä tehtäneen vasta, kun Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on hyväksynyt Venäjän uuden lainasopimuksen. Venäjällä ei ole mahdollisuuksia suorittaa tänä vuonna erääntyviä 17.5 miljardin dollarin suuruisia ulkomaisen velkansa lyhennyksiä ilman IMF:n tukea. Lainanlyhennysten määrä on lähes yhtä suuri kuin Venäjän koko vuoden budjettitulot (20 mrd. USD).

Venäjä suoritti vuonna 2003 erääntyvän eurobond-velkakirjansa 73 miljoonan dollarin suuruisen korkoerän kokonaisuudessaan eräpäivänä 10. kesäkuuta. Kesäkuun 16:ntena finanssiministeriö maksoi 7 miljardia ruplaa uudelleenjärjesteltyjen GKO- ja OFZ -velkapapereiden kuoletuksena.

Venäjän pörssi-indeksi takaisin viime elokuun devalvaatiota edeltäneelle tasolle. Moskovan pörssin arvoa kuvaava RTS-indeksi oli keskiviikkona 16. kesäkuuta lähes 118 pistettä, kun elokuun ruplan devalvaatiota edeltänyt taso oli 115. Päivittäisen kaupankäynnin volyyymi on vaihdellut viime aikoina 13 miljoonasta 20 miljoonaan dollariin ja kuukausivolyymin odotetaan nousevan 100

miljoonaan dollariin. Ennen elokuun devalvaatiota kuukausivolyymit olivat 600 - 700 miljoonan dollarin tasolla, mutta devalvaation jälkeen putosivat kuukausiksi noin 10 miljoonaan dollariin. Inflaation hidastuminen, vakaa ruplan kurssi, vaihtotaseen ylijäämä ja öljyn korkea hinta saattavat lähiviikkoina edistää pörssivaihdon kasvua.

Baltian maiden teollisuustuotanto supistuu edelleen. Viron tilastokeskuksen mukaan teollisuustuotteiden myynti väheni tammi-huhtikuussa 10 % vuoden takaisiin lukemiin nähden. Tuotanto väheni varsinkin paperi-, kemikaali-, kone- ja laitealalla.

Latvian teollisuustuotanto supistui vastaavana aikana 12.5 %. Eniten tuotantoon ovat joutuneet vähentämään kaivos- ja elintarviketeollisuus sekä radio-, televisio- ja tietoliikennetavaroiden valmistajat. Energia- ja metalliteollisuuden tuotanto sen sijaan kasvoi.

Liettuaissa teollisuustuotanto väheni vuoden 1999 viiden ensimmäisen kuukauden aikana 7.2 % vuoden 1998 vastaavasta ajankohdasta. Tuotannon supistuminen on kaikissa Baltian maissa kuitenkin hidastunut kevään kuluessa.

EU alensi Keski- ja Itä-Euroopan kasvuennusteita. Euroopan unionin komissio on alentanut kasvuennusteitaan Keski- ja Itä-Euroopan EU-jäsenyyttä hakeneille maille. Tänä vuonna komissio ennustaa jäsenkandidaattien BKT:n kasvun olevan 2.3 %, kun syksyllä ennuste oli vielä 3.6 %. Ensi vuodeksi kasvuksi ennustetaan 3.2 prosenttia. Tänä vuonna nopeinta kasvua ennustetaan Unkariin, jonka BKT:n kasvuksi komissio arvioi neljä prosenttia. Komissio ennustaa myös Baltian maille suhteellisen nopeaa kasvua, vaikka alkuvuoden luvut eivät ole olleet kovin rohkaisevia. Komissio ennustaa Virolle 3.6, Latvialle 3.8 ja Liettualle 3.6 prosentin kasvua. Myös Puolalle komissio ennustaa nopeaa kasvua, 3.7 %. Heikointa kehitys on tänä vuonna Romaniassa, jonka BKT-ennuste on -4.1 %. Ennuste perustuu tietoihin, jotka olivat käytettävissä maaliskuun puolivälissä, eli siinä ei ole otettu huomioon esimerkiksi Kosovon kriisin vaikutuksia Kaakkois-Euroopan maihin.

Keskimääräisen inflaation EU-komissio ennustaa olevan Keski- ja Itä-Euroopan maissa tänä vuonna 10.5 % ja ensi vuonna 8.4 %. Tänä vuonna hitain inflaatio on Liettuaissa (2.5 %). Latvian inflaation arvellaan olevan 3.5 %, Viron 3.9 % ja Tshekin tasavallan 4.0 %. Nopeinta inflaation ennustetaan olevan Romaniassa (38 %).

Teollisuustuotanto supistui IVY-maista eniten Moldovassa. Itsenäisten valtioiden yhteisön IVY:n tilastokomitean mukaan teollisuustuotanto supistui Moldovassa tammi-huhtikuussa viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna -26.5 %. Teollisuustuotanto supistui myös Kazakstanissa -4.6 %, Georgiassa -4.3 %, Kirgisiassa -4.2 %, Ukrainassa -2.7 %, Armeniassa -2.5 % ja Venäjällä -0.5 %. Teollisuustuotanto kasvoi Valko-Venäjällä +5.4 %, Uzbekistanissa +5.1 %, Azerbaidzhanissa +4.1 % ja Tadžikistanissa +3.5 %.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 16.6.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.25 (24.33), RUB/EUR 25.29 (25.13), RUB/FIM 4.25 (4.23), Moskova RTS-indeksi 117.72 (+9.5 %)

Baltian pörssi-indeksit 16.6.99

Tallinna TALSE 112 (-2.5 %), Riika DJRSE 84 (-2.7 %), Vilna LITIN 526 (-2.9 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 25

G-8-maiden huipputapaaminen Kölnissä 18. - 20. kesäkuuta. Tapaaminen paransi suurten teollisuusmaiden ja Venäjän poliittisia suhteita, jotka olivat huonontuneet Kosovon kriisin aikana. Tapaamisessa ei tehty mitään konkreettisia päätöksiä yhteistyöstä Venäjän kanssa. Tapaamisen isäntä liittokansleri Gerhard **Schröder** totesi, että Venäjän velkojamaita edustava Pariisin klubi on edelleenkin valmis keskustelemaan velkojen uudelleenjärjestelystä vasta, kun Venäjä ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF pääsevät lopulliseen sopimukseen uudesta lainasta. Venäjän suurin velkoja Saksa torjuu edelleenkin jyrkästi Venäjän toiveet neuvostoaikaisten velkojen anteeksiannosta.

Venäjän teollisuustuotanto kasvoi toukokuussa, ulkomaankauppa ja vähittäiskaupan myynti vähenivät. Venäjän tilastokomitean mukaan teollisuustuotanto kasvoi toukokuussa 6.1 % viime vuoden toukokuuhun verrattuna. Huhtikuussa teollisuustuotannon kasvu oli 1.5 % ja maaliskuussa 1.4 %. Venäjän teollisuustuotannon muutos tammi-toukokuussa oli 1.5 % viime vuoden vastaavasta ajasta.

Vähittäiskaupan myynti Venäjällä oli toukokuussa 129 miljardia ruplaa (5.3 mrd. USD), mikä on 14 % vähemmän kuin vuosi sitten.

Tilastokomitean mukaan Venäjän vienti väheni tammi-huhtikuussa 10 prosenttia 22 miljardiin dollariin ja tuonti 47 prosenttia 13 miljardiin dollariin verrattuna vuoden 1998 tammi-huhtikuun lukuihin. Venäjän kauppataseen ylijäämä oli huhtikuun lopussa 9 miljardia dollaria.

Työttömyys Venäjällä pysyi ennallaan, palkkarästit vähenivät toukokuussa. Venäjän tilastokomitean mukaan työttömyysaste pysyi toukokuussa huhtikuun tasolla 14.2 prosentissa. Vuosi sitten toukokuussa työttömyysaste oli 11.4 %. Palkkarästit olivat toukokuun lopussa 61 miljardia ruplaa (2.5 mrd. USD), joka on 3.3 % vähemmän kuin huhtikuussa.

Venäjän vuoden 2000 budjetin suuntaviivoja. Ensimmäinen varapääministeri Viktor **Hristenko** esitteli hallituksen laatiman luonnoksen vuoden 2000 federaation budjetin suuntaviivoiksi. Niiden mukaan valtion budjettituloja pyritään nostamaan 13.4 prosenttiin bruttokansantuotteesta tämän vuoden 11.9 prosentista. Luonnoksen mukaan vuoden 2000 budjettivaje olisi 1.5 prosenttia bruttokansantuotteesta eli prosentin verran tämänvuotista pienempi.

Kotimaisten ja ulkomaisten lainojen hoitomenojen arvioidaan olevan 217 mrd. ruplaa, eli noin 30 prosenttia kaikista budjetin menoista. Silti Venäjä maksaisi vain kaksi kolmannesta ensi vuonna erääntyvistä ulkomaisten lainojen kaikkiaan 16 miljardin dollarin hoitokuluista. Vaikka budjetti kokonaisuudessaan olisi edelleen alijäämäinen, ilman velanhoitomenoja laskettu ylijäämä olisi 2.8 prosenttia, mikä on selvästi tämänvuotista suurempi.

Suunnitelma perustuu melko optimistisille odotuksille Venäjän talouskehityksestä. Bruttokansantuotteen odotetaan kasvavan 1.5 %, mikä olisi enemmän kuin kertaakaan tällä vuosikymmenellä. Lisäksi inflaation odotetaan hidastuvan merkittävästi kuluvasta vuodesta. Budjettiluonnoksessa oletetaan myös, että tämän vuoden budjetti toteutetaan suunnitelmien mukaan ja että uusi IMF-laina sekä neuvostovelkojen uudelleenjärjestely toteutuvat.

Imperial-pankin toimilupasotkut jatkuvat. Elokuussa 1998 rahoituskriisin yhteydessä Venäjän keskuspankki peruutti Imperial-pankin toimiluvan. Viime kuun lopulla keskuspankki kuitenkin päätti suurimpien velkojien, mm. LUKoilin ja Gazpromin, vaatimuksesta palauttaa toimiluvan. Imperial-pankin piti saada jatkaa toimintaansa tiukkaa saneerausohjelmaa noudattaen ainakin lokakuuhun 1999.

16. kesäkuuta moskovalainen välimiesoikeus kuitenkin julisti Imperial-pankin varattomaksi ja nimesi pankille ulkopuolisen pesänhoitajan. Tämä riitautti toimiluvan palauttamisen, ja asia on toistaiseksi auki.

Elokuun pankkikriisin seurauksena lähes jokainen Venäjän n.1 400 pankista jäi maksukyvyttömäksi. Keskuspankin viimeisimmän käsityksen mukaan noin 320 luottolaitosta on konkurssikypsiä ja vain kolmella suurimmalla pankilla on varoja enemmän kuin velkoja.

Keskuspankin pääjohtajan Viktor **Geraschenkon** mukaan kaksi kolmasosaa pankeista on kuitenkin pelastettavissa erilaisten uudelleenjärjestelyjen avulla.

Viron vaihtotaseen alijäämä pienentynyt. Keskuspankin mukaan alijäämä oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 1.2 miljardia kruunua (79 milj. USD) eli 7 % BKT:sta, kun se vuotta aiemmin oli lähes 13 %. Alijäämä on pienin muutama vuoteen. Kauppataseen vaje supistui 30 % vuoden 1998 lukemista, kun vienti väheni 13 % ja tuonti 19 %. Vienti Venäjälle supistui 59 %, mutta vienti EU-maihin kasvoi 10 %. Suorat sijoitukset kattoivat koko vaihtotaseen vajeen ensimmäisellä vuosineljänneksellä.

Keskuspankin tarkistettujen tietojen mukaan vuonna 1998 vaihtotaseen alijäämä oli 9.2 % BKT:stä.

Viron bruttokansantuotteen alueellinen jakautuminen selvitetty ensimmäistä kertaa. Viron tilastoviranomaisten alustavien arvioiden mukaan Harjun maakunnassa, johon Tallinnakin kuuluu, tuotettiin vuonna 1996 maan bruttokansantuotteesta 56 %. Harjun maakunnassa asui 37 % maan väestöstä, joten BKT henkeä kohti oli siellä noin kaksi kertaa suurempi kuin muualla Virossa.

Latvian luottoluokitus entisellään. Luokituslaitos Standard & Poor's säilytti Latvian luottoluokituksen entisellään vuosittaisessa tarkistuksessaan. S&P pitää Latviaa vakaana taloutena. Latvian pitkäaikaisten valuuttalainojen luottoluokitus on BBB ja lyhytaikaisten A-3. S&P piti myönteisenä Latvian alhaista valtionvelkaa ja määrätietoista pyrkimistä EU:hun. Ongelmana nähtiin pankkisektorin vaikeudet sekä suuri kauppataseen alijäämä.

Standard & Poor's:in on tarkoitus tarkistaa kesän aikana myös Viron luottoluokitus. S&P:n voimassa oleva luokitus Viron pitkäaikaisille valuuttalainoille on BBB+ ja Liettualle BBB-.

Vaira Vike-Freiberga Latvian presidentiksi. Latvian parlamentti valitsi 17.6. maan presidentiksi Vaira Vike-Freibergan (61). Hän on Latvian ensimmäinen naispresidentti. Valinta ratkesi vasta toisissa vaaleissa, kun samana päivänä järjestetyissä ensimmäisissä vaaleissa ei kuudesta äänestyskierroksesta huolimatta syntynyt ratkaisua. Vike-Freibergasta tehtiin presidenttiehdokas toisiin vaaleihin, kun sosiaalidemokraatit, Kansanpuolue sekä Isänmaa ja Vapaus -puolue päättivät asettua hänen taakseen.

Psykologina ja kielitieteilijänä tunnetun Vike-Freibergan presidenttikausi kestää vuoden 2003 heinäkuuhun. Tavoitteenaan hän pitää Latvian integroimista EU:hun sekä NATOon ja toivoo jäsenyyksien toteutuvan jo presidenttikautensa aikana. Vike-Freiberga on asunut suuren osan elämästään ulkomailla ja luopui Kanadan kansalaisuudesta vaaleja edeltävänä päivänä.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 22.6.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.23 (24.25), RUB/EUR 25.20 (25.29), RUB/FIM 4.24 (4.25), Moskova RTS-indeksi 129.83 (+10.3 %)

Baltian pörssi-indeksit 22.6.99

Tallinna TALSE 110 (-1.6 %), Riika DJRSE 84 (-0.8 %), Vilna LITIN 518 (-1.6 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 26

Duuma hyväksyi useita hallituksen esittämiä lakeja ennen kesälomiaan. Duuma hyväksyi viime viikolla kolmannessa ja lopullisessa käsittelyssä mm. lain luottolaitosten uudelleenjärjestelystä, muutokset keskuspankin toimintaa säätelevään lakiin sekä lain suurimooottoristen autojen verotuksesta. Uusilla laeilla pyritään vauhdittamaan pankkisektorin uudelleenjärjestelyä sekä lisäämään valtion verotuloja. Tullakseen voimaan lakien on vielä saatava sekä federaationeuvoston että presidentin hyväksyntä. Federaationeuvosto aloittanee lakialoitteiden käsittelyn huomenna (2.7.).

Kansainväinen valuuttarahasto IMF on vaatinut mm. näiden lakien voimaansaattamista ennakkoehtoina uudelle lainasopimukselle. Huhtikuussa tehdyn alustavan sopimuksen mukaan Venäjä saisi 4.5 miljardin dollarin stand by -luoton, jolla Venäjä voisi mm. maksaa tänä vuonna erääntyvät maksunsa IMF:lle Moskovassa alkuvuikolla (28.-30.6.) vierailleen IMF:n valtuuskunnan johtaja Gerard **Belanger** totesi sekä keskuspankin että hallituksen täyttäneen varsin hyvin uudelle luotolle asetetut ehdot. Lisäksi Venäjän IMF-edustajan Mikhail **Zadornov**in mukaan valtuuskunnan vierailun aikana päästiin yhteisymmärrykseen Letter of Intent -muistion sisällöstä eli talouspoliittisista toimista, jotka muodostaisivat pohjan uudelle lainasopimukselle.

Venäjän keskuspankki perutti toimiluvat neljältä suurelta liikepankilta. Keskuspankin pääjohtaja Viktor **Gerashchenko** ilmoitti lehdistötilaisuudessa 30.6. että Unexim-, Mezhkom-, Promstroi- ja Mosbusiness-pankeilta perutaan toimiluvat. Erityisesti Promstroi-pankin osalta päätös oli yllättävä, sillä luottolaitosten saneerausvirasto ARKO oli juuri hyväksynyt saneeraussuunnitelman Promstroi-pankille ja varannut 3,1 mrd.ruplan (n. 130 milj. USD) lainan sen tervehdyttämiseen.

Alfa-pankki, joka ei ole edes ARKOn saneerattavien pankkien listalla sai ARKOltä 1 mrd. ruplan (41 milj. USD) lainan uusien pankkikonttorien avaamiseen seuduille, jotka jäivät ilman pankkipalveluja viime syksyisen rahoituskriisin jälkeen. ARKOn arvion mukaan lainan pitäisi riittää ainakin 10 konttorin perustamiseen.

ARKOlla on omaa pääomaa n.10 mrd. ruplaa (414 milj. USD), kun Venäjän keskuspankki on arvioinut pankkijärjestelmän elvyttämisen maksavan 100 mrd. ruplaa (4 mrd. USD). ARKO onkin ilmaissut tarvitsevansa mm. IMF:n ja Maaailmanpankin apua saneerausprosessiin.

Rupla säilyi vakaana Moskovan valuuttapörssin yhdistetyssä kaupankäynnissä. Tiistaina 29.6 aloitettiin Moskovan valuuttapörssissä MICEXissä uusi yhdistetty valuuttakaupankäynti kaikille pankeille, joilla on lisenssi valuuttakaupankäyntiin. Näitä pankeja oli kesäkuun alussa 647. Tämän tunnin mittaisen kaupankäynnin perusteella keskuspankki asettaa ruplalle päivittäisen virallisen vaihtokurssin. Vaikka ensimmäisessä istunnossa volyyymi oli huomattavasti suurempi kuin edellisinä päivinä, kurssi säilyi vakaana entisellä tasollaan 24.22 ruplassa per dollari. Keskiviikkona rupla jatkoi hienoista vahvistumistaan ja keskuspankki asetti torstain viralliseksi kurssiksi 24.21 per dollari.

Aiemmin aamupäivän erikoisistunnossa vain vientiyrityksillä oli oikeus myydä ja tuontiyriityksillä sekä keskuspankilla oikeus ostaa valuuttaa. Varsinaiset vientiyrityksiä koskevat sääntelytoimet ovat ennallaan, eli heidän on edelleen myytävä 75 % valuuttatuloistaan MICEXissä.

Minimitoimeentuloon tarvittava summa kasvaa, reaali-palkat eivät pysy mukana. Venäjän tilastokomitean määrittelemä keskimääräinen toimeentulominimi toukokuussa oli henkeä kohden 924 ruplaa (38 USD), mikä on 5 % enemmän kuin huhtikuussa ja 113 % enemmän kuin toukokuussa 1998. Tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 38 % Venäjän väestöstä (55.2 milj. henkilöä) eli toimeentulominimin alapuolella.

Toukokuussa 1999 keskimääräinen nimelliskuukausipalkka nousi edelleen 1465 ruplaan (60 USD), mutta reaali-palkka on kuitenkin laskenut 36 % toukokuuhun 1998 verrattuna. Väestön elinolosuhteita vaikeuttavat edelleen myös palkkarästit, joita 1. kesäkuuta oli yhteensä 61 mrd. ruplaa (2.5 mrd. USD).

Viron parlamentti hyväksyi viimein lisäbudjetin. Negatiivinen miljardin kruunun (USD 66.5 milj.) lisäbudjetti hyväksyttiin parlamentin kolmannessa käsittelyssä 28.6. Hallitus antoi esityksen

parlamentin päätettäväksi 10.5. Menojen leikkaamisella pienennetään valtiontalouden alijäämää, joka on ennakoitua hitaammasta talouskasvusta johtuen suurentunut. Vuoden alusta kesäkuun loppuun budjetin alijäämää oli kertynyt puoli miljardia kruunua. Hallitus ei usko miljardin kruunun leikkauksen riittävän, mutta ei ole vielä tehnyt esitystä toisesta negatiivisesta lisäbudjetista. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF toivoo menoja leikattavan 2-2.5 miljardia kruunua.

Alkuperäisen budjetin loppusumma oli 18.5 miljardia kruunua (1.3 mrd. USD), ja se perustui ennusteeseen noin 4 prosentin reaalisesta bruttokansantuotteen kasvusta. Bruttokansantuote supistui vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 5.8 % vuotta aiempiin lukuihin nähden ja kuluvan vuoden kasvuennustetta on korjattu 2-2.5 prosenttiin.

Viron presidentti **Lennart Meri** allekirjoitti uudistetun budjettilain 21.6. Uudistuksen on tarkoitus tehostaa budjetin laadintaa sekä sen toimeenpanoa. Uusi budjettilaki tulee voimaan vuoden 2000 alusta, mutta sitä noudatetaan jo suunniteltaessa vuoden 2000 budjettia.

***** **Baltian maiden ja Puolan presidentit tapasivat Riassa.** Vierailevien maiden presidentit tapasivat 28.6. virkansa luovuttavan Latvian presidentin **Ulmanis**in sekä maan tulevan presidentin **Vike-Freibergan**. Tärkeimpänä aiheena tapaamisessa oli EU:n ja NATO:n laajentuminen. Presidentit olivat tyytyväisiä NATO:n päätöksestä ottaa Baltian maat virallisesti liiton jäsenyyttä hakevien maiden joukkoon. Suomen EU-puheenjohtajuuden uskotaan selkeyttävän EU:n laajenemispolitiikkaa sekä tuovan Itämeren alueen ongelmat paremmin esille.

***** **Baltian maiden BKT:t laskivat vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.** Syynä tähän on pääasiassa Venäjän talouskriisin aiheuttama viennin väheneminen. Liettuan tilastokeskuksen mukaan maan BKT pieneni vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 5.7 % viime vuoden lukemiin nähden. Liettuan hallitus ennustaa koko vuoden BKT:n kasvavan vuoden alun laskusta huolimatta 3.7 %. Liettuan vaihtotaseen alijäämä pieneni 9.6 prosenttiin BKT:sta vuotta aiemmasta 9.8 prosentista.

Latviassa BKT laski ensimmäisellä vuosineljänneksellä 2.3 %, mutta maan tilastokeskus uskoo BKT:n kuitenkin kasvavan noin 2 % vuonna 1999. Latvian vaihtotaseen alijäämä oli samaan aikaan 8.7 % BKT:sta. Vuotta aiemmin vaihtotaseen vaje oli 5.7 % BKT:sta.

Viron tilastokeskuksen mukaan bruttokansantuote supistui vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 5.8 prosenttia vuoden 1998 vastaavasta ajankohdasta. Keskuspankin mukaan vaihtotaseen alijäämä oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 7 % BKT:sta, kun se vuotta aiemmin oli lähes 13 %.

***** **BOFIT Discussion Papers**-sarjassa on ilmestynyt No 3/1999 Black cash tax evasion in Russia: Its forms, incentives and consequences at firm level. Discussion Papers –sarjan julkaisut ovat tilattavissa maksutta Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksesta. Julkaisu on luettavissa myös Internet-kotisivuiltamme.

***** **BOFIT Online**-sarjassa on ilmestynyt No 3/1999 The 1998 economic crisis in Russia and Finland's foreign trade, sekä No 4/1999 RUSSIA: The State and Future of the Economy. Julkaisut ovat luettavissa myös Internet-kotisivuiltamme.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 30.6.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.22 (24.23), RUB/EUR 25.07 (25.20), RUB/FIM 4.22 (4.24), Moskova RTS-indeksi 125.65 (-3,2 %)

Baltian pörssi-indeksit 30.6.99

Tallinna TALSE 110 (-0.6 %), Riika DJRSE 84 (0.4 %), Vilna LITIN 511 (-1.3 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 27

Venäjän pörssi nousut 45 prosenttia kuukaudessa – vaihto edelleen pientä. Pörssikursseja mittaava RTS-indeksi on noussut korkean öljyn maailmanmarkkinahinnan, laskevien eurobond-tuottojen, kasvaneen pankkien likviditeetin sekä mahdollisen IMF lainan myötä korkeimmalle tasolleen sitten viime elokuun alun. Myös keskimääräinen päivävaihto, kesäkuussa 13 milj. dollaria, on kasvanut moninkertaisesti vuoden alusta (tammikuussa 1.5 milj. dollaria), mutta silti vaihto on vähäistä verrattuna vuoden 1997 lukuihin. Vuoden 1997 keskimääräinen päivävaihto oli 56 milj. dollaria.

Kesäkuun 23. päivän jälkeen ulkomaalaisilla sijoittajilla on ollut mahdollisuus ostaa GKO-velkapaperien järjestelystä takaisinmaksuilla rahoillaan Moskovan valuuttapörssissä MICEXissä noteerattuja kuutta osaketta. Kuitenkaan MICEXin osakevaihto ei ole juurikaan kasvanut heinäkuun ensimmäisinä päivinä. Lisäksi kotiuttaakseen rahansa, sijoittajien on myytävä ruplansa valtion erillisessä kuukausittaisessa valuuttahuutokaupassa, jonka kokonaisarvo on rajoitettu 50 milj. dollariin. Edellisellä kerralla huutokauppa ylimerkittiin 11 kertaisesti, ja seuraava on määrä pitää tänään 8.7.

Venäjän tilastokomitea ilmoitti kesäkuun kuukausi-inflaatioksi 1.9 % Toukokuussa inflaatio oli 2.2 %. Tänä vuonna inflaatio on laskenut joka kuukausi.

Kesäkuun vuosi-inflaatiovauhti oli 120.5 %, kun viime vuonna ennen elokuun rahoituskriisiä vuosi-inflaatio oli kesäkuussa 6.4 %. Valtion budjetissa tämän vuoden inflaatioksi on ennustettu 30 %, mutta viranomaiset ovat myöhemmin nostaneet arvionsa 50 prosenttiin, mikä on kuitenkin viime vuoden toteutunutta 84 prosenttia pienempi.

Verotulojen kasvusta huolimatta budjetti yhä selvästi alijäämäinen. Tammi-huhtikuun federaation budjetin alijäämä oli 47.2 mrd. ruplaa eli 4.4 % finanssiministeriön arvioimasta BKT-luvusta. Valtion velan hoitokustannukset olivat 41.5 mrd. ruplaa eli noin neljännes kaikista menoista. Budjetin alijäämä ilman velanhoitomenoja oli näinollen 0.5 % BKT:sta. Vaikka kohentunut veronkeruu parantaisikin budjetin tasapainoa tulevina kuukausina, IMF:n vaatima budjetin kahden prosentin ylijäämä ilman velanhoitokustannuksia on vielä kaukana.

Pääministeri Stepashin haluaa kieltää maan myynnin ulkomaalaisille. Pääministeri Sergei Stepashin määräsi hallituksen valmistelemaan lakialoitteen, jolla kiellettäisiin maan myyminen ulkomaalaisille. Pääministerin mukaan lakialoite pitäisi olla valmis ennen kuin Duuma aloittaa syytuntokautensa. Venäläisten uutistoimistojen mukaan aloitteen taustalla on huoli siitä, että lain puuttuessa kiinalaiset ja etelä-korealaiset voisivat ostaa itselleen huomattavia maa-alueita Venäjän Kaukoidästä. Vaikka Venäjän federaation lait eivät tunne yksityistä maanomistusta ovat muutamat alueet säätäneet omia maalakejaan, jotka sallivat maan myynnin tai pitkäaikaisen vuokraamisen.

Ulkomaiset investoinnit Venäjälle supistuivat huomattavasti. Venäjän tilastokomitean mukaan ulkomaiset investoinnit supistuivat vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 1.5 miljardiin dollariin, mikä on vain 40 % vuoden 1998 ensimmäisen neljänneksen tasosta. Suoria sijoituksia Venäjälle tehtiin 600 milj. dollarin arvosta, mikä on noin 80 % vuoden takaisesta tasosta. Keskuspankin maksutasetietojen mukaan suoria sijoituksia kuitenkin tehtiin ensimmäisellä neljänneksellä liki saman verran kuin vuosi sitten. Ulkomaisten investointien supistuminen johtuneekin lähinnä portfolioinvestointien sekä etenkin kauppaluottojen täydellisestä romahtamisesta. Saksa ja USA olivat edelleen huomattavimmat ulkomaiset investoijat, portfolioinvestoinneista tosin yli 90 % tuli Kyprokselta.

Baltian maiden rahamarkkinoilla ei suuria muutoksia. Tallinnan pörssin hintaindeksi TALSE on noussut vuoden alusta 16 %. Riian pörssin kehitystä kuvaava DJRSE-indeksi on laskenut vuoden alusta 14 % ja Vilnan pörssi-indeksi LITIN 3 %. Baltian pörssi-indeksejä laski alkukesästä julkaistut synkät alkuvuoden BKT-luvut. TALSE oli 7.7. vuoden takaista arvoa 3 % korkeammalla. DJRSE on vuodessa pudonnut lähes 60 % ja LITIN 28 %. Syksyllä 1998 pörssejä painoi alaspäin Venäjän talouskriisi.

Viitekoroista kolmen kuukauden Talibor sekä Rigibor ovat laskeneet vuoden alun 18 ja 12 prosentista 7 prosentin alapuolelle. Kolmen kuukauden Vilibor on vaihdellut 10 - 14 prosentin välillä.

Latvian hallitus eroaa. Latvian pääministeri **Vilis Krishtopans** (Latvian tie -puolue) ilmoitti erostaan maanantaina 5. heinäkuuta. Pääministerin mukana eroaa koko hallitus, mutta se jatkaa työskentelyä kunnes parlamentti hyväksyy uuden hallituksen kokoonpanon. Krishtopans perusteli eroaan hallituksessa vallinneen epäluottamuksen takia. Hallituspuolue Isänmaa ja Vapaus kävi pääoppositiopoolue Kansanpuolueen kanssa neuvotteluja 3.7. Krishtopansin tietämättä hänen ollessa ulkomailla.

Krishtopansin kolmen puolueen muodostama vähemmistöhallitus aloitti kautensa 26. marraskuuta 1998. Hallituspuolueita ovat Latvian tie (21 parlamenttipaikkaa sadasta), Isänmaa ja vapaus (17) ja Uusi puolue (8). Sosiaalidemokraattien 14 äänen tuella hallitus nauttii enemmistön luottamusta. Hallitusta on kritisoitu yksityistämisen hitaasta toteuttamisesta.

Uusi hallitus muodostunee Isänmaa ja vapaus- sekä Kansanpuolueen ympärille. Suurimman puolueen Latvian tien jatkaminen hallituspuolueena on vielä epävarmaa.

Suorat ulkomaiset sijoitukset Viroon ja Latviaan lisääntyneet, Liettuaan vähentyneet. Suorat ulkomaiset sijoitukset Viroon kasvoivat 21 % 1.95 mrd. dollariin vuoden 1999 ensimmäisellä neljänneksellä vuotta aiemmasta. Viro nousee Keski- ja Itä-Euroopan maista Unkarin taakse toiselle sijalle suorissa ulkomaisissa sijoituksissa henkeä kohden (1390 dollaria). Suorien ulkomaisten sijoitusten lisääntyminen johtui lähinnä Eesti Telecomin yksityistämisestä.

Latviassa suorat ulkomaiset sijoitukset nousivat samaan aikaan 17 % 56 milj. latian (USD 95 milj.). Vuotta aiemmin luku oli 48 milj. latia, mutta vuoden 1998 viimeisellä neljänneksellä 65 milj. latia. Suorat ulkomaiset sijoitukset Liettuaan olivat vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 75 milj. dollaria, kun ne vuotta aiemmin olivat 83 milj. dollaria.

Vuositasolla Viron valuuttavaranto supistui, Latviassa ja Liettuaassa valuuttavarannot kasvoivat. Viron kulta- ja valuuttavaranto pienentyi toukokuussa 21 % 9.5 miljardiin kruunuun (634 milj. USD), kun huhtikuussa se oli 12.1 miljardia kruunua (819 milj. USD). Vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna kulta- ja valuuttavaranto oli toukokuussa 12 % pienempi.

Latvian kulta- ja valuuttavaranto kasvoi toukokuussa 706 miljoonaan latian (1.2 mrd. USD) huhtikuun lopun 624 miljoonasta latian (1.0 mrd. USD). Vuositasolla kasvua oli 11 %.

Liettuan kulta- ja valuuttavaranto oli toukokuussa 5.4 miljardia litia (1.35 mrd. USD). Huhtikuuhun verrattuna se pienentyi 5 %. Viime vuoden toukokuuhun verrattuna kulta- ja valuuttavaranto on kuitenkin kasvanut 16 %. Korkeimmillaan Liettuan kulta- ja valuuttavaranto oli 1.7 miljardia dollaria heinäkuussa 1998.

Tuontiin suhteutettuna valuuttavaranto vastaa Virossa alle kolmen, Latviassa alle viiden ja Liettuaassa vajaan neljän kuukauden tuontia.

BOFIT Online-sarjassa on ilmestynyt No 5/1999 Russia: Virtual stabilization and real crisis. Julkaisu on luettavissa kotisivuiltamme.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 7.7.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.48 (24.22), RUB/EUR 25.03 (25.07), RUB/FIM 4.21 (4.22), Moskova RTS-indeksi 144.27 (+14.8 %)

Baltian pörssi-indeksit 7.7.99

Tallinna TALSE 115 (4.8 %), Riika DJRSE 83 (-1.1 %), Vilna LITIN 506 (-1.1 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 28

IMF:n johtokunta käsittelee Venäjän laina-anomusta 28.7. Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF:n) johtokunta käsittelee Venäjän anomusta 4.5 mrd. dollarin Stand By -ohjelmasta 28.7. Venäjän pääministeri Sergei **Stepashin** ja Venäjän keskuspankin johtaja Viktor **Gerashchenko** allekirjoittivat 13.7. talouspoliittisen muistion, joka tulee muodostamaan pohjan uudelle talousohjelmalle. Venäjän IMF:n pääneuvottelija Mikhail **Zadornov** ilmoitti, että muistio on jo lähetetty IMF:lle. Mikäli laina myönnetään, se käytetään kokonaisuudessaan Venäjän erääntyvien velkojen lyhennyksiin IMF:lle.

Gazprom laski liikkeelle ruplamääräisen yritysvelkakirjan. Energiajätti Gazprom kertoi keränneensä noin 2.5 mrd. ruplaa (100 milj. dollaria) yritysvelkakirjalla, jonka nimellisarvo oli 3 mrd. ruplaa. Lainan korot ja pääoman lyhennykset ovat sidottuja ruplan dollarikurssiin. Huhtikuussa vuonna 2003 erääntyvän velkakirjan kokonaistuotto olisi tämän hetken dollarikursilla noin 11 prosenttia. Luku on silti huomattavan alhainen verrattuna vuonna 2003 erääntyvään Venäjän valtion dollarimääräiseen eurobond-velkakirjaan, jonka tuotto on tällä hetkellä noin 18 prosenttia. Gazpromin velkakirjaemissio ei saavuttanut kovin suurta menestystä, vaikka ulkomaisilla sijoittajilla olisi ollut mahdollisuus investoida järjesteltyjä GKO-sijoituksiaan ruplamääräisiin papereihin. Emission järjestäjät merkitsivät arvioiden mukaan noin 40 prosenttia velkakirjan kokonaismäärästä.

Velkakirjaemissio oli ensimmäinen Venäjän lainamarkkinoille suunnattu yrityksen liikkeelle laskema ruplamääräinen velkakirja Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen. Aikaisemmin yritykset ovat laskeneet liikkeelle velkakirjojaan ulkomailla dollarimääräisinä.

Alueet valmistautuvat kuvernöörin vaaleihin. Lukuisilla Venäjän alueilla kuvernöörinvaaleja on aikaistettu useilla kuukausilla, jotta istuvan kuvernöörin mahdollisuudet voittaa vaalit kasvaisivat. Belgorodin läänin istuva kuvernööri Jevgeni **Savchenko** voitti selvästi alueensa toukokuiset kuvernöörinvaalit. Tulokseen vaikutti osaltaan vaalien siirtäminen joulukuusta toukokuun lopulle sekä kuvernöörin tiukka ote alueen tiedotusvälineistä. Myös Novgorodin, Omskin ja Tulan läänien kuvernöörinvaalit on päätetty siirtää joulukuisten duumanvaalien yhteydestä syyskuun alkuun. Moskovan pormestarinvaaleja pyritään siirtämään vuoden 2000 kesäkuulta tämän vuoden joulukuuhun, jotta nykyinen pormestari Juri **Luzhkov** voisi osallistua sekä pormestarin- että presidentinvaaleihin. Tänä vuonna kuvernöörinvaalit pidetään myös mm. Sverdlovskissa elokuussa ja Leningradissa syyskuussa.

Venäjän viljasadosta odotetaan heikkoa. Viranomaisten ja tutkimuslaitosten arviot tämän kesän viljasadosta vaihtelevat 53 miljoonasta 62 miljoonaan tonniin. Aikaisemmin keväällä sadoksi arvioitiin vielä noin 70 miljoonaa tonnia, mutta alkukesän kuivuus, laajat metsä- ja maastopalot sekä Etelä-Venäjää vaivaavat heinäsiirkkarvet ovat supistaneet arvioita. Pääministeri Sergei **Stepashinin** mukaan ruokaviljaa tulee olemaan riittävästi, mutta rehuviljaa jouduttaneen tuomaan noin 15 miljoonaa tonnia.

Viime kesän viljasato oli vain 48 milj. tonnia, mikä oli huonoin sato neljäänkymmeneen vuoteen. Huonon sadon takia Yhdysvallat ja EU myönsivät viime vuonna Venäjälle ruoka-apua yhteensä noin 1.5 mrd. dollarin arvosta. Venäjän viranomaisten mukaan EU:n 1.85 miljoonan tonnin ruoka-avusta oli tämän vuoden kesäkuun loppuun mennessä saapunut vain vajaa puolet. Vuosina 1992-1997 Venäjän vuosittainen viljasato oli virallisten tilastoiden mukaan noin 85 milj. tonnia.

Andris Shkelestä Latvian pääministeri. Latvian presidentti Vaira **Vike-Freiberga** valtuutti 12.7. Andris **Shkelen** (Kansanpuolue) muodostamaan uuden hallituksen. Shkele muodostaa hallitusta jo kolmatta kertaa neljän vuoden sisällä. Keskustalaisen enemmistöhallituksen (62/100) muodostaa kolme puoluetta; Shkelen johtama keskusta-oikeistolainen Kansanpuolue, kansallismielinen Isänmaa ja vapaus sekä keskustalainen Latvian tie. Kukin puolue saanee viisi salkkua hoidettavakseen. Latvian parlamentti Saeima äänestää 16.7. hallituksen luottamuksesta. Uuden hallituksen tärkeimpiä tehtäviä EU- ja Nato-integraation ohella ovat alijäämäisen budjetin leikkaaminen sekä eläkejärjestelmän

uudistaminen. Uuden hallituksen odotetaan myös saattavan kahden jäljellä olevan suuryrityksen (Latvenergo ja Latvian Shipping Company) yksityistämisen loppuun.

Inflaatio pysyy alhaisena Baltian maissa. Kesäkuun kuluttajahinnat nousivat Latviassa 0.7 % toukokuuhun verrattuna, Virossa ne pysyivät muuttumattomina ja Liettuassa ne laskivat 0.1 % toukokuuhun verrattuna. Latviassa kallistuivat eniten puhelinmaksut, polttoaineet ja vihannekset. Liettuassa kuluttajahintaindeksiin vaikutti alentavasti ruoan, virkistys- ja kulttuuripalvelujen sekä lääkkeiden ja terveydenhuoltopalvelujen hintojen lasku.

Vuositasolla inflaatio oli kesäkuussa Virossa 3.1 % (toukokuussa 3.3 %), Latviassa 1.9 % (1.9 %) ja Liettuassa ainoastaan 0.6 % (0.2 %).

Latvian presidentti palauttaa kiistellyn kielilain parlamenttiin. Latvian parlamentti hyväksyi 8.7. suurella enemmistöllä latvian kielen asemaa vahvistavan lakimuutoksen, mutta presidentti Vaira **Vike-Freiberga** ei vahvistanut lakia, vaan ilmoitti 14.7. palauttavansa sen parlamenttiin uutta käsittelyä varten. Kiistellyn lain mukaan julkisten tilaisuuksien ainoa kieli olisi latvia. Lisäksi laki velvoittaisi latvian kielen käyttöön valtion ja kuntien yrityksissä ja julkishallinnossa. Myös yksityisellä sektorilla ja järjestöissä työskentelevien olisi osattava ja käytettävä latviaa tarpeen mukaan. Noin 40 % Latvian väestöstä puhuu äidinkielenään muuta kuin latviaa.

Venäjä katsoo lain loukkaavan venäläisen vähemmistön oikeuksia ja ilmaisunvapautta. Myös Euroopan Neuvoston, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön ETYJ:n ja Euroopan komission edustajat ilmaisivat huolestumisensa lain voimaansaattamisesta ja seuraavat tilannetta tarkasti. Kielilain voimaantulo olisi vaarantanut Latvian todennäköisen pääsyn EU-jäsenyysneuvotteluihin joulukuussa. Ulkoministeri Valdis **Birkavs** on jo aiemmin ilmoittanut, että Latvia on tarvittaessa valmis tarkentamaan kielilakia siten, että se noudattaisi Latvian kansainvälisiä sitoumuksia.

Myös Viron heinäkuun alussa voimaantullutta kielilakia on kritisoitu. Laki velvoittaa virkamiesten lisäksi yritysten ja järjestöjen henkilöstön sekä yksityisyrittäjät käyttämään viron kieltä. Venäjän lisäksi lakia kritisoi Euroopan komissio, joka katsoo Viron laiminlyöneen Euroopan unionin suositukset jäsenyysneuvottelujen jo alettua.

BOFIT Discussion Papers-sarjassa on ilmestynyt No 4/1999 Managing uncertainty: Hierarchies, Markets and "Networks" in the Russian Timber Industry, 1991-1998. Discussion Papers –sarjan julkaisut ovat tilattavissa maksutta Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksesta. Julkaisu on luettavissa myös Internet-kotisivuiltamme.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 14.7.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.36 (24.48), RUB/EUR 24.79 (25.03), RUB/FIM 4.17 (4.21), Moskova RTS-indeksi 141.31 (-2.1 %)

Baltian pörssi-indeksit 14.7.99

Tallinna TALSE 117 (1.6 %), Riika DJRSE 83 (0.2 %), Vilna LITIN 507 (0.3 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 29

Ruplan devalvoituminen parantaa venäläisten yritysten tuloksia. Ruplan devalvoitumisen jälkeen venäläisten yritysten liikevaihdot ovat dollarimääräisenä hieman pienentyneet, mutta kustannukset ovat puolestaan laskeneet huomattavasti. Näin yritysten tulokset ovat parantuneet viime vuoden viimeisellä ja tämän vuoden ensimmäisellä vuosineljänneksellä.

Esimerkiksi kaasujätti Gazpromin liikevaihto laski 21 % (2.3 miljardiin dollariin), mutta tulos ennen veroja kasvoi 88 % (466 miljoonaan dollariin) tämän vuoden ensimmäisenä vuosineljänneksenä verrattuna samaan ajanjaksoon viime vuonna. Samana aikana öljy-yritys Lukoilin liikevaihto laski 57 % (1.1 mrd. dollariin), mutta tulos ennen veroja kasvoi 111 % (211 milj. dollariin). Koko vuonna 1998 metallijätti Norilsk Nickelin liikevaihto pieneni 17 %, mutta yritys supisti tappionsa ennen veroja 68 miljoonaan dollariin, kun vuonna 1997 tappiota syntyi 578 milj. dollaria. Norilsk Nickelin kohdalla erityisesti sosiaalikulut pienenevät huomattavasti, mutta yritys kirjasi myös yli 300 milj. dollarin valuuttakurssitappiot ruplan devalvoitumisen johdosta. Parantunut kannattavuus ei kuitenkaan ole levinnyt koko talouteen vaan erityisesti vientiyritykset sekä tuonnin kanssa kilpailevat yritykset ovat hyötynyt ruplan devalvoitumisesta. Esimerkiksi sähkö- ja puhelinyritykset eivät ole parantaneet tuloksiaan tänä vuonna. Edellä mainitut tulokset ovat raportoitu venäläisen kirjanpitoikäntönnön mukaisesti, mikä saattaa poiketa huomattavasti kansainvälisestä käytännöstä.

Vaihtokaupan osuus on hieman vähentynyt venäläisissä teollisuusyrityksissä. Vaihtokaupan osuus oli viime vuoden elokuussa 54 prosenttia teollisuustuotannosta, mutta jo tämän vuoden tammikuussa osuus oli laskenut 46 prosenttiin. Esimerkiksi autojen valmistaja AvtoVAZ on kasvattanut tänä vuonna käteiskaupan osuuden sataan ja GAZ 60 prosenttiin, kun viime vuonna osuus oli n. 40 prosenttia. Troika Dialog -pankin tekemien yrityshaastattelujen mukaan vaihtokaupan väheneminen johtuu erityisesti yritysten parantuneesta hintakilpailukyvästä. Lisäksi sähköjakeluyritys UES on nostanut käteiskaupan osuuden 18 prosentista 30 prosenttiin.

Venäjän teollisuustuotanto ja kauppataseen ylijäämä kasvoivat alkuvuonna. Venäjän tilastokomitean mukaan teollisuustuotanto kasvoi ensimmäisellä vuosipuoliskolla 3.1 % verrattuna vuoden 1998 lukuihin. Kesäkuussa tuotanto kasvoi 9 % vuoden 1998 kesäkuuhun nähden.

Venäjän ulkomaankaupan ylijäämä kasvoi tammi-toukokuussa 10.9 mrd. dollariin oltuaan 0.3 mrd. dollaria samana ajankohtana vuonna 1998. Viennin arvo oli 27.2 mrd. dollaria ja tuonnin 16.3 mrd. dollaria. Tammi-toukokuussa 1998 viennin arvo oli 30.5 mrd. dollaria ja tuonnin 30.2 mrd. dollaria.

Ukraina ja ING Barings –pankki sopuun erääntyneen eurobondin maksamisesta. Ukraina on ilmoittanut maksavansa ING Barings -pankin viime elokuussa myöntämän 155 miljoonan dollarin lainan kuoletuksen ja korot elokuun alussa. Laina erääntyi jo 9. kesäkuuta, mutta sen uudelleenjärjestelystä käytiin neuvotteluja viime viikkoon asti. Ukrainan viranomaisten mukaan kaksikymmentä prosenttia 163 milj. dollarin kokonaissummasta maksetaan suoraan valtion kassasta ja loput 80 % rahoitetaan kasvattamalla vuonna 2001 erääntyvää eurobondia tarvittavalla summalla.

Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on voimakkaasti kannustanut Ukrainaa uudelleenjärjestelemään ulkomaiset velkansa, jotta IMF:n lainarahat eivät valuisi suoraan kansainvälisille sijoittajille lainojen hoitokuluina. Ukraina ja IMF sopivat kolmen vuoden, 2.2 mrd. dollarin Extended Fund Facility (EFF) -ohjelmasta viime elokuussa. Kasvavan budjettivajeen ja hitaiden rakenneuudistusten takia uusia lainaeräitä ei kuitenkaan myönnetty yli puoleen vuoteen. Tämän vuoden toukokuussa ohjelmaa päätettiin jatkaa ja ohjelman lainasumma nostettiin 2.6 mrd. dollariin. IMF:n odotetaan käsittelevän seuraavan lainaerän myöntämistä heinäkuun aikana.

Levottomuudet jatkuvat Pohjois-Kaukasuksella. Venäjän federaation kuuluvilla Pohjois-Kaukasian alueilla Dagestanissa, Pohjois-Osetiassa, Ingushetiassa, Kabardino-Balkariassa, Karatshaevo-Tsherkessiassa ja Tshetsheniassa tilanne on tänä vuonna kiristynyt entisestään. Venäjän kansallisuus- ja aluepolitiikan ministerin Vjatsheslav Mihailovin mukaan alueen epävakautta lisäävät etnisten ja uskonnollisten tekijöiden lisäksi venäläisen väestön poismuutto, aseellisten ryhmittymien aktivoituminen ja omien hallintoelinten luominen. Äärimmillään poliittisia pyrkimyksiä tehostetaan

kidnappauksiin, ryöstöihin ja pommi-iskuun. Arvioiden mukaan yksin Tshetsheniassa pidetään panttivankina 700 - 900 Venäjän kansalaista. Pääministeri Sergei **Stepashinin** mukaan Kaukasian heikko taloudellinen tilanne on osasyynä näihin rikoksiin. Hänen mukaansa pelkkä taloudellinen tuki alueelle ei kuitenkaan riitä, vaan Venäjän on myös lisättävä läsnäoloaan alueellisen separatistien nousun estämiseksi ja vaikutusvaltansa varmistamiseksi alueella. Nykyisellään Pohjois-Kaukasiassa on arviolta kymmeniä tuhansia venäläisiä sotilaita.

Tilanne on erityisen kireä Tshetsheniassa, missä käytännössä vallitsee sotatila. Tshetsheniassa ympäröivillä hallinnollisilla rajoilla Stavropolin alueella, Ingushetiassa, Pohjois-Osetiassa ja Dagestanissa välikohtaukset ovat tavallisia. Venäjän sisäministeriön joukot ovat tehneet Tsetshenian puolelle ennaltaehkäiseviksi luonnehdittuja aseellisia iskuja, joissa on käytetty mm. ohjuksia ja taisteluhelikoptereita.

Baltian maiden kauppataaseet pienenevät. Venäjällä syksyllä 1998 koettu talouskriisi lamaannutti Baltian maiden idänviennin, josta taas aiheutui tuonnin lasku kotimaisen kysynnän laskiessa. Viron vienti laski toukokuussa 24 % ja tuonti 25 % vuoden 1998 toukokuuhun nähden. Kauppataaseen alijäämä laski toukokuussa 26 prosentilla vuoden 1998 toukokuusta. Viron viennistä 63 % meni EU-maihin, kun EU-tuonnin määrä oli 62 %. Vienti Venäjälle laski 21 %. Kauppataaseen alijäämää kertyi vuoden viiden ensimmäisen kuukauden aikana noin 6.2 mrd. kruunua (USD 0.4 mrd.).

Latvian kauppataaseen vaje pieneni tammi-toukokuussa viime vuoden vastaavasta ajankohdasta 19 prosentilla 234 milj. litiin (USD 387 milj.), kun vienti laski tammi-toukokuussa 10.2 % ja tuonti vastaavasti 13.7 %. Viennistä 64 % meni EU-maihin ja 11 % IVY-maihin. Latvian tuonnista EU-maat vastasivat 56 prosentista ja IVY-maat 14 prosentista. Vienti Venäjälle puolittui ja tuonti laski 9 prosenttia.

Liettuan tammi-toukokuun kauppataaseen vaje pieneni 11 % 2.8 mrd. litiin (USD 0.7 mrd.). Vienti laski samaan aikaan 24 % ja tuonti 20 %. Vienti EU-maihin kasvoi 11 % ja muodosti yli noin puolet Liettuan kokonaisviennistä. Vienti IVY-maihin väheni 67 % ja oli enää 18 %. Venäjän osuus Liettuan kokonaisviennistä laski viime vuoden tammi-toukokuun 21 prosentista tämän vuoden 7 prosenttiin. Venäjän osuus tuonnista oli 19 %.

Baltian pankit voitollisia ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Baltian maiden pankit ovat jo suurelta osin selvinneet Venäjän kriisin aiheuttamista ongelmista. Virossa kolmen suurimman pankin yhteenlaskettu tulos oli vuoden ensimmäiseltä puoliskolta 290 miljoonaa kruunua (noin 19 miljoonaa dollaria) voitollinen. Nämä kolme pankkia kattavat yli 90 % Viron pankkimarkkinoista. Latvian pankkien yhteenlaskettu voitto oli 10.2 miljoonaa litiä (17 miljoonaa dollaria), jossa on laskua 39 % viime vuoden vastaavan ajanjakson voittoihin. Liettuan liikepankit tekivät yhteensä 66 miljoonan litiin (16 miljoonaa dollaria) voiton. Pankkien puolivuositulokset ovat alustavia.

Viron pankkien yhteenlaskettu tase oli kesäkuun lopussa 44.3 miljardia kruunua (2.9 miljardia dollaria). Latviassa pankkisektorin yhteenlaskettu tase oli 1.8 miljardia litiä eli noin 3.1 miljardia dollaria. Liettuan pankkien tase oli 10.9 miljardia litiä (2.7 miljardia dollaria). Viron pankkien yhteenlaskettu tase on kasvanut vuoden kuuden ensimmäisen kuukauden aikana 5.9 %, Latvian 1.4 % ja Liettuan 3.3 %.

Viron ja koko Baltian suurin pankki oli kesäkuun lopussa Hansapank, jonka taseen loppusumma oli 23.4 miljardia kruunua eli 1.5 miljardia dollaria. Latvian suurin pankki on Parex Bank 351 miljoonan litiin (noin 600 miljoonaa dollaria) taseella, ja Liettuan suurin Taupomasis Bankas (Savings Bank), jonka tase oli 3.3 miljardia litiä (hieman yli 800 miljoonaa dollaria).

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 21.7.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.28 (24.36), RUB/EUR 24.98 (24.79), RUB/FIM 4.20 (4.17), Moskova RTS-indeksi 127.13 (- 10 %)

Baltian pörssi-indeksit 21.7.99

Tallinna TALSE 118 (0.8 %), Riika DJRSE 83 (0.4 %), Vilna LITIN 509 (0.5 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 30

IMF myönsi odotetusti Venäjälle 4.5 mrd. dollarin lainan. Eilen (28.7.) pidetyssä kokouksessa Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) johtokunta päätti myöntää Venäjälle 4.5 mrd. dollaria uutta lainaa stand-by ohjelman puitteissa. Ohjelman kausi on 17 kuukautta, eli sen on laskettu kestävän ensi kesänä pidettävien Venäjän presidentinvaalien yli. Lainan ensimmäinen erä, 640 miljoonaa dollaria, maksetaan välittömästi ja muut erät aina neljännesvuosittain mikäli Venäjä täyttää mm. valtionalouden tasapainolle ja rakenteellisille uudistuksille asetetut tavoitteet. Seuraavaa lainaerää harkitaan kuitenkin jo syyskuun lopussa. Tavallisesta käytännöstä poiketen lainaerät käytetään kokonaisuudessaan Venäjän aikaisempien IMF-lainojen hoitoon, eikä niitä tulla lainkaan siirtämään Venäjän keskuspankille.

Nyt sovittu laina on osa laajempaa kansainvälistä lainapakettia, josta sovittiin alustavasti jo huhtikuussa. Maailmanpankki ja Venäjä ovat sopineet noin 2.3 mrd. dollarin lainaohjelmista seuraavalle kahdelle vuodelle. Näihin sisältyy 800 milj. dollarin laina hiilisektorin uudistamiseen, 250 milj. dollarin sosiaalilaina sekä 1.2 mrd. dollarin alustavasti sovittu rakennelaina (SAL-3). Lisäksi Japanilta odotetaan noin miljardin dollarin edestä uutta lainaa täydentämään Maailmanpankin ohjelmia.

Uusi IMF-sopimus avaa myös ovet neuvotteluille Venäjän neuvostovelkojen uudelleenjärjestelemiseksi. Neuvottelut Pariisiin klubin kanssa on määrä alkaa jo tänään ja Lontoon klubin kanssa heti elokuun alussa.

Alfa-pankin velat uudelleenjärjesteltiin. Alfa-pankin ilmoituksen mukaan pankki allekirjoitti 16.7. sopimuksen Bank of American johtaman pankkiryhmittymän kanssa 77 milj. dollarin suuruisen velkojensa uudelleenjärjestelystä. Alfa-pankki ilmoitti jo suorittaneensa noin 40 % velkojensa pääomasta korkoineen ja maksavansa loppuosan kolmen ja puolen vuoden kuluessa. Lisäksi se ilmoitti jo suorittaneensa vuonna 2000 erääntyvän Eurobondin 18.2 milj. dollarin suuruisen vuosikoron. Velkojen uudelleenjärjestelyn ansiosta pankki pystyy jatkamaan normaalia toimintaansa ja keskittyy nyt palvelujensa parantamiseen sekä uusien asiakkaiden hankkimiseen.

SBS-Agro –pankki ei pystynyt suorittamaan 22.6. erääntyvää 26 milj. dollarin suuruisia Eurobondin korkoerää. Onkin mahdollista, että SBS-Agro –pankin varoja ollaan siirtämässä toiseen pankkiin pois velkojen ulottuvilta. SBS-Agro -pankki on saanut huomattavia avustuksia valtiolta ja Venäjän keskuspankilta viime elokuisen pankkikriisin jälkeen. Vain muutama viikko sitten Venäjän hallitus myönsi pankille uuden 2.5 milj. ruplan (102 milj. USD) suuruisen lainan, josta miljardi ruplaa tulisi käyttää korottomien lainojen myöntämiseen maanviljelysektorille.

Reaalitulot Venäjällä kasvoivat kesäkuussa, työttömyys säilyi ennallaan. Venäjän tilastokomitean mukaan verotuksen jälkeiset reaalitulot kasvoivat 3.1 % kesäkuussa toukokuuhun verrattuna, mutta olivat kuitenkin noin 23 % pienemmät kuin vuosi sitten. Keskimääräinen nimelliskuukausipalkka nousi 1619 ruplaan (67 USD), mikä on ruplamääräisesti 45 % suurempi kuin kesäkuussa 1998. Palkkarästit kokonaisuudessaan pienenevät hieman 59 mrd. ruplaan (2.4 mrd. USD), valtion- ja aluehallinnon osuuden ollessa 14.6 mrd. ruplaa (600 milj. USD).

Henkeä kohden laskettu toimeentulominimi oli kesäkuussa 950 ruplaa (40 USD), mikä on noin kaksi kertaa enemmän kuin vuosi sitten. Kesäkuussa lähes 40 % venäläisistä eli toimeentulominimin alapuolella. Työttömyysaste pysyi edelleen ennallaan 14.2 prosentissa kesäkuussa, mikä tarkoittaa 10.4 milj. työtöntä. Virallisesti rekisteröityneitä työttömiä oli vain 1.6 miljoonaa.

Venäjä 71. YK:n elämänlaatua kuvaavalla listalla. YK:n julkaisemassa jokavuotisessa elämänlaaturaportissa, Human Development Report 1998, parhaan arvosanan entisistä keskusjohtoisista maista sai Slovenia. Arviointikriteerinä käytettävän kehitysindeksin HDI:n, (Human Development Index), laskentaperusteina ovat odotettu elinikä, aikuisten lukutaito ja oppilasmäärät sekä henkeä kohden lasketut tulot.

Muiden kehittyneempien siirtymätalousmaiden sijoitukset olivat seuraavat: Tsekin tasavalta

36:s, Slovakia 42., Puola 44., Viro 54., Liettua 62. ja Latvia 74. Koko listan kärjessä olivat Kanada, Norja ja Yhdysvallat Suomen sijoituessa kolmanneksitoista. Venäjän jälkeen sijoittuivat vielä sellaiset suuret maat kuten Saudi Arabia, Brasilia ja Kiina. Koko 174:n maan listan perää pitivät Etiopia, Nigeria ja Sierra Leone.

Liettuan Butingen öljysatama aloittanut toimintansa. Latvian ja Liettuan rajalla 7 kilometriä mantereelta sijaitseva Butingen öljysatama avattiin torstaina 22.7. Sataman suunnittelu alkoi jo vuonna 1990 ja sen rakentamiskustannukset olivat n. 250 miljoonaa dollaria. Mazeikiu Naftaan kuuluvan Butingen sataman vuosikapasiteetti on n. 8 miljoonaa tonnia ja sen arvellaan kasvattavan Liettuan verotuloja huomattavasti. Butingen kautta viedään raakaöljyä Venäjältä ja sitä voidaan käyttää tarvittaessa myös öljyn tuontiin lähellä sijaitsevaa Mazeikiun öljynjalostamoa varten, mikäli Venäjän öljytoimituksiin tulee jälleen katkoksia. Butinge on Latvian Ventspilsin sataman lisäksi nyt toinen satama, jonka kautta Venäjältä tulevaa raakaöljyä viedään Itämeren alueelle.

Julkisen sektorin alijäämät kasvavat kaikissa Baltian maissa. Taloudellisen aktiviteetin supistuminen vuoden alkupuoliskolla on merkinnyt julkisen sektorin alijäämän kasvua kaikissa Baltian maissa. Virossa valtiontalouden alijäämä oli 1193 miljoonaa kruunua (noin 80 miljoonaa dollaria) vuoden kuuden ensimmäisen kuukauden aikana. Näihin lukuihin ei kuitenkaan ole laskettu mukaan Eesti Telekomien yksityistämisestä alkuvuodesta saatuja kolmea miljardia kruunua. Ensimmäisen vuosipuoliskon alijäämä on 1.6 prosenttia viime vuoden bruttokansantuotteesta. Viron parlamentti hyväksyi kolme viikkoa sitten lisäbudjetin, joka vähentää menoja tänä vuonna miljardi kruunua.

Latviassa valtiontalouden alijäämä oli kuuden ensimmäisen kuukauden aikana 45.6 miljoonaa latia (77 miljoonaa dollaria). Tämä on 1.2 % viime vuoden bruttokansantuotteesta. Koko julkisen sektorin alijäämä oli vuoden alkupuoliskolla 67.3 miljoonaa latia (114 miljoonaa dollaria). Valtiovarainministeri Edmunds **Krastinshin** mukaan hallitus päätti tiistaina 30 miljoonan latin leikkauksista valtion menoihin tänä vuonna. Vielä viime viikolla Krastinsh vaati 40 miljoonan latin leikkauksia. Viime viikolla Latvian keskuspankki joutui tukemaan latia ensimmäisen kerran tänä vuonna. Leikkauksien jälkeen valtiovarainministeriö ennustaa valtiontalouden alijäämän olevan tänä vuonna 140 miljoonaa latia, noin 3.5 % bruttokansantuotteesta.

Liettuaassa valtiontalouden alijäämä oli vuoden ensimmäisellä puoliskolla 394 miljoonaa litiä (87 miljoonaa dollaria). Tämä on 0.9 % viime vuoden bruttokansantuotteesta. Lukuun on kuitenkin laskettu mukaan yksityistämisestä saadut tulot. Alun perin Liettuan tämän vuoden budjetin suunniteltiin olevan tasapainossa, mutta valtiovarainministeri Jonas **Lionginasin** mukaan menoja pitäisi karsia ainakin 800 miljoonaa litiä, jotta tasapainoiseen budjettiin päästäisiin. Koko vuoden menoiksi on budjetoitu 7.2 miljardia litiä.

Liettuan kaksi suurinta yksityistä pankkia yhdistyvät. Vilniaus bankas ja Bankas Hermis ilmoittivat viime perjantaina yhdistymisestään. Fuusio tarvitsee vielä pankkien omistajien lopullisen hyväksymisen sekä keskuspankin luvan ja sen uskotaan tapahtuvan käytännössä tänä syksynä. Uudesta pankista tulee Liettuan suurin, kesäkuun lopussa Vilniausin ja Hermisin yhteenlaskettu tase oli 4.4 miljardia litiä (1.1 miljardia dollaria), mikä oli noin 40 % koko Liettuan pankkisektorin yhteenlasketusta taseesta. Uuden pankin nimeksi tulee Vilniaus bankas.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 28.7.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.22 (24.28), RUB/EUR 25.86 (24.98), RUB/FIM 4.35 (4.20), Moskova RTS-indeksi 123.66 (-2.7 %)

Baltian pörssi-indeksit 28.7.99

Tallinna TALSE 116 (-1.5 %), Riika DJRSE 82 (-1.6 %), Vilna LITIN 528 (3.7 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 31

Venäjä ja Pariisin klubi sopimukseen velkojen uudelleenjärjestelystä. Venäjä allekirjoitti sunnuntaina 1.8. sopimuksen velkojamaita edustavan Pariisin klubin kanssa vuoden 2000 loppuun mennessä eräänntyvien 8 miljardin dollarin maksujen lykkäämisestä 15 - 20 vuodella. Venäjällä on Pariisin klubin maille neuvostoaiasta velkaa yhteensä noin 38 miljardia dollaria. Klubin puheenjohtajan Francis **Mayerin** mukaan keskustelut velkojen lopullisesta ratkaisusta käydään vuoden 2000 syksyllä, mutta hän painotti, että ratkaisu ei tarkoita velkojen anteeksiantoa. Pariisin klubi korostaa, että Venäjän pitäisi pystyä vakauttamaan maansa talous ja toteuttamaan Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n vaatimat uudistukset.

Tiistaina 3.8. Venäjä neuvotteli yksityisiä velkojia edustavan Lontoon klubin kanssa 32 miljardin dollarin suuruisten pääasiassa neuvostoaiasten velkojen uudelleenjärjestelystä, mutta sopimukseen ei vielä päästy. Neuvottelut jatkuvat syyskuussa. Lontoon klubi koostuu lähinnä liikepankeista ja klubin puheenjohtajana toimii Deutsche Bank. Venäjän finanssiministeri Mihail **Kasjanov** ilmoitti tavoitteekseen sopia koko velan uudelleenjärjestelystä, kun taas velkojat halusivat tehdä vain väliaikaisen ratkaisun vuoden 2000 presidentinvaaleihin asti. Analytikkojen mukaan vaalien tulos määrittelee pitkälti tulevan talouspolitiikan, talouden uudistusohjelman ja myös läntisen avun määrän. Venäjän ulkomaisten velkojen kokonaismäärä on noin 150 miljardia dollaria, josta yli 100 miljardia on neuvostoaiasta velkaa.

Venäjä ja Maailmanpankki sopivat lainaohjelmien jatkamisesta. Maailmanpankin johtokunta hyväksyi viime viikolla Venäjän kolmannen rakennelainaohjelman (Structural Adjustment Loan, SAL-3) jatkamisen ja maksuaikataulun muuttamisen. Yhteensä 1.5 miljardin dollarin lainasta sovittiin viime vuoden elokuussa ja lainan ensimmäinen erä, 300 miljoonaa dollaria, maksettiin ennen Venäjän kriisin puhkeamista. Nyt uudistetun sopimuksen mukaan jäljellä oleva 1.2 miljardin dollarin lainasumma maksetaan neljässä erässä ensi vuoden loppuun mennessä. Lainaerien maksuaikataulu on takapainotteinen; kaksi ensimmäistä erää ovat 100 miljoonaa, kolmas 400 miljoonaa ja viimeinen 600 miljoonaa dollaria. Lainaerien myöntäminen riippuu kuitenkin sopimuksessa määriteltyjen rakenteellisten uudistusten toteuttamisesta. Venäjän on määrä uudistaa energiasektorin monopoliyrityksiä, edistää yksityisen sektorin kehitystä, parantaa valtion taloudenpitoa sekä edesauttaa uudistuksia rahoitussektorilla.

Maailmanpankki hyväksyi jo aiemmin kahden pienemmän lainaohjelman uudelleenkäynnistämisen. Hiilisektorin uudistamiseen ja sosiaalisten turvaverkkojen luomiseen tarkoitetut lainat hyväksyttiin jo vuonna 1997, ja samana vuonna Venäjälle maksettiin yhteensä 1.6 miljardin dollarin lainoista 950 miljoonaa dollaria. Hiililainan jäljelle jääneet erät on muutettu neljäksi 50 miljoonan ja kahdeksi 100 miljoonan dollarin eräksi, jotka lainaohjelman mukaan maksetaan ensi vuoden kesäkuuhun mennessä. Sosiaalilainan viimeinen 250 miljoonan dollarin erä maksettaneen syksyn kuluessa.

Venäjän teollisuustuotanto sekä inflaatio kasvoivat heinäkuussa. Venäjän tilastokomitea kertoi kuluttajahintainflaation olleen 2.8 prosenttia heinäkuussa kesäkuuhun verrattuna. Vuosi-inflaatio oli 126.3 %. Kesäkuussa kuukausi-inflaatio oli 1.9 prosenttia. Ensimmäinen varapääministeri Viktor **Hristenko** totesi inflaation kiihtyneen lähinnä polttoaineiden hinnannousun ja normaaleiden kausimuutosten seurauksena.

Hristenko ilmoitti myös Venäjän teollisuustuotannon kasvaneen heinäkuussa 11 % vuoden takaiseen arvoon nähden. Kesäkuussa teollisuustuotanto kasvoi vuositasolla 9 %.

Keskuspankin valuuttavaranto pieni, rupla heikkeni vähän. Keskuspankki ilmoitti heinäkuun lopussa valuutta- ja kultavarantonsa supistuneen 500 miljoonalla dollarilla 11 miljardiin dollariin. Varanto on alimmillaan sitten huhtikuun. Mihail **Zadornov**, Venäjän erityisedustaja neuvotteluissa kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa, totesi varannon pienentyneen ulkomaisen velan maksujen takia ja kiisti rahoja käytetyn ruplan arvon puolustamiseen valuuttamarkkinoilla.

Ruplan kurssi heikkeni tiistain aamupäivän yhdistetyssä kaupankäynnissä Moskovan valuuttapörssissä kohtuullisen suuren vaihdon jälkeen, ja keskuspankki asetti viralliseksi kurssiksi

tiistaille 24.19 dollaria vastaan. Keskiviikon kaupankäynnissä rupla heikkeni edelleen ja torstain viralliseksi kurssiksi asetettiin 24.30.

Keskuspankin neljännessä ja tällä erää viimeisessä uudelleenjärjesteltyjen GKO-velkapaperien omistajille tarkoitetussa valuutan kotiutushuutokaupassa ulkomaanvaluutan kysyntä ylitti 16-kertaisesti tarjotun 50 miljoonan dollarin määrän. Kotiutushuutokaupat ovat olleet ainoa keino sijoittajille kotiuttaa GKO-järjestelyn seurauksena saamiaan ruplia.

Venäjän keskuspankki perui toimitukset yhdeksältä pankilta. Toimilupansa menettäneiden viiden moskovalaisen ja neljän alueellisen pankin joukossa ovat mm. Tjumenpromstroibank ja pietarilainen Jekaterinbank.

Moskovan välimiesoikeus perui aiemmin heinäkuun alussa keskuspankin tekemän päätöksen Mezhkombankin lisenssin peruuttamisesta. Keskuspankilla on kuitenkin valitusoikeus välimiesoikeuden päätöksiin. Mezhkombankin velkojat hyväksyivät velan maksuna pankin osakkeita ja aikovat jatkaa taistelua pankin toiminnan jatkumisen puolesta. Toimiluvan peruuttamisen aikoihin Mezhkombankin velat olivat noin 130 miljoonaa dollaria.

Baltian talouskasvu hidastuu. Kaikissa Baltian maissa on viime aikoina laskettu bruttokansantuotteen kasvun ennusteita. Alkuvuoden kasvuluvut ovat olleet selvästi odotettua heikkommat, mutta kasvun odotetaan nopeutuvan vuoden jälkipuoliskolla. Viron valtiovarainministeriö laski viikon alussa tämän vuoden BKT-ennusteen 0.4 prosenttiin, kun huhtikuussa ennuste oli vielä 2.2 %. Ensi vuoden BKT:n kasvuksi ministeriö ennustaa 4.1 %. Latviassa hallituksen BKT-ennuste oli kesäkuussa 2 %, ja keskuspankin mukaan bruttokansantuotteen kasvu olisi 1 - 2 %. Liettuassa valtiovarainministeriön BKT-ennuste on 1 - 1.5 %, ja talousministeriön 1.3 - 1.6 %. Aiempi ennuste oli noin neljä prosenttia.

Viron ensimmäisen neljänneksen toteutunutta bruttokansantuotetta on tarkistettu hieman ylöspäin. BKT:n vuosimuutos on nyt -5.6 % aiemman -5.8 prosentin sijasta.

Työttömyys edelleen korkealla Baltiassa. Virossa oli rekisteröityneitä työnhakijoita kuluvan vuoden kesäkuussa 5.0 % työvoimasta, kun osuus vuotta aiemmin oli 3.4 %. Latviassa oli kesäkuussa rekisteröintitietojen mukaan työttömänä 10.0 % työvoimasta, kun heitä kesäkuussa 1998 oli 7.2 %. Liettuassa oli kesäkuussa rekisteröityneitä työttömiä 7.5 % työvoimasta. Vuotta aiemmin työttömyysprosentti oli 5.5. Erilaisista rekisteröintiperiaatteista johtuen edellä mainitut työttömyysprosentit eivät ole vertailukelpoisia maiden välillä, mutta ne antavat kuvan työttömyyden kehityksestä kussakin maassa.

Vertailukelpoisempia ovat työvoimatutkimusten antamat luvut, jotka myös kuvaavat työttömyystilannetta totuudenmukaisemmin. Viimeisimmän Virossa tehdyn työvoimatutkimuksen mukaan työttömänä oli kuluvan vuoden toisella neljänneksellä 9.6 % työvoimasta. Latvian tiedot ovat marraskuulta 1998, jolloin työttömyysprosentti oli 13.8. Liettuan työttömyysprosentti oli työvoimatutkimuksen mukaan viime toukokuussa 13.1.

Teollisuustuotanto kasvaa IVY-maissa. IVY:n tilastokomitean mukaan tämän vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla teollisuustuotanto on kasvanut kahdeksassa IVY-maassa. Vuositasolla teollisuustuotanto kasvoi Tadžikistanissa 7.9 %, Valko-Venäjällä 7.0 %, Uzbekistanissa 5.6 %, Venäjällä 3.1 %, Armeniassa 2.8 %, Azerbaidžhanissa 2.0 %, Georgiassa 0.6 % ja Ukrainassa 0.2 %. Teollisuustuotanto supistui Moldovassa 15.2 %, Kirgisiassa 10.0 % ja Kazakstanissa 4.1 %.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 4.8.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.22 (24.22), RUB/EUR 25.82 (25.86), RUB/FIM 4.34 (4.35), Moskova RTS-indeksi 105.46 (-14.7 %)

Baltian pörssi-indeksit 4.8.99

Tallinna TALSE 114 (-2.0 %), Riika DJRSE 82 (-0.5 %), Vilna LITIN 545 (+3.2 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 32

Jeltsin erotti pääministeri Sergei Stepashinin, Vladimir Putin vt. pääministeriksi. Maanantaina (9.8.) presidentti Boris **Jeltsin** erotti vain vajaat kolme kuukautta virassa olleen pääministeri Sergei **Stepashinin**. Presidentti nimitti pääministeriehdokkaakseen Vladimir **Putinin** ja pyysi duumaa hyväksymään tämän nimityksen. Jeltsin mainitsi myös Putinin ehdokkaanaan Venäjän presidentiksi. Kreml ei ilmoittanut syytä Stepashinin erottamiseen, mutta sen uskotaan olevan osa tuleviin vaaleihin liittyvää valtapeliiä. Asiantuntijoiden mukaan presidentti ei ole katsonut hyvällä Moskovan kaupunginjohtajan Juri **Luzhkovin** johtaman Isänmaa-liikkeen ja alueiden kuvernööreistä koostuvan Koko Venäjä -liikkeen vaaliliittoa. Stepashin ei joko kyennyt tai halunnut nousta presidentin vaaliblokin poliittiseksi johtohahmoksi.

Vladimir Putin toimi viimeksi Venäjän turvallisuuspalvelun FSB:n johtajana sekä turvallisuusneuvoston sihteerinä. Tarkkailijoiden mukaan hän on Stepashiniakin lojaalimpi sekä presidentille että Kremlin sisäpiirille. Aiemmin Putin on toiminut mm. Neuvostoliiton turvallisuuskomiteassa KGB:ssä, Pietarin varapormestarina ja presidentin hallinnon varapäällikkönä.

Perustuslain mukaan pääministerin ero merkitsee samalla koko hallituksen eroa. Vanhan hallituksen ministerit jatkavat virkaatekevinä kunnes uusi hallitus nimetään. Putin ilmoitti, ettei hallituksen kokoonpanoon tule suuria muutoksia pääministerin vaihdoksesta huolimatta. Duuman on määrä keskeyttää kesälomansa ja äänestää Putinin nimityksestä maanantaina 16. elokuuta. Sen uskotaan hyväksyvän nimityksen suoraan ensimmäisessä äänestyksessä.

Rahamarkkinat reagoivat Venäjällä totuttuun tapaan, kun presidentti ilmoitti erottaneensa pääministerin. Ruplan arvo heikkeni Moskovan valuuttapörssissä maanantaina aamupäivällä kolme prosenttia ja osakkeiden kurssikehitystä mittaava RTS-indeksi ehti heiketä noin 11 prosenttia ennen kuin kaupankäynti keskeytettiin. Maanantain jälkeen osakekurssit ovat jatkaneet jo kuukauden kestänyttä laskusuuntaustaan. RTS-indeksi on laskenut kuukaudessa noin 30 %. Ruplan kurssi kääntyi jo tiistaina nousuun.

Venäjän keskuspankki käytti FIMACOA IMF:n erehdyttämiseen vuonna 1996. Tilintarkastusyhtiö PricewaterhouseCoopersin tekemän raportin ja Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) lausuntojen mukaan Venäjän keskuspankki käytti Jersey saarella rekisteröityä Financial Management Companya (FIMACO) saadakseen valuuttavarantonsa näyttämään suuremmalta kuin se todellisuudessa oli vaalivuonna 1996. Venäjän lainansaanti IMF:ltä olisi saattanut olla vaarassa, jos keskuspankki olisi raportoinut todelliset luvut, jotka ilmeisesti jäivät IMF:n lainaohjelmaan kirjattuja ohjearvoja alemmiksi. Raportin julkistamisen yhteydessä IMF on todennut, että viime kesänä Venäjälle maksetun lainaerän käytössä ei ole havaittu epäselvyyksiä. Nyt julkistettu raportti oli yksi IMF:n asettamista ehdoista uuden Stand By -lainan myöntämiseksi Venäjälle.

Duuman vaalit pidetään 19. joulukuuta. Presidentti **Jeltsin** antoi vaaleja koskevan asetuksen maanantaina 9. elokuuta. Duuman vaalilain (hyväksytty 24.6.99) mukaan presidentin on määrättävä vaalit aikaisintaan viisi kuukautta ja viimeistään neljä kuukautta ennen äänestyspäivää, joka on istuvan duuman toimikauden päättymistä seuraava sunnuntai. Duuman toimikausi lasketaan alkaneeksi siitä äänestyspäivästä, jolloin toimivaltainen duuma on valittu.

450-paikkaiseen duumaan valitaan 225 edustajaa yhden edustajan vaalipiireistä ja toiset 225 edustajaa koko maan kattavilta ehdokaslistoilta. Äänestysikäraja on 18 vuotta, ja ehdokkaaksi asettuvan pitää äänestyspäivään mennessä olla täyttänyt 21 vuotta.

Venäjä rajoittaa polttonesteiden vientiä. Venäjän energiaministeri Viktor **Kaljuzhnyi** ilmoitti 4. elokuuta., että Venäjä keskeyttää bensiinin viennin sekä rajoittaa lämmitysöljyn ja dieselöljyn vientiä 30 prosentilla (138 000 tonnilla) elo - syyskuun ajaksi. Syynä viennin rajoittamiseen on halu turvata kotimarkkinoiden tarpeet. Öljyntuottajat ovat olleet haluttomia myymään öljyä kotimarkkinoille, koska ovat maailmanmarkkinoilla saaneet paljon paremman hinnan. Venäjä vei raakaöljyä vuoden ensimmäisten seitsemän kuukauden aikana 44 % enemmän kuin viime vuoden vastaavana ajanjaksona. Bensiinin hinta on noussut Venäjällä seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana 84 %, kun keskimääräinen inflaatio samaan aikaan oli vain 28 %. Venäjän viennin rajoitukset ovat jo

aiheuttaneet ongelmia Valko-Venäjällä ja Ukrainassa.

Veroministeri Aleksander **Potshinok** määräsi 4. elokuuta., että Venäjän öljy-yhtiöiden on maksettava kaikki veronsa rahana elokuun alusta lähtien. Veroministeriö on myös tehnyt sopimukset lähes kaikkien öljy-yhtiöiden kanssa niiden verorästien suorittamisesta rahana. Potshinokin mukaan siirtymistä rahan käyttöön aikaistettiin marraskuusta elokuuhun, koska yhtiöt maksoivat jo heinäkuussa 88 % veroistaan rahana. Vielä tammikuussa rahan osuus oli 43 %.

Venäjän keskuspankki vaihtoi SBS-Agro -pankin johdon. Aiemmin Venäjän viidenneksi suurin pankki sai kokea ensimmäisenä presidentti **Jeltsin**in heinäkuussa allekirjoittaman luottolaitosten saneerauslain voiman pakollisesta pankkien uudelleenjärjestelystä. Keskuspankin päätöksellä pankille asetettiin väliaikainen 9-henkinen johtoryhmä, jonka tehtävänä on suorittaa erityistarkastus uudelleenjärjestelyä varten. Tähän asti SBS-Agro on onnistunut torjumaan keskuspankin uhkailut toimiluvan peruuttamisesta.

Aiemmin heinäkuussa luokituslaitos Fitch IBCA alensi SBS-Agron luottoluokituksen D:ksi sen jätettyä maksamatta eräänntyneen eurobondin korkoerän. Myös Maailmanpankki on kritisoinut jyrkästi Venäjän keskuspankin luototusta eritoten SBS-Agro -pankille.

Kuluttajahinnat laskivat Baltian maissa. Kuluttajahinnat laskivat heinäkuussa kesäkuuhun verrattuna Latviassa 0.9 % ja Liettuaassa 0.5 %. Virossa heinäkuun kuluttajahinnat pysyivät muuttumattomina kesäkuuhun verrattuna. Vuositasolla heinäkuun inflaatio oli Virossa 2.6 % ja Latviassa 1.8 %. Liettuaassa kuluttajahinnat laskivat vuositasolla heinäkuussa ensimmäistä kertaa itsenäistymisen jälkeen, laskua oli 0.2 %.

Baltian maiden valuuttavarannot supistuivat. Kaikkien Baltian maiden valuuttavarannot supistuivat heinäkuussa. Viron keskuspankin valuutta- ja kultavaranto oli heinäkuun lopussa 10.7 miljardia kruunua (730 miljoonaa dollaria). Varanto supistui kesäkuun lopusta kahdeksan prosenttia, mutta vuoden 1998 heinäkuun lopusta varanto on kasvanut kaksi prosenttia. Latvian varanto oli 681 miljoonaa latia (1 154 miljoonaa dollaria), laskua 2 % kesäkuun lopusta. Latvian keskuspankki on joutunut intervenoimaan valuuttamarkkinoilla puolustaakseen latin ulkoista arvoa, ja varannon pieneneminen heijastanee tätä. Kahdentoista kuukauden aikana valuuttavaranto on kuitenkin kasvanut 5 %. Liettuan keskuspankin valuuttavaranto oli heinäkuun lopussa 5.1 miljardia litiä (1.3 miljardia dollaria); varanto pieneni heinäkuussa 2 %, mutta viime vuoden heinäkuuhun verrattuna laskua tuli peräti 26 %. On kuitenkin huomattava, että viime vuoden heinäkuussa Liettua sai runsaasti valuuttatuloja teleyhtiön yksityistämisestä.

Viron keskuspankin valuuttavaranto riittää kattamaan alle 2.5 kuukauden tuonnin, Latvian varanto jopa noin viiden kuukauden ja Liettuan varanto kolmen kuukauden tuonnin.

Baltian teollisuustuotanto väheni ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Viron tilastokeskuksen mukaan teollisuustuotannon myynti väheni tammi - kesäkuussa 9.9 % verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan. Latvia ilmoittaa teollisuustuotannon supistuneen tammi - toukokuussa 13.7 %. Liettuaassa teollisuustuotanto supistui ensimmäisellä vuosipuoliskolla 8.5 % vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna.

Kesäkuussa Viron teollisuustuotanto pieneni vuositasolla 6.9 %, Latvian 14.5 % ja Liettuan 8.6 %.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 11.8.99 (ed. viikko)

RUB/USD 25.01 (24.22), RUB/EUR 26.76 (25.82), RUB/FIM 4.50 (4.34), Moskova RTS-indeksi 102.78 (-2.5 %)

Baltian pörssi-indeksit 11.8.99

Tallinna TALSE 113 (-0.7 %), Riika DJRSE 81 (-1.0 %), Vilna LITIN 543 (-0.3 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 33

Duuma vahvisti Vladimir Putinin pääministerinimityksen. Duuman niukka enemmistö (233 edustajaa) kannatti odotetusti Vladimir Putinin nimittämistä pääministeriksi jo ensimmäisessä äänestyksessä maanantaina 16. elokuuta. Nimitystä vastaan äänesti 84 edustajaa.

Venäjän teollisuustuotanto nousussa heinäkuussa. Venäjän tilastokomitean mukaan teollisuustuotanto oli heinäkuussa 12.8 % suurempi kuin viime vuonna vastaavana ajankohtana. Tilastokomitea on korjannut viime vuoden kuukausittaisia teollisuustuotantolukuja, mutta koko vuoden teollisuustuotannon muutos on yhä -5.2 %.

Venäjän finanssiministeriö sai valmiiksi ensi vuoden budjettiluonnoksen. Venäjän finanssiministeriön vuoden 2000 budjettiluonnoksen mukaan budjetin tulot ovat 744 miljardia ja menot 801 miljardia ruplaa, jolloin alijäämäksi tulee 57 miljardia ruplaa. Ministeriö on laskenut budjettiluonnoksen 32 ruplan dollarikurssilla ja 18 - 22 prosentin inflaatiolla, jolloin perusylijäämäksi ennen velanhoitokustannuksia tulee 3.5 % BKT:sta. Hallituksen on määrä keskustella ensi vuoden budjetista tänään 18. elokuuta ja esitellä se duumalle 25. elokuuta.

Tämän vuoden ensimmäisen vuosipuoliskon budjetin perusylijäämä ennen velanhoitokustannuksia oli 0.9 prosenttia BKT:stä, kun IMF:n vaatima ylijäämä koko vuodelle on 2 prosenttia. Kesäkuun vastaava luku oli 4.4 prosenttia. IMF:n vaatimaan ylijäämään pääseminen edellyttää tiukkaa budjettikuria ja veronkeruun tehostamista.

Moskovalaispankeilla velkaa valtion budjettiin yhteensä yli 10 miljardia ruplaa (400 milj. USD). Veroministeriön tarkastuskomissio on ottanut käsittelyynsä kahdeksan pankkia, joilla on veromaksuja rästissä yhteensä noin 1.2 miljardia ruplaa (50 milj. USD). Joukossa on mm. keskisuuri Dialog-pankki, jolla on verovelkaa 657 miljoonaa ruplaa (27 milj. USD). Houkuttimena veroministeriö tarjoaa pankeille puolta mahdollisessa toimiluvan peruuttamistilanteessa, jos pankki lupaa maksaa verovelkansa. Nyt käsittelyyn otetuista kahdeksasta pankista kaksi on jo menettänyt toimilupansa. Yhteensä ensimmäisellä vuosipuoliskolla keskuspankki perui 75 pankkitoimilupaa. Heinäkuun alussa Venäjällä oli 1401 toimiluvan omaavaa pankkia.

Venäjän keskuspankki ilmoitti asettaneensa 30 päivän moratorion SBS-Agro -pankin velkojen vaatimuksille. Arvioiden mukaan tällä halutaan varmistaa, etteivät keskuspankin maataloussektorille myöntämät lainat päädy SBS-Agron muille velkojille.

Primakov liittoutui Luzhkovin ja Shaimijevin kanssa. Venäjän entinen pääministeri Jevgeni Primakov ilmoitti tiistaina 17.8. suostuvansa Isänmaa - Koko Venäjä -vaaliliiton ykkösehdokkaaksi joulukuisiin duuman vaaleihin. Myös kommunisteja duumassa myötäillyt Agraaripuolue ilmoitti liittyvänsä tähän ilmeisen vahvaksi muodostuvaan liittoon. Agraarien ryhmään kuuluu istuvassa duumassa 35 edustajaa. Oikeusministeriö on hyväksynyt duuman vaaleihin 139 poliittista puoluetta ja liikettä. Lopulliset päätökset näiden oikeudesta asettaa ehdokkaita tekee keskusvaalilautakunta.

Moskova vakuuttaa, että Dagestanin tilanne on hallinnassa. Muslimiseparatistit, joita johtaa jo Tshetshenian sodassa mainetta hankkinut Shamil Basajev, julistivat viikko sitten Dagestanin itsenäiseksi islamilaiseksi tasavallaksi. Basajev julistaa kannattavansa Dagestanin ja Tshetshenian yhdistämistä ja Venäjän karkottamista Kaukasiasta. Federaation joukkojen suuroperaatiosta huolimatta separatistit ovat pystyneet pitämään puoliaan varsin hyvin.

Venäjän poliittinen ja sotilaallinen johto ovat reagoineet 2 000 miehen kapinallisjoukon toimiin poikkeuksellisen voimakkaasti. Venäjä ei halua Tshetshenian tapahtumien toistuvan, eikä Venäjän joulukuisten duuman vaalien vaarantuvan. Konflikti ei ole Dagestanin sisäinen asia, vaan kysymys on islamin asemasta koko Venäjän Kaukasiassa ja ennen muuta alueen öljyvarojen hallinnasta. Dagestanin rajanaapurin Tshetshenian presidentti Aslan Mashadov julisti Tshetsheniaan kuukauden poikkeustilan ja syytti tilanteen kärjistymisestä Moskovaa.

Vähän Sveitsiä suuremmassa, Kaspianmeren rannalla sijaitsevassa Dagestanissa on noin kaksi miljoonaa asukasta, jotka edustavat yli 30 eri kansallisuutta. Tasavalta tuottaa pääasiassa öljyä,

kaasua ja sähköä sekä koneenrakennuksen ja metalliteollisuuden tuotteita. Dagestanin teollisuustuotanto on Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen vähentynyt yhteen kuudesosaan, ja työttömyys lähentelee tällä hetkellä 30 prosenttia.

Ulkomaankauppa supistui Baltiassa. Viron tilastokeskuksen mukaan viennin arvo pieneni tammi - kesäkuussa 1.4 miljardiin dollariin, mikä on 12 % vähemmän kuin viime vuonna vastaavana ajankohtana. Tuonnin arvo väheni 23 prosenttia 1.9 miljardiin dollariin. Kauppataaseen alijäämää supistui 7 % viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Latvian tammi - kesäkuun viennin arvo supistui vuositasolla 11 prosenttia 852 miljoonaan dollariin, tuonti laski 13 prosenttia 1.4 miljardiin dollariin. Kauppataaseen vaje supistui 17 %. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla Latvian viennistä 64 % meni EU-maihin ja 11 % IVY-maihin, tuonnista EU-maiden osuus oli 57 % ja IVY-maiden 14 %.

Liettuan viennin arvo laski vuositasolla tammi - kesäkuussa 24 prosenttia 1.5 miljardiin dollariin. Tuonti supistui 19 prosenttia 2.4 miljardiin dollariin. Tammi - kesäkuun kauppataaseen vaje oli kuitenkin 11 % pienempi kuin vuosi sitten. Viennistä 50 % meni EU-maihin ja 18 % IVY-maihin. EU-maiden osuus tuonnista oli 46 %, IVY-maiden 24 %.

Viro luopuu yritysverosta. Viron hallitus päätti eilen 18.8. luopua aiempien suunnitelmien mukaisesti yritysverosta ensi vuoden alusta lukien. Tämä on ollut erityisesti Reformipuolueen vaatimus. Verosta luovuttiin siitä huolimatta, että valtiontaloutta on jouduttu tänä vuonna paikkaamaan lisäbudjetilla, joka vähensi menoja miljardilla kruunulla eli noin viisi prosenttia. Viime vuonna yritysvero toi valtiolle noin 13 % sen tuloista. Hallitus päätti myös ottaa käyttöön tuontitullit tietyille hyödykeryhmille. Tulli ei koske EU-maita eikä sellaisia maita, joiden kanssa Virolla on vapaakauppasopimus. Päätökset liittyvät vuoden 2000 budjettiin, jonka loppusummaksi hallitus esittää 16.8 miljardia kruunua (1.1 mrd. USD). Vuoden 1999 budjetin loppusumma, johon sisältyvät kesäkuussa sovitut leikkaukset, on 17.5 miljardia kruunua, eli valtion menoja pyritään ensi vuonna leikkaamaan noin neljä prosenttia.

Latvian hallitus tukee Rigas Komercbankia. Latviassa hallitus hyväksyi viime viikolla yhden miljoonan latin (1.7 milj. USD) sijoituksen Rigas Komercbankiin. Pankin toimilupa peruutettiin maaliskuussa, ja sen jälkeen pankin omistajat ja velkojat ovat neuvotelleet sopimuksesta, jolla taattaisiin pankille tarpeeksi uutta pääomaa toiminnan aloittamiseksi uudelleen. Pankin suurimmaksi omistajaksi on tulossa Latvian keskuspankki. Lopullinen päätös Rigas Komercbankin avaamisesta on myös keskuspankilla.

Liettuan keskuspankki keskeytti Litimpeksin toiminnan. Viime viikon lopulla keskuspankki kielsi Liettuan kuudenneksi suurinta pankkia, Litimpeksiä, mm. ottamasta vastaan talletuksia ja antamasta luottoja. Litimpeksillä on ollut maksuvaikeuksia, ja keskuspankki joutui antamaan sille heinäkuussa 20 miljoonan litin (5 miljoonaa dollaria) likviditeettiluoton. Litimpeks joutui vaikeuksiin jo joulukuun 1995 pankkikriisissä, mutta selviytyi siitä huomattavasti entistä pienempänä. Keskuspankin mukaan Litimpeks tarvitsisi uutta pääomaa useita kymmeniä miljoonia litejä.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 18.8.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.76 (25.01), RUB/EUR 26.17 (26.76), RUB/FIM 4.40 (4.50), Moskova RTS-indeksi 104.87 (+2.0 %)

Baltian pörssi-indeksit 18.8.99

Tallinna TALSE 113 (-0.0 %), Riika DJRSE 83 (+2.5 %), Vilna LITIN 545 (+0.2 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 34

Venäjän hallitus säilyi lähes ennallaan. Vladimir Putinin hallituksessa ensimmäisinä varapääministereinä jatkavat Nikolai Aksjonenko ja Viktor Hristenko. Myös varapääministerit ovat entiset: Valentina Matvijenko (sosiaalisektori), Vladimir Scerbak (maatalous) ja Ilja Klebanov (puolustusteollisuus). Finanssiministerinä ja Venäjän velkaneuvottelijana jatkaa Mihail Kasjanov. Edellisen hallituksen ministeriryhmästä vaihtuivat vain oikeus-, maatalous- ja ympäristöministerit.

Duumassa 16.8. pitämässään puheessa Vladimir Putin linjasi hallituksen tulevaa toimintaa: tärkeintä on vakauden ja järjestyksen säilyttäminen, rehellisten vaalien järjestäminen ja elintason parantaminen. Venäjän ongelmista hän otti esiin energiasektorin, toimitukset pohjoisille alueille, ruoan tuotannon, eläkerästit ja harmaan talouden. Veropolitiikasta Putin totesi Venäjän olevan ainut kehittynyt maa, jossa 85 % veroista kerätään yrityksiltä ja vain 15 % väestöltä. Maanpuolustuksen kuntoon saattamiseksi puolustusteollisuuden verovelat tulisi Putinin mukaan antaa anteeksi.

Venäjän yritysten verovelka valtiolle kasvussa. Yritysten verovelat valtion budjettiin kasvoivat vuoden alusta kesäkuun loppuun kolmanneksella eli 218 miljardiin ruplaan (8.8 mrd. USD). Tammikuussa yritysten verovelat olivat 160 miljardia ruplaa (6.5 mrd. USD). Veroministeri Aleksander Potshinokin mukaan joka kuudes tarkastettu yritys rikkoi verolakeja.

Samalla kun yritysten verovelka on kasvanut, valtio on kuitenkin onnistunut tehostamaan veronkeruuta. Heinäkuussa valtion budjettiin saatiin kerättyä kolmannes budjetoitua enemmän. Tammi - heinäkuussa veroja kerättiin kaikkiaan 170 miljardia ruplaa (6.8 mrd. USD). Vuoden 1999 budjetin kokonaistulot on laskettu 473 miljardiksi ruplaksi (toteutuneen keskipurssin mukaan 20 mrd. USD). Valtio aikoo tänä vuonna vielä lisätä tuloja 70 miljardilla, jotta budjetissa päästäisiin IMF:n edellyttämään 2 %:n perusylijäämään ennen velanhoitokustannuksia. Ensi vuoden budjettiluonnoksen tuloiksi on laskettu 745 mrd. ruplaa (budjettiluonnoksen 32 RUB/USD kurssin mukaan 23 mrd. USD). Hallitus esitteli vuoden 2000 budjettiluonnoksen duumalle keskiviikkona 25. elokuuta, ja 1 600-sivuisen luonnoksen käsittely duumassa alkaa 25. syyskuuta.

Valtion tehostunut veronkeruu yhdessä vientiteollisuutta hyödyttäneen ruplan devalvaation kanssa näkyy eritoten ulkomaankaupan veroissa. Vuoden toisella neljänneksellä ulkomaankauppaverojen osuus kokonaisverokertymästä kasvoi ruplamääräisenä 34 prosenttia ensimmäiseen neljännekseen verrattuna.

Venäjän kauppataaseen ylijäämä ensimmäisellä vuosipuoliskolla 13 miljardia dollaria. Venäjän tilastokomitean mukaan ensimmäisen vuosipuoliskon vienti oli 33 miljardia dollaria, kun viime vuoden vastaava luku oli 36 miljardia. Tuonti väheni viime vuoden 36 miljardista 20 miljardiin dollariin. Kuukausittaiset vienti- ja tuontiluvut näyttävät kuitenkin kasvun merkkejä, sillä vienti oli kesäkuussa 200 miljoonaa dollaria ja tuonti 300 miljoonaa dollaria suurempi kuin toukokuussa. Tuonnin kasvu heijastaa käytettävissä olevien tulojen vähittäistä lisääntymistä sekä hienoista ruplan reaaliarvon nousua viime vuoden elokuun devalvaation jälkeisistä ajoista.

Venäjällä esitetty uutta veroa laittoman valuutanviennin vähentämiseksi. Salkuttomaksi ministeriksi korotettu presidentti Jeltsinin G8-edustaja Aleksander Livshits ehdottaa, että Venäjä alkaisi periä veroa kaikista tuontimaksuista. Livshitsin mukaan valtio varmistaisi verojen saannin, kun verotus kohdistettaisiin maksuliikenteeseen. Tällöin myös olemattomasta tuonnista esitetyt väärät laskut tulisivat verotuksen piiriin.

Virossa ja Latviassa vähittäiskauppa kasvaa, Liettuassa jyrkkä pudotus. Alkuvuoden synkistä kasvuluvuista huolimatta vähittäiskaupan myyntivolyymit ovat kasvaneet Virossa ja Latviassa. Ensimmäisen vuosipuoliskon myynti oli Virossa 5 % suurempaa kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 1998. Kesäkuussa kasvu oli kolme prosenttia. Latviassa toisen neljänneksen vähittäismyynti oli kuusi prosenttia suurempi kuin vuoden 1998 vastaavana ajankohtana. Kesäkuussa vähittäismyyntin vuosimuutos oli 4.4 %. Liettuassa vähittäiskauppa sen sijaan supistuu selvästi. Kesäkuussa kaupan vuosimuutos oli -10.9% ja toukokuussa -9.2 %.

***** **Palkkakehitys nopeaa Baltiassa.** Kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla keskimääräinen bruttokuukausipalkka oli Virossa 300 dollaria ja Liettuassa 264 dollaria. Vuodessa palkat nousivat Virossa 11 % ja Liettuassa 16 %. Latviassa vuoden ensimmäisen neljänneksen keskimääräinen bruttokuukausipalkka oli 229 dollaria, nousua vuositasolla oli 11 %.

***** **Satamien rahtiliikenne kasvaa Virossa ja Latviassa.** Tammi - kesäkuussa Tallinnan sataman tavaraliikenne kasvoi 24 % ja maan toiseksi suurimman sataman, Pärnun, tavaraliikenne kasvoi 8 % viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Tavaraliikenne Viron rautateillä kasvoi 8 %. Öljyn ja öljytuotteiden osuus rautatiekuljetuksista on lähes puolet, muita tärkeitä tavararyhmiä ovat metallit ja vilja. Rautatiekuljetuksista 71 % on transitokuljetuksia.

Latvian satamien ensimmäisellä vuosipuoliskolla käsittelemän rahdin määrä kasvoi 3 %. Ventspilsin satamassa rahdin määrä nousi 8 % vuodentakaiseen tilanteeseen verrattuna. Ventspilsin rahdista valtaosa on transitokuljetuksia Venäjältä ja muista IVY-maista. Rautatiekuljetusten määrä supistui ensimmäisellä vuosipuoliskolla 13 prosentilla. Kaikkien transitokuljetusten määrä kasvoi Latviassa 3 % tammi - kesäkuussa, mikä johtuu erityisesti öljyn ja öljytuotteiden kuljetusten kasvusta.

Liettuassa kaikkien rahtikuljetusten määrä väheni 3 % ensimmäisellä vuosipuoliskolla, myös transitokuljetukset vähenivät. Maan tärkeimmän sataman, Klaipedan, käsittelemän rahdin määrä pieneni 0.4 % ensimmäisellä vuosipuoliskolla viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Klaipedan öljykuljetukset lisääntyivät huomattavasti, ajoneuvojen ja kuljetusvälineiden rahtikuljetukset sen sijaan pienenevät lähes puolella.

***** **Liettuan hallitus hyväksyi menojen leikkaukset.** Liettuan hallitus hyväksyi keskiviikkona 25.8. 450 miljoonan litin (113 milj. USD) leikkaukset valtion tämän vuoden menoihin. Aiemmin kesällä Liettuan valtiovarainministeriö puhui vielä noin miljardin litin leikkauksista. Alun perin tämän vuoden valtion budjetin piti olla tasapainossa ja menojen 7.2 miljardia litiä. Valtio leikkasi siis menoistaan noin kuusi prosenttia. Liettuan parlamentin täytyy vielä hyväksyä leikkaukset, kun se palaa kesälomaltaan syyskuun puolivälissä. Vuoden ensimmäisten seitsemän kuukauden aikana valtion budjetin alijäämä oli 359 miljoonaa litiä (90 milj. USD). Venäjän kriisistä alkanut talouden alamäki on supistanut verotuloja suunnitellusta ja aiheuttanut valtiolle lisämenoja. Lisäksi Liettua mm. maksoi alkuvuonna korvauksia vanhoista ruplatalletuksista. Myös Liettuan julkisen sektorin muiden osien, esimerkiksi sosiaaliturvarahaston, alijäämät ovat kasvaneet tänä vuonna.

***** **Ukraina ja Valko-Venäjä.** IVY:n tilastokomitean uusimpien tietojen mukaan Ukrainan BKT supistui tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla 3 %, kun taas Valko-Venäjällä BKT kasvoi 2 % verrattuna viime vuoden tammi - kesäkuuhun. Ukrainan BKT on supistunut jatkuvasti vuodesta 1992 alkaen, kun taas Valko-Venäjällä virallisten tilastojen mukaan BKT:n lasku kääntyi kasvuksi jo vuonna 1996.

Teollisuustuotanto kasvoi alkuvuonna molemmissa maissa liki saman verran: Ukrainassa 6 % ja Valko-Venäjällä 7 %. Sen sijaan investoinnit vähenivät Ukrainassa 13 % ja Valko-Venäjällä 4 % viime vuoden tammi - kesäkuuhun verrattuna. Venäjän kriisi ja kummankin maan valuuttojen heikkeneminen ovat pitäneet inflaation nopeana. Kuluttajahintaindeksi kasvoi alkuvuonna Ukrainassa 23 % ja Valko-Venäjällä peräti 282%.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 25.8.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.76 (24.76), RUB/EUR 25.83 (26.17), RUB/FIM 4.35 (4.40), Moskova RTS-indeksi 115.44 (+10.1 %)

Baltian pörssi-indeksit 25.8.99

Tallinna TALSE 114 (+0.6 %), Riika DJRSE 81 (-2.0 %), Vilna LITIN 560 (+2.8 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 35

IMF:n valtuuskunta Moskovassa, Venäjää koskevat rahanpesusyytökset lisääntyvät. Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) valtuuskunta on tällä hetkellä Moskovassa selvittämässä, täyttääkö Venäjä stand by -ohjelman toisen lainaerän myöntämiskriteerit. IMF:n johtokunnan odotetaan kokoontuvan päättämään 640 miljoonan dollarin lainaerästä syyskuun lopulla. Venäjän taloudellinen tilanne on kesän aikana monilla tavoin parantunut, minkä uskotaan helpottavan lainaerän saantia.

Samaan aikaan maailman tiedotusvälineissä on esitetty Venäjään liittyviä rahanpesuväitteitä. Yhdysvaltain ja Ison-Britannian viranomaiset epäilevät, että Venäjältä on saatettu siirtää Bank of New Yorkiin rahanpesutarkoituksessa noin 10 miljardia dollaria. Lehdistössä on jopa esitetty väitteitä, joiden mukaan IMF:n Venäjälle lainattuja varoja olisi kanavoitu tällä tavalla pois Venäjältä. Tähän mennessä ei ole saatu todisteita rahanpesusta.

Erillinen korruptioväite koskee presidentti **Jeltsiniä** ja hänen perhettään. Väitteiden mukaan he olisivat saaneet rahaa Mabetex-yhtiöltä, joka on hoitanut kunnostustöitä Kremlissä. Kreml on kiistänyt kaikki väitteet.

Venäjän työttömyys väheni, palkkarästit kasvoivat heinäkuussa. Tilastokomitean mukaan Venäjän työttömyysaste laski heinäkuussa 12.4 prosenttiin (kesäkuussa 14.2 %). Työttömyysaste on laskettu kansainvälisen työjärjestön ILO:n laskentatavalla. Vuoden 1998 tietoja käyttäen suurimmat työllistäjät Venäjällä olivat energiayhtiö UES (800 000 työntekijää), kaasujätti Gazprom (370 000) ja osittain valtion omistama Sberbank (215 000). Vertailun vuoksi suomalaisen Nokian palveluksessa oli vuonna 1998 hieman yli 47 000 henkilöä.

Palkkarästit kasvoivat Venäjällä heinäkuussa 183 miljoonalla ruplalla (7.4 milj. USD) 59.2 miljardiin ruplaan (2.4 mrd. USD). Rästit lisääntyivät ensimmäistä kertaa sitten viime vuoden syyskuun. Henkeä kohden laskettu keskimääräinen toimeentulominimi kasvoi heinäkuussa 2.6 prosenttia 974 ruplaan.

Venäjän tulot öljyn ja kaasun viennistä vähenivät. Venäjän öljyviennin määrä ensimmäisellä vuosipuoliskolla oli 63 miljoonaa tonnia, josta 8 prosenttia vietiin IVY-maihin. Viennin määrä kasvoi jonkin verran edelliseen vuoteen verrattuna, mutta öljyn viennistä saatavat tulot vähenivät yli 6 prosenttia. Ensimmäisen varapääministerin Viktor **Hristenkon** mukaan hallitus kaavailee öljyn korkeaan maailmanmarkkinahintaan vedoten nostavansa lokakuun alusta lähtien öljyn vientimaksua tuntuvasti nykyisestä 5 eurosta tonnilta.

Venäjän tilastokomitean mukaan tammi - kesäkuussa maakaasun vienti pysyi samana kuin vuosi sitten, jolloin Venäjä vei kaasua noin 100 miljardia kuutiota. Kaasun viennin arvo dollareina oli kuitenkin 26 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin.

Venäjän GKO-velkakirjojen järjestelyt jatkuvat. Venäjän keskuspankki ilmoitti järjestävänsä 24.9. ja 29.10. vielä kaksi 50 miljoonan dollarin valuuttahuutokauppaa uudelleenjärjestelyjen GKO-velkapaperien omistajille. Keskuspankki on jo pitänyt huhtikuussa sovitut neljä valuutan kotiutushuutokauppaa, jotka ovat olleet ainoa keino sijoittajille kotiuttaa GKO-järjestelyn seurauksena saamiaan ruplia. Myös aiemmat huutokaupat olivat kooltaan 50 miljoonaa dollaria ja ne ylimerkittiin moninkertaisesti. Tulevien huutokauppojen valuuttakurssi on edelleen 10 prosenttia heikompi kuin keskuspankin virallinen dollarikurssi.

Finanssiministeriö kertoi aloittavansa marraskuun 14:nä päivänä minfin-sarjan dollarimääräisen velkakirjansa uudelleenjärjestelyyn. Sijoittajilla on tuolloin mahdollisuus vaihtaa velkakirjat uusiin dollarimääräisiin velkakirjoihin tai valtion yli vuoden mittaisiin ruplamääräisiin OFZ-velkakirjoihin. Finanssiministeriö ei pystynyt toukokuussa maksamaan erääntyneen velkakirjansa 1.3 miljardin dollarin kuoletusta, eikä 300 miljoonan dollarin korkolyhennystä.

Venäjän valuuttamääräykset aiheuttavat epätietoisuutta. Venäjän heinäkuun alussa täydennetyn valuuttalain (No 128-FZ/5.7.1999) mukaan ulkomaalaiset saavat viedä Venäjältä käteistä valuuttaa vain maahan tuomansa määrän. Epätietoisuutta on aiheuttanut 28.7. annettu tullikomitean määräys

(No 480), jonka mukaan yksityishenkilöt saavat viedä Venäjältä käteistä valuuttaa enintään 1 500 dollarin arvosta ilman kirjallista tulliselvitystä. Tätä määräystä sovelletaneen kuitenkin vain Venäjän kansalaisiin. Ulkomaalaisten hämmennystä tulliasemilla ovat lisänneet Venäjän joillakin tulliasemilla käyttöön ottamat vihreät linjat, joilla kirjallista tulliselvitystä ei maahan tullessa vaadita.

Duuman vaalien lähtöasetelmat selkiytyvät. Isänmaa - Koko Venäjä -ryhmän odotetaan menestyvän vaaleissa ja kilpailevan kommunistien kanssa duuman suurimman asemasta. Ryhmän ehdokaslistan kärjessä ovat entinen pääministeri Jevgeni **Primakov**, Moskovan pormestari Juri **Luzhkov** ja Pietarin kuvernööri Vladimir **Jakovlev**.

Ns. nuoret uudistajat Sergei **Kirijenko**, Boris **Nemtsov**, Irina **Hakamada**, Anatoli **Tshubais** ja Jegor **Gaidar** ovat muodostaneet ryhmän nimeltä Oikeistovoimien liitto. Entinen pääministeri Sergei **Stepashin** liittyi ehkä yllättäen Grigori **Javlinskin** johtamaan keskustaliberaaliseen Jablokoon. Istuvan duuman suurin puolue, Gennadi **Zjuganovin** johtama Kommunistinen puolue, on lähdössä vaaleihin ilman liittolaisia.

Presidentti **Jeltsin**in tukijaksi alun perin muodostetun, Viktor **Tshernomyrdinin** johtaman Kotimme Venäjä -liikkeen suosio on hiipumassa samaan tahtiin presidentin suosion kanssa.

Latvian uusi presidentti vieraili Virossa ja Suomessa. Latvian presidentti Vaira **Vike-Freiberga** vieraili Virossa 29.-30.8. ja jatkoi matkaansa Suomeen 30.-31.8. Viron-vierailulla tärkeimpinä asioina olivat Baltian maiden yhteistyö ja Latvian ja Viron yhteiset ulkopoliittiset tavoitteet. Viro ilmaisi tukevasa Latviaa EU-jäsenyysneuvotteluihin pääsyssä. Tärkeimmäksi ulkopoliittiseksi tavoitteeksi sekä Latvia että Viro ovat nostaneet NATO-jäsenyyden, minkä takia kumpikin maa aikoo NATOn suositusten mukaisesti kasvattaa puolustusmenonsa 2 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Suomessa keskustelujen aiheena olivat ulkopoliittiset ja kahdenväliset kysymykset. Presidentti Martti **Ahtisaari** arvioi myönteisesti Latvian poliittista ja taloudellista kehitystä. Keskeisin aihe oli EU-laaantumisen ja meneillään oleva Suomen puheenjohtajuuskausi, jonka aikana Latvia toivoo pääsevänsä mukaan virallisiin EU-jäsenyysneuvotteluihin. Vike-Freiberga toivoo, että Latvian parlamentissa käsitellyssä oleva kiistelty kielilaki ei ole este EU-jäsenyydelle.

Liettualaisen Mazheikiu Naftan myynti viivästyy. Liettuan parlamentin kesäkuussa hyväksymän lain mukaan yhdysvaltalainen Williams-yhtymä saisi ostaa lähivuosina yhteensä 66 % valtioenemmistöisestä Mazheikiu Nafta -öljy-yhtiöstä. Kauppasopimus piti allekirjoittaa elokuun lopussa, mutta Liettuan talousministeriö on esittänyt muutoksia Williamsin edellisen hallituksen kanssa neuvottelemaan sopimusluonnokseen. Mikäli kauppa toteutuu, sopimuksen allekirjoittaminen tapahtuu ensi viikolla. Talousministeri Eugenijus **Maldeikisin** mukaan valtio säilyttää 25 % omistusosuuden ja Williamsille ollaan nyt myymässä osakkeista 33 %. Lisäksi 19 % osakkeista voidaan myydä venäläisille öljyntoimittajille. LUKoilin tiedetään tavoittelevan osuutta Mazheikiu Naftasta. Lisäksi Mazheikiu Nafta odottaa investointeja yrityksen modernisoimiseksi mm. Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankilta EBRD:ltä.

BOFIT Online -sarjassa ovat ilmestyneet 6/99 Regional budgets and intergovernmental transfers in Russian North and Northwest regions, 7/99 Changing incentives for Chinese state-owned enterprises, 8/99 Some implications of EU membership on Baltic monetary and exchange rate policies ja 9/99 Baltic economies in 1998 - 1999: effects of the Russian financial crisis. Julkaisut ovat luettavissa kotisivuiltamme.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 1.9.99 (ed. viikko)

RUB/USD 24.81 (24.76), RUB/EUR 26.05 (25.83), RUB/FIM 4.38 (4.35), Moskova RTS-indeksi 102.95 (-10.8 %)

Baltian pörssi-indeksit 1.9.99

Tallinna TALSE 111 (-2.6 %), Riika DJRSE 81 (+0.1 %), Vilna LITIN 584 (+4.4 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 36

Venäjän inflaatio hidastui elokuussa, bruttokansantuote supistuu. Venäjän tilastokomitean inflaatioluvut osoittivat kuluttajahintojen nousseen elokuussa 1.2 prosenttia heinäkuuhun verrattuna. Heinäkuussa kuukausi-inflaatio oli 2.8 prosenttia. Vuoden alusta inflaatio on laukannut 29.5 prosenttia. Valtion tämän vuoden budjetti on laskettu 30 prosentin vuosi-inflaation mukaan. Ensi vuoden budjettiluonnoksessa on käytetty 18 prosentin vuotuista inflaatiota.

Tilastokomitea ilmoitti bruttokansantuotteen supistuneen ensimmäisellä vuosipuoliskolla yhden prosentin. Ensimmäisellä vuosineljänneksellä BKT supistui 2.8 prosenttia. Venäjän finanssiministeriö ennustaa koko vuoden BKT:lle nollakasvua.

Seitsemän venäläispankkia menetti toimilupansa. Keskuspankki peruutti keskiviikkona (8.9.) seitsemän pienen liikepankin toimiluvat. Pankeista neljä oli rekisteröity Moskovaan ja loput kolme Siperian eri alueille. Elokuun lopussa keskuspankki peruutti keskikokoisen moskovalaispankin, Toribankin toimiluvan. Toribank ajautui vaikeuksiin viime vuoden elokuun talouskriisin yhteydessä. Kaikkiaan pankkien lukumäärä on vuodessa supistunut noin sadalla, ja elokuun alussa toimiluvan omaavia pankkeja oli Venäjällä 1 390. Haarakonttoreiden lukumäärä sen sijaan on vuodessa supistunut 4 800:sta noin 3 900:aan. Venäläiset pankit ovat edelleen kansainvälisesti vertaillen hyvin pieniä. Elokuun alun tietojen mukaan vain 245 pankin oma pääoma ylitti 40 miljoonaa ruplaa (1.7 milj. USD).

Rahan tarjonta ja pankkitalletukset kasvussa Venäjällä. Tilastokomitean mukaan koko Venäjän pankkisektorin rupla- ja valuuttamääräiset talletukset kasvoivat vuoden ensimmäisellä puoliskolla 23 prosenttia. Talletusten määrä heinäkuun alussa oli noin 270 miljardia ruplaa (11 mrd. USD). Venäjän keskuspankin osittain omistaman Sberbankin osuus kaikista talletuksista kasvoi muutaman prosenttiyksikön verran 73 prosenttiin.

Samaan aikaan nk. laeva raha M2 kasvoi 27 prosenttia. Keskuspankin mukaan heinäkuun alussa M2 oli 570 miljardia ruplaa (22 mrd. USD), mikä on noin 15 % BKT:stä. Venäläisen määritelmän mukaan M2 sisältää kierrossa olevan käteisen rahan ja yksityishenkilöiden pankkitalletukset. Suomessa M2:n osuus BKT:stä on noin 50 prosenttia.

Venäjän keskuspankin valuuttavaranto supistui elokuun lopulla hieman ja oli 27. elokuuta 11.1 miljardia dollaria. Venäjän valuuttavarannosta kullin osuus on noin kolmannes, kun se länsimaissa yleensä on lähempänä viittä prosenttia.

Suomen vienti KIE-maihin väheni alkuvuonna. Tämän vuoden kuuden ensimmäisen kuukauden aikana Suomen vienti Keski- ja Itä-Euroopan siirtymätalousmaihin supistui selvästi. Venäjän kriisiä seurannut lama on vähentänyt tuontituotteiden kysyntää näissä maissa. Vuoden alkupuoliskolla Suomen vienti Venäjälle oli 4.1 miljardia markkaa (700 milj. USD). Viennin arvo putosi vuoden 1998 vastaavasta ajanjaksosta 50 %. Siirtymätalouksista Suomen toiseksi tärkein vientikumppani on Viro. Vienti Viroon oli alkuvuonna 3.1 miljardia markkaa. Laskua tässä oli noin 15 %. Vienti Puolaan oli 1.9 miljardia markkaa (muutos -11 %), Latviaan 720 miljoonaa (-20 %) ja Liettuaan 420 miljoonaa markkaa (-23 %). Alkuvuonna vienti Venäjälle oli 3.8 % kokonaisviennistä, kun vuoden 1998 kuuden ensimmäisen kuukauden aikana vastaava osuus oli 6.9 %. Viron osuus Suomen koko viennistä oli 2.9 % (1998 alkupuoliskolla Viron osuus oli 2.6 %).

Suomen ylivoimaisesti tärkein tuontimaa Itä-Euroopassa on Venäjä. Suomen tuonti Venäjältä oli vuoden alkupuoliskolla 5.8 miljardia markkaa (1 mrd. USD) ja tuonnin arvo on pysynyt lähes muuttumattomana vuoden 1998 vastaavasta ajanjaksosta. Tuonti Virosta oli 1.5 miljardia markkaa (muutos +17 %) ja Puolasta 630 miljoonaa markkaa (-13 %). Tuonti Latviasta oli 104 miljoonaa (-29 %) ja Liettuasta 87 miljoonaa markkaa (+26 %). Venäjän osuus Suomen kokonaistuonnista oli 7.4 %, Viron 1.8 % ja Puolan 0.8 %.

***** **Inflaatio edelleen hidasta Baltian maissa.** Elokuussa kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli Virossa 2.6 % (heinäkuussa 2.6 %), Latviassa 2.1 % (1.8 %) ja Liettuassa 0.2 % (-0.2 %). Kesäkuusta heinäkuuhun hinnat laskivat kaikissa Baltian maissa 0.2 %. Venäjän kriisin jälkimainingeissa ruoka on yleisesti halventunut. Esimerkiksi Virossa elintarvikkeiden hinnat ovat vuodessa laskeneet kuusi prosenttia.

***** **Tuotannon lasku hidastui Virossa.** Viron tilastolaitoksen alustavien tietojen mukaan bruttokansantuote supistui kuluvan vuoden toisella neljänneksellä 2.4 % verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohtaan, kun ensimmäisellä vuosineljänneksellä BKT:n vuosimuutos oli -5.6 %. Toisella neljänneksellä tuotannon supistuminen oli ennakoitua pienempää. Teollisuustuotannon myynti tammi - heinäkuussa väheni 10 % viime vuoden vastaavasta ajankohdasta, mutta myynnin väheneminen on tasaantumassa. Eniten on tämän vuoden aikana supistunut toimistotekniikan, tietokoneiden, turpeen ja mineraalien myynti. Eniten on kasvanut tv- ja telealan tuotteiden, julkaisujen, optisten ja lääketieteellisten välineiden, liikennevälineiden ja puutuotteiden myynti.

Teollisuustuotanto supistui edelleen myös Liettuassa. Tammi - heinäkuussa teollisuustuotanto väheni 9 % edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta.

***** **Latvian ja Liettuan valuuttavarannot supistuivat.** Kesän aikana varsinkin Latvian keskuspankki on joutunut tukemaan valuuttansa ulkoista arvoa. Latviassa keskuspankin valuuttavaranto oli elokuun lopussa 512 miljoonaa latia (878 milj. USD). Varanto supistui heinäkuun lopusta seitsemän prosenttia. Vuoden 1998 elokuun loppuun verrattuna varanto on supistunut noin prosentin. Liettuassa varanto oli 4.9 miljardia litiä (1.2 mrd. USD), laskua heinäkuun loppuun verrattuna oli 3.8 %. Kahdentoista kuukauden aikana Liettuan valuuttavaranto on supistunut 26 %. Viron valuuttavaranto kasvoi elokuussa 8.5 % ja oli kuun lopussa 11.6 miljardia kruunua eli 780 miljoonaa dollaria. Vuoden aikana varanto on supistunut noin prosentin.

Paineet valuuttamarkkinoilla ovat näkyneet myös koroissa. Latviassa korot ovat nousseet elokuun aikana. Rigibor nousi kuluvalla viikolla noin 2.5 prosenttiyksikköä lähes 8 prosenttiin. Liettuassa kuukauden vilibor-korko nousi kesän aikana kesäkuun alun 7.70 prosentista yli kymmenenkin prosentin ja on tällä hetkellä hieman yli yhdeksän prosenttia. Virossa korot ovat pysyneet varsin vakaina kesän aikana. Tällä hetkellä kuukauden talibor on 5 prosenttia.

***** **Litimpeks-pankki suljettiin Liettuassa.** Viime torstaina 2.9. Liettuan keskuspankki päätti peruuttaa Litimpeksin pankkiluvan ja pyytää tuomioistuinta asettamaan pankin konkurssiin. Litimpeksin vastuut ylittivät sen varat, eikä se pystynyt täyttämään keskuspankin asettamia vakavaraisuusehtoja. Jo elokuun puolivälissä keskuspankki kielsi Litimpeksiä mm. ottamasta vastaan talletuksia ja antamasta luottoja. Litimpeksin kohtalo ei ole liiemmin järkyttänyt Liettuan pankkisektoria, sillä pankin tase oli vain noin kaksi prosenttia koko pankkisektorin yhteenlasketusta taseesta. Litimpeksillä oli aiemmin kesällä likviditeettivaikeuksia, ja keskuspankki myönsi sille heinäkuussa 20 miljoonan litin (5 milj. USD) maksuvalmiusluoton.

***** **IMF myönsi Ukrainalle uuden lainaerän.** Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) johtokunta hyväksyi tiistaina (7.9.) 184 miljoonan dollarin lainaerän maksamisen Ukrainalle. Kyseessä on runsas vuosi sitten sovittu kolmen vuoden ja 2.6 miljardin dollarin Extended Fund Facility -ohjelma. Nyt myönnetty lainaerä on ohjelman kolmas. Ukrainan talouskehitys on tänä vuonna ollut hieman ohjelmassa ennakoitua parempi, mutta rakenteelliset uudistukset eivät ole edenneet odotetusti. Päätöksen yhteydessä IMF:n johtokunta kannusti Ukrainaa kiinnittämään erityistä huomiota ensi vuoden budjetin laadintaan, sillä vuonna 2000 valtion ulkomaisen velan hoitokulut uhkaavat nousta huomattavasti.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 8.9.99 (ed. viikko)

RUB/USD 25.79 (24.81), RUB/EUR 27.25 (26.05), RUB/FIM 4.58 (4.38), Moskova RTS-indeksi 101.65 (-1.3 %)

Baltian pörssi-indeksit 8.9.99

Tallinna TALSE 111 (+0.2 %), Riika DJRSE 79 (-2.9 %), Vilna LITIN 562 (-3.8 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 37

- *****
Pohjois-Kaukasian tilanteen käsittely sai uutta vauhtia pommi-iskuista. Presidentti Boris **Jeltsin** ja pääministeri Vladimir **Putin** keskustelivat tilanteesta tänään 16. syyskuuta. Keskustelun jälkeen Putinin hallitus kokoontui pohtimaan jatkotoimia terrorismia vastaan. Venäjän duuma käsitteli pommihyökkäysten jälkihoitoa hätäistunnossaan jo tiistaina 14. syyskuuta. Pommi-iskujen tekijäksi ilmoitautui 15.9. epämääräinen Dagestanin vapautusarmeijaksi itseään kutsuva ryhmä. Minkäänlaista selvyyttä ei iskujen tekijöistä kuitenkaan ole. Pääministeri Vladimir **Putinin** mukaan on varmaa, että pommi-iskujen tekijät piileskelevät Tshetshenian alueella. Tshetshenian presidentti Aslan **Mashadov** puolestaan vakuuttaa, että Tshetshenia ei ole iskujen takana. Tshetshenian alue ei kuitenkaan ole kovinkaan vahvasti virallisen johdon hallinnassa.
- *****
Venäjän markkinat reagoivat pommi-iskuihin. Osakekurssit notkahtivat hieman Moskovan toisen pommi-iskun jälkeen. Pörssin RTS-indeksi putosi kahdessa päivässä 8 prosenttia, mutta on edelleen yli 50 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuoden alussa. Heinäkuun huippulukemista laskua on kertynyt lähes 40 prosenttia.
Ruplamarkkinoita pommit eivät paljoa heilauttaneet. Rupla pysyi suhteellisen vakaana, vaikka vaihto Moskovan valuuttapörssin MICEXin kaupankäynnissä oli alkuvuikolla tavallista vilkkaampaa. Ruplan virallinen kurssi on hieman vahvistunut syyskuun alun heikoimmasta lukemasta 25.87 per dollari. Tuolloin rupla heikkeni kahdessa päivässä yli yhden ruplan dollariin nähden. Keskuspankin virallinen kurssi torstaiksi (16.9.) oli 25.48 suhteessa dollariin. Keskuspankki ilmoitti valuuttavarannokseen 11.1 miljardia dollaria, kun se elokuun lopulla oli 11.5 miljardia.
- *****
Venäjän teollisuustuotanto voimakkaassa kasvussa. Venäjän tilastoviranomaisten mukaan teollisuustuotanto oli elokuussa 16 % korkeammalla kuin vuosi sitten vastaavana ajankohtana. Venäjän kausitasoitettu teollisuustuotanto kääntyi selvään kasvuun lähes heti elokuun 1998 ruplan kelluttamisen jälkeen. Kuluvan vuoden ensimmäisen kahdeksan kuukauden aikana teollisuustuotanto oli 5.9 % viime vuoden vastaavaa ajanjaksoa korkeammalla.
- *****
Venäjä nostaa öljyn vientimaksua. Venäjän hallitus antoi tällä viikolla määräyksen, joka nostaa öljyn vientimaksun 7.5 euroon tonnilta entisestä viidestä eurosta. Vientimaksu koskee IVY:n tulliunionin (Valko-Venäjä, Kazakstan, Kirgisia ja Tadžikistan) ulkopuolelle menevää öljyä. Maksun korotuksella pyritään keräämään valtiolle lisää tuloja sekä hillitsemään vientiä, jotta Venäjän omille markkinoille riittäisi talveksi polttoainetta. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Venäjän energiaministeriö ilmoitti keskeyttävänsä polttoöljyjen viennin 10.-20.9. väliseksi ajaksi. Tämän vuoden ensimmäisten kuuden kuukauden aikana Venäjä vei 11.2 miljoonaa tonnia polttoöljyä. Energiaministeri Viktor **Kaljuzhnyi** ilmoitti myös, että Venäjä vähentää vuoden neljännellä neljänneksellä raakaöljyn vientiä 2 miljoonaa tonnia kolmanteen neljännekseen verrattuna.
Venäjä jatkaa myös erälle metalleille viime helmikuussa asetettua viiden prosentin vientimaksua. Maksu koskee mm. lyijyä ja tinaa.
- *****
Osa LUKoista myyntiin. Venäjän hallitus on päättänyt myydä 9 prosenttia öljyjätti LUKoilin osakkeista. Osakepotin lähtöhinnaksi on määrätty 200 miljoonaa dollaria, minkä lisäksi ostajan on sitouduttava investoimaan yritykseen 240 miljoonaa dollaria seuraavan puolen vuoden aikana. Ostotarjouksia otetaan vastaan lokakuun 26. päivään asti. Kaupan jälkeen valtion omistusosuus LUKoissa supistuu 17 prosenttiin. Varavaltionomaisuusministeri Sergei **Molozhavyin** mukaan valtio suunnittelee ensi vuonna myyvänsä valtion omistuksia useista öljy-yhtiöistä: listalla ovat 40 % Tjumenin öljy-yhtiöstä, 25 % Rosnefistä sekä noin 20 % Slavnefistä.
- *****
Venäjän pankkisektorin uudelleenjärjestely ei etene. Elokuussa keskuspankki asetti SBS-Agro -pankille väliaikaisen johdon, jonka on määrä suorittaa pankissa erityistarkastus. Väliaikaisen johtajan, keskuspankin varapääjohtajan Georgi **Luntovskin** mukaan SBS-Agron mahdollinen uudelleenjärjestely vaatii Venäjän hallituksen ja pankkien saneerausviraston ARKOn johtokunnan päätökset sekä ensivaiheessa vähintään 6 miljardia ruplaa valtion budjettivaroja. Selkeätä

suunnitelmaa pankin uudelleenjärjestelyksi ei kuitenkaan ole esitetty. Pankin velkojien vaatimuksille elokuussa määrätyn 30 päivän moratorion pitäisi umpeutua tänään 16.9. Väliaikainen hallinto määrättiin elokuussa myös mm. Voronezh- ja Metrakom-pankeille.

ARKOn oma pääoma on vain 10 miljardia ruplaa, mistä pääosa on jo sidottu tehtyihin lainapäätöksiin. Lehtitietojen mukaan alkuperäisessä vuoden 2000 budjettiesityksessä virastolle ei oltu budjetoitu lainkaan uusia varoja.

ARKO on varannut Rossijski kredit -pankille 500 miljoonan ruplan lainan pankin uudelleenjärjestelyä varten. Vastaavasti ARKO on syyskuun alusta hallinnut 75 prosenttia pankin osakkeista, ja pankin hallitukseen kuuluu ARKOn sekä vero-, finanssi- ja valtionomaisuusministeriön edustajia. Viime viikolla ARKOn varajohtaja Marina **Zinovina** vaati myös Rossijski kredit -pankin velkojien vaatimuksille moratoriota.

Lokakuussa 1998 keskuspankki peruutti Inkombankin toimiluvan, mistä lähtien pankin kohtalo on ollut auki. Osa velkojista pyrkii sopuratkaisuun ja pankin uudelleenjärjestelyyn, mutta suurimmat velkojat haluaisivat ajaa pankin konkurssiin. Pankin konkurssikäsitteilyä oli tarkoitus jatkaa 8.9., mutta federaation välimiesoikeus päätti lykätä käsittelyä. Pankin suurimmat yksittäiset velkojat ovat Venäjän keskuspankki ja Moskovan kaupunki.

Latvia ja IMF pääsivät alustavaan sopuun uudesta talousohjelmasta. Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) ja Latvia ilmoittivat keskiviikkona 15.9. päässeensä alustavaan sopuun uudesta talousohjelmasta. Latviassa oli IMF:n kanssa stand by -ohjelma viime huhtikuuhun asti, mutta sen ei tarvinnut lainata IMF:ltä rahaa tämän ohjelman puitteissa. Uusi talousohjelma edellyttää mm. ensi vuoden julkisen sektorin alijäämän painamista alle kahteen prosenttiin BKT:sta. Tänä vuonna alijäämä lienee noin neljä prosenttia. IMF edellyttää myös rakenteellisia uudistuksia Latvian taloudessa. Bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan tänä vuonna noin prosentin ja ensi vuonna neljä prosenttia.

Virallisesti uudesta ohjelmasta päätettäneen marraskuussa. Latvia aikoo paikata tämän vuoden valtiontalouden vajettaan laskemalla lokakuussa liikkeeseen 75 miljoonan euron joukkovelkakirjalainan osana samaa lainaohjelmaa, jonka puitteissa se laski toukokuussa liikkeeseen 150 miljoonan euron lainan. Tällöin laina otettiin markkinoilla vastaan varsin suopeasti, ja sen korko oli liikkeelle laskun yhteydessä 6.4 % eli noin 3.4 prosenttiyksikköä Saksan valtion vastaavia lainoja enemmän.

Latvian teollisuustuotanto supistuu edelleen. Teollisuustuotanto väheni heinäkuussa 9.4 %. Kausitasoitettuna aikasarjan perusteella näyttää kuitenkin siltä, että Venäjän kriisistä alkanut Latvian teollisuuden alamäki on päättynyt.

Teollisuustuotannon vuosimuutos oli heinäkuussa Virossa -6.8 % ja Liettuassa -13.4 %.

Viron öljyliusketuotantoa aletaan saneerata. Viron sähköenergiasta yli 90 % tuotetaan Koillis-Virosta louhittavalla öljyliuskeella. Alan tuotantolaitoksia vaivaa vajaakäytöstä ja vanhentuneesta teknologiasta johtuva huono kannattavuus sekä ympäristöongelmat. Viron on edessä olevien EU-jäsenyysneuvottelujenkin takia tehostettava ympäristönsuojelutoimenpiteitään.

Liusketta tuottavalla Eesti Põlevkivellä on nyt toiminnassa 5 kaivosta ja 4 louhosta. Yrityksen hallituksen uuden puheenjohtajan Mati **Jostovin** mukaan toimintaa aiotaan tehostaa sulkemalla lähitulevaisuudessa kolmasosa tuotantoyksiköistä uusien investointien mahdollistamiseksi.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 15.9.99 (ed. viikko)

RUB/USD 25.53 (25.79), RUB/EUR 26.51 (27.25), RUB/FIM 4.46 (4.58), Moskova RTS-indeksi 92.77 (-8.7 %)

Baltian pörssi-indeksit 15.9.99

Tallinna TALSE 107 (-2.9 %), Riika DJRSE 76 (-4.2 %), Vilna LITIN 565 (+0.5 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 38

IMF tarkisti Venäjän kasvuennusteita ylös päin. IMF ennustaa World Economic Outlook -julkaisussaan Venäjän kansantalouden kasvun jäävän tänä vuonna nolnaan, kun vielä toukokuussa ennuste oli -7 prosenttia. Vuoden 2000 kasvuennuste säilyy +2 prosenttina lähinnä teollisuustuotannon kasvun ja ylijäämäisen ulkomaankaupan ansiosta. Venäjän vaihtotase pysyy ylijäämäisenä lähinnä öljyn suotuisan hintakehityksen myötä. Ylijäämän ennustetaan olevan kuluvana vuonna 7.8 % BKT:sta ja ensi vuonna 4.8 %. Öljyn hinnannousu on parantanut myös Venäjän julkisen sektorin rahoitustilannetta. Lähes kaikkien muiden Euroopan siirtymätalouksien vaihtotaseet säilyvät tänä ja ensi vuonna alijäämäisinä.

Venäjän osakemarkkinoiden lasku jatkui. Pörssikursseja mittaava RTS-indeksi on kahden viikon aikana laskenut yli 20 % ja oli keskiviikkona 22. syyskuuta 80.14. RTS-kaupan volyymit supistuivat viime viikon 11.5 miljoonasta dollarista tämän viikon vaatimattomaan 4.6 miljoonaan dollariin. Indeksillä laski viime viikolla alle 100 pisteen ensi kerran sitten touko - kesäkuun vaihteen.

Venäjän osakemarkkinat ovat keskittyneet öljy-yhtiöihin ja yleensä energiasektoriin, sillä yli kaksi kolmannelta on öljy-yhtiöiden osakkeita ja yli 80 % yleensä energiasektorin osakkeita. Venäjän koko osakemarkkinoiden markkina-arvo on vaatimaton eli tällä hetkellä noin 20 miljardia dollaria, ts. jokseenkin sama kuin Sonera-yhtymän osakkeiden markkina-arvo ja noin 20 % Nokian osakkeiden markkina-arvosta.

Taistelu tuottavien valtionyritysten johtajanpaikoista kiihtyy. Venäjän öljyputkia hallitsevan Transneftin johtaja Dmitri **Saveljev** erotettiin tiistaina 14.9. Päätös tehtiin ylimääräisessä yhtiökokouksessa 1. varapääministerin Nikolai **Aksjonenkon** ja energiaministeri Viktor **Kaljuzhnyin** aloitteesta. Uudeksi pääjohtajaksi nimettiin LUKoilin varapääjohtaja Semjon **Vainshtok**. Transneftin pääjohtajaksi puolestaan voidaan seuravaksi duumassa. Myös keskisuurten valtionenemmistöisten Slavneftin ja Rosneftin sekä telealan holdingin Svjazinvestin pääjohtajanvaihdoksesta liikkuu huhuja. Venäjän rautatieministeriö sai uuden päällikön, kun presidentti Boris **Jeltsin** nimitti 16.9. Nikolai Aksjonenkon rautatieministeriksi Vladimir **Starostenkon** tilalle. Aksjonenko hoitaa edelleen myös 1. varapääministerin tehtäviä.

Venäjä ottaa käyttöön polttonesteiden vientimaksuja. Hallitus määräsi 20.9. korkeaoktaanisen (yli 92 okt.) bensiinin vientimaksuksi 20 euroa/tonni, matalaoktaanisen bensiinin ja dieselöljyn 10 euroa/tonni ja polttoöljyn 12 euroa/tonni. Vientimaksut tulevat voimaan 7 päivän kuluttua julkistamisesta ja ovat voimassa toistaiseksi. Venäjä on aiemminkin, talvella 95 - 96 ja kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, lähinnä kotimaisen polttoainetarpeen tyydyttämiseksi perinyt maksua eräiden polttoöljyalaatujen viennistä.

Hallitus päätti 10.9. raakaöljyn ja raakaöljytuotteiden vientimaksun korottamisesta 5 eurosta 7.5 euroon tonnilta. Korotettu maksu tuli voimaan 23. syyskuuta.

LUKoil ja KomiTek yhdistyvät. Öljy-yhtiö KomiTekin omistajat hyväksyivät ylimääräisessä yhtiökokouksessa 15.9. LUKoilin ehdotuksen yritysten yhdistämiseksi. KomiTekin osakkeet vaihdetaan LUKoilin osakkeiksi suhteessa 25:1. Yhdistymisen jälkeen KomiTekin omistajien osuus LUKoilista tulee olemaan noin 8 %.

KomiTek perustettiin vuonna 1994 Komin tasavallan ja Nenetsien piirikunnan yksityistetyistä öljy-yhtiöistä. KomiTek on ollut aktiivisesti mukana mm. Timan-Petshoran öljykenttien kehittämisessä, mutta ajautui pari vuotta sitten konkurssiin ja ulkopuolisen yrityksen hallintaan. LUKoil on Venäjän suurin raakaöljyn tuottaja, joka on mukana myös jalostuksessa, markkinoinnissa ja polttoaineiden vähittäismyynnissä. Yhdistymisen myötä LUKoil vahvistaa asemiaan erityisesti Timan-Petshoran alueella.

Venäläispankit pieniä kansainvälisessä vertailussa. Lontoolaisen The Banker -lehden julkaisemalla Euroopan 500 suurimman pankin listalla on viisi venäläispankkia. Sberbank on listalla 172., Gazprombank 276., Vneshtorgbank 279., Uneximbank 320. ja Sobinbank 330. Listaus perustuu viime vuoden lopun tietoihin. Uneximbankin ja Vneshtorgbankin tiedot ovat kuitenkin vuoden 1997

lopusta. Uneximbankin toimilupa peruttiin kesäkuun lopussa. Institutional Investor -lehden maailman 500 suurimman pankin listalle pääsi vain Sberbank sijalle 209.

Lama supistaa Viron vaihtotaseen vajetta edelleen. Kuluva vuoden toisella neljänneksellä vaihtotaseen vaje oli 798 miljoonaa kruunua (54 milj. USD), mikä oli kolmanneksen vähemmän kuin ensimmäisellä neljänneksellä ja puolet vähemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Toisen vuosineljänneksen vaje pieneni noin neljään prosenttiin neljänneksen BKT:stä, kun se edellisen vuoden vastaavana aikana oli vielä lähes 9 prosenttia.

Suurimpana syynä myönteiseen kehitykseen oli kauppataaseen vajeen pieneneminen 15 prosenttiin BKT:stä tavaroiden tuonnin vähetessä vieniä nopeammin. Tuonnin arvo oli ensimmäisellä vuosipuoliskolla 17 % pienempi kuin vuotta aiemmin ja viennin 10 %. Viro ansaitsee huomattavia tuloja palveluiden viennistä, lähinnä turismista ja kuljetuksista. Palvelutaseen ylijäämä kattoi toisella neljänneksellä 80 % kauppataaseen alijäämästä.

Suoria ulkomaisia sijoituksia Viroon tehtiin kuluva vuoden ensimmäisen puoliskon aikana 2.4 miljardin kruunun arvosta (169 milj. USD), mikä oli 15 % enemmän kuin vuotta aiemmin.

Liettua asettaa määräajan Ignalinan ydinvoimalan sulkemiselle. Liettuan hallitus on päättänyt sulkea toisen Ignalinan kahdesta reaktorista vuoteen 2005 mennessä. Päätös on vielä hyväksyttävä parlamentissa. EU on vaatinut Liettuaa määrittämään voimalan sulkemisaikataulun, ja hallituksen päätös sisältyi Liettuan EU:lle toimittamaan kansalliseen energiastrategiaan. EU odottaa, että Liettua sulkisi viimeisen reaktorin vuoteen 2009 mennessä. 120 kilometriä pääkaupungista Vilnasta koilliseen sijaitsevan Ignalinan reaktorit ovat Tshernobyl-tyyppiä.

Ignalinan voimala tuottaa noin 80 % maan tarvitsemasta sähköstä. Liettua käyttää suhteellisesti eniten maailmassa ydinvoimalla tuotettua sähköä, jota riittää myös vieniin mm. Valko-Venäjälle, Latviaan ja Venäjälle Kaliningradin läänisiin. Viime vuonna tuotetusta sähköstä vieniin meni 20 %. Liettua odottaa saavansa voimalan sulkemiseksi taloudellista tukea kansainvälisiltä järjestöiltä.

Eläkkeet Baltian maissa. Virossa keskimääräinen vanhuuseläke oli vuoden 1999 toisella neljänneksellä 104 dollaria kuukaudessa, ja laskennallinen toimeentulominimi samana aikana oli 79 dollaria kuukaudetta kohden. Eläkeikä on naisilla 57 vuotta ja miehillä 62 vuotta.

Latviassa keskimääräinen vanhuuseläke oli samaan aikaan 98 dollaria kuukaudessa, kun minimitoimeentuloon tarvittavan summan arvioitiin olevan 139 dollaria.

Liettuaassa keskimääräinen vanhuuseläke oli 77 dollaria kuukaudessa. Toimeentulominimiksi laskettiin 31 dollaria kuukaudessa. Eläkeikää nostetaan asteittain vuoden 1995 eläkelain mukaisesti - naisilla eläkeikä on nyt noin 56 vuotta ja miehillä 60 vuotta.

Kaikissa Baltian maissa vanhuuseläkkeellä olevia on noin 20 % väestöstä ja eläkeikäisten määrä kasvaa koko ajan. Tämä aiheuttaa kasvavia paineita valtiontaloudelle. Tulevaa kehitystä vaikeuttaa vielä Baltian maiden ennätyksellisen alhainen syntyvyys. Kaikissa maissa ollaan parhaillaan uudistamassa eläkejärjestelmiä. Esimerkiksi Latviassa kiistellään uudesta eläkelaista, joka nostaisi eläkeikää 62 vuoteen ja jonka mukaan palkkatuloa saavien eläkkeitä leikattaisiin. Nykyisellään naisten eläkeikä on 57.5 vuotta ja miesten 60 vuotta. Oppositio pyrkii viemään parlamentin jo alustavasti hyväksymän lain kansanäänestykseen.

BOFIT Onlinessa on ilmestynyt nro 10/1999: Power Politics and Oil as Determinants of Transition: The Case of Azerbaijan.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 22.9.99 (ed. viikko)

RUB/USD 25.34 (25.53), RUB/EUR 26.32 (26.51), RUB/FIM 4.43 (4.46), Moskova RTS-indeksi 80.14 (-13.6 %)

Baltian pörssi-indeksit 22.9.99

Tallinna TALSE 105 (-2.4 %), Riika DJRSE 72 (-4.9 %), Vilna LITIN 556 (-1.5 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 39

Duuma hylkäsi ensi vuoden budjettiehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä. Duuma hylkäsi hallituksen ehdotuksen selvin luvuin 102 puolesta ja 212 vastaan. Ehdotusta kannattivat Viktor **Tshernomyrdin**in Kotimme on Venäjä -ryhmä ja Vladimir **Zhirinovskin** liberaali-demokraatit. Pääministeri Vladimir **Putin** korostaa budjettiehdotuksen realismia. Budjetin tulot ovat 745 miljardia ruplaa (23 mrd. USD) ja menot 803 miljardia ruplaa (25 mrd. USD). Vuoden 2000 BKT:ksi on arvioitu 5 100 miljardia ruplaa, valuuttakurssiksi 32 rpl/USD ja inflaatioksi 18 %, jolloin budjetin perusylijämmäksi ennen velanhoitokustannuksia on saatu 3.2 % BKT:stä.

Duuman mielestä hallituksen budjettiehdotus lupasi liikaa ulkomaisten velkojen hoitoon (7 mrd. USD eli 27 % budjetin menoista) ja liian vähän sosiaali- ja puolustussektoreille ja alueiden tarpeisiin. Duuma lähetti ehdotuksen jatkokäsittelyyn hallituksen, duuman ja liittoneuvoston yhteiseen sovittelukomissioon. Budjetin käsittely duumassa jatkuu lokakuun puolivälissä.

Duuma vei jo viime viikolla pohjaa hallituksen budjettiehdotukselta hylkäämällä ehdotuksen tulopuolen perustana olleen verolakipaketin, johon kuuluivat lait arvonlisäveron alentamisesta, tuloveroasteikon keventämisestä, hyödykeveroista, tierahastoista ja 20 pienemmän veron korvaamisesta könttäsümä- ja myyntiveroilla.

Venäjäältä vaaditaan takuita uusien lainarahojen käytöstä, neuvottelut neuvostovelan kohtalosta jatkuvat. Viime viikolla Washingtonissa tavanneet G7-maiden (joilla on hieman alle puolet Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n äänivallasta) talousministerit painottivat, että uusia eritä Venäjän IMF-lainasta ei tulla myöntämään, ennen kuin on saatu riittävät takuut siitä, etteivät lainarahat valu väärin tarkoituksiin. Tämä tarkoittaisi mm. selvitystä Venäjän keskuspankin varannonsijoittamisesta ja keskuspankin tilintarkastusta. Keskuspankin pääjohtaja Viktor **Geraschenko** sanoi pitävänsä G7-maiden vaatimuksia neljännesvuosittaisista keskuspankin tilintarkastuksista kohtuuttomina.

Venäjän tilanne oli esillä myös Maailmanpankin ja IMF:n vuosikokouksissa. Molempien rahoituslaitosten johtajat, James **Wolfensohn** ja Michel **Camdessus**, painottivat, että todisteita aiempien lainojen väärinkäytöksistä ei ole ja että Maailmapankilla tai IMF:llä ei ole syytä muuttaa suhtautumistaan Venäjään. Venäjä on IMF:n suurin yksittäinen lainanottaja. Sillä on tällä hetkellä velkaa noin 17 miljardia dollaria. Muita suurvelallisia ovat Indonesia (11 mrd. USD) ja Brasilia (10 mrd. USD).

Venäjän ja yksityisiä velkojia edustavan Lontoon klubin neuvottelut velkojen uudelleenjärjestelystä jatkuvat. Venäjän finanssiministerin Mihail **Kasjanov**in mukaan klubin neuvottelijat ovat suostuneet harkitsemaan noin 32 miljardin dollarin neuvostovelan osittaista anteeksiantoa. Elokuussa Venäjä ja velkojamaita edustava Pariisin klubi sopivat vuoden 2000 loppuun mennessä erääntyvien maksujen lykkäämisestä. Venäjän velka Pariisin klubille on noin 38 miljardia dollaria.

Venäjän federaation joukot saartavat Tshetsheniaa. Tshetshenian ympärille on muodostettu saartovyöhyke, jonka on toisaalta määrä estää terroristien tunkeutuminen muualle federaatioon ja toisaalta aseiden kuljettaminen ulkomailta Tshetsheniaan. Samaan aikaan federaation asevoimat ovat terrorismin vastaisen taistelun nimissä pommittaneet laajasti Tshetshenian alueetta.

Eräiden asiantuntijoiden mukaan imperiumin vastaisku Tshetshenian palauttamiseksi federaation yhteyteen on alkanut. Viime päivinä on puhuttu myös maasodan aloittamisesta Tshetsheniassa. Hyökkäys ei kuitenkaan ole lain mukaan mahdollinen ilman presidentin allekirjoittamaa ja liittoneuvoston vahvistamaa sodan tai poikkeustilan julistamista. Pääministeri Vladimir **Putinin** mukaan menossa on Venäjän hajottamiseen tähtäävä ulkoa päin suunniteltu ja rahoitettu terroritoiminta. Federaatio ei pääministerin mukaan ole suunnittelemassa laajoja Tshetsheniaan kohdistuvia sotatoimia.

IMF ennustaa Baltian maihin suhteellisen voimakasta reaalisen bruttokansantuotteen kasvua vuonna 2000. Virossa BKT kasvaa ensi vuonna 5 %, Latviassa ja Liettuaassa 4 %. Kuluvan vuoden kasvuennusteita IMF on joutunut pienentämään: Virossa ja Liettuaassa BKT kasvaa ennusteen mukaan 0.5 % ja Latviassa 2 %.

Vuosi-inflaation ennustetaan olevan kaikissa Baltian maissa ensi vuonna 3 %, kun sen tänä vuonna arvioidaan olevan Latviassa ja Liettuassa 2 % ja Virossa 4 %.

Viro ja Liettua neuvottelevat IMF:n kanssa uusista talousohjelmista. Molempien maiden odotetaan solmivan sopimukset IMF:n valmiusluottojärjestelystä ennen kuluvan vuoden loppua tai viimeistään ensi vuoden alussa. Viron edellisen IMF-ohjelman voimassaolo päättyi tämän vuoden maaliskuussa ja Liettuan jo vuonna 1997. Viro ei viime vuosina ole nostanut valmiusluottoja vaan järjestelyt ovat olleet voimassa lähinnä takuuna IMF:n hyväksymän talouspolitiikan noudattamisesta. Tällä kertaa järjestelyyn liittyvästä talousohjelmasta sopiminen on osoittautunut Virossa aiempaa hankalammaksi. Ongelmana ovat budjetin ja vaihtotaseen vajeet, joiden pienentämiseksi IMF on suositellut suurempia budjettileikkauksia kuin mihin hallitus on ollut valmis. IMF suhtautuu myönteisesti Viron suunnitelmaan vapauttaa yritysten investointeihin käyttämä voitto verosta, mutta huomauttaa samalla, että muutos saattaa pienentää verotuloja lyhyellä tähtäimellä.

Myös Liettualle IMF suosittelee budjettipolitiikan kiristämistä. Säästämisaste sekä Virossa että Liettuassa on matala, ja IMF varoittaa molempia maita ulkomaisen velan kasvusta. Lisäksi IMF kehottaa Liettuaa säilyttämään rahapolitiikan perustana olevan valuuttakatejärjestelmän. Liettua suunnittelee litin kurssin irrottamista dollarista ensi vuonna ja valuutan sitomista eurosta ja dollarista muodostuvaan koriin, missä yhteydessä tarkkailijat ovat spekuloineet valuuttakatejärjestelmästä luopumisella ja litin mahdollisella devalvoinnilla. Myöskään Liettua ei aio nostaa stand-by -luottoa vaan hakee järjestelyllä IMF:n tunnustusta talouspolitiikalleen.

Latvia sai alustavat neuvottelut uudesta valmiusluottojärjestelystä päätökseen IMF:n kanssa syyskuun puolivälissä.

Lama hellittää Latviassa. Latvian bruttokansantuote supistui kuluvan vuoden toisella neljänneksellä 1.8 % edellisen vuoden vastaavasta ajasta, mikä oli jonkin verran vähemmän kuin alun perin odotettiin. Tammi - kesäkuun aikana BKT väheni 2 %. Tilastoviranomaisten mukaan kolmannella neljänneksellä BKT saattaa vielä pienentyä hiukan, mutta koko vuodelle ennustetaan 1 - 1.5 prosentin kasvua.

Elintarviketeollisuus on kärsinyt lamasta eniten. Tammi - kesäkuussa sen tuotanto väheni 16 %. Samaan aikaan kalanjalostusteollisuuden tuotanto lähes puoliintui. Tukku- ja vähittäiskaupan myynti sen sijaan on kasvussa, ja rakennustuotanto lisääntyi 7 prosentilla, lähinnä tienrakennuksen ansiosta.

Obligaatiolaina käy kalliiksi Kazakstanille. Kazakstan on Aasian ja Venäjän kriisien jälkeen ensimmäisenä IVY-maana laskemassa liikkeelle obligaatiolainaa kansainvälisille markkinoille. Lainan järjestäjinä ovat ABN-Amro ja Deutsche Bank. Tästä viiden vuoden ja 200 miljoonan dollarin lainasta Kazakstan joutuu maksamaan 8.25 prosenttiyksikköä enemmän kuin parhaat lainansaajat vastaavista lainoista. Kolme vuotta sitten Kazakstanin ottamasta samanlaisesta obligaatiolainasta vastaava korkoero oli vain 3.5 prosenttiyksikköä. Korkoeron dramaattinen kasvu heijastelee Venäjän kriisin raskaita seurauksia IVY-maille, vaikka öljyn hintojen viimeaikainen nousu on auttanut Kazakstanin taloutta.

Seminaari Venäjän taloudesta. Helsingin yliopiston pienessä juhlasalissa pidetään 4.- 5.10. kahdeksas **Russian Economy** -seminaari. Seminaarin aiheita ovat mm.: Venäjän taloudellinen tilanne ja kehitysnäkymät, Venäjän luonnonvarat, luonnonvarojen ja taloudellisen kasvun yhteydet. Ilmoittautumiset ja lisätiedot laura.solanko@bof.fi. Seminaarin ohjelma löytyy internet-sivuiltamme. Tilaisuus on maksuton.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 29.9.99 (ed. viikko)

RUB/USD 25.22 (25.34), RUB/EUR 26.37 (26.32), RUB/FIM 4.44 (4.43), Moskova RTS-indeksi 85.15 (+6.3 %)

Baltian pörssi-indeksit 29.9.99

Tallinna TALSE 99 (-5.5 %), Riika DJRSE 71 (-0.8 %), Vilna LITIN 537 (-3.5 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 40

- *****
Venäjän budjettiluonnos 2000 sovittelukomiteassa. Venäjän hallituksen, duuman ja liittoneuvoston sovittelukomitea on tarkistanut budjettiehdotuksen lähtökohtana olevaa vuoden 2000 BKT-arviota ylöspäin 3.7 prosenttia 5 350 miljardiin ruplaan (167 mrd. USD). Tarkistuksia perustellaan teollisuustuotannon voimakkaalla kasvulla. Yhdessä valmisteverojen korotuksen ja tehostetun veronkeruun kanssa tarkistukset tekevät tilaa sekä budjetin tulo- että menopuolen korotuksille 46 miljardilla ruplalla (1.4 mrd. USD). Korotukset eivät vaikuta oleellisesti budjetin tasapainoon. Korotuksesta 26 miljardia ruplaa käytettäisiin puolustusmäärärahojen lisäämiseen, jolloin puolustusmäärärahat olisivat 144 miljardia ruplaa (4.5 mrd. USD). Tällöin puolustusmenojen osuus budjettimenoista nousisi 15 prosentista 17 prosenttiin. Duuma käsittelee uudistettua budjettiehdotusta 20. lokakuuta.
- *****
Venäjän inflaatio nopeutui vähän syyskuussa. Tilastokomitean mukaan kuluttajahinnat nousivat Venäjällä syyskuussa 1.5 % elokuusta. Elokuussa kuukausi-inflaatio oli 1.2 %. Kuluvan vuoden ensimmäisten yhdeksän kuukauden aikana hinnat ovat nousseet tilastokomitean mukaan 31.4 prosenttia.
- *****
Duuma hyväksyi lain talletusten suojasta. Duuma hyväksyi vuosia vireillä olleen lakiehdotuksen kolmannessa käsittelyssä ja lähetti sen edelleen liittoneuvoston käsittelyyn. Ehdotuksen mukaan talletuspankkien on liityttävä Federaation reserviyhtiöön, johon pankit maksavat vuosineljänneksittäin määräprosentin hallussaan olevista talletuksista. Yhtiön 2 miljardin ruplan (80 milj. USD) alkupääoma muodostuu keskuspankin ja valtion sijoituksista ja pankkien liittymismaksuista. Täyden suojan lakiehdotuksen mukaan saavat vain pienet, alle 20 minimipalkan suuriset talletukset. Laki ei tule koskemaan takautuvasti jo konkurssiin menneitä pankkeja.
- *****
Menatep-pankki konkurssiin. Moskovan välimiestuomioistuin julisti Venäjän suurimpiin pankkeihin kuuluneen Menatep-pankin suorituslaitaan. Vuoden 1998 elokuun finanssikriisissä vaikeuksiin joutuneella pankilla on vastuita yritysasiakkaille 26 miljardia, valtiolle 3 miljardia ja pientallettajille lähes 4 miljardia ruplaa. Pankin varat arvioitiin riittämättömiksi näiden velvoitteiden hoitamiseen. Pankin velkojia ei välimiestuomioistuimen päätös paljon auttane, sillä suurin osa pankin varoista ja asiakkaista siirrettiin jo viime vuoden puolella itsenäiseksi pankiksi muutettuun Menatepin Pietarinkonttoriin.
Venäjällä oli keskuspankin tilaston mukaan syyskuun alussa 1 356 toimiluvan omaavaa pankkia, joilla oli konttoreita yhteensä 3 912.
- *****
Venäjä maksoi eläkerästinsä. Varapääministeri Valentina **Matvijenkon** mukaan valtion eläkerahasto maksoi syyskuun aikana loput valtion eläkerästit. Vuoden alusta rästejä on Matvijenkon mukaan maksettu 26 miljardia ruplaa (1 mrd. USD). Keskimääräinen eläke Venäjällä tulee vuoden viimeisellä neljänneksellä olemaan 545 ruplaa (22 USD) kuukaudessa, mikä on noin 2/3 laskennallisesta toimeentulominimistä. Hallituksen päätöksellä kaikille eläkeläisille maksetaan kuluvan kuun aikana 50 ruplan kertakorvaus, jonka kustannukset valtiolle ovat pääministeri Vladimir **Putinin** mukaan 2.6 miljardia ruplaa (100 milj. USD).
- *****
Venäjän viljasato viimevuotista parempi. Maatalousministeriön ennusteen mukaan Venäjän viljasato on tänä vuonna noin 60 miljoonaa tonnia. Vuosi sitten sato jäi 48 miljoonaan tonniin. Riippumaton tutkimuslaitos SovEcon ennustaa Venäjän kuluvan vuoden viljasadon jäävän 54 - 58 miljoonaan tonniin ja viljantuontitarpeen olevan tänä vuonna 12 - 13 miljoonaa tonnia.
- *****
Venäläisten asumiskustannukset kasvavat. Venäjän hallitus jatkaa elokuussa tekemällään päätöksellä asumiskustannusten kohdentamisjärjestelmän kehittämistä. Kehittäminen tarkoittaa asunnon kustannusten siirtämistä vähitellen entistä enemmän asukkaiden maksettaviksi. Asukkaiden maksamaa osuutta asunnon kustannuksista alettiin kasvattaa vuonna 1997, jolloin se nostettiin keskimäärin 35 prosenttiin. Viime vuonna asukkailta perittiin jo 50 % asunnon kustannuksista. Toinen puoli katettiin paikallisbudjeteista.

Asukkaiden asumismenojen osuus perheen tuloista rajattiin vuonna 1997 enintään 16 prosenttiin. Kuluvana vuonna osuus on ollut 19 %. Yhden asuinneliön laskennalliset kustannukset vaihtelevat alueittain ja ovat tällä hetkellä 10 - 30 ruplaa kuukaudessa. Keskikokoisen moskvalaiskolmion kustannukset ovat noin 900 ruplaa kuukaudessa.

Hallituksen päätöksellä kehitetään myös asumistukijärjestelmää. Tukeen oikeuttavaa asumistilaa voi kolmen tai useamman hengen perheellä olla enintään 18 m²/henki, kahden hengen perheellä 21 m²/henki ja yksin asuvalla enintään 33 m².

Venäjän federaation joukot etenivät Tshetsheniaan. Viime viikon lopulla federaation asevoimat siirtyivät Tshetshenian alueelle, jossa ilmapommitukset ovat jatkuneet jo toista viikkoa. Pääministeri Vladimir **Putin** on korostanut, että Tshetshenian-operaatiot tehdään Venäjän rajojen sisällä ja voidaan toteuttaa julistamatta sotatilaa. Tshetshenian presidentti Aslan **Mashadov** ehdotti sunnuntaina 3.10. kansainvälisten rauhanturvajoukkojen lähettämistä Tshetsheniaan. Venäjä on päättänyt satoihin miljooniin rupliin nousevien maksamattomien laskujen vuoksi vähentää kaasun ja sähkön toimituksia Tshetsheniaan.

Siirtymätalousmaista Viro sai suhteellisesti eniten suoria ulkomaisia sijoituksia vuonna 1998. UNCTADin World Investment Report - julkaisun mukaan Viroon tehtyjen sijoitusten arvo henkeä kohden laskettuna oli 407 dollaria ja Liettuaan 251 dollaria. Seuraavina siirtymätalousmaista olivat Tshekin tasavalta (247 USD), Unkari (191 USD), Puola (132 USD) ja Latvia, jonne sijoitettiin 113 dollaria henkeä kohden. Venäjälle investointiin vain 15 dollaria henkeä kohden. Rahamääräisesti suoria ulkomaisia sijoituksia tehtiin eniten Puolaan, Tshekin tasavaltaan ja Venäjälle. UNCTADin mukaan suorat sijoitukset Keski- ja Itä-Euroopan maihin ovat nopeassa kasvussa: vuonna 1998 sijoitukset näihin maihin kasvoivat 28 %, kun keskimääräinen sijoitusten kasvu kehitysmaihiin oli 23 % ja teollisuusmaihiin 16 %. Yleissuunnasta poiketen Venäjälle tehtyjen sijoitusten määrä romahti vuonna 1998. Baltian maiden taloudet ovat pieniä ja siten yksittäiset suuret investoinnit erottuvat tilastoissa. Sijoitusvirtaa Viroon kasvatti viime vuonna erityisesti kahden virolaispankin siirtyminen ruotsalaisomistukseen. Liettuassa taas huomattava osa investoinneista muodostui Lithuanian Telecomin yksityistämisestä.

Latvian vaihtotaseen vaje kasvaa edelleen. Vaihtotaseen vaje ensimmäisellä vuosipuoliskolla oli 169 miljoonaa latia (288 milj. USD), ja se nousi 9.2 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Vuosi sitten vaje oli 6.8 % BKT:sta. Kuluvan vuoden toisella neljänneksellä vaihtotaseen vaje kasvoi erityisesti palvelutaseen vajeen kasvaessa 35 prosentilla vuotta aiemmasta. Kuljetukset lisäsivät palvelutaseen tuloja, mutta matkailutulot supistuivat huomattavasti.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 5.10.99 (ed. viikko)

RUB/USD 25.49 (25.22), RUB/EUR 27.32 (26.37), RUB/FIM 4.59 (4.44), Moskova RTS-indeksi 88.42 (+3.8 %)

Baltian pörssi-indeksit 5.10.99

Tallinna TALSE 99 (-0.0 %), Riika DJRSE 71 (-0.4 %), Vilna LITIN 543 (+1.1 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 41

Venäjän seuraavan IMF-lainaerän maksatus viivästyy. Vaikka Venäjä on täyttänyt IMF-ohjelman määrälliset finanssi- ja rahapoliittiset tavoitteet, alunperin jo syyskuuksi ajatellun 640 miljoonan dollarin lainaerän maksatus on länsimaiden tiukentuneen suhtautumisen myötä viivästymässä. Lainaerä liittyy heinäkuun lopussa solmittuun vakautussopimukseen ja siihen kytkeytyvään 4.5 miljardin dollarin lainajärjestelyyn. Länsimaiden tiukentuneen suhtautumisen taustalla ovat elokuussa esille nousseet rahanpesusyytökset, raportti Venäjän keskuspankin valuuttavarannon hoitoa koskevista epäselvyyksistä (FIMACO-selvitys) sekä poliittisen tilanteen muutos hallituksen vaihdoksen ja myöhemmin Tshetshenian taisteluiden kiihtymisen myötä. Syyskuun lopulla G7-maat antoivat Washingtonissa julkilausuman, jossa vaadittiin Venäjää toteuttamaan useita uudistuksia uusien IMF-lainaerien maksattamisen ehtona.

Ennen seuraavan maksuerän maksatusta Venäjän tulee osoittaa, että keskuspankin sisäistä tarkastustoimintaa on parannettu erityisesti valuuttavarannon hoidon osalta ja tähän liittyen keskuspankissa tulee suorittaa tarkastus neljännesvuosittain. Samoin Venäjän tulee pystyttää sellaiset rahoitukseen ja budjetointiin liittyvät valvontajärjestelmät, jotka mahdollistavat kansainvälisten rahoituslaitosten varojen käytön luotettavan seurannan. Eri lähteiden mukaan Venäjää vaaditaan myös esittämään aikataulu keskuspankin ja liikepankkien siirtymisestä käyttämään kansainvälistä kirjanpitojärjestelmää. Lisäksi Venäjä on määrä valmistella uusi laki, joka vaikeuttaa rahanpesua. Keskeiseksi ongelmaksi uuden lainaerän maksatukselle on noussut myös se, että Venäjän viranomaiset ja IMF eivät ole päässeet sopuun Venäjän pankkijärjestelmää hallitsevan valtioenemmistöisen Sberbankin tarkastuksesta.

Keskuspankin toimintatapojen selkiyttämisen kannalta tärkeä kysymys on valuuttavarojen siirtäminen pois keskuspankin itsensä omistamista ulkomaisista tytärankeista sekä aikataulun esittäminen siitä, miten keskuspankki tulee luopumaan ulkomaisista tytärankeistaan. Keskuspankin ja sen ulkomaisten tytärankeiden välisiä kysymyksiä koskeva PricewaterhouseCoopers -yhtiön tekemä raportti julkaistaneenkin lähiaikoina. Venäjän keskuspankki on maaliskuussa 1998 annetun poikkeuslain nojalla enemmistöosakkaana pariisilaisessa Eurobankissa, lontoolaisessa Moscow Narodny Bankissa, frankfurtilaisessa Ost-West Handelsbankissa, wieniläisessä Donaubankissa ja luxemburgilaisessa East-West United Bankissa.

Venäläiset ovat olleet kriittisiä heille esitettyjä vaatimuksia kohtaan. Lainaerän lykkäytymisen johdosta keskuspankki ei vastoin aikaisempaa ilmoitusta luopunut syyskuun lopussa käytännöstä vaatia 100 prosentin ennakkotalletus tuontioperaation ehtona. Valuutansäännöstelyn jatkamista perustellaan ruplan kurssin puolustamisella, jota IMF-lainaerän lykkäytyminen vaikeuttaa. Venäläiset ovat myös ilmoittaneet, että keskuspankin ulkomaisten tytärankeiden kohtalosta voidaan keskustella aikaisintaan parlamenttivaalien jälkeen ensi keväänä.

Venäjän kauppaja vaihtotase ylijäämäisiä vuoden 1999 ensimmäisellä puoliskolla. Venäjän tavaravienti vuoden 1999 ensimmäisellä puoliskolla oli 32.5 miljardia dollaria ja tuonti 19.5 miljardia dollaria, jolloin kauppataaseen ylijäämäksi muodostui 13 miljardia dollaria. Vaihtotaseen ylijäämä samana ajankohtana oli 9 miljardia dollaria.

Ulkoiden tasapainon parantuminen selittyy pääasiassa tuonnin voimakkaalla supistumisella. Viime vuoden vastaavasta ajasta vienti supistui 13 %, mutta tuonti samaan aikaan peräti 44 %. Vaihtotaseen ylijäämän kasvu kuitenkin hidastui vuoden 1999 toisella neljänneksellä vuoden ensimmäiseen neljännekseen verrattaessa. Vuoden 1999 ensimmäisellä neljänneksellä vaihtotaseen ylijäämä oli 5.5 miljardia ja toisella neljänneksellä 3.5 miljardia dollaria.

Suoria ulkomaisia sijoituksia Venäjälle tehtiin vuoden 1999 ensimmäisellä puoliskolla 1.4 miljardin dollarin arvosta. Investoinnit ovat kasvaneet jonkin verran verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohtaan (jolloin investoitiin 1 mrd. USD arvosta), mutta ovat tasoltaan vain noin puolet vuoden 1997 ensimmäiseen puoliskoon verrattuna (2.6 mrd. USD).

Venäjän vienti IVY-maihin kuluvaan vuoden ensimmäisellä puoliskolla pieneni IVYn tilastokomitean mukaan vuoden takaisesta 38 %. Vienti Kazakstaniin väheni 56 %, Ukraina 32 % ja Valko-Venäjälle 32 %. Venäjän tuonti IVY-maista supistui vastaavana aikana 46 %. Eniten tuonti väheni Moldovasta - peräti 70 %. Tuonti Kazakstanista väheni 56 % ja Ukrainasta 46 %. Kauppataase IVY-maiden kanssa vuoden alkupuoliskolla oli Venäjälle 964 miljoonaa dollaria ylijäämäinen.

EU:n Ecofin-valtuuskunta Venäjällä. Valtuuskuntaa johti EU:n puheenjohtajuutta hoitavan Suomen valtiovarainministeri Sauli Niinistö. Vierailu liittyi osana EU:n pyrkimykseen luoda yhtenäistä

Venäjä-strategiaa, johon kuuluu mm. Euroopan pohjoisosien kehittämiseen tähtäävä pohjoinen ulottuvuus. Valtuuskunnan keskustelut Venäjän keskuspankin ja finanssiministeriön edustajien kanssa käsittelivät maailmantalouden tilaa, EU:n yleisstrategiaa, Venäjän talousuudistuksia ja talousnäköymien paranemista, rahanpesua, korruptiota ja avoimuuden lisäämistä.

Venäjällä on viime aikoina noussut esiin huoli mahdollisista vahingoista Venäjän taloudelle, jos entisiä sosialistimaita liittyy EU:hun. Venäjän varakauppaministeri Roald **Piskoppel** kertoi maan talouden menettäneen EU:n vuoden 1995 laajentumiskierroksen jälkeen (jolloin Itävalta, Ruotsi ja Suomi tulivat jäseniksi) vuosittain 350 miljoonaa dollaria.

Inflaatio kiihtyi hieman Baltiassa. Syyskuussa kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli Virossa 2.8 % (elokuussa 2.6 %), Latviassa 2.4 % (2.1 %) ja Liettuaissa 1.4 % (0.2 %). Tärkeä tekijä inflaation kiihtymisessä kaikissa Baltian maissa oli öljyn maailmanmarkkinahinnan kallistuminen, eikä hintojen nousua voi pitää merkinä kotimaisen kysynnän elpymisestä.

Liettuan bruttokansantuote supistuu edelleen samalla kun vaihtotaseen vaje kasvaa. Vaikka tuotannon lasku hidastui Liettuaissa jonkin verran kuluvan vuoden toisella neljänneksellä, pieneni BKT silti 4.0 % vuotta aiemmasta. Ensimmäisen puolen vuoden aikana BKT supistui 4.8 %. Teollisuustuotannon ja vähittäiskaupan myynnin lasku jatkui, kun taas maataloustuotanto ja rakentaminen kasvoivat. Kehitys oli hieman heikompaa kuin mitä tarkkailijat ennakoivat, eikä BKT:n mainittavaa kasvua odoteta kuluvan vuoden kolmannellakaan neljänneksellä.

Vaihtotaseen vaje kasvoi toisella neljänneksellä 14.2 prosenttiin BKT:stä. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla vaje oli 12.1 %, mikä johtui viennin jyrkästä 25 prosentin pudotuksesta tuonnin laskiessa vähemmän eli 20 % edellisestä vuodesta. Liettuan keskuspankki joutui alkuvuoden aikana käyttämään valuuttavarantoaan vaihtotaseen vajeen kattamiseen. Keskuspankilla oli kuitenkin kesällä edelleen valuuttavaroja vajaan kolmen kuukauden tuonnin arvosta, mikä kansainvälisesti katsotaan kohtuulliseksi määräksi.

EU-jäsenyysneuvotteluja käyvät maat toivovat liittymisprosessin nopeuttamista ja selkeää jäsenyysaikataulua. EU-jäsenyysneuvotteluja käyvien Kyproksen, Puolan, Slovenian, Tšekin, Unkarin ja Viron ulkoministerit kokoontuivat 11. lokakuuta Tallinnaan keskustelemaan ensimmäistä kertaa liittymisen yhteisistä strategioista. Ulkoministerit lähettivät EU-komission puheenjohtajalle Romano **Pro**dille kirjeen, jossa he toivovat maidensa voivan liittyä EU:hun viimeistään vuonna 2002. Selkeä aikataulu on maiden mukaan tarpeen motivoimaan kansalaisia EU-jäsenyyteen. Ulkoministerit kannattivat jäsenyysneuvotteluiden laajentamista muihin hakijamaihin, mikä lisäisi laajentumisprosessin uskottavuutta ja vahvistaisi demokratiaa Euroopassa.

Euroopan unioni jäsenyysneuvotteluihin kaikkien Itä-Euroopan hakijamaiden kanssa. Keskiviikkona 13.10. julkistetussa hakijamaita koskevassa vuosittaisessa edistymisraportissaan EU:n komissio suosittelee neuvottelujen aloittamista ensi vuonna Bulgarian, Latvian, Liettuan, Romanian, Slovakian sekä Maltaan kanssa. Varsinainen päätös asiasta tehdään joulukuussa Helsingin huippukokouksessa. Komissio ei suosittelut määräajan asettamista unionin laajenemiselle vaan korosti kunkin maan etenevän omaa vauhtiaan jäsenyyskriteerien täyttämässä.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 13.10.99 (ed. viikko)

RUB/USD 25.74 (25.49), RUB/EUR 27.41 (27.32), RUB/FIM 4.61 (4.59), Moskova RTS-indeksi 96.03 (+8.6 %)

Baltian pörssi-indeksit 13.10.99

Tallinna TALSE 100 (+1.2 %), Riika DJRSE 76 (+6.8 %), Vilna LITIN 534 (-1.6 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 42

Venäjän luottokelpoisuus romahti vuodessa. Institutional Investor julkaisee puolivuositain maiden luottokelpoisuutta kuvaavan selvityksen. Syyskuun selvityksessä oli mukana 136 maata. Pankkien, tutkijoiden ja investoijien näkemyksiin perustuvan luokituksen mukaan Venäjän luottokelpoisuus laski vuoden sisällä eniten sijalle 105. Kaikki Baltian maat mahtuvat kymmenen eniten luottokelpoisuuttaan parantaneen maan joukkoon, vaikka niiden taloudet ovat kärsineet Venäjän kriisistä. Viron sijaluku on 51, Latvian 62 ja Liettuan 66. Siirtymätalousmaista korkeimmalle nousi Slovenia, jonka sijaluku on 28. Tshekin tasavalta on sijalla 30, Puola 34 ja Unkari 35. Listan kärjessä luottokelpoisimpana pidettynä maana on Sveitsi.

Ulkomaalaiset omistajat ahtaalla Venäjällä. Pietarin välimiesoikeus teki 11.10. Lomonosovin posliinitehtaan kiistojen osalta ratkaisun, jonka mukaan tehdas yksityistettiin vuonna 1993 lainvastaisesti ja tehdas on palautettava valtion omistukseen. Tehtaan osakekannasta noin 60 prosenttia on ulkomaalaisomistuksessa työntekijöiden hallitessa loppuosaa. Suurimmat ulkomaalaisomistajat ovat ilmoittaneet valittavansa oikeuden ratkaisusta. Valtionomaisuusministeriön mukaan kyseessä ei ole tehtaan kansallistaminen, vaan valtion omaisuuden lainvastaisesta yksityistämisestä aiheutuneen vahingon korvaaminen.

Viime viikolla Viipurin sellutehtaan erimielisyydet omistajan ja työntekijöiden välillä johtivat työntekijöiden ja miliisin erikoisjoukkojen väliseen kahakkaan, jossa kaksi ihmistä kuoli. Erimielisyydet ovat jatkuneet jo pari vuotta. Vuonna 1997 ulkomaisille myyty tehdas on tällä hetkellä brittiläisen Alcem-yhtiön omistuksessa. Venäjän duuman puhemiehen Gennadi **Seleznjov**in mukaan tehtaan yksityistäminen tulisi tilanteen selvittämiseksi julistaa pätemättömäksi.

Valtionomaisuusministeriö valmistelee lainmuutosta, joka helpottaisi yksityistettyjen yritysten palauttamista valtiolle, mikäli uudet omistajat eivät täytä velvollisuuksiaan. Tämä koskisi erityisesti ennen vuotta 1997 yksityistettyjä yrityksiä. Asiantuntijat ovat huomauttaneet, että useimmista yksityistämisprosesseista voidaan haluttaessa löytää lain rikkomuksia.

Venäjän arvopaperikomission johtaja Dmitri **Vasiljev** erosi tehtävistään 15.10. Seuraajaa ole vielä nimitetty. Vasiljev johti komissiota sen perustamisesta lähtien vuodesta 1994 ja häntä pidettiin mm. ulkomaisten sijoittajien ja vähemmistöosakkaiden oikeuksien tarkkana vahtijana. Vasiljev valittiin uuden yksityisten investoijien oikeuksia puolustavan painostusryhmän johtajaksi.

Ensimmäinen venäläinen eurolaina jäi maksamatta. Nizhni Novgorodin lääni ei pystynyt maksamaan 100 miljoonan dollarin 5-vuotisen eurobondinsa 3.10. eräännyttä korkomaksua. Nizhni Novgorod varoitti vaikeuksistaan jo keväällä. Läänin edustajat tarjosivat sijoittajille uudelleenjärjestelyä, johon kuuluisi mm. takaisinmaksun lykkääminen vuoteen 2006 ja vapautus korkomaksuista kolmeksi vuodeksi. Ehdotus ei saanut taakseen vaadittavaa 75 % enemmistöä. Neuvottelut uudelleenjärjestelystä kuitenkin jatkuvat edelleen tämän viikon lopulla.

Venäjän teollisuustuotanto jatkaa nousuaan. Tämän vuoden syyskuussa teollisuustuotanto oli 20 % korkeammalla tasolla kuin syyskuussa 1998. Tämän vuoden aikana teollisuustuotanto on kasvanut yhteensä 7 % vuoden 1998 vastaavasta ajasta. Lisäksi teollisuustuotanto oli tämän vuoden syyskuussa 3 % korkeammalla tasolla kuin vuoden 1997 syyskuussa.

Kasvu on tapahtunut käyttöasteita kasvattamalla. Teollisuuden keskimääräinen käyttöaste on kasvanut viime vuoden 40 prosentista 46 prosenttiin. Käyttöasteet vaihtelevat suuresti aloittain ja osa Venäjän talouden kapasiteetista on taloudellisesti kannattamatonta. Teollisuuden ongelmana on vieläkin investointien vähäisyys.

Teollisuustuotteiden kysyntä on kasvanut erityisesti tuontia korvaavilla aloilla, kuten autoteollisuudessa, ja eräillä vientialoilla, kuten kemianteollisuudessa. Reaalinen tavaroiden ja palveluiden kulutus on tänä vuonna ollut noin 20 % vähäisempää kuin viime vuonna. Kokonaiskysynnän heikkeneminen saattaa rajoittaa teollisuustuotannon kasvua tulevaisuudessa.

EU:n komissio julkisti vuosittaisen edistymisraportin jäsenyyttä hakeneista maista. Raportin mukaan Unkari ja Puola täyttävät parhaiten EU-jäsenyyden taloudelliset kriteerit. Niitä seuraavat Slovenia, Viro ja Tshekin tasavalta. Latvia on nostettu nopean kehityksensä ansiosta edistyneimpien

ryhmään. Vähemmän edistyneitten ryhmässä ovat Slovakia, Liettua, Bulgaria ja Romania.

Virossa on toimiva markkinatalous, ja maa on kasvattanut vuoden aikana valmiuksiaan tulla toimeen EU:n markkinapaineissa. Komissio huomauttaa, että erityisesti julkisen hallinnon ja oikeuslaitoksen uudistaminen on viivästynyt. Kuluneen vuoden aikana Latvia on komission mukaan edistynyt huomattavasti ja sen voidaan katsoa olevan toimiva markkinatalous. Latvia saa kiitosta lainsäädännön uudistamisesta ja instituutioiden muodostamisesta, mutta erityistä huomiota on kiinnitettävä julkisen hallinnon parantamiseen. Jos Liettuan uudistukset jatkuvat suunnitellusti, voidaan maa ensi vuoden aikana katsoa toimivaksi markkinataloudeksi. Liettua on hieman jäljessä Virosta ja Latviasta kyvyssä kohdata EU:n sisämarkkinoiden kilpailupaineet. Lainsäädännön uudistamisessa Liettua ei kaikin osin ole edennyt odotetusti, kun taas instituutioiden rakentamisessa edistys on ollut kiitettävää. Liettua on edistynyt erityisesti ympäristö- ja energia-asioissa ja on jo asettanut määräajan Ignalinan ydinvoimalan ensimmäisen reaktorin sulkemiselle.

Raportin mukaan Slovakian, Bulgarian ja erityisesti Romanian on kiinnitettävä vakavaa huomiota talousuudistuksiin toimivan markkinatalouden aikaansaamiseksi ja kilpailukyvyyn varmistamiseksi. Unkari, Bulgaria, Slovenia ja Slovakia saavat kiitosta lainsäädännön harmonisoinnista, mutta huomiota on kiinnitettävä toimeenpanon vahvistamiseen. Puolan ja Tshekin sen sijaan on nopeutettava lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa. Komissio esittää raportissaan, että ennen jäsenyysneuvottelujen aloittamista Bulgarian on asetettava määräaika Kozloduin ydinvoimalan sulkemiselle ja Romanian sitouduttava kehittämään lastensuojeluinstituutioitaan.

Keskusta suurimmaksi puolueeksi Viron paikallisvaaleissa. Sunnuntaina 17.10. käydyissä Viron paikallisvaaleissa äänestysvilkkaus oli ennätyksellisen alhainen 49 %. Suurimmaksi puolueeksi nousi oppositiossa oleva Keskustapuolue. Sen saavuttama paikkamäärä jää kuitenkin monilla paikkakunnilla pienemmäksi kuin hallitusvastuussa olevien kolmiliiton puolueiden yhteenlaskettu paikkamäärä. Äänioikeus ulotettiin ensimmäistä kertaa myös maassa laillisesti vähintään viisi vuotta asuneisiin ulkomaalaisiin.

Liettuan litin dollarisidonnaisuus jatkuu vuoteen 2001. Liettuan keskuspankki ilmoitti viime viikolla, että maan valuutan litin kurssi sidotaan euroon vuoden 2001 jälkipuoliskolla. Siihen asti on voimassa nykyinen, vuonna 1994 käyttöön otettu valuuttakatejärjestelmä, jossa liti on sidottu dollariin kurssilla 1:4. Keskuspankki luopui näin aiemmasta suunnitelmastaan sitoa liti ensi vuonna väliaikaisesti dollarin ja euron muodostamaan koriin ennen valuutan lopullista kiinnittämistä euroon. Keskuspankki ei maininnut, jatketaanko valuuttakatejärjestelmää litin euroon kiinnittämisen jälkeen. Keskuspankin ilmoitus selkiytti tilannetta markkinoilla, joilla odotettavissa ollut kurssijärjestelmän muutos on aiheuttanut epävarmuutta.

Liettualaisen öljy-yhtiön myynti johti sisäpoliittiseen kriisiin. Liettuan talousministeri Eugenijus **Maldeikis** ja finanssiministeri Jonas **Lionginas** erosivat protestina valtion öljy-yhtiön Mazheikiu Naftan myyntihankkeille. Hallituksen enemmistö kannatti yrityksen määräysvallan ja osakkeiden (33 %) myyntiä 150 miljoonalla dollarilla yhdysvaltalaiselle Williams-yhtymälle. Myös pääministeri Rolandas **Paksas** on kauppaa vastaan, koska se jättää liian suuren osan välttämättömistä investoinneista Liettuan tehtäväksi, jolloin ensi vuodeksi kaavailtu valtiontalouden vakauttaminen vaarantuu.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 20.10.99 (ed. viikko)

RUB/USD 25.83 (25.74), RUB/EUR 27.95 (27.41), RUB/FIM 4.70 (4.61), Moskova RTS-indeksi 98.39 (+2.5 %)

Baltian pörssi-indeksit 20.10.99

Tallinna TALSE 97 (-3.6 %), Riika DJRSE 77 (+1.1 %), Vilna LITIN 529 (-0.9 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 43

Duuma hyväksyi korjaillon budjettiehdotuksen jatketussa ensimmäisessä käsittelyssä. Ehdotus perustuu korotettuun lähes 2 prosentin BKT:n reaaliseseen kasvuarvioon. Laskelmissa on oletettu teollisuustuotannon kasvuksi 4 %, investointien kasvuksi 2 - 3 %, ruplan kurssiksi 32 ruplaa dollarilta ja vuosi-inflaatioksi 18 - 20 %. Öljyn maailmanmarkkinahintojen oletetaan säilyvän keskimäärin nykyisellä tasollaan. Budjetin tulot on korotettu 797 miljardiin ruplaan ja menot 855 miljardiin ruplaan (16 % BKT:sta). Budjettiluonnoksen peruslyijäämä ennen velanhoitomenoja on 162 miljardia ruplaa eli 3 % BKT:sta ja kokonaisvaje 58 miljardia ruplaa (1 % BKT:sta) eli varsin lähellä IMF:n asettamia ehtoja. Hieman yli 80 % tuloista on suunniteltu kerättävän veroina, loput mm. valtion öljy-yhtiöosuuksien myyntituloina sekä koti- ja ulkomaisina lainoina.

Duuman kommunistit ovat vaatineet velanhoidon osuuden pienentämistä ja puolustusmenojen osuuden lisäämistä. Sovittelukomitean korjatussa ehdotuksessa velanhoitoon tarvittavien 220 miljardin ruplan suhteellista osuutta budjettimenoista alennettiin yhdellä prosenttiyksiköllä 26 prosenttiin, kun taas puolustusmenojen osuutta budjetin kokonaismenoista nostettiin prosenttiyksiköllä 17 prosenttiin.

Ulkomaalaisyritysten pääsy Venäjän vakuutusmarkkinoille vaikeutuu. Venäjän duuma hyväksyi 27.10. uuden vakuutustoimintaa säätelevän lain. Protektionistiseksi luonnehdittu laki antaa Venäjällä jo toimivien ulkomaalaisten vakuutusyhtiöiden jatkaa toimintaansa. Sitä vastoin uusien ulkomaalaisyhtiöiden tulo markkinoille käytännössä estyy, koska laki vaatii, että Venäjän markkinoille päästäkseen yhtiön on pitänyt toimia omassa maassaan 15 vuotta ja Venäjällä 2 vuotta. Ulkomaalaiset saavat uuden lain mukaan omistaa Venäjällä toimivan vakuutusyhtiön pääomasta korkeintaan 49 % ja ulkomaalaisomistuksessa saa maan koko vakuutusyhtiöpääomasta olla enintään 15 %. Laki tarvitsee vielä liittoneuvoston ja presidentin hyväksynnän.

Venäjän viljasatoarvio pienenee. Venäjän maatalousministeriö on korjannut aiempia ennusteitaan ja arvioi viljasadon jäävän 53 miljoonaan tonniin. Kun viljan kulutus on arvioitu 68 miljoonaksi tonniksi ja varastoissa oleva viljamäärä yhteensä 60 miljoonaksi tonniksi, tuontitarpeeksi jää 8 miljoonaa tonnia. Arviolta 4 - 5 miljoonaa tonnia on ostettavissa IVY-maista, lähinnä Kazakstanista ja Ukrainasta, ja loppu Yhdysvalloista ja mahdollisesti EU-maista.

Kädenvääntö Venäjän polttoöljynviennistä jatkuu. Venäjän energiaministeriö ja öljy-yhtiöt ovat erimielisiä jo elokuussa alkaneesta polttoöljyn kotimaisten talvivarastojen keräämisestä. Energiaministeriö rajoitti elo- ja syyskuun aikana kotimaan tarpeisiin vedoten sekä polttoöljyn että bensiinin vientiä. Lokakuun rajoituksista ministeriö ilmoitti ensin, että jalostamot saavat viedä raskasta polttoöljyä 10 - 20 % tuotannostaan, mutta päätti kuitenkin 7.10. täydellisestä vientikiellosta. Tämänhetkisen käsityksen mukaan 17. - 31.10. välisenä aikana viisi jalostamoaa saa viedä raskasta polttoöljyä, bensiinin vientiä ei sallita ollenkaan ja dieselöljyä jalostamot saavat viedä 30 % tuotannosta.

Tämän vuoden tammi - elokuussa Venäjältä vietiin raskasta polttoöljyä 16.5 miljoonaa tonnia, mikä on 25 % enemmän kuin vuosi sitten. Dieselöljyn vienti kasvoi samana aikana lähes 6 %.

Venäjän eläkkeisiin indeksikorotus. Venäjän eläkkeitä korotetaan marraskuun alusta 15 %, minkä jälkeen keskimääräinen eläke Venäjällä on 545 ruplaa (21 USD) kuukaudessa. Laskennallinen elintasominimi on 749 ruplaa (29 USD). Tilastokomitean laskema keskikuukausipalkka oli elokuussa 1 586 ruplaa (61 USD), mikä oli reaalitasolla 32 % vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Duuman vaalien ehdokaslistojen jättöaika päättyi. Sunnuntain 24.10. määräaikaan mennessä ehdokaslistansa oli jättänyt 31 ryhmää. Keskusvaalilautakunta vahvistaa vaalien lopulliset osanottajat 7. marraskuuta. Lokakuun 13:na tehdyn kyselyn mukaan suurinta suosiota nautti Jevgeni Primakovin Isänmaa - Koko Venäjä -vaaliliitto 23 prosentin kannatuksella. Seuraavina tulivat Kommunistinen puolue KPRF (Gennadi Zjuganov) - 19 %, Jabloko (Grigori Javlinski) - 11 %, Yhtenäisyys (Sergei Shoigu) - 6 %, Oikeistovoimien liitto (Sergei Kirijenko) - 5 %, Vladimir Zhirinovskin ryhmä - 3 % ja Kotimme on Venäjä (Viktor Tshernomyrdin) - 1 %.

Viro mahdollistaa tuontitullien käyttöön oton. Viron parlamentti hyväksyi 13.10. lain tuontitulleista. Laki astuu voimaan ensi vuoden alusta, ja sen mukaan parlamentti voi päättää hallituksen esityksestä tuontituotteiden suojatullien voimaansaattamisesta. Tulleja voidaan asettaa tuotteille, jotka eivät tule EU-maista tai maista, joiden kanssa Virolla on vapaakauppasopimus. Tuontitullijärjestelmän muodostamisella pyritään mukauttamaan Viron lainsäädäntöä EU:n vaatimuksiin ja vahvistamaan virolaisten maataloustuotteiden asemaa kotimaan markkinoilla. Tulleilla arvioidaan kerättävän ensi vuoden budjettiin n. 90 miljoonaa kruunua (6 milj. USD), joka osaltaan paikkaa yritysveron osittaisesta poistamisesta aiheutuvaa aukkoa.

Liettuan hallitus hajosi. Presidentti **Valdas Adamkus** myönsi 27.10. eron pääministeri **Rolandas Paksasille**, joka erosi tehtävästään vastalauseena Mazheikiu Nafta -öljy-yhtiön myynnille yhdysvaltalaiselle Williams-yhtiölle. Paksasin mielestä myyntiehdot olivat Liettualle epäedulliset. Presidentti nimitti virkaatekeväksi pääministeriksi työ- ja sosiaaliministeri **Irena Degutien**, jota veikataan myös hallituksenmuodostajaksi. Sekä Paksas että Degutiene edustavat konservatiivipuoluetta, jolla on yhdessä kristillisdemokraattien kanssa enemmistö parlamentissa. Presidentti on aloittanut neuvottelut uudesta hallituksesta konservatiivien kanssa.

Baltian maat kiristävät valtiontalouksiaan ensi vuonna. Kaikissa Baltian maissa budjetteja pyritään tasapainottamaan kuluvan vuoden ennakoitua suurempien alijäämien jälkeen eikä menoja ole juuri kasvatettu kuluva vuodesta. Budjettilaskelmien perustana on käytetty BKT:n 3.5 - 4 prosentin kasvua ja 3 - 4 prosentin hintojen nousua ensi vuonna.

Viron budjettiesitys on tasapainoinen (tulot ja menot 1.9 mrd. USD), Latviassa vaje on 2 % BKT:stä (menot 2.5 mrd. USD) ja Liettuassa 2.6 % BKT:stä (menot 1.9 mrd. USD). Viron ja Latvian budjettiesitykset ovat IMF:n suositusten mukaisia, mutta Liettuassa vaje ylittää IMF:n suositteleman kahden prosentin ylärajan. Budjetin epävarmuudet Virossa koskevat mm. yritysveron osittaisen poistamisen aiheuttamien tulonmenetyksen korvaamista muilla tuloilla. Latviassa taas hallituksen esittämän eläkemenoja pienentävän lakiuudistuksen kohtalo on vielä avoin, sillä asiasta ollaan järjestämässä kansanäänestystä opposition aloitteesta. Liettuan budjetin menojen suuruuteen vaikuttaa se, kuinka paljon hallituksen on Mazheikiu Naftan yksityistämisen yhteydessä rahoitettava yritystä. Lisäksi IMF suosittelee Liettuaa valtion menojen pienentämiseksi luopumaan vuosikymmenen alussa tapahtuneen säästöjen arvonmenetyksen korvaamisesta tallettajille.

Baltian maiden julkisten sektorien alijäämät nousevat kuluva vuonna Venäjän talouskriisin seurauksena ennätyksellisen korkeiksi menojen karsimisesta huolimatta. Virossa ja Latviassa vaje kasvaa arviolta noin 4 prosenttiin ja Liettuassa jopa yli 7 prosenttiin BKT:stä (vajeita laskettaessa budjetin tuloihin ei ole sisällytetty valtionyritysten yksityistämisestä saatuja tuloja).

Valko-Venäjä ja Liettua sopivat energiavelkajärjestelyistä. Valko-Venäjällä on pitkään ollut vaikeuksia maksaa Liettuasta ostamaansa sähköä. Maat ovat neuvotelleet asiasta useaan otteeseen. Velkaa on kertynyt arviolta 80 - 90 miljoonan dollarin arvosta, ja kesäkuun alussa Liettua keskeytti suorat sähköntoimitukset Valko-Venäjälle. Tähän asti Valko-Venäjä on valuutan puutteessa lyhentänyt velkoja tavaratoina. Osapuolet sopivat 13.10. velanhoidon aikataulusta, jonka mukaan velat maksetaan ensi vuoden huhtikuuhun mennessä. Maksuksi Liettua hyväksyy rahan lisäksi öljyä ja kaasua sekä erikseen määriteltäviä muita tuotteita.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 27.10.99 (ed. viikko)

RUB/USD 25.68 (25.83), RUB/EUR 27.42 (27.95), RUB/FIM 4.61 (4.70), Moskova RTS-indeksi 97.02 (-1.4 %)

Baltian pörssi-indeksit 27.10.99

Tallinna TALSE 94 (-2.5 %), Riika DJRSE 77 (+0.2 %), Vilna LITIN 509 (-3.9 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 44

Venäjän budjettitasapaino paranee. Venäjän federaation budjettialijäämä kuluvan vuoden ensimmäisen puoliskon aikana oli noin 3.8 % BKT:sta. Ilman 80 miljardin ruplan suuruisia velanhoitomenoja laskettu budjetin perusylijäämä oli 0.9 % BKT:sta. Heinä - elokuussa tasapaino entisestään kohentui. Vuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden alijäämä oli 2.5 % BKT:sta ja perusylijäämä ilman velanhoitokustannuksia 44 miljardia ruplaa eli 1.7 % BKT:sta. Alijäämä on katettu keskuspankkirahoituksella. Vuoden 1998 tammi - elokuun budjettialijäämä oli 4.9 % BKT:sta. Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) kanssa sovitun talouspoliittisen ohjelman mukaan vuoden 1999 budjetin perusylijäämän tulisi ilman velanhoitokustannuksia olla 2 % BKT:sta.

Sekä federaation tulot että menot suhteessa bruttokansantuotteeseen ovat kasvaneet viime vuoden samaan ajanjaksoon verrattuna. Budjetin tulot tammi - elokuussa olivat 13 % BKT:sta eli noin kolme prosenttiyksikköä viimevuotista enemmän. Budjetin menot suhteessa BKT:hen ovat kasvaneet vain hieman.

Venäjän valuuttavarannon kasvu hidasta ulkomaankaupan ylijäämästä huolimatta. Venäjän keskuspankin valuuttavaranto on kasvanut lievästi syyskuusta ja on tällä hetkellä 11.8 miljardia dollaria huolimatta 300 miljoonan suuruisesta velan takaisinmaksusta IMF:lle. Venäjän ulkomaankaupan noin 20 miljardin dollarin ylijäämä kuluvan vuoden alusta syyskuun loppuun ei ole riittänyt vahvistamaan merkittävästi valuuttavarantoa. Pääasiallisina syinä ovat edelleen jatkuva pääomapako ja ulkomaisen velan hoitomienot. Valuutat näyttäisivät kuitenkin riittävän kuluvan vuoden loppuun mennessä erääntyvien IMF:n velkojen hoitoon. Ulkomaista maksuvalmiutta heikentää myös kullan osuuden kasvu 40 prosenttiin koko varannosta. Länsimaissa kullan osuus valuuttavarannosta on yleensä lähellä viittä prosenttia. Maksuvalmiustilanteen kehitys näkyy myös ruplan ulkoisen arvon heikkenemisenä. Rupla heikkeni lokakuussa 4 prosenttia ja heikkeneminen jatkuu edelleen. Keskuspankki on ilmoittanut sallivansa ruplan ulkoisen arvon heikkenemisen kotimaisen inflaation tahdissa kotimaiseen tuotantoon kohdistuvan kysynnän tukemiseksi.

Venäjän valtio jarruttaa velkansa takaisinmaksujen kotiuttamista ulkomaille. Tämän vuoden kuudennessa ja todennäköisesti viimeisessä GKO-velan takaisinmaksujen kotiuttamisen mahdollistavassa huutokaupassa tarjottiin myytäväksi 50 miljoonaa dollaria. Kysyntä oli yli 13-kertainen huolimatta siitä, että myynti tapahtui keskuspankin noteeraamaa ruplan virallista kurssia 10 % alemmalla kurssilla.

Venäjän valtio rahoitti budjettivajetta vuosina 1995 - 1998 laskemalla liikkeelle huomattavia määriä lyhytaikaisia GKO- ja pitkäaikaisia OFZ-arvopapereita, joita vuoden 1997 lopussa oli liikkeessä nettomääräisesti 7.2 % BKT:sta. Elokuun 1998 rahoituskriisin seurauksena huomattava osa kyseisistä velkakirjoista uudelleenjärjesteltiin. Velkakirjoista noin kolmannes oli ulkomaalaisten sijoittajien hallussa. Suojellakseen valuuttavarantoaan Venäjän keskuspankki on rajoittanut valuutan maastavientiä pitämällä uudelleenjärjesteltyjen GKO-velkakirjojen omistajille kotiuttamishuutokauppoja, jotka ovat olleet ainoa tapa kotiuttaa GKO-velan takaisinmaksuna saatuja ruplia ulkomaille.

Venäjän keskuspankki laskee liikkeelle omia velkakirjoja. Venäjän keskuspankki laskee 24. marraskuuta liikkeelle kolme 2 miljardin ruplan arvoista velkakirjasarjaa, joiden juoksuajat ovat 3, 4 ja 5 kuukautta. Keskuspankin aikaisemman ilmoituksen mukaan ennen vuoden vaihdetta liikkeelle laskettaisiin myös 6 ja 7 kuukauden pituiset velkakirjasarjat. Näin ollen markkinoille tulisi uusia velkakirjoja kaikkiaan 10 miljardin ruplan arvosta. Keskuspankin OBR (*obligatsija Banka Rossii*) -velkakirjojen avulla on tarkoitus kontrolloida liikepankkien likviditeettiä. Tällä hetkellä liikepankkien keskuspankkitalletukset sekä talletukset GKO-tileillä ovat noin 65 miljardia ruplaa.

Osa LUKoilista myytiin ulkomaalaisille sijoittajille. Venäjän valtio myi 9 prosenttia öljyjätti LUKoilin osakkeista tarjouskilpailussa, mihin osallistui kaksi Kyprokseen rekisteröityä yritystä. Voittanut tarjous tuli Reforma Investment -nimiseltä yritykseltä, jonka tarjous ylitti 200 miljoonan dollarin lähtöhinnan 5 000 dollarilla. Lisäksi ostaja sitoutuu investoimaan LUKoiiliin 240 miljoonaa dollaria seuraavan puolen vuoden aikana. Reforma Investmentin omistajatahot eivät ole tiedossa.

Liettua yksityisti valtiollisen öljy-yhtiön. Lähes kahden vuoden neuvottelujen jälkeen Liettuan hallitus allekirjoitti 29.10. sopimuksen yhdysvaltalaisen Williams-yhtymän kanssa valtiollisen öljy-yhtiön Mazheikiu Naftan myynnistä. Williams-yhtymä saa 150 miljoonalla dollarilla 33 % osakkeista ja määräysvallan yrityksessä sekä option osake-enemmistön ostoon. Kauppasumma käytetään kokonaisuudessaan Mazheikiu Naftan uudistamiseen. Sopimuksen mukaan Liettuan valtion on vuosina 1999 - 2000 rahoitettava yrityksen investointeja 350 miljoonalla dollarilla.

Hanke on herättänyt sisäpoliittisia kiistoja ja oli osasyynä Liettuan tämänvuotisiin hallituskriiseihin. Sopimusta on vastustettu laajasti sen Liettualta edellyttämien suurten investointien takia. Kritiikkiä herätti myös se, että Mazheikiu Naftaa ei myyty julkisen tarjouskilpailun perusteella. Venäläiset öljy-yhtiöt olivat kiinnostuneita yrityksen ostosta ja keskeyttivät sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen raakaöljytoimitukset Mazheikiu Naftalle muutamaksi päiväksi. Liettuan parlamenttiopposition aloitteesta kaupasta ollaan järjestämässä neuvoa-antava kansanäänestys, joka kuitenkin jäänee merkityksettömäksi.

Andrius Kubilius Liettuan pääministeriksi. Liettuan parlamentti vahvisti keskiviikkona uudeksi pääministeriksi parlamentin ensimmäisen varapuhemiehen Andrius **Kubilius**in (42). Presidentti Valdas **Adamkus**in ensisijainen ehdokas, virkaatekevänä pääministerinä toiminut Irene **Degutiene** kieltäytyi tehtävästä. Kubilius edustaa kahden edeltäjänsä tavoin Konservatiivipuoluetta. Uuden pääministerin on muodostettava hallitus kahden viikon kuluessa. Eronneiden finanssi- ja talousministereiden tilalle on nimitettävä uudet, mutta muiden ministereiden odotetaan jatkavan hallituksessa.

Kubilius on jo kolmas Liettuan pääministeri tämän vuoden kuluessa. Edellisen hallituksen pääministeri Rolandas **Paksas** ehti olla pääministerinä vain vajaat puoli vuotta. Paksasin edeltäjä Gediminas **Vagnorius** hoiti tehtävää marraskuusta 1996, mutta joutui eroamaan tämän vuoden toukokuussa. Yhtenä syynä myös Vagnoriusin eroon olivat yksityistämiseen ja energiasectoriin liittyvät kysymykset, mm. Mazheikiu Naftan myynti.

Leonid Kutshma Ukrainan presidentinvaalien 1. kierroksen voittaja. Istuva presidentti Leonid **Kutshma** keräsi sunnuntain (31.10.) vaaleissa 37 prosenttia äänistä, kun toiseksi tullut kommunistisen puolueen puheenjohtaja Petro **Simonenko** sai 22 prosenttia. Ehdokkaita ensimmäisellä kierroksella oli yhteensä 13. Vaalien toinen kierros käydään Kutshman ja Simonenkon välillä 14. marraskuuta.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 3.11.99 (ed. viikko)

RUB/USD 26.37 (25.68), RUB/EUR 27.78 (27.42), RUB/FIM 4.67 (4.61), Moskova RTS-indeksi 95.50 (-1.6 %)

Baltian pörssi-indeksit 3.11.99

Tallinna TALSE 96 (+2.1 %), Riika DJRSE 76 (-0.6 %), Vilna LITIN 512 (+0.6 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 45

Duuma hyväksyi vuoden 2000 budjettiluonnoksen toisessa käsittelyssä. Venäjän duuma hyväksyi perjantaina 5.11. selvällä enemmistöllä (265 - 57) liittovaltion ensi vuoden budjettiluonnoksen. Uusi esitys perustuu aikaisempaa suurempaan arvioon Venäjän tuotannon määrästä (BKT:n kasvu 2 %), mikä on mahdollistanut sekä valtion menojen että tulojen korottamisen hallituksen ensimmäisestä budjettiluonnoksesta. Venäjän bruttokansantuotteen nimelliseksi arvoksi vuonna 2000 arvioidaan 5 340 miljardia ruplaa eli noin 170 miljardia dollaria.

Nyt hyväksytyyn budjettiluonnoksen mukaan liittovaltion tulot ovat 797 miljardia ruplaa (25 mrd. USD), menot 855 miljardia ruplaa (27 mrd. USD) ja budjettivaje 58 miljardia ruplaa (2 mrd. USD). Suhteessa bruttokansantuoteeseen tulot ovat 15 %, menot 16 % ja budjettivaje 1 %. Talouspolitiikan toteuttamisen kannalta tärkeä perusjäämä (budjettijäämä ilman velanhoitomenoja) on luonnoksen mukaan 3 prosenttia ylijäämäinen.

Budjetin kolmas käsittely pidettäneen 29.11. ja luonteeltaan muodollinen neljäs käsittely joulukuun alussa. Tämän jälkeen liittoneuvoston ja presidentin on vielä hyväksyttävä budjetti.

IMF:n valtuuskunta Moskovassa. IMF:n edustajat saapuivat Moskovaan 8.11. neuvottelemaan heinäkuun lopussa solmitun 4.5 miljardin dollarin vakautusohjelman toteutumisesta. Neuvottelut liittyvät erityisesti seuraavan, jo pitkään keskustelussa olleen 640 miljoonan dollarin lainaerän maksatukseen. Suhteellisen hyvän taloustilanteen vuoksi Venäjä näyttää täyttävän valtionaloutta koskevat budjettitavoitteet ja mielenkiinto kohdistuneekin lähinnä muihin lainaehtoihin: esimerkiksi valtion säästöpankin (Sberbank) erikoistilintarkastuksesta sopimiseen, keskuspankin valuuttavarannon sijoittamista koskevien toimintatapojen selkiyttämiseen sekä uuden rahanpesua estävän lainsäädännön valmisteluun. IMF on esittänyt myös öljyn vientiä koskevien rajoitusten poistamista sekä vuoden 2000 budjetin tulokehityksen arvioinnin parantamista. Vaikka poliittisten tekijöiden ei periaatteessa pitäisi vaikuttaa IMF:n lainapäätöksiin, näyttävät federaation sotatoimet Tshetsjeniassa vaikeuttavan lainan myöntämistä.

Uusi lainaerä menee suoraan vanhojen IMF-lainojen kuoletuksiin. IMF:n johtokunnan uskotaan käsittelevän asiaa aikaisintaan joulukuun alkupuolella.

Venäjän inflaatio ennallaan lokakuussa. Tilastokomitean mukaan kuluttajahinnat nousivat Venäjällä lokakuussa 1.4 %, kun syyskuun nousu oli 1.5 %. Vuositasolla kuluttajahintojen nousulla mitattu inflaatiiovauhti oli lokakuun lopussa 57 %.

Maakaasun kotimaiset hinnat nousivat Venäjällä marraskuun alusta. Maakaasuntuottajien pitkäaikainen painostus tuotti vihdoin tuloksia, kun federaation energiakomissio päätti suostua maakaasun kotimaisten hintojen nostamiseen. Marraskuun alusta lukien sähkövoimalat joutuvat maksamaan 30 %, tukkuostajat 15 %, vähittäisostajat (kotitaloudet) 5 % ja yritykset 15 % korkeampia hintoja kuin aikaisemmin. Maakaasun alhaisten hintojen takia maakaasun tuottajat eivät ole kyenneet pitämään tuotantoa entisellä tasolla puhumattakaan uusista investoinneista.

SBS-Agro -pankki lopetetaan - velkojat ja säästäjät jäämässä nuolemaan näppejään. Venäjän luottolaitosten saneerausviraston ARKOn pääjohtaja Aleksander **Turbanov** ilmoitti, että omistajat päättävät lopettaa 14. marraskuuta sen, mitä on jäljellä Neuvostoliiton entisestä maatalouspankista Agroprombankista. Vuonna 1996 Agroprombank ja SBS-pankki sulautettiin yhteen, mitä seuranneissa uudelleenjärjestelyissä käytännöllisesti katsoen koko SBS-Agro -pankin omaisuus siirrettiin uusille omistajille: kiinteistöt SBS-ryhmälle, tietokonekeskus, tietoverkot ja kirjanpitojärjestelmä STB-kard -yhtiölle ja pankin 70 sivukonttoria sekä 1 250 toimipistettä SBS-pankin työntekijöille ja Zolotoplatinabankille. Samalla SBS-Agro siirtyi vuokraamaan omistajilleen siirrettyä omaisuutta.

Lopetettavalle SBS-Agro -pankille varojen poissirtämisen jälkeen jäänyt rahoitusvaje on 60 - 70 miljardia ruplaa (2.5 mrd. USD). Jäljellä olevat varat koostuvat pääosin epävarmoista luottosaamisista. Velkojina ovat 1.5 miljoonaa piensäästäjää, ulkomaiset velkojat (1 mrd. USD), Venäjän keskuspankki, Moskovan kaupunki ja Venäjän valtio. Venäjän keskuspankki antoi syyskuussa mahdollisuuden tallettajille siirtää talletuksensa valtioonemmistöiseen Sberbankiin.

Turbanov esittää, että velkojat suostuisivat ARKOn hallintaan jäävien SBS-Agron velkojen uudelleenjärjestämiseen viidelle vuodelle, ja lupaa, että tällöin velkojat voisivat saada takaisin puolet saamisistaan. Velkojen hoitamiseksi on perusteilla kaksi roskapankkia, Venäjän kehityspankki ja Rosselhozbank.

Duuman vaaleissa 28 valtakunnallista vaaliliittoa. Keskusvaalilautakunta hyväksyi joulukuisiin duuman vaaleihin 28 valtakunnallista ehdokaslistaa. Mukana on ainakin toistaiseksi myös kiistaa herättänyt ääri-isänmaallisen Aleksander **Barkashov**in johtama Spas, jota on syytetty fasistisesta suuntautumisesta. Oikeusministeriö on vienyt Spasin ehdokaslistan hyväksymisen tuomioistuimeen.

Liettuuan uusi hallitus. Liettuan presidentti Valdas **Adamkus** hyväksyi hallituksen perjantaina 5. marraskuuta. Edellinen hallitus kaatui lokakuussa erimielisyyksiin valtion öljy-yhtiön Mazheikiu Naftan yksityistämisestä. Uuden pääministerin Andrius **Kubilius**in hallituksen finanssiministeriksi nimitettiin konservatiiveja edustava Vytautas **Dudenas** ja talousministeriksi sitoutumaton Valentinas **Milaknis**. Muut ministerit jatkavat tehtävissään. Liettuan 10. hallituksen ohjelma ei olennaisesti poikkea edellisestä: maan poliittinen ja taloudellinen tilanne pyritään vakauttamaan, yksityistämistä jatketaan ja finanssipolitiikkaa tiukennetaan. NATO- ja EU-jäsenyydet ovat ulkopoliittikan keskeisiä tavoitteita. Parlamentti hyväksynee uuden hallituksen ohjelman vielä tällä viikolla.

Inflaatio pysyy hitaana Baltiassa. Lokakuussa kuluttajahintojen vuosimuutos oli Virossa 2.8 % (syyskuussa sama). Latviassa hinnat nousivat vuositasolla 2.9 % (2.4 %) ja Liettuassa 0.3 % (1.4 %). Virossa ja Latviassa eniten vuoden aikana ovat nousseet viestintäkulut.

EBRD ennustaa kasvun kiihtyvän ensi vuonna Itä-Euroopassa. Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki (EBRD) ennustaa tuoreessa Transition Report -vuosikirjassaan siirtymätalouksien bruttokansantuotteen kasvun kiihtyvän ensi vuonna. Tänä vuonna EBRD ennustaa BKT:n kasvavan Keski- ja Itä-Euroopassa 1.1 %, mutta ensi vuonna kasvu kiihtyisi 3.2 prosenttiin. IVY-maissa kasvu olisi ensi vuonna 1.1 %, kun BKT:n muutos tänä vuonna jää nolnaan.

Kuluvana vuonna EBRD ennustaa BKT:n muutoksen olevan Virossa 0 %, Latviassa 1.5 % ja Liettuassa 0 %. Myös Venäjän BKT:n ennustetaan olevan tänä vuonna muuttumaton viime vuoteen verrattuna. On kuitenkin huomattava, että ennusteet on tehty jo elokuussa. Baltian maiden kohdalla BKT:n kasvu on tänä vuonna todennäköisesti EBRD:n arvioimaa hitaampaa, kun taas Venäjällä BKT kasvaa jonkin verran arvioitua nopeammin.

Albaniaan EBRD ennustaa peräti kahdeksan prosentin kasvua, kun taas Romaniassa BKT:n ennustetaan supistuvan 4 %. Puolan BKT-ennuste on 4 %, Unkarin 3.5 % ja Tshekin 0 %. IVY-maista nopeinta kasvua ennustetaan Turkmeniaan, jossa BKT:n ennustetaan kasvavan 17 %. Moldovassa BKT supistuisi 5 %. Tähän vuoteen mennessä siirtymätalouksista ainoastaan Puola, Slovenia ja Slovakia ovat saavuttaneet vuoden 1989 BKT:n tason.

Inflaatio on tämän vuoden lopussa alle kymmenen prosenttia lähes kaikissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa, poikkeuksen muodostavat Romania (40 %) ja Slovakia (14.5 %). IVY-maissa inflaatio puolestaan vaihtelee Azerbaidžhanin 2 prosentista Valko-Venäjän 155 prosenttiin. Keskimääräinen inflaatiiovauhti IVY-maissa on 35 %.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 10.11.99 (ed. viikko)

RUB/USD 26.19 (26.37), RUB/EUR 27.14 (27.78), RUB/FIM 4.56 (4.67), Moskova RTS-indeksi 110.98 (+16.2 %)

Baltian pörssi-indeksit 10.11.99

Tallinna TALSE 93 (-3.7 %), Riika DJRSE 76 (-1.1 %), Vilna LITIN 527 (+3.0 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 46

Venäjä pyytää velkojen anteeksiantoa Lontoon klubilta. Yksityisiä velkojapankkeja edustava Lontoon klubi jatkoi tiistaina 16. marraskuuta Frankfurtissa Deutsche Bankin puheenjohtolla neuvotteluja Venäjän finanssiministerin Mihail **Kasjanov**in kanssa Venäjän 32 miljardin dollarin velkojen uudelleenjärjestelystä.

Ennen neuvotteluja Kasjanov sanoi esittävänsä Lontoon klubille, että velkamäärästä annettaisiin anteeksi 40 %. Vastapainoksi Venäjä on valmis harkitsemaan jäljelle jäävän velan konvertoimista uusiksi velkapapereiksi, joiden status olisi sama kuin eurobondien. Viimeisimmän velkakriisin aikana Venäjän hallitus on pyrkinyt hoitamaan vuoden 1992 jälkeen ottamansa velan velvoitteet ja jättänyt samalla Neuvostoliitolta perityn velan hoitamatta. Venäjän maksurästit Lontoon klubille viime joulukuun jälkeen ovat 815 miljoonaa dollaria.

OECD ennustaa kasvua Venäjälle. OECD ennustaa tuoreessa Economic Outlookissaan Venäjän BKT:n kasvavan tänä vuonna 2 %. Kasvun odotetaan kuitenkin hidastuvan jo ensi vuonna, vuosien 2000 - 2001 kasvuennuste on 1 %. Inflaation OECD ennustaa hidastuvan kuluvan vuoden 40 prosentista 30 prosenttiin ensi vuonna ja 20 prosenttiin vuonna 2001.

IMF ei ilmoittanut toisen lainaerän maksuajankohtaa. Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n missio vieraili Moskovassa viime viikolla. Osapuolet pääsivät periaatteelliseen yksimielisyyteen viime heinäkuussa myönnetyn 4.5 miljardin dollarin valmiusluoton toisen erän maksatusehtojen täyttymisestä. Ehdot koskevat mm. Venäjän talous-, vero- ja rahapolitiikkaa, Venäjän keskuspankin ja Sberbankin tilintarkastuksia ja keskuspankin vetäytymistä omistuksistaan ulkomailla sijaitsevilla venäläispankeissa. IMF katsonee nyt riittävästi selvitettyiksi ne kysymykset, joiden johdosta se päätti G7-ryhmän esityksestä viime syyskuussa viivyttää toisen maksuerän maksamista. Venäjän finanssiministeriö odottaa saavansa maksuerän joulukuun kuluessa.

Venäjä maksoi lokakuussa velkojaan IMF:lle 371 miljoonaa dollaria. Uuden lainaerän Venäjä käyttäisi kokonaan vanhojen lainojen maksuun.

Venäjän teollisuustuotannon kasvu jatkuu. Venäjän teollisuustuotanto kasvoi lokakuussa edelliseen kuukauteen verrattuna 2.6 % (syyskuussa 0.8 %). Vuoden 1998 lokakuuhun verrattuna tuotanto kasvoi 10.3 %. Voimakkainta kasvu oli kemian, petrokemian ja mikrobiologian aloilla.

Taloustutkijoiden mukaan teollisuustuotannon ja BKT:n kasvusta huolimatta ei ole syytä ennenaikaiseen optimismiin. Teollisuustuotantoluvut ovat vasta olleet kapuamassa viime vuoden kriisin synnyttämästä kuopasta. Esimerkiksi hiljattain ilmestynyt McKinseyn raportti arvioi Venäjän teollisuuden tuottavuuden alhaiseksi ja valtaosan yrityksistä toimivan edelleen valtion tuen varassa, eikä mahdollisia voittoja juuri käytetä tuotantoteknologian parantamiseen.

Arvioita Tshetshenian sodan kustannuksista. Venäjän entisen finanssiministerin Mihail **Zadornov**in mukaan Venäjä selviää Tshetshenian sotaretkestä ilman uusia kansainvälisiä lainoja, vaikka arvioikin terrorismin vastaisen taistelun Tshetsheniassa maksavan kuukaudessa 3.5 - 4 miljardia ruplaa (135 - 150 milj. USD). Zadornov on myös todennut, että hän ei finanssiministerinä ollessaan saanut selvyyttä edellisen Tshetshenian sodan kustannuksista.

Varapääministeri Valentina **Matvijenko** puolestaan kertoo Venäjän käyttävän Tshetshenian siviiliongelmien hoitoon tänä vuonna 3.5 miljardia ruplaa (135 milj. USD). Menot pystytään kattamaan ennakoitua suuremmilla budjettituloilla ja keskuspankin lainoilla.

Baltian teollisuustuotannon supistuminen hidastuu. Viron teollisuustuotannon myynti väheni tammi - syyskuussa 7.2 % verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohtaan. Latviassa teollisuustuotanto supistui 11.6 % ja Liettuaassa 7.3 %. Teollisuustuotannon lasku on hidastunut keväästä lähtien. Syyskuussa teollisuustuotannon myynti kääntyi Virossa ensimmäistä kertaa Venäjän elokuun 1998 kriisin jälkeen 3 prosentin kasvuun vuositasolla ja Liettuaassa tuotanto kasvoi 0.2 %. Latviassa teollisuustuotanto supistui syyskuussa 1.1 %.

Viro WTO:n jäseneksi. Viro ja Maailman kauppajärjestö WTO pääsivät sopimukseen Viron

jäsenyydestä toukokuussa viisi vuotta jatkuneiden neuvottelujen jälkeen. Jäsenyys tuli voimaan 13. marraskuuta. Näin Viro pääsee mukaan kuun lopulla käynnistyviin korkean tason neuvotteluihin maailmankaupan vapauttamisesta. Viro on Latvian ja Kirgisian jälkeen kolmas entisen Neuvostoliiton tasavalta, josta tuli WTO:n jäsen. Liettua neuvottelee jäsenyydestä parhaillaan.

***** **Kansanäänestys ei vaikuta Latvian eläkelain muutokseen.** Latviassa järjestettiin lauantaina 13.11. kansanäänestys eläkelain muutoksista, joilla eläkeikää nostettaisiin 62 vuoteen ja työssäkäyvien eläkeläisten eläkkeitä leikattaisiin. Äänestysviikkaus jäi kuitenkin niin alhaiseksi, että kansanäänestyksen tuloksella ei voida vaikuttaa asiaan. Latvian hallitus pitää eläkeiän nostamista ja eläkemenojen pienentämistä välttämättömänä, jotta ensi vuoden budjettivaje pystytään pitämään IMF:n asettamissa rajoissa eli alle 2 prosentissa bruttokansantuotteesta.

***** **Latvia ei usko Venäjän kauppapakotteiden voimaantumoon.** Venäjän duuma hyväksyi 16.11. toisessa käsittelyssä lain, joka kieltää ulkomaankaupan Latvian kanssa, poikkeuksena lääketarvikkeet ja humanitäärinen apu. Lain on voimaan tullakseen läpäistävä vielä duuman kolmas käsittely, jonka jälkeen tarvitaan liittoneuvoston ja presidentin hyväksyntä. Kommunistienemmistöinen duuma kannattaa lakia sanktiona Latvian venäläisvastaiseksi koettua politiikkaa vastaan. Duuma pyrkinee vetoamaan kauppakiellolla äänestäjien kansallistunteeseen joulukuun duuman vaaleissa. Latviassa lakihanketta pidetään valitettavana ja maiden välisten sopimusten vastaisena, eikä lain voimaantumoon uskota.

***** **Ukrainan Leonid Kutshma toiselle presidenttikaudelle.** Kutshma (61) valittiin toiselle 5-vuotiskaudelle selvällä 56 prosentin äänten enemmistöllä. Vastaehdokas, kommunistien Petro **Simonenko** (47), sai äänistä 38 prosenttia. Vaalien toisen kierroksen osallistumisviikkaus nousi 74 prosenttiin. ETY-järjestön kansainväliset tarkkailijat hyväksyivät vaalin tuloksen, vaikka Kutshmaa syytettiin vaalikampanjan aikana vastustajien vaientamisesta.

Kutshman ensimmäisellä kaudella Ukrainassa säilyi rauha ja tietty vakaus, vaikka presidenttiä ei voikaan luonnehtia uudistajaksi: neuvostoaikaista taloutta ei ole juurikaan uudistettu, talouselämä on joutunut pienen presidenttiä kannattavan ryhmän käsiin ja köyhyys ja lahjonta on laajaa. Uudella kaudellakin presidentin ja vasemmistoenemmistöisen parlamentin huonot välit jatkunevat.

Vastavalitun presidentin mukaan Ukrainan tulisi saada järjesteltyä ulkoiset velkansa uudelleen. Maalla on ulkoista velkaa lähes 13 miljardia dollaria, josta sille koituu noin 3 miljardin dollarin maksut sekä vuonna 2000 että 2001. Ukraina neuvottelee parhaillaan IMF:n kanssa 2.6 miljardin dollarin lainaohjelmasta.

***** **Valko-Venäjä uudistaa rahansa vuoden 2000 alusta.** Maan keskuspankki ilmoitti rahanuudistuksesta, jossa Valko-Venäjän ruplan nimellisarvosta pudotetaan pois kolme nollaa. Siirtymävaihe vanhoista rahoista uusiin kestää koko ensi vuoden. Valko-Venäjä uudistaa rahansa jo toisen kerran. Edellinen nollien vähentäminen tehtiin vuonna 1994. Viime viikolla Valko-Venäjän ruplan vaihtokurssi oli valuuttapörssissä 300 000 BES/USD, liikepankkien valuutanvaihtopisteissä 400 000 BES/USD ja katukaupassa 700 000 BES/USD. Vuosi-inflaatio oli Valko-Venäjällä vuonna 1998 noin 180 prosenttia.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 17.11.99 (ed. viikko)

RUB/USD 26.24 (26.19), RUB/EUR 27.11 (27.14), RUB/FIM 4.56 (4.56), Moskova RTS-indeksi 116.08 (+4.6 %)

Baltian pörssi-indeksit 17.11.99

Tallinna TALSE 97 (+4.7 %), Riika DJRSE 76 (+0.6 %), Vilna LITIN 533 (+1.2 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 47

Venäjä jatkaa velkaneuvotteluja Lontoon klubin kanssa. Yksityisiä velkojapankkeja edustava Lontoon klubi ja Venäjän hallitus eivät päässeet sopimukseen Venäjän 32 miljardin dollarin velkojen uudelleenjärjestelystä 16. - 18. marraskuuta käydyissä neuvotteluissa. Neuvotteluja jatkettiin 24. - 25. marraskuuta. Velkojen 40 prosentin anteeksiantoa ja velkapapereiden statuksen korottamista koskeviin peruskysymyksiin pyritään löytämään ratkaisu ennen 2. joulukuuta, jolloin Venäjän seuraava maksuerä Lontoon klubin velkojille lankeaa maksuun.

Venäjän federaation tammi - syyskuun budjettivaje noin 47 miljardia ruplaa (2 mrd. USD). Venäjän federaation budjettiin kertyi tuloja kuluvan vuoden tammi - syyskuussa 387 miljardia ruplaa (16 mrd. USD). Tuloista 84 % oli verotuloja: 51 % kertyi arvonlisäveroista, 16 % yhtiöverotuksesta ja 15 % ulkomaankaupasta. Loput 12 % kertyi muista tuotoista sekä siirroista budjetin ulkopuolisista rahastoista. Tulokertymä, joka oli hieman yli 12 % syyskuun lopun BKT:sta, ylitti suunnitellun tavoitteen 6.8 prosentilla.

Menoja oli 434 miljardia ruplaa (18 mrd. USD) ja budjettivajeeksi muodostui 47 miljardia ruplaa. Menot ylittivät tavoitteen 3.5 prosentilla. Menoista 27 % kului valtionvelan hoitoon, 24 % puolustuksen ja sisäisen turvallisuuden ylläpitoon ja 8 % sosiaalimenoihin. Teollisuudelle, energiasektorille, rakennustuotannolle maa- ja metsätaloudelle ja kalastukselle osoitetut varat muodostivat vain hieman yli 3 % federaation budjetin kokonaismenoista, mutta ne saavat varoja budjetin ulkopuolisista rahastoista ja alueiden budjeteista.

Federaation budjetin ulkopuolisten rahastojen yhteenlaskettu koko on ollut suurin piirtein 2/3 federaation budjetista. Lisäksi alueilla on omat budjettinsa, joiden yhteenlaskettu koko on yleensä hiukan federaation budjettia suurempi

Venäjän federaatiobudjetin tulokertymä oli poikkeuksellisen hyvä johtuen teollisuustuotannon ja muidenkin tuotannonalojen kasvusta sekä öljyn maailmanmarkkinahintojen nousun kasvattamista vientituloista. Lisäksi Venäjän veroministeriö on tehostanut veronkeruuta mm. perimällä viivästyneitä verosuorituksia energiayhtiöiltä. Venäjän hallitus poisti 17. marraskuuta lähtien öljytuotteiden vientirajoitukset. Samalla viranomaiset suunnittelevat energian ja raaka-aineiden vientimaksujen korottamista. Budjettivajeen rahoittamiseksi Venäjä odottaa Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n maksavan 640 miljoonan dollarin lainaerän joulukuun aikana.

Venäjän ulkomaankauppa vähenee, mutta ylijäämä kasvaa. Venäjän tilastokomitean mukaan kuluvan vuoden tammi - syyskuussa Venäjän viennin arvo oli 51 miljardia dollaria ja tuonnin 30 miljardia dollaria. Venäjän ulkomaankauppa väheni vuoden 1998 vastaavaan ajanjaksoon verrattuna hieman yli 23 %: vienti supistui lähes 8 % ja tuonti hieman yli 40 %. Viennin supistuminen johtuu IVY-maihin suuntautuneen viennin romahtamisesta ja alkuvuoden alhaisista vientihinnoista. Tuonnin väheneminen puolestaan johtuu ruplan heikkenemisestä. Kauppataseen ylijäämä syyskuun lopulla oli 21 miljardia dollaria, kun se viime vuoden vastaavana aikana oli 5 miljardia dollaria. Luvut sisältävät myös tullitilastoihin sisällyttämättömän kaupan, jota Venäjän talousministeriön mukaan sisältyy viintiin n. 1 ja tuontiin n. 7 miljardia dollaria.

Suorat sijoitukset ja pääomapako. Venäjän talousministeriön tietojen mukaan suorat sijoitukset ulkomailta Venäjälle tammi - syyskuussa olivat 2.9 miljardia dollaria. Koko ulkomaisten sijoitusten kanta Venäjällä oli heinäkuun lopussa noin 28 miljardia dollaria, josta suorien sijoitusten osuus oli hieman yli 40 %.

Toisaalta arviot Venäjän pääomapaon suuruudesta viime vuonna ja tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla vaihtelevat alle miljardista kahteen miljardiin dollariin kuukaudessa riippuen tilastoista ja "pääomapaon" määritelmästä.

Venäjän uusi vakuutuslaki voimaan. Presidentti Jeltsin allekirjoitti muutokset vakuutustoimintaa säätelevään lakiin. Protektionistisena pidetty laki estää käytännössä uusien ulkomaalaisten vakuutusyhtiöiden tulon Venäjän markkinoille.

Venäjä yksityistää 49 % öljy-yhtiö TNK:sta. Valtionomaisuusministeriö julisti marraskuun alussa

tarjouskilpailun valtion omistamasta 49 prosentin osakepaketista Tjumenin öljy-yhtiöistä TNK:sta. Osakepaketin lähtöhintaa, 67 miljoonaa dollaria, on pidetty hyvin alhaisena. Tarjouskilpailun voittajan tulee lisäksi sitoutua 185 miljoonan dollarin investointeihin TNK:hon sekä sen tytäryhtiöihin. Erityisesti investointisitoumusten ehtoja pidetään mahdollisille ulkopuolisille sijoittajille vaikeasti täytettävänä. Tarjousaika päättyy 22. joulukuuta.

Tshetshenian sota esillä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön kokouksessa Istanbulissa. Tshetshenian sota nousi keskeisesti esiin ETY-järjestön 54 maan huippukokouksessa Istanbulissa 18. - 19. marraskuuta. Useiden maiden edustajat esittivät, ettei sota ole pelkästään Venäjän sisäinen asia. Kokouksen yhteisesti hyväksytyyn julkilausuman Tshetsheniaa koskevassa osassa korostetaan Tshetshenian siviilien suojelua ja konfliktin ratkaisemista ilman väkivaltaa, mutta tunnustetaan kuitenkin Venäjän oikeus alueensa jakamattomuuteen ja tuomitaan terrorismi.

Istanbulin kokouksessa allekirjoitettiin uusi Euroopan turvallisuuden peruskirja, ja lisäksi 31 ETYJ:n jäsenmaata allekirjoitti uudistetun Euroopan tavanomaista aseistusta koskevan TAE-sopimuksen. Kokouksen aikana Venäjä ja Georgia pääsivät sopimukseen siitä, että Venäjä vetää pois osan Georgiassa olevista joukoistaan vuoden 2001 heinäkuun alkuun mennessä.

Viron parlamentti hyväksyi reservirahastoa koskevat määräykset. Viro perusti vuonna 1997 budjetin ulkopuolisen reservirahaston, johon on siirretty budjetin ylijäämävaroja ja yksityistämisestä saatuja tuloja. Toimella hillittiin tuolloin ylikuumentunutta kysyntää ja varauduttiin talouden tuleviin suuriin menoihin kuten eläkeuudistukseen. Rahaston käyttöä säätelevän lain puuttuminen on ajoittain aiheuttanut paineita rahaston kartuttamista vastaan tai varojen nostamiseen rahastosta, kuten kävi ennen viime kevään parlamenttivaaleja. Nyt hyväksytty budjettilain muutos määrää rahaston kartuttamisen ja käytön periaatteista ja asettaa erityisen hallintoelimen rahastoa valvomaan. Rahaston varat on sijoitettu Saksaan.

Liettualla vaikeuksia valtiontalouden tasapainottamisessa. Talouden odotettua heikompien kasvunäkymien vuoksi Liettuan hallitus on parlamentin kehotuksesta supistamassa ensi vuoden budjettiluonnoksen tuloja ja menoja. Luonnos perustui BKT:n 0.3 prosentin kasvuun tänä vuonna ja 3.8 prosentin kasvuun ensi vuonna. Talousministeriön uusimman ennusteen mukaan BKT pienenee kuluvana vuonna 2.1 % ja kasvaa ensi vuonna 2 %. Menojen vähentämiseksi hallitus esittää parlamentille mm., että vuonna 1998 aloitettu säästöjen kompensointiohjelma keskeytetään kahdeksi vuodeksi. Ohjelma koskee vuosikymmenen alun nopean inflaation aiheuttaman säästöjen arvonmenetyksen korvaamista tallettajille. Budjetin ulkopuolisen sosiaalirahaston vajeen takia harkitaan sosiaaliturvamaksun korottamista 31 prosentista 33 prosenttiin. Hallituksen arvion mukaan budjettivaje olisi ensi vuonna 6.5 % BKT:sta. Liettua neuvottelee parhaillaan valmiusluotosta IMF:n kanssa, joka edellyttää budjettivajeen supistamista lähelle 2 prosenttia.

Parlamentti karsi kuluvan vuoden budjetin menoja alkusyksyllä 6 prosentilla ja hallitus on ehdottamassa vielä 15 prosentin lisäleikkauksia, mutta tästä huolimatta vaje voi vuoden loppuun mennessä nousta 9 prosenttiin BKT:sta. Budjettia rasittaa mm. valtion velvollisuus rahoittaa yksityistettyä Mazheikiu Naftaa. Sosiaalirahaston varojen vähyys puolestaan on johtanut siihen, että loka- ja marraskuussa jouduttiin eläkkeiden maksua lykkäämään viikolla.

Korot alkoivat lokakuussa nousta nopeasti hallituskriisin ja budjettiepävarmuuksien seurauksena. Kolmen kuukauden korko pankkien välisillä markkinoilla saavutti huippunsa eli yli 22 % marraskuun puolivälissä. Sitten korko on laskenut prosenttiyksiköllä.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 24.11.99 (ed. viikko)

RUB/USD 26.47 (26.24), RUB/EUR 27.30 (27.11), RUB/FIM 4.59 (4.56), Moskova RTS-indeksi 119.50 (+2.9 %)

Baltian pörssi-indeksit 24.11.99

Tallinna TALSE 107 (+10.3 %), Riika DJRSE 79 (+4.2 %), Vilna LITIN 532 (-0.3 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 48

Kansainvälinen valuuttarahasto lykkäämässä lainaeränsä maksua Venäjälle. Rahaston pääjohtaja Michel **Camdessus** sanoi 27.11. Madridissa, että Venäjän Tshetshenian-sotatoimien vastainen kansainvälinen mielipide saattaa vaikuttaa rahaston seuraavan 640 miljoonan dollarin lainaerän maksuun. Vaikka Venäjä ei virallisesti kommentoinut pääjohtajan lausuntoa, finanssiministeri Mihail **Kasjanov** hämmästeli lausuntoa, koska hänen mielestään Venäjä on täyttänyt IMF:n kanssa sopimansa ehdot lainan saamiseksi.

Japani sen sijaan maksoi 375 miljoonan dollarin lainaerän Venäjälle. Laina on osa helmikuussa 1998 sovitusta 1.5 miljardin dollarin lainapaketista, jonka maksatus on ollut pysähdyksissä elokuun 1998 kriisin jälkeen. Pääministeri Vladimir **Putinin** mukaan lainaerä käytetään budjetin tukemiseen.

Venäjä ja Lontoon klubi eivät päässeet kuluneella viikolla sopimukseen uusista velkajärjestelyistä.

Duuma hyväksyi vuoden 2000 budjettiluonnoksen kolmannessa ja ratkaisevassa käsittelyssä. Budjetin kokonaismenot ovat 855 miljardia (27 mrd. USD) ja tulot 797 miljardia ruplaa (25 mrd. USD). Budjetin kokonaisvaje on IMF:n vaatimuksia vastaava 1.1 % ja perusylijäämä ennen velanhoitoa noin 3 % BKT:sta.

Budjettiluonnos on saanut osakseen arvostelua, sillä Tshetshenian sodan pitkittyminen, vaalien järjestämiskustannukset ja IMF-lainojen viivästyminen saattavat uhata sen toteutumista. Toisaalta valtion kuluneen vuoden odotettua suurempi verokertymä ja Venäjän öljyvientitulojen säilyminen nykyisellä tasolla tukevat odotuksia budjettiluonnoksen toteutumismahdollisuuksista. Budjetti on tarkoitus hyväksyä duumassa muodollisessa neljännessä käsittelyssä viikon sisällä.

Putinin hallituksen 100 päivää. Pääministeri Vladimir **Putin** korosti duumalle esittämässään talouspoliittisessa katsauksessa, että Venäjällä toteutetun laajan yksityistämisen tuloksiin ei ole syytä puuttua, ja että hallitus kannustaa kaikkia tehokkaita omistajia. Pääministerin mukaan Venäjän bruttokansantuote kasvaa tänä vuonna ensimmäistä kertaa vuoden 1997 lyhyen kasvuvaiheen jälkeen. Oleellista rakennemuutosta parempaan Venäjällä ei ole tapahtunut, vaan pääministerin mukaan kasvuun pääsyä ovat helpottaneet ruplan devalvointi ja öljyn ja kaasun maailmanmarkkinahintojen nousu.

Vaikka Putinin hallituksella ei ole varsinaista talouspoliittista ohjelmaa, hallituksen pitäisi pääministerin mukaan jatkossa suuntautua enemmän kotimarkkinoita tukevaan talouspolitiikkaan ja kiinnittää vähemmän huomiota raaka-aineiden vientiin. Suurempaa tukea kaipaavat etenkin korkean teknologian teollisuus ja koko kotimarkkinateollisuus. Ulkomaankaupassa pääministeri kaipaasi aggressiivista kauppapolitiikkaa ja maltillista protektionismia.

Sotamenestys Tshetsheniassa on nostanut pääministeri Putinin tällä hetkellä suosituimmaksi ehdokkaaksi Venäjän seuraavaksi presidentiksi.

Venäjä pidentää öljytuotteiden vientikiintiöiden voimassaoloa vuoden loppuun. Jotta Venäjä pystyisi varmistamaan riittävät öljyvarastot talven varalle, energiaministeriö päätti rajoittaa dieselöljyn viennin 40 prosenttiin ja lämmitysöljyn sekä bensiinin viennin 10 prosenttiin jalostamojen tuotannosta. Finanssiministeriö puolestaan toivoisi budjettitulojen lisäämiseksi suurempia vientikiintiöitä. Myös IMF on suosittanut määrärajoitusten korvaamista veroilla ja maksuilla. Tämän vuoden kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen aikana Venäjä vei ulkomaille lämmitysöljyä 17.7 miljoonaa tonnia, dieselöljyä 17.2 miljoonaa tonnia ja bensiiniä 1.2 miljoonaa tonnia.

Tjumenin öljy-yhtiö erävoittoon kamppailussa Sidankon kohtalosta. Perjantaina 26.11. myytiin huutokaupassa konkurssikypsän Sidankon niin ikään konkurssiin joutunut tuotantoyhtiö Tshernogorneft. Ostaja on kilpailevan Tjumenin öljy-yhtiön (TNK) tytäryhtiö, joka maksoi Tshernogorneftistä vajaat 180 miljoonaa dollaria. Kaupan lähtöhinta oli 200 miljoonaa dollaria, mutta koska yhtään tätä summaa ylittävää tarjousta ei tullut, yhtiö myytiin eniten tarjonneelle.

Tshernogorneftin kohtalosta on väännetty kättä jo puolisen vuotta. Sidankon suuret omistajat, erityisesti brittiläinen BP Amoco, vastustivat kauppaa pitäen sitä laittomana. TNK suurena

velkojana sen sijaan halusi ajaa Tshernogorneftin konkurssiin saadakseen itselleen tämän tuotantokapasiteetin. Kauppaa pidetään erityisen suurena takauskuna Sidankon ulkomaalaisille sijoittajille, joita BP Amoco lisäksi ovat mm. Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki EBRD ja Yhdysvaltojen Eximbank. Myös Sidankon venäläinen suuromistaja Interros vastusti Tshernogorneftin ajamista konkurssiin.

Kommunisteilla suurin kannatus duuman vaaleissa. Maanlaajuisia puoluelistoja koskevan gallupin mukaan Gennadi **Zjuganov**in johtamien kommunistien kannatus oli marraskuun lopulla kaikkien vastanneiden keskuudessa 21 %. Seuraavaksi suosituimmat olivat Isänmaa - Koko Venäjä (Jevgeni **Primakov**) 11 %, Jabloko (Grigori **Javlinski**) 8 %, Medved (Sergei **Shoigu**) 8 % ja Oikeistovoimien liitto (Sergei **Kirijenko**) 5 %. Muut jäisivät alle duumaan pääsyyn vaadittavan 5 prosentin äänikynnyksen.

Kuljetukset kasvavat Virossa, mutta pienenevät Latviassa ja Liettuaassa. Kuluvan vuoden tammi - syyskuun aikana Viron rautateillä ja satamissa kuljetettiin rahtia noin 20 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Latviassa rautateiden rahtikuljetukset vähenivät tammi - lokakuussa 13 % ja satamien rahdin volyymi pieneni 4 %. Latvian tärkeimmät kauttakulku tuotteet ovat venäläinen raakaöljy ja öljytuotteet. Niiden kuljetukset kääntyivät laskuun syksyn aikana. Latvian viranomaisten mukaan Venäjän päätös peruuttaa rautatiekuljetusten alennetut tariffit Latviaan suuntautuvilta rahdilta on johtanut kuljetusten siirtymiseen Viroon. Venäjä teki päätöksen vastalauseena sille, että Latvia Venäjän näkemyksen mukaan ei kunnioita venäläisen vähemmistönsä oikeuksia. Myös Venäjän syksyiset päätökset rajoittaa öljytuotteiden vientiä kotimaan kysynnän tyydyttämiseksi ovat vähentäneet kauttakulku rahtia. Liettuan rautateiden rahtikuljetukset vähenivät tammi - lokakuussa 9 %, mutta satamissa käsitellyn rahdin volyymi pysyi edellisen vuoden tasolla. Venäjän viennin ja tuonnin kauttakuljetukset ovat tärkeitä kaikkien Baltian maiden taloudelle, esimerkiksi Virossa ja Latviassa noin 80 % rautateiden rahtikuljetuksista on kauttakulku liikennettä.

Gazprom harkitsee maakaasun viennin supistuksia Liettuaan. Synä ovat liettualaisten kaasua tuovien yhtiöiden velat Gazpromille. Vastaavanlaisia maksuviivästyksiä on ollut aiemminkin, ja valtio on tullut apuun rahoittamalla kaasun tuontia ja jakelua hoitavaa valtiollista Lietuvos Dujosia. Yhtiön taloudellinen tilanne on heikko. Kaasun hintaa on viimeksi nostettu vuonna 1997, eivätkä yrityksen tulot nykyisellään kata kustannuksia. Yhtiöllä on lisäksi erääntyneitä saatavia kaasun käyttäjiltä. Lietuvos Dujos on ehdottanut 70 prosentin hintojen korotusta kotitalouksille toimitettavaan kaasuun ja 3 - 20 prosentin korotusta teollisuudelle toimitettavaan kaasuun. Hinnankorotukset ovat käsiteltävinä energiahintaneuvostossa, joka päättäneen asiasta ennen vuoden vaihdetta. Liettuan energiasektorin uudistukset ovat viimeisten parin vuoden aikana hidastuneet, ja alan yritykset kärsivät tehottomasta toiminnasta ja ylikapasiteetista.

BOFIT Discussion Papers -sarjassa on ilmestynyt nro 6/1999: Currency Boards in the Baltic Countries: What Have We Learned? **BOFIT Online -sarjassa** on ilmestynyt nro 11/1999: The Financial Crisis in Russia. Julkaisut ovat maksuttomia ja saatavissa paperimuodossa tai sähköisesti BOFITista tai luettavissa Internet-sivuiltamme.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 1.12.99 (ed. viikko)

RUB/USD 26.53 (26.47), RUB/EUR 26.72 (27.30), RUB/FIM 4.49 (4.59), Moskova RTS-indeksi 113.41 (-5.1 %)

Baltian pörssi-indeksit 1.12.99

Tallinna TALSE 113 (+5.3 %), Riika DJRSE 83 (+4.3 %), Vilna LITIN 529 (-0.5 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 49

- *****
IMF:n toisen lainaerän maksua Venäjälle lykätään edelleen. Syynä on pääjohtaja Michel Camdessus'n mukaan se, ettei Venäjä ole toteuttanut kaikkia laina-ohjelman ehtoja: mm. konkurssilainsäädäntöön liittyvien lakialoitteiden viemistä duumaan, käteismaksuosuuden kasvattamista perityissä energia- ja kuljetusmaksuissa sekä tuontimaksun ennakkotalletuskäytännön poistamista. Camdessus on tyytyväinen Venäjän yleiseen talouskehitykseen ja valtiontalouden tasapainottumiseen.
- *****
Venäjän duuma hyväksyi vuoden 2000 budjetin neljännessä käsittelyssä 3. joulukuuta. Ennen budjetin lopullista käsittelyä duuma ja hallitus pääsivät kompromissiratkaisuun ns. suljetuilla hallinnollisilla alueilla toimivien yritysten veroeduista. Hallitus haluaisi peruuttaa veroedut, joista on laskettu koituvan ensi vuonna jopa 40 miljardin ruplan (1.3 mrd. USD) budjettitulojen menetykset. Asia nousee uudestaan esille, kun budjetti tulee aikanaan liittoneuvostosta presidentti **Jeltsinin** allekirjoitettavaksi.
- *****
Venäjän inflaatio hidastui. Kuluttajahinnat nousivat marraskuussa 1.2 % lokakuuhun verrattuna. Lokakuun kuukausi-inflaatio oli 1.4 %. Vuoden alusta kuluttajahinnat ovat nousseet 34.8 %.
- *****
Venäjän valuuttavaranto supistui. Venäjän keskuspankin valuuttavaranto pieneni marraskuun viimeisellä viikolla 200 miljoonan dollarin verran 11.6 miljardiin dollariin, ja ruplan kurssi heikkeni kuluneella viikolla 26.87 ruplaan dollarilta. Varannon supistumiseen ovat vaikuttaneet sekä Venäjän finanssiministeriön ulkomaisten velkojen hoitomaksut että keskuspankin ruplan heikkenemistä vastaan suunnatut tukiot. Keskuspankki on kuitenkin ilmoittanut ensisijaiseksi tehtäväkseen valuuttavarannon riittävyyden turvaamisen, vaikka se tapahtuisi ruplan ulkoisen arvon heikkenemisen kustannuksella.
Venäjä on hoitanut säännöllisesti vuoden 1992 jälkeen ottamansa ulkomaiset lainat. Joulukuussa maksettavaksi erääntyy yhteensä 350 miljoonaa dollaria kolmen eri eurolainan korkomaksuja. Venäjän alueilla on sen sijaan ollut suuria vaikeuksia selviytyä lainoistaan. Mm. Leningradin lääni jätti maksamatta 50 miljoonan dollarin syndikoidun luoton korot marraskuussa.
- *****
GKO-uudelleenjärjestelyä jatketaan, Minfin 3:n uudelleenjärjestely hyväksyttiin. Elokuussa 1998 jäädytettyjen ruplamääräisten GKO- ja OFZ-velkakirjojen uudelleenjärjestelyn takaraja umpeutui huhtikuussa 1999. Kaikki sijoittajat eivät kuitenkaan hyväksyneet uudelleenjärjestelyn ehtoja, ja osa jättäytyi järjestelyn ulkopuolelle. Finanssiministeriön arvopaperiosaston johtajan Bella **Zlatkisin** mukaan uudelleenjärjestelyn ulkopuolelle jäi noin 14 miljardin ruplan velkapotti. Nyt tehdyn uuden päätöksen mukaan jäädytetyjä velkakirjoja hyväksytään vaihdettaviksi pitempiaikaisiin velkakirjoihin kuluvan vuoden loppuun asti.
Pääministeri Vladimir **Putin** hyväksyi viime viikolla suunnitelman Minfin 3 -velkakirjojen uudelleenjärjestelystä. Minfin-obligaatiot ovat dollarimääräisiä valtion velkakirjoja, jotka Venäjä laski liikkeelle korvaamaan neuvostoliittolaisiin pankkeihin aikanaan jäädytetyjä ulkomaanvaluuttamääräisiä talletuksia. Velkakirjoja alettiin laskea liikkeelle 1992 ja niiden yhteisarvo on 11 miljardia dollaria. Minfin-velkakirjojen kolmas sarja on nimellisarvoltaan 1.3 miljardia dollaria, ja se olisi pitänyt maksaa takaisin viime toukokuussa. Tuolloin Venäjä jätti lainan maksamatta vedoten vaikeaan budjettitilanteeseen ja luokittelemalla kyseisen kolmannen sarjan Neuvostoliiton aikaiseksi velaksi. Puolen vuoden pohdinnan jälkeen Venäjä on päätenyt tarjoamaan Minfin 3 -velkakirjojen haltijoille niiden muuttamista joko neljän vuoden ruplamääräisiksi tai kahdeksan vuoden dollarimääräisiksi uusiksi velkakirjoiksi.
- *****
Venäjän uusi tuloveroasteikko voimaan vuoden 2000 alusta. Vuoden 2000 alusta palkkatuloja verotetaan kolmiportaisen asteikon mukaan: enintään 50 000 ruplan (1 900 USD) vuositulosta veroa maksetaan 12 %, enintään 150 000 ruplan tuloista veroa peritään 6 000 ruplaa plus 20 % alarajan ylittävästä osasta. Yli 150 000 ruplan (5 600 USD) vuositulosta joutuu maksamaan veroa 26 000 ruplaa plus 30 %. Aikaisemman, maaliskuussa 1999 hyväksytyyn lain mukaan vuoden 2000 alusta korkein marginaaliveroprosentti olisi ollut 45 %, jota olisi maksettu yli 300 000 ruplan (11 000 USD)

vuosituloista. Toisin kuin useissa länsimaissa, yksityishenkilöiden tulovero ei Venäjällä ole merkittävä verotulojen lähde. Tuloverot muodostavat alle 10 % federaation tuloista ja noin 20 % aluetason budjettien tuloista.

***** **Venäjän hallitus kaksinkertaisti raakaöljyn vientimaksun.** Vientimaksu nostettiin 7.5 eurosta 15 euroon tonnilta. Edellisen kerran Venäjä korotti vientimaksua viime syyskuussa. Korotettuja maksuja alettiin periä 8. joulukuuta alkaen.

***** **Duuman vaalitaisto kiristyy.** Marraskuun viimeisen viikon gallupien mukaan hätätilaministeri Sergei **Shoigun** johtama Yhtenäisyys on lisännyt suosiotaan huomattavasti. Suurinta suosiota nauttivien kommunistien (Zjuganov) kannatus on pysynyt 21 prosentissa, mutta Kremlin ja hallituksen linjoilla oleva Yhtenäisyys on 14 prosentin kannatuksellaan noussut toiseksi ohi pahimman kilpailijansa Isänmaa - Koko Venäjän (Primakov ja Luzhkov), jonka suosio on pysynyt 10 prosentissa. Jablokun (Javlinski) 8 %, Oikeistovoimien liiton (Kirijenko) 4 % ja Zhirinovskin ryhmän 4 % kannatus on säilynyt muuttumattomana.

***** **Venäjä ja Valko-Venäjä solmivat uuden liittosopimuksen.** Presidentit Boris **Jeltsin** ja Aleksander **Lukashenko** allekirjoittivat valtioliiton muodostamista koskevan sopimuksen keskiviikkona 8. joulukuuta. Asiantuntijoiden mukaan sopimus jäänee pitkäksi ajaksi lähinnä poliittisen tahdon ilmaukseksi, sillä sen täysimääräinen soveltaminen käytäntöön edellyttäisi mm. muutoksia Venäjän perustuslakiin.

***** **Kuluttajahintojen nousu kiihtyi hieman Virossa ja Latviassa.** Marraskuussa kuluttajahinnat nousivat sekä Virossa että Latviassa 3.2 % vuositasolla (lokakuussa kasvua oli Virossa 2.8 % ja Latviassa 2.9 %). Liettuassa kuluttajahinnat nousivat vuositasolla vain 0.1 % (lokakuussa 0.3 %) ja lokakuuhun verrattuna hinnat pysyivät muuttumattomina.

***** **Viron bruttokansantuote kääntyi hienoiseen nousuun.** Tilastoviraston alustavien tietojen mukaan kuluvan vuoden kolmannella neljänneksellä BKT kasvoi 0.2 % edellisen vuoden vastaavasta ajasta. Kasvun pienuus oli lievä pettymys analyytikoille, jotka olivat odottaneet reippaampaa nousua. Toisella neljänneksellä BKT vielä väheni 2.3 %. Viron kokonaistuotanto alkoi vähetä viime vuoden viimeisellä neljänneksellä Venäjän kriisin seurauksena.

Teollisuustuotannon myynti kääntyi kasvuun kuluvan vuoden syyskuussa, ja lokakuussa nousua oli jo 5.2 % edellisvuodesta. Eniten ovat vuoden aikana kasvaneet kaivosteollisuus, puunjalostus sekä tekstiili- ja huonekaluteollisuus.

***** **Latvian ensi vuoden budjetti hyväksytty.** Latvian parlamentti hyväksyi 1.12. lopullisessa käsittelyssä vuoden 2000 budjetin. Budjetin alijäämä on saatu supistettua kahteen prosenttiin ennakkoidusta bruttokansantuotteesta, mikä vastaa IMF:n suositusta. (Alijäämää laskettaessa ei kansainvälisen käytännön mukaan valtion omaisuuden yksityistämisestä saatavia varoja ole otettu mukaan budjetin tuloihin.) Budjetin hyväksymisen jälkeen Latvia ja IMF sopinevat uudesta valmiusluotosta. Kuluvana vuonna budjetin vajeen odotetaan nousevan ennätyselliseen 4 prosenttiin BKT:stä Venäjän kriisin aiheuttaman talouden laman seurauksena. Ensi vuoden budjetin laskelmat perustuvat BKT:n 3.5 prosentin kasvuun ja kolmen prosentin inflaatioon. Budjetissa korostetaan koulutuksen, EU-integraation sekä puolustuksen merkitystä. Puolustusmenot lisääntyvät kolmanneksen tähän vuoteen verrattuna eli 1.1 prosenttiin BKT:sta.

Valuuttakurssit ja pörssi-indeksi Venäjällä 8.12.99 (ed. viikko)

RUB/USD 26.82 (26.53), RUB/EUR 27.41 (26.72), RUB/FIM 4.61 (4.49), Moskova RTS-indeksi 110.45 (-2.6 %)

Baltian pörssi-indeksit 8.12.99

Tallinna TALSE 118 (+4.7 %), Riika DJRSE 83 (+0.3 %), Vilna LITIN 533 (+0.7 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 50

Duuman vaalien viime hetken tilanne. Gallupien mukaan 26 mukana olevasta puolueesta suosikkeina ovat edelleenkin kommunistit yli 20 prosentin kannatuksellaan. Lähimmäksi pääsee Yhtenäisyys 17 prosentin kannatuksellaan. Joidenkin tutkimusten mukaan Yhtenäisyys olisi jopa kommunisteja suosituampi. Muut viiden prosentin äänikynnykseen yltävät ovat Isänmaa - Koko Venäjä (10 %), Jabloko (10 %), Oikeistovoimien liitto (5 %) ja Zhirinovskin liitto (5 %). Vuoden 1995 vaaleissa puoluelistoilta duumaan selvisivät kommunistit (22 %), liberaali-demokraatit (11 %), Kotimme on Venäjä (10 %) ja Jabloko (7 %).

Venäjän 450-jäseninen duuma valitaan 19. joulukuuta kolmannen kerran sitten Neuvostoliiton hajoamisen vuonna 1991. Edustajista puolet valitaan koko maan kattavilta puoluelistoilta ja toinen puoli yhden edustajan vaaliipiireistä. Duuman toimikausi on neljä vuotta. Ensimmäisellä kerralla vuonna 1993 duuma valittiin vain kahdeksi vuodeksi.

Moskovan pormestarin vaalit pidetään 19. joulukuuta, Pietarin vaalit siirrettiin. Moskovassa ennakolta suosituimman ehdokkaan, istuvan pormestarin Juri **Luzhkovin**, pahin kilpailija tulee olemaan liberaaleja edustava entinen pääministeri Sergei **Kirijenko**. Pormestariehdokkaita on Moskovassa yhteensä kymmenen. Vaaleja aikaistettiin Luzhkovin aloitteesta puolella vuodella, jotta tämä voisi keskittyä Venäjän ensi kesän presidentin vaaleihin.

Venäjän korkein oikeus totesi, että Pietarin kaupunginjohtajan vaalien aikaistaminen tehtiin laittomasti, ja siirsi vaalit pidettäväksi normaalina aikana ensi vuoden kesäkuussa. Muutos vaikeuttaa asiantuntijoiden mukaan nykyisen kaupunginjohtajan Vladimir **Jakovlevin** mahdollisuuksia uudelleenvalintaan, koska hänen nyt muihin vaaleihin osallistuvat pahimmat kilpailijansa ovat silloin mukana.

Venäjä jatkaa velkojensa maksua IMF:lle. Viime perjantaina Venäjä maksoi Kansainväliselle valuuttarahastolle IMF:lle noin 60 miljoonan dollarin erän. Finanssiministeriön mukaan Venäjä aikoo maksaa jatkossakin velkansa IMF:lle ja muille kansainväliselle rahoituslaitoksille IMF-lainan jäädytyksestä huolimatta. Joulukuussa Venäjälle eräännyy maksettavaa yhteensä 250 miljoonaa dollaria.

Venäjän velka IMF:lle oli marraskuun lopussa 15.9 miljardia dollaria. Suurimmillaan velka oli heinäkuussa 1998, jolloin se oli 19.4 miljardia dollaria.

EU-huippukokous päätti uusista hakijamaista, kehotti Venäjää poliittiseen ratkaisuun Tshetsheniassa. Eurooppa-neuvosto päätti Helsingissä 9. - 11. joulukuuta kutsua jäsenyysneuvotteluihin kuusi uutta maata: Latvian, Liettuan, Bulgarian, Maltan, Romanian ja Slovakian.

Kokouksessaan 15 maan johtajat myös kehottivat Venäjää poliittiseen ratkaisuun Tshetsheniassa ja vaativat Venäjää lopettamaan pommitukset sekä sallimaan pakolaisten humanitäärisen auttamisen. Osanottajat kuitenkin päättivät, että EU ei ryhdy taloudellisiin pakotteisiin Venäjää kohtaan.

Venäjän keskuspankin obligaatiolainan liikkeellelasku epäonnistui. Keskuspankin oli tiistaina 14. joulukuuta määrä laskea liikkeelle kolme 2 miljardin ruplan arvoista OBR -velkakirjasarjaa, joiden juoksuajat ovat 3, 4 ja 5 kuukautta. Niiden avulla keskuspankin oli tarkoitus kontrolloida liikepankkien likviditeettiä. Keskuspankki kuitenkin peruutti obligaatioiden liikkeellelaskun, koska pankkien korkovaatimukset olivat sen mukaan liian korkeita.

Suuria heilahteluja Venäjän osakemarkkinoilla. RTS-indeksin kuvaama osakemarkkinoiden kehitys on ollut lievästi laskeva sitten marraskuun 23. päivän, jolloin se saavutti lakipisteensä kaksi kuukautta kestäneen nousukehityksen jälkeen. Kuluvalle viikolla indeksi kuitenkin vahvistui yli 10 % ja oli torstaina 16. joulukuuta 119.96. Indeksien vahvistumisen taustalla uskotaan olevan länsimaisten sijoittajien vuoden loppuun ja vaaleihin liittyvä aktiivisuus.

Kaikkiaan osakemarkkinat ovat olleet ohuet ja rauhattomat. Tuotannon ja viennin kasvuun liittyneen optimismin jälkeen Venäjän talouteen on tuonut epävarmuutta IMF:n päätös lykätä 640

miljoonan dollarin lainaerän maksatusta ensi vuoteen. Epävarmuutta lisää myös öljyn maailmanmarkkinahintojen oikullisuus. Eräiden arvioiden mukaan öljyn maailmanmarkkinahintojen lasku yhdellä dollarilla tynnyriltä merkitsisi Venäjän viennille vuositasolla noin 1.2 miljardin dollarin menetystä.

Ulkomaisten pankkien lainat Venäjälle ja Baltiaan. Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) tietojen mukaan ulkomaisten pankkien lainat Venäjälle supistuivat vuoden 1998 kesäkuusta vuoden 1999 kesäkuuhun 13 miljardia dollaria. Viime kesäkuun lopussa lainakanta oli 44 miljardia dollaria. Ulkomaisten pankkien lainat Baltian maihin ovat pysyneet suurin piirtein vuoden takaisella tasollaan. Kuluvan vuoden kesäkuussa ulkomaisten pankkien lainat Viroon olivat 978 miljoonaa dollaria, Latviaan 419 miljoonaa dollaria ja Liettuaan 803 miljoonaa dollaria.

Latvian parlamentti hyväksyi uuden kielilain 9. joulukuuta. Parlamentti hyväksyi uudessa käsittelyssä kielilain, joka turvaa latvian aseman ainoana virallisena kielenä. Lain mukaan julkisella sektorilla, valtioenemmistöisissä yrityksissä ja osittain myös yksityissektorilla on käytettävä latviaa. Laki velvoittaa myös Latviassa työskentelevät ulkomaalaiset käyttämään em. yhteyksissä latvian kieltä tai tulkkia.

Nyt hyväksytty laki ei yksiselitteisesti edellytä latvian käyttöä yksityissektorin sisäisessä toiminnassa tai järjestötoiminnassa kuten lain aiempi versio, jonka parlamentti hyväksyi heinäkuussa. Presidentti Vaira **Vike-Freiberga** palautti tuolloin lain parlamentin käsiteltäväksi, koska se ei ollut Latvian kansainvälisten sitoumusten mukainen ja olisi vaarantanut Latvian pääsyn EU-jäsenyysneuvotteluihin. Kansainväliset järjestöt ovat suhtautuneet myönteisesti nyt hyväksytyyn kielilakiin. Venäjän mukaan syyskuussa voimaan tuleva laki kuitenkin loukkaa Latvian venäläisen vähemmistön oikeuksia.

IMF ja Latvia sopivat uudesta valmiusluottojärjestelystä 10. joulukuuta. Sopimukseen päästiin, kun Latvian parlamentti joulukuun alussa hyväksyi vuoden 2000 budjetin, joka perustuu IMF:n suosituksiin talouspolitiikan kiristämisestä. Valmiusluottosopimus on voimassa 16 kuukautta ja sen suuruus on 45 miljoonaa dollaria. Latvian hallitus on ilmoittanut, että se ei aio nostaa valmiusluottoa, vaan sopimuksen tarkoituksena on tukea hallituksen talouspoliittista ohjelmaa. Nyt sovittu luottojärjestely on järjestyksessä Latvian neljäs. Latvia ei ole aikaisemminkaan nostanut valmiusluottoja.

Mazheikiu Naftalla vaikeuksia raakaöljyn saannissa. Liettuan lokakuussa yksityistetty öljy-yhtiö Mazheikiu Nafta on jo neljättä kertaa kuluvan vuoden aikana joutunut keskeyttämään öljynjalostuksen Venäjän raakaöljytoimitusten katkosten takia. Katkokset ovat vähentäneet Mazheikiu Naftan jalostaman öljyn määrää kuluvan vuoden tammi - marraskuussa noin 30 % viime vuodesta. Toimituskatkosten katsotaan johtuvan siitä, että kolmannes Mazheikiu Naftan osakkeista myytiin yhdysvaltalaiselle Williams-yhtymälle eikä tärkeimmälle venäläiselle raakaöljyntoimittajalle LUKoilille. Butingen meriterminaalin valmistuminen heinäkuussa on helpottanut tilannetta jonkin verran mahdollistamalla öljyn tuonnin Liettuaan tankkereilla muualta kuin Venäjältä.

Viro kärkisijoilla taloudellisen vapauden indeksissä. Heritage Foundationin marraskuussa julkaisema taloudellisen vapauden indeksi on yhdistelmä viidestäkymmenestä taloudellista kehitystä sekä valtion taloudellista roolia kuvaavasta muuttujasta. 161 maan joukossa parhaiten sijoittuneet siirtymätalousmaat olivat Tshekki ja Viro, sijalla 22. Myös muut Baltian maat sijoittuivat suhteellisen vapaiden maiden joukkoon: Latvian sijoitus oli 44. ja Liettuan 61. Venäjä oli sijalla 122, Kazakstanin ja Bangladeshin välissä. Taloudellisen vapauden indeksillä mitattuna Venäjän talous on viimeisen kolmen vuoden aikana muuttunut vähemmän vapaaksi ja valtion puuttuminen taloudelliseen toimintaan on lisääntynyt.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 15.12.99 (ed. viikko)

RUB/USD 26.82 (26.82), RUB/EUR 27.20 (27.41), RUB/FIM 4.57 (4.61), Moskova RTS-indeksi 118.03 (+6.9 %)

Baltian pörssi-indeksit 15.12.99

Tallinna TALSE 117 (-0.8 %), Riika DJRSE 82 (-1.3 %), Vilna LITIN 533 (+0.0 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 51

Kremlää tukevat puolueet yllättivät duuman vaaleissa. Vain parisen kuukautta ennen vaaleja tyhjästä hallituksen tueksi polkaistu Yhtenäisyys-vaaliliitto saa vahvistamattomien tulosten mukaan Venäjän 450-paikkaiseen duumaan 76 edustajaa (17 % paikoista). Toinen yllättäjä, nuorien uudistajien johtama Oikeistovoimien liitto, on saamassa 29 edustajaa (6 %). Kommunistien edustajamäärä vähenee 111:een (25 %), mutta ryhmä säilyy kuitenkin duuman suurimpana. Yllätyksinä voitaneen pitää myös Isänmaa - Koko Venäjän jäämistä 62 edustajaan (14 %) ja liberaalidemokraattien yltämistä 17:ään edustajanpaikkaan (4 %). Varsinkin Pietarissa suosittu Jabloko saa duumaan 22 edustajaan (5 %). Sitoutumattomia edustajia duumaan pääsi 133 (29 %). Vaalien äänestysvilkkaus nousi 62 prosenttiin. Noin kolme neljännestä edustajista on uusia.

Edellisten, vuoden 1995 vaalien suurimmat ryhmät olivat: kommunistit 157, Zhirinovski 51, Jabloko 45 ja Agraaripuolue 20 (vanhassa duumassa liittoutuneina kommunistien kanssa, nyt liitossa Isänmaa - Koko Venäjän kanssa).

Asiantuntijoiden mukaan uusi duuma on vanhaa uudistusmielisempi, vaikka voittaneiden puolueiden talousuudistusohjelmista ei kuitenkaan ole tarkempaa tietoa. Suuria linjanmuutoksia tuskin nähdään ennen ensi kesän presidentinvaaleja. Tällä hetkellä vahvin presidenttiehdokas on Tshetshenian sotamenestyksen suosioon nostama pääministeri Vladimir **Putin**.

Osakekurssit ja rupla reagoivat myönteisesti duuman vaalien tulokseen. Vaalitulosta on mediassa tulkittu varsin yleisesti luottamuslauseeksi talousuudistukselle ja demokraattiselle kehitykselle. Osakehintojen kehitystä kuvaava RTS-indeksi nousi keskiviikkona 22.12. korkeimpaan arvoonsa sitten viime heinäkuun. Myös Venäjän ulkomaisen velan hinta on hieman noussut. Ruplan kurssia vaalitulosta vahvisti vain vähän.

Venäjän marraskuun teollisuustuotanto 12.9 % suurempi kuin vuosi sitten. Tammi - marraskuun teollisuustuotannon määrä oli 7.8 % suurempi kuin vastaavana ajanjaksona vuosi sitten. Valtion tilastokomitean mukaan kaikki teollisuuden toimialat tuottivat marraskuussa enemmän kuin vuotta aiemmin. Eniten tuotanto on kasvanut kevyessä teollisuudessa (55 %), painotuotteiden valmistuksessa (47 %), lääketeollisuudessa (44 %) sekä värillisten metallien tuotannossa (38 %). Erikoista on, että sähköntuotanto ei näytä heijastavan muun teollisuuden tuotannon muutoksia. Marraskuussa sähköntuotanto oli vain 2 % enemmän kuin vuosi sitten. Kuluneella vuosikymmenellä sähköntuotannon vaihtelut eivät ole seuranneet muun tuotannon vaihteluita.

Venäjän kokonaistuotannon kehitystä ennakoiva indeksi, joka sisältää teollisuustuotannon, rakentamisen, maatalouden, kuljetukset ja vähittäiskaupan, osoittaa tuotannon kasvaneen tammi - lokakuussa 2.9 %.

Yhdysvaltain hallitus esti Export-Import Bankin takaukset TNK:lle. Yhdysvaltain ulkoministeriö esti Export-Import Bankin Tjumenin öljy-yhtiölle (TNK) myöntämät 500 miljoonan dollarin luottotakaukset. Syyksi ilmoitettiin TNK:n ulkomaisia sijoittajia syrjivä liiketoiminta. Tosin TNK ja Export-Import Bank näkevät päätöksen liittyvän Tshetshenian tilanteeseen.

Sidanko-öljy-yhtiön omistajiin kuuluva BP Amoco katsoo menettäneensä satoja miljoonia dollareita Sidankon konkurssin tehneen tytäryhtiön Tshernogorneftin myynnissä TNK:lle. TNK on kaupan jälkeen estänyt BP Amoccon vaatimukset päästä osakkaaksi Tshernogorneftiin. BP Amoco on luonnehtinut TNK:n menettelyä häikäilemättömäksi. Viimeisten tietojen mukaan BP Amoccon ja TNK:n osakkeenomistajien välillä tehdään tunnusteluja tilanteen korjaamiseksi ulkomaisia sijoittajia tyydyttävällä tavalla.

Uudet GKO:t kävivät heikosti kaupaksi. Perjantaina 17.12. Venäjän finanssiministeriö tarjosi 2.5 miljardin ruplan edestä uusia, huhtikuussa 2000 erääntyviä velkakirjoja. Uusia velkakirjoja saatiin kaupaksi noin 600 miljoonan ruplan arvosta vuotuisen koron ollessa 4.2 %.

Tiistaina 21.12. finanssiministeriön oli määrä laskea liikkeelle neljä uutta GKO-sarjaa, joiden juoksuajat olivat 148, 197, 260 ja 330 päivää. Näiden velkakirjojen tuottokatoiksi finanssiministeriö ilmoitti 5 %, 9 %, 15 % ja 20 %. Lyhin, 1.5 miljardin ruplan GKO-velkakirja myytiin liki kokonaan vuotuisen koron jäädessä 2.04 prosenttiin. Heinäkuussa erääntyvistä 2.5

miljardin ruplan velkakirjoista myytiin 1.7 miljardia ruplaa vuotuisen koron ollessa 8.99 %. Ministeriö peruutti pisimpien, 2.7 miljardin ja 2.8 miljardin ruplan GKO-sarjojen liikkeellelaskun vähäisen kysynnän vuoksi. Uudet GKO-sarjat oli suunnattu erityisesti ulkomaalaisille sijoittajille, joilla on elokuussa 1998 jäädytettyjen GKO-velkakirjojen uudelleenjärjestelyssä saatuja ruplia ns. S-tileillä. Investoiminen uusiin GKO-velkakirjoihin on näillä näkymin ainoa virallinen tapa kotiuttaa näitä varoja.

Viron parlamentti hyväksyi vuoden 2000 budjetin 15. joulukuuta. Budjetti on laadittu tasapainoiseksi, sillä lain mukaan parlamentti ei voi hyväksyä alijäämäistä budjettia. Menot ja tulot ovat 28.5 miljardia kruunua (1.8 mrd. USD), ja ne sisältävät ensi kertaa sosiaali- ja sairausvakuutusrahastot, jotka aiemmin ovat olleet budjetista erillään. Tasapainon saavuttaminen vaati menojen tiukkaa karsintaa, ja budjetin loppusumma (ilman sosiaali- ja sairausvakuutusrahastoja) on reaalisesti pienempi kuin kuluvan vuoden budjetin. Budjetin ennakoituihin tuloihin sisältyy kuitenkin monia epävarmuustekijöitä, jotka voivat vaarantaa tasapainon säilymisen.

Yksi epävarmuustekijä on laki yritysveron poistamisesta uudelleen investoiduilta voitoilta, jonka parlamentti hyväksyi 15.12. Kyseinen muutos pienentää budjetin tuloja noin 800 miljoonalla kruunulla. Aukkoa on tarkoitus paikata mm. ensi vuonna käyttöön otettavilla tulleilla, jotka koskevat EU:n ulkopuolisista maista tulevaa tuontia sekä tuonti niistä maista, joiden kanssa Virolla ei ole vapaakauppasopimusta.

Kuluvan vuoden budjetin alijäämän ennustetaan olevan noin neljä prosenttia BKT:sta, mikä on enemmän kuin koskaan aiemmin. Viro on keväästä lähtien neuvotellut IMF:n kanssa uudesta valmiusluottojärjestelystä, mutta neuvottelut ovat pitkittyneet budjettivajeen supistamista koskeneiden näkemyserojen vuoksi. Ehtona uudelle valmiusluottojärjestelylle IMF on pitänyt budjettipolitiikan kiristämisen lisäksi mm. verojen keruun tehostamista. Nyt hyväksytyt tasapainoinen budjetti edistää osaltaan sopimukseen pääsyä.

Latvia jatkaa sianlihan kotimarkkinoiden suojaamista. Latvian viime kesäkuussa asettaman 70 prosentin sianlihan tuontitullin piti olla voimassa 17.12.1999 asti, mutta voimassaoloaikaa on jatkettu uudella lailla 17.12.2001 saakka. Viro ja Liettua pitävät tuontitullia Baltian maiden vapaakauppasopimuksen vastaisena ja uhkaavat vastatoimilla. Viro on viemässä asian Maailman kauppajärjestön WTO:n käsittelyyn. Euroopan komissio ei pidä sianlihamarkkinoiden suojoitimenpiteitä EU:n ja Latvian välisen Eurooppa-sopimuksen mukaisina ja aikoo ryhtyä vastatoimiin, mikäli Latvia ei pysty osoittamaan sianlihan tuonnin aiheuttavan vahinkoja maan omalle tuotannolle. EU ei toistaiseksi myöskään neuvottele Latvian kanssa uudesta kauppasopimuksesta. Latvia ei katso rikkovansa kansainvälisiä sopimuksia ja pitää kotimaisen tuotannon suojaamista perusteltuna.

Liettua ja IMF pääsivät alustavaan sopimukseen valmiusluotosta. IMF ilmoitti viime viikolla sopineensa Liettuan hallituksen ja keskuspankin kanssa uuteen valmiusluottojärjestelyyn liittyvistä talous- ja finanssipolitiikan peruslinjoista. Sopimuksen syntymisen edellytyksenä on vielä, että Liettua kiristää talouspolitiikkaansa mm. nostamalla energian hintaa ja sosiaaliturvamaksuja sekä supistamalla ensi vuoden budjettivajeen vajaan kolmeen prosenttiin BKT:stä. Liettuan parlamentin on määrä päättää ensi vuoden budjetista 23. joulukuuta. Liettuan ja IMF allekirjoittanevat valmiusluottosopimuksen helmikuussa. Alustava sopimus tasoittaa tietä Liettuan ja Maailmanpankin välisille neuvotteluille, joita käydään parhaillaan 100 miljoonan dollarin rakennesopeutusluotosta.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 21.12.99 (ed. viikko)

RUB/USD 26.72 (26.82), RUB/EUR 26.95 (27.20), RUB/FIM 4.53 (4.57), Moskova RTS-indeksi 142.67 (+20.9 %)

Baltian pörssi-indeksit 21.12.99

Tallinna TALSE 120 (+2.5 %), Riika DJRSE 82 (-0.0 %), Vilna LITIN 510 (-4.2 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>

IDÄNTALOUKSIEN VIIKKO 52

- *****
Putin haluaa vahvistaa valtion roolia. Tiistain (28.12.) linjapuheessaan Venäjän pääministeri Vladimir **Putin** peräänkuulutti valtion ohjaavan ja säätelevän roolin vahvistamista markkinatalouden, sosiaalisten uudistusten ja demokratian sovittamiseksi Venäjän tämän hetkiseen tilanteeseen. Hän sanoutui selkeästi irti kommunistisesta suunnitelmataloudesta mutta totesi, ettei Venäjä myöskään ole kypsä hyppäämään suoraan länsimaiseen taloudelliseen ja poliittiseen liberalismiin. Venäjän on viitoitettava oma tiensä. Lisäksi Putin piti tärkeänä ulkomaisia sijoituksia suosivan ilmapiirin luomista sekä yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen kanssa.
- *****
Maailmanpankki myönsi Venäjälle uuden lainaerän. Venäjän varapääministeri Viktor **Hristenkon** mukaan Maailmanpankki päätti tiistaina (28.12.) myöntää Venäjälle kaksi 50 milj. dollarin suuruista lainaerää. Lainaerät ovat osa joulukuussa 1997 sovittua, 800 milj. dollarin hiilisektorin uudistamiseen tarkoitettua lainaa. Tämän jälkeen tästä ns. hiililainasta on maksamatta kaksi 100 milj. dollarin lainaerää.
- *****
Venäjän uusi presidentinvaalilaki hyväksyttiin. Torstaina (23.12.) liittoneuvosto vahvisti uusitun lain presidentinvaalista. Uuden lain mukaan vaalipäiväksi on määrättävä edellisen presidentinvaalikuukauden ensimmäinen sunnuntai. Tämän mukaan vuoden 2000 presidentinvaalien päivämääräksi tulee 4. kesäkuuta. Uuden lain mukaan paitsi ehdokkaan, myös hänen puolisonsa ja lapsiansa on julkistettava tiedot tuloista ja omaisuudesta. Lisäksi uudessa laissa on tarkennettu määräyksiä mm. vaalirahoituksesta. Presidentti **Jeltsin**in odotetaan vahvistavan lain lähiaikoina.
- *****
Venäjän hallitus nosti metallien vientimaksuja ja määräsi vientimaksun myös maakaasulle. Hallitus nosti kaikkien metallien vientimaksuja, vain kullan ja alumiinin vientimaksut säilyivät viitenä prosenttina. Kuparin, nikkelin ja sinkin vientimaksut kaksinkertaistettiin kymmeneen prosenttiin ja kaikkien muiden metallien vientimaksuja korotettiin 6.5 prosenttiin. Vientimaksujen korotukset koskevat vientiä Venäjältä tulliliiton (Valko-Venäjä, Kazakstan, Kirgisia ja Tadžikistan) ulkopuolelle.
Maakaasun vientimaksu tuli voimaan tiistaista 21.12. alkaen ja on suuruudeltaan 5 % viennin arvosta tai vähintään 2.5 euroa tonnilta (1 150 m³).
- *****
Omistusjärjestelyt TNK:n ympärillä jatkuvat. Venäjän valtionomaisuusministeriö julisti marraskuun alussa tarjouskilpailun valtion omistamasta, 49 prosentin osakepaketista Tjumenin öljy-yhtiöistä TNK:sta. Tämän yksityistämiskaupan myötä valtio luopuu kokonaan omistuksessaan yhtiössä. Tarjouskilpailun voittivat TNK:n strategiset omistajat Alfa Group ja Acces/Renova.
TNK:n ja konkurssiin joutuneen öljy-yhtiö Sidancon osakkeenomistajat näyttävät päässeen sopimukseen Tshernogor-neft-yhtiön palauttamisesta velattomana tämän alkuperäiselle emoyhtiölle Sidancolle. Sopimuksen tarkoituksena on parantaa TNK:n liikesuhteita Sidancon ulkomaalaisomistajaan, BP Amocoon, joka katsoo kärsineensä huomattavia menetyksiä Tshernogor-neftin myymisestä TNK:lle. BP Amoco on suurin ulkomainen strateginen sijoittaja Venäjällä noin yhden miljardin dollarin panoksella. TNK uskoo tehdyn sopimuksen houkuttelevan myös muita potentiaalisia ulkomaisia sijoittajia yhteistyöhön mm. Samotlorskojen öljykentän kehittämisessä ja toivoo Yhdysvaltain hallituksen peruuttavan 500 miljoonan dollarin luoton takauskiellon. TNK on ilmoittanut olevansa tarvittaessa valmis keskustelemaan TNK:n ja Sidancon yhteen sulauttamisesta.
- *****
Venäjän tämän vuoden maataloustuotannon arvioidaan jäävän viime vuoden tasolle. Ennakkotietojen mukaan Venäjän viljasato on 53 miljoonaa tonnia, kun se viime vuonna jäi kadon seurauksena 48 miljoonaan tonniin. Viime vuoden alhaisen sadon seuraukset näkyvät tänä vuonna maidon ja lihan tuotannossa, joiden arvioidaan supistuneen noin prosentilla viime vuodesta. Perunoiden tuotanto aleni viitisen prosenttia ja vihannessato jäi viime vuoden tasolle. Maatalouden jakelu- ja varastointijärjestelmien rappion takia osa tuotteista ei tavoita kuluttajia, eikä koko tuotanto

päädy vapaille markkinoille. Tuottajat varastoivat itselleen osan tuotteista, esim. viljasta jopa neljänneksen. Lukuisat Venäjän alueet ovat rajoittaneet maataloustuotteittensa vientiä muualle maahan, mikä on osaltaan nostanut tuotteiden hintoja.

Baltian maiden vaihtotaseet. Viron vaihtotase oli 300 miljoonaa kruunua (20 miljoonaa dollaria) ylijäämäinen kolmannella vuosineljänneksellä, mikä vastaa noin 1.5 prosenttia neljänneksen arvioidusta bruttokansantuotteesta. Ylijäämä oli ensimmäinen neljään vuoteen. Kuluvan vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen yhteenlaskettu vaihtotaseen vaje pieneni 4.5 prosenttiin BKT:stä. Viime vuonna vaje oli 9.2 % BKT:stä.

Latvian vaihtotaseen alijäämä oli vuoden kolmannella neljänneksellä 104 miljoonaa latvia (179 miljoonaa dollaria). Kolmannen neljänneksen bruttokansantuotteesta tämä oli 10.7 prosenttia, ja vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen yhteenlaskettu vaje oli 9.7 % BKT:sta. Viime vuonna vaihtotaseen alijäämä oli 11.1 % BKT:sta.

Liettuaassa kolmannen neljänneksen vaihtotaseen alijäämä oli 1003 miljoonaa litiä (251 miljoonaa dollaria) eli 8.8 % BKT:sta. Kolmen ensimmäisen neljänneksen vaihtotaseen vaje 10.9 % BKT:sta, kun vuonna 1998 vaje oli 12.1 %.

Liettua hyväksyi budjetin vuodelle 2000. Liettuan parlamentti hyväksyi 23.12. budjetin, jonka alijäämän odotetaan olevan 2.8 % BKT:stä (ml. budjetin ulkopuoliset rahastot). Oppositio protestoi jäämällä pois istunnosta, jossa budjetista lopullisesti päätettiin. Valtion budjetin menot ovat 6.85 miljardia litiä (1.7 miljardia dollaria) ja tulot 6.05 miljardia litiä. Budjetissa oletetaan, että BKT kasvaa ensi vuonna 2 %. Tänä vuonna BKT:n odotetaan supistuvan 2.1 %. Budjettiin sisältyy mm. sosiaaliturvamaksujen korotuksia, energian hinnan nosto ja julkisten investointien leikkauksia.

Vuoden 1999 alkuperäisessä budjetissa menojen arvioitiin olevan 7.21 miljardia litiä, mutta hallitus joutui elokuussa leikkaamaan menoja 6.76 miljardiin. Ensi vuonna menot kasvavat tästä vain hieman yli prosentin.

Nyt hyväksytty budjetti oli ehtona IMF:n kanssa solmittavalle valmiusluottosopimukselle. Jo alustavasti sovittu ohjelma kestää ilmeisesti 15 kuukautta, ja sen aikana Liettualla olisi mahdollisuus nostaa lainaa 80 miljoonaa dollaria. Budjettisovun syntyminen on myös ehtona Maailmanpankilta saatavalle noin 100 miljoonan dollarin rakennesopeutusluotolle.

Liettuan Vilniaus Bankas ja Hermis Bankas yhdistyvät. Pankkien osakkeenomistajat ja Liettuan keskuspankki hyväksyivät joulukuussa fuusion, josta osapuolet sopivat heinäkuussa. Vilniaus Bankas ostaa Hermiksen 58 miljoonalla dollarilla ja käytännössä Hermiksen itsenäinen toiminta lakana helmikuuhun mennessä. Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki EBRD on jo myynyt omistamansa 14 prosentin osuuden pankista Vilniaus Bankasille. Vilniaus Bankasin taustalla oleva ruotsalainen SEB Baltic Holding, joka omistaa 42 % pankin osakkeista, sai samalla keskuspankin luvan nostaa halutessaan omistusosuutensa 50 prosenttiin.

Fuusion tuloksena syntyy Liettuan suurin ja Baltian maiden toiseksi suurin pankki. Uuden pankin tase on 4.6 miljardia litiä (1.2 mrd. USD) ja markkina-arvo 450 miljoonaa litiä (113 milj. USD). Pankin hallussa on noin kolmannes Liettuan laina- ja talletuskannasta.

Valuuttakurssit, korko ja pörssi-indeksi Venäjällä 29.12.99 (ed. viikko)

RUB/USD 27.00 (26.72), RUB/EUR 27.32 (26.95), RUB/FIM 4.59 (4.53), Moskova RTS-indeksi 147.28 (+3.2 %)

Baltian pörssi-indeksit 29.12.99

Tallinna TALSE 125 (+4.4 %), Riika DJRSE 87 (+6.7 %), Vilna LITIN 517 (+1.2 %)

Uutisaineisto on toimitettu eri lähteistä saadun informaation perusteella.

Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.

Suomen Pankki / Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

Puh 09-1831 / faksi 09-183 2294 / sähköposti bofit@bof.fi / <http://www.bof.fi/bofit>